Р Е П У Б Л И К А Б Ъ Л Г А Р И Я
М И Н И С Т Е Р С К И С Ъ В Е Т

Препис

Р Е Ш Е Н И Е № 3 4 8

от 5 май 2023 година

ЗА одобряване на Средносрочната бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г.

На основание чл. 72, ал. 1 от Закона за публичните финанси

М И Н И С Т Е Р С К И Я Т С Ъ В Е Т
Р Е Ш И:

Одобрява Средносрочната бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. съгласно приложението.

ЗА МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/ Иван Демерджиев

ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: /п/ Красимир Божанов

Приложение

Средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024–2026 г.

Май 2023 г.

Съдържание

Въведение 10

Част I. Икономически перспективи за периода 2023-2026 г. 13

1. ПРЕГЛЕД НА РАЗВИТИЕТО НА СВЕТОВНАТА И ЕВРОПЕЙСКАТА ИКОНОМИКА 13
2. ПРЕГЛЕД НА РАЗВИТИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА 14
3. ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ, НА КОИТО СЕ ОСНОВАВА ПРОГНОЗАТА И МАКРОИКОНОМИЧЕСКАТА РАМКА ЗА ПЕРИОДА 2023-2026 Г. 17
4. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2023-2026 Г. 18

Част II. Фискална политика и основни параметри за периода 2024-2026 г. 25

1. СРЕДНОСРОЧНИ ЦЕЛИ НА ФИСКАЛНАТА ПОЛИТИКА 25
2. ОСНОВНИ ФИСКАЛНИ ПАРАМЕТРИ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 26
3. ПРОГНОЗА ЗА СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 28

Част III. Приоритети на политиките и основни допускания за периода 2024-2026 г. 47

1. ПОЛИТИКИ В ПРИХОДИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 47
2. РАЗХОДНИ ПОЛИТИКИ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 62

Част IV. Фискална децентрализация и бюджетни взаимоотношения с общините за периода 2024-2026 г. 159

Част V. Управление на средствата от европейските фондове и програми за периода 2024-2026 г. 161

1. НАЦИОНАЛЕН ФОНД 161
2. ДЪРЖАВЕН ФОНД „ЗЕМЕДЕЛИЕ“ 171
3. ДРУГИ СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС И СРЕДСТВА ПО МЕЖДУНАРОДНИ ПРОГРАМИ И ДОГОВОРИ, ЗА КОИТО СЕ ПРИЛАГА РЕЖИМ НА СМЕТКИТЕ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС 175
4. ВНОСКИ В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 176

Част VI. Политика по дълга и финансирането за периода 2024-2026 г. 181

1. ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ. ОБСЛУЖВАНЕ И ФИНАНСИРАНЕ 181
2. ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАН ДЪЛГ 185
3. ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ ЧРЕЗ ФИНАНСОВ ЛИЗИНГ И ДРУГИ ФОРМИ НА ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ 186
4. ДРУГИ ОПЕРАЦИИ В ЧАСТТА НА ФИНАНСИРАНЕТО 186

Част VII. Перспективи за развитието на публичните финанси 189

1. УСТОЙЧИВОСТ НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ 189
2. ФИСКАЛНИ РИСКОВЕ 192
3. АНАЛИЗ НА ЧУВСТВИТЕЛНОСТТА 194
4. ПРОЦЕДУРИ И КАЧЕСТВО НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ 196

Част VIII. Приложения 205

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1: ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2022 Г. И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КФП КЪМ 28.02.2023 Г. 205

1. ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2022 Г. 205

2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КФП КЪМ 28.02.2023 Г. 211

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2: ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ ПО СРЕДНОСРОЧНАТА БЮДЖЕТНА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2023-2026 Г. 216

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3: КОНСОЛИДИРАНА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПЕРИОДА 2021-2026 Г. 227

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4: ТАВАНИ НА РАЗХОДИТЕ ПО БЮДЖЕТНИ ОРГАНИЗАЦИИ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 ГОДИНА 231

ПРИЛОЖЕНИЕ № 5: ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИ ТАВАНИ НА РАЗХОДИТЕ ПО БЮДЖЕТИТЕ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ И НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 233

ПРИЛОЖЕНИЕ № 6: РАЗМЕРИ НА БЮДЖЕТНИТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ (ТРАНСФЕРИТЕ) НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ С БЮДЖЕТИТЕ НА БНТ, БНР, БТА, БАН, ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ УЧИЛИЩА И ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ ВОЕННИ УЧИЛИЩА ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 233

ПРИЛОЖЕНИЕ № 7: РАЗМЕРИ НА РАЗХОДИТЕ И ТРАНСФЕРИТЕ (НЕТО) ПО СМЕТКИТЕ ЗА СРЕДСТВАТА ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 234

ПРИЛОЖЕНИЕ № 8: РАЗМЕРИ НА РАЗХОДИТЕ И ТРАНСФЕРИТЕ (НЕТО) ПО ДРУГИ ИКОНОМИЧЕСКИ ОБОСОБЕНИ ЛИЦА И СТРУКТУРНИ ЕДИНИЦИ, ВКЛЮЧЕНИ В КФП ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 235

ПРИЛОЖЕНИЕ № 9: РАЗМЕРИ НА ОСНОВНИТЕ БЮДЖЕТНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЦЕНТРАЛНИЯ БЮДЖЕТ И БЮДЖЕТИТЕ НА ОБЩИНИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г. 236

Списък с включените в текста таблици

Табл. I-1: Основни допускания за развитието на външната среда 17
Табл. I-2: Основни макроикономически показатели 18
Табл. I-3: Стойности на потенциалния растеж и на отклонението от потенциалния БВП 23
Табл. I-4: Приноси към потенциалния растеж (пр.п.) 23
Табл. I-5: Сравнение на макроикономическата прогноза на МФ с прогнозата на ЕК 24
Табл. II-1: Основни показатели по КФП (2023-2026 г.) 26
Табл. II-2: КФП – Национален бюджет (2023-2026 г.) 27
Табл. II-3: КФП – Сметки за средства от ЕС (2023-2026 г.) 27
Табл. II-4: Изменение на показателите на сектор „Държавно управление“ за периода 2024-2026 г. 29
Табл. II-5: Бюджетна прогноза на сектор „Държавно управление“ при непроменени политики за периода 2024-2026 г. 31
Табл. II-6: Дискреционни приходни мерки на начислена основа, млн. лв. 35
Табл. II-7: Дискреционни разходни мерки на начислена основа, млн. лв. 36
Табл. II-8: Сравнение на бюджетната прогноза на МФ с прогнозата на ЕК 38
Табл. III-1: Разходи по функции по КФП за периода 2023-2026 г. с разпределен резерв по функции (без вноска в общия бюджет на ЕС) 62
Табл. III-2: Условия за пенсиониране по чл. 68, ал. 1-2 на КСО (2023-2026 г.) 64
Табл. III-3: Разходи за отбрана за периода 2023-2026 г. 83
Табл. IV-1: Основни бюджетни взаимоотношения на общините с централния бюджет (в хил. лв.) 159
Табл. V-1: Разходи и плащания за селскостопанската политика за периода 2024-2026 г. 174
Табл. V-2: Разходи и плащания за рибарската политика за периода 2024-2026 г. 174
Табл. VI-1: Държавен дълг и съотношение на държавния дълг към БВП 182
Табл. VII-1: Индикатори за устойчивост 189
Табл. VII-2: Обобщение на допусканията, използвани в алтернативния сценарий (отклонение спрямо базовия) за периода 2023-2026 г. 194
Табл. VII-3: Основни макроикономически показатели (отклонение спрямо базовия сценарий) за периода 2023-2026 г. 195

Списък на използваните съкращения

АД	Акционерно дружество
АЗ	Агенция по заетостта
АМ	Агенция „Митници“
АМ	Автомагистрала
АСБП	Актуализирана средносрочна бюджетна прогноза
БАН	Българска академия на науките
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДЖ	Български държавни железници
БНБ	Българска народна банка
БНД	Брутен национален доход
БНР	Българско национално радио
БНТ	Българска национална телевизия
БРСЕ	Банка за развитие на Съвета на Европа
БТА	Българска телеграфна агенция
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВИ	Възобновяеми източници
ВС	Въоръжени сили
ВСС	Висш съдебен съвет
ВМС	Военноморски сили
ДАНС	Държавна агенция „Национална сигурност“
ДВ	„Държавен вестник“
ДВВУ	Държавни висши военни училища
ДДС	Данък върху добавената стойност
ДДФЛ	Данък върху доходите на физически лица
ДИЗ	Държавни инвестиционни заеми
ДОО	Държавно обществено осигуряване
ДП	Държавно предприятие
ДФ	Държавен фонд
ДУ	Държавно управление
ДЦК	Държавни ценни книжа
ЕАД	Еднолично акционерно дружество
Евратом	Европейска общност за атомна енергия
Евростат	Статистическа служба към Европейската комисия
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка
ЕИП	Европейско икономическо пространство
ЕК	Европейска комисия
ЕООД	Еднолично дружество с ограничена отговорност
ЕО	Европейска общност
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове

ЕСФРСР	Европейски селскостопански фонд за развитие на селските райони
ЕСС	Европейска система от сметки
ЕСФ+	Европейски социален фонд плюс
ЕФМДР	Европейски фонд за морско дело и рибарство
ЕФР	Европейски фонд за рибарство
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЕФСУ	Европейски фондове при споделено управление
ЕЦБ	Европейска централна банка
ЗАДС	Закон за акцизите и данъчните складове
ЗБДОО	Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване
ЗБНЗОК	Закон за бюджета на Националната здравноосигурителна каса
ЗДБРБ	Закон за държавния бюджет на Република България
ЗДДС	Закон за данък върху добавената стойност
ЗДДФЛ	Закон за данъците върху доходите на физическите лица
ЗЕЗ	Закон за експортното застраховане
ЗЗД	Закон за закрила на детето
ЗКПО	Закон за корпоративното подоходно облагане
ЗЛП	Закон за личната помощ
ЗМ	Закон за митниците
ЗПФ	Закон за публичните финанси
ЗСП	Закон за социално подпомагане
ЗСПД	Закон за семейни помощи за деца
ЗХУ	Закон за хората с увреждания
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
ИТ	Информационни технологии
ИПП	Инструмент за предприсъединителна помощ
КЕВР	Комисия за енергийно и водно регулиране
км.	Километър
КСО	Кодекс за социално осигуряване
КФП	Консолидирана фискална програма
лв.	Лева
МВР	Министерство на вътрешните работи
МВнР	Министерство на външните работи
МВУ	Механизъм за възстановяване и устойчивост
МВФ	Международен валутен фонд
МЕУ	Министерство на електронното управление
МЗм	Министерство на земеделието
МИР	Министерство на иновациите и растежа
МКП	Международни капиталови пазари
ММС	Министерство на младежта и спорта
МРЗ	Минимална работна заплата
МС	Министерски съвет
МСК	Международен спортен календар
МСП	Малки и средни предприятия
МТС	Министерство на транспорта и съобщенията

МТСП	Министерство на труда и социалната политика
МФ	Министерство на финансите
МФР	Многогодишна финансова рамка
НАП	Национална агенция за приходите
НАТО	Организация на Северноатлантическия договор
НЗОК	Национална здравноосигурителна каса
НОИ	Национален осигурителен институт
НПВУ/ПВУ	Национален/ план за възстановяване и устойчивост
НПР	Национална програма за развитие
НРС	Наблюдение на работната сила
НС	Народно събрание
НСИ	Национален статистически институт
НФМ	Норвежки финансов механизъм
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ООД	Дружество с ограничена отговорност
ООН	Организация на обединените нации
ОП	Оперативна програма
ОПДУ	Оперативна програма „Добро управление“
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж“
ОСП	Обща селскостопанска политика
ОФП	Обща факторна производителност
РБ	Република България
РМС	Решение на Министерския съвет
ПЗР	Преходни и заключителни разпоредби
ПМС	Постановление на Министерския съвет
пр.п.	Процентен пункт
ПРБ	Първостепенен разпоредител с бюджет
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСР	Пакт за стабилност и растеж
ПТП	Програма за техническа помощ
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
САЩ	Съединени американски щати
СБ	Световна банка
СБП	Средносрочна бюджетна прогноза
СЕМ	Съвет за електронни медии
СНС	Система на националните сметки
Съвета	Съвета на ЕС
ТГС	Трансгранично сътрудничество
УПФ	Учителски пенсионен фонд
ФСЕС	Фонд „Сигурност на електроенергийната система“
ХИПЦ	Хармонизиран индекс на потребителските цени
ха	Хектара
ШБПС	Швейцарско-Българска програма за сътрудничество

щ.д.	Щатски долар

Въведение

Средносрочната бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. е изготвена на основание чл. 72 от Закона за публичните финанси в рамките на първия етап на бюджетната процедура за 2024 г. (приета с РМС № 70 от 2023 г.) в условия на икономическа и политическа несигурност и външни рискове за страната. Бюджетната прогноза е разработена на база изготвения законопроект за държавния бюджет на Република България за 2023 г. и актуализираната средносрочна бюджетна прогноза (АСБП) за периода 2023-2025 г. като мотиви към него.

Неприемането на Бюджет 2023 в рамките на обичайния срок се отрази и върху сроковете, параметрите и допусканията за разработването на СБП за периода 2024-2026 г., като нейната подготовка съвпадна с изготвянето на проектите на ЗДБРБ за 2023 и на АСБП за периода 2023-2025 г., одобрени с Решение № 331 на Министерския съвет от 28 април 2023 година.

Разчетите по СБП за периода 2024-2026 г. са продължение на предложените от служебното правителство параметри на Бюджет 2023, разработени при запазване на действащото законодателство и без предприемане на приходни и разходни мерки. В прогнозата са отразени и тенденциите за развитието на националната икономика съгласно пролетната макроикономическа прогноза на Министерството на финансите.

При планирани разходи по КФП като дял от БВП от 42,1% от БВП през 2024 г. и 41,0% от БВП през 2025 г., съгласно разчетите по АСБП за периода 2023-2025 г., за 2026 г. е предвидено те да намалеят до 40,2% от БВП.

В средносрочен план разходите по КФП (без разходите, извършвани от сметки за средства от ЕС и по други международни програми и договори, приравнени към тях, вкл. свързаното с тях национално съфинансиране) са в рамките на 40%-то правило по ЗПФ, като в периода 2024-2026 г. те са в диапазона от 36,4% до 36,1% от БВП.

При приходите в прогнозата се наблюдава ръст в номинално изражение за целия тригодишен период, но като относителен дял от БВП те намаляват от 37,0% за 2024 г. до 36,4% за 2025 г. и 35,5% за 2026 г.

При тези параметри за 2024 г. дефицитът достига 5,2% от БВП по КФП, а на сектор „Държавно управление“ 4,7% от БВП, за 2025 г. - съответно дефицит от 4,6% от БВП по КФП и 4,9% от БВП за сектор „Държавно управление“, и за 2026 г. размерът му е планиран да бъде 4,8% от БВП по КФП и 5,0% от БВП за сектор „Държавно управление“.

В случай че с приемането на Бюджет 2023 бъдат одобрени предложени от служебното правителство приходни и разходни мерки и се извършат съответните законодателни промени за постигане на бюджетно салдо в рамките на фискалните ограничения по националното и европейското законодателство (фискалните правила по Глава втора от ЗПФ и ограниченията съгласно Пакта за стабилност и растеж на база чл. 121 и чл. 126 от Договора за функционирането на Европейския съюз), то пренесеният ефект от целогодишното действие на тези мерки ще позволи параметрите на дефицита да бъдат в рамките на ограниченията на дефицита до 3% за целия прогнозен период.

Макроикономическата прогноза за прогнозния период предвижда през 2024 г. растежът на БВП да се ускори до 3,3%. Отслабването на инфлационния натиск ще доведе до по-високо нарастване на потреблението на домакинствата. Повишението на

търсенето ще се отрази положително и на частната инвестиционна активност, а растежът на публичните инвестиции ще остане висок. През 2025 и 2026 г. се очаква БВП да се повиши в реално изражение съответно от 3,2 и 3%. Очаква се забавяне в растежа на инвестициите, дължащо се на публичните инвестиции, докато при частните ще има ускорение, свързано с намаление на несигурността и увеличение на търсенето. В съответствие с динамиката на външната среда се прогнозира ускорено нарастване на износа на стоки и услуги през 2025 г., последвано от леко забавяне на растежа в края на периода. Темпът на нарастване на вноса ще остане по-висок, но отрицателният принос към изменението на БВП ще се свие.

Като продължение АСБП за периода 2023-2025 г. и в настоящата прогноза за периода до 2026 г. са запазени непроменени **данъчната политика**, **политиката по доходите**, и приоритетите в областта на **образованието,** вкл. продължаването на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната с цел да се стимулира навлизането на млади и квалифицирани педагози в системата на предучилищното и училищното образование. Същото се отнася и за **пенсионната политика** и предвижданото осъвременяват от 1 юли на пенсиите, като при заложените в прогнозата ръст на средния осигурителен доход и ниво на средногодишния хармонизиран индекс на потребителските цени процентите по чл. 100 от КСО са, както следва: за 2024 г. – 9,6 на сто, за 2025 г. – 7,6 на сто и за 2026 г. – 5,4 но сто.

Разчетено и е продължаване на политиката за социално включване с предоставянето на материална **подкрепа за семействата** с деца и семействата, които полагат грижи за деца в риск.

За прогнозния период 2024-2026 г. се предвижда увеличение на доходните критерии при определяне правото на достъп до семейни помощи за деца по Закона за семейни помощи за деца (ЗСПД), както следва:

- Увеличение на доходния критерий при определяне правото на достъп до месечни семейни помощи за отглеждане на дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст съгласно чл. 7 от ЗСПД:
    - за получаване на пълния размер на помощта съответно от 01.01.2024 г. от 510 лв. на 710 лв., от 01.01.2025 г. от 710 лв. на 760 лв. и от 01.01.2026 г. от 760 лв. на 810 лв.;
    - за получаване на 80 на сто от пълния размер на помощта съответно от 01.01.2024 г. от 510,01 лв. до 610 лв. на 710,01 лв. до 810 лв., включително, от 01.01.2025 г. от 710,01 лв. до 810 лв. на 760,01 лв. до 860 лв. включително и от 01.01.2026 г. от 760,01 лв. до 860 лв. на 810,01 лв. до 910 лв. включително;
- Увеличение на доходния критерий при определяне правото на достъп до останалите две семейни помощи за деца, които се предоставят с доходен тест – еднократната помощ при бременност и месечните помощи за отглеждане на дете до навършване на една година съответно от 01.01.2024 г. от 610 лв. на 810 лв., от 01.01.2025 г. от 810 лв. на 860 лв. и от 01.01.2026 г. от 860 лв. на 910 лв.

Разходите за **отбрана** за 2024 г. са съобразени с референтните разходи по Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2 на сто от БВП на Република България до 2024 г., одобрен с РМС № 3/04.01.2018 г. Осигурени са средства за поддържане и развитие на националните отбранителни способности и способностите, свързани с

колективната отбрана, в т.ч. средства за изпълнение на одобрените от Народното събрание инвестиционни проекти за модернизация на Българската армия. Предвидени са и средства за изпълнението на Програмата за развитие на отбранителните способности на въоръжените сили на Република България 2032, приета от НС на 11.02.2021 г. (обн., ДВ, бр. 13 от 2021 г.) и на Плана за развитие на въоръжените сили на Република България до 2026 г., приет с ПМС № 183 от 2021 г. (обн., ДВ, бр. 38 от 2021 г.).

По отношение на **средствата от ЕС** съгласно профила за плащания България очаква да получи през 2024 г. два транша по Националния план за възстановяване и устойчивост в общ размер на 2,881 млрд. лв. (вторият и третият транш са изместени от 2023 г. и се очаква да бъдат получени през 2024 г.). Срещу тях трябва да бъдат изпълнени заложените цели и етапи, които включват и редица законодателни промени.

През периода 2024-2026 г. се наблюдава ясно изразена тенденция за нарастване на държавния дълг в абсолютна стойност и като съотношение към прогнозния БВП през всяка една от годините. Предвижда се нивото на дълга да достигне до 58,4 млрд. лв. в края на 2024 г., 69,3 млрд. лв. в края на 2025 г. и 81,2 млрд. лв. в края на 2026 г. Съотношението на държавния дълг към БВП от 21,8% в края на 2022 г. се очаква да достигне до ниво от 25,3% през 2023 г., а през следващия тригодишен период съответно до 29,6% към края на 2024 г., 33,0% към края на 2025 г. и 36,5% към края на 2026 г.

Част I.
Икономически перспективи за периода 2023-2026 г.

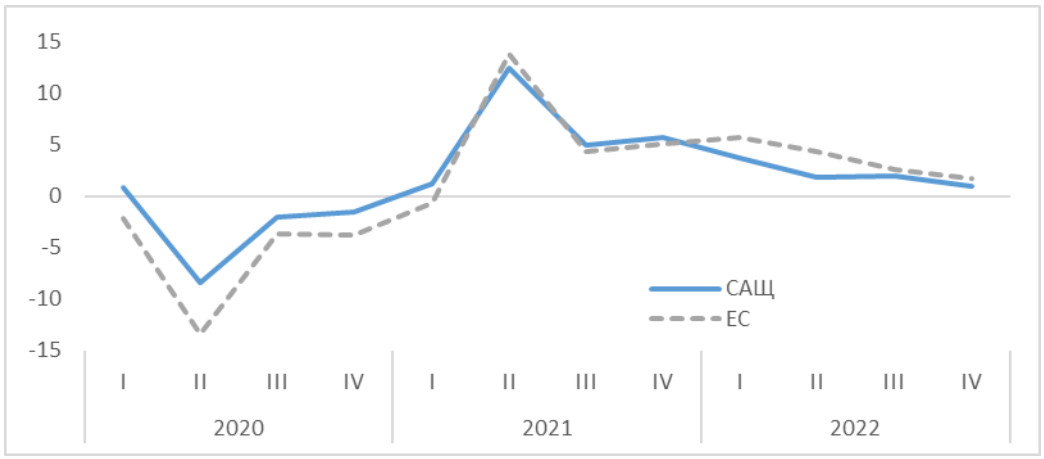
1. ПРЕГЛЕД НА РАЗВИТИЕТО НА СВЕТОВНАТА И ЕВРОПЕЙСКАТА ИКОНОМИКА

Динамиката на световната икономика през 2022 г. отразяваше продължаващото възстановяване след кризата, породена от пандемията от COVID-19, наред с новите шокове от войната на Руската федерация в Украйна и енергийните проблеми в Европа. Съответно, през първото полугодие бе отчетен силен икономически растеж както в ЕС, така и в световен план, движен от известно облекчаване на веригите за доставки, покачване на потреблението и производството. През втората половина на 2022 г. икономическият растеж се забави под въздействие на несигурността поради войната, рисковете пред енергийната стабилност в ЕС, недостига на основни суровини, който се отрази в нарастване на цените им и последвало значително ускорение на инфлацията. В опит да овладеят покачващият се инфлационен натиск, водещите централни банки започнаха да провеждат по-рестриктивна парична политика и предприеха поредица от повишения на референтните лихвени проценти.

Икономиката на Европейския съюз отчете високи растежи през първо и второ тримесечие, след което темповете се забавиха и годишното повишение достигна 3,5%. Подобно развитие имаха и други страни, които са основни търговски партньори на България.

Граф. I-1: Реален БВП

(изменение спрямо същото тримесечие на предходната година, %)

Източник: Евростат, Американско бюро за икономически анализи

2. ПРЕГЛЕД НА РАЗВИТИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА

2.1. БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ

През 2022 г. брутният вътрешен продукт на България нарасна с 3,4%, като с положителен принос за растежа бе вътрешното търсене. В номинално изражение БВП бе 165 384 млн. лв., което представлява растеж от 19%.

Частното потребление се повиши с 4,8%. Растежът му бе подкрепен от нарастването на реалния разполагаем доход на домакинствата, на заетостта и на потребителските кредити. Правителственото потребление отчете растеж от 6,5%. В същото време инвестициите в основен капитал намаляха с 4,3%, като за този спад допринесе слабата инвестиционна активност в частния сектор. Растежът на износа на стоки и услуги се забави до 8,3% и бе надминат от нарастването на вноса, което достигна 10,5%.

От страна на предлагането брутната добавена стойност се повиши с 3,4%. Растежът бе движен от сектор индустрия без строителство (14,4%), следван от услугите (1,1%). При строителството имаше спад на добавената стойност от 4,5%.

2.2. ПАЗАР НА ТРУДА

През 2022 г. заедно с пълното премахване на ограничителните мерки срещу разпространението на COVID-19 се наблюдаваше бързо възстановяване на заетостта в българската икономика. Търсенето на труд се повиши в повечето икономически сектори, а българските предприемачи отново започнаха да идентифицират недостатъчното предлагане на труд с необходимата квалификация като един от основните проблеми за развитието на бизнеса у нас. Средногодишният брой на заетите в българската икономика достигна 3502 хиляди души през 2022 г. и се повиши с 1,3% спрямо предходната година. Този ръст се дължеше преимуществено на ръста на заетите в сферата на услугите и в строителството. Всички икономически дейности от услугите регистрираха ръст на заетостта, като при някои от тях той надхвърли 5% („Операции с недвижими имоти“, „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“). В строителството заетостта отбеляза ръст от 1,1%, обусловен най-вече от високото търсене на жилища. Влиянието на притока на украински бежанци върху броя на заетите в България бе незначително. Според месечните данни на Агенция по заетостта броят на украинците, работещи на трудов договор в страната, е бил между 5 и 9 хиляди души през отделните месеци, като най-голяма част от тях са били заети в туристически дейности (най-вече свързани с летния морски туризъм).

Коефициентът на икономическа активност на населението между 15 и 64 г. се повиши до 73,6% през 2022 г., а коефициентът на заетост бе 70,4%. Коефициентът на безработица намаля до 4,3%. Броят на регистрираните безработни също имаше по-ниски стойности спрямо 2021 г. и в края на юни достигна исторически минимум за последните 30 години.

В условията на ускорено нарастване на потребителските цени в страната и високо търсене на труд компенсацията на един нает се повиши номинално с 18,4% през 2022 г. Растежът на показателя в сектор индустрия без строителство възлезе на 31,8% и надхвърли повече от два пъти отчетения темп в услугите (14,8%) и повече от три пъти

този в строителството (9,9%). Развитието през годината се обуславяше от частния сектор на икономиката, в който номиналното нарастване на показателя напълно компенсира инфлацията в страната. По-детайлните данни[1] показват, че средната работна заплата в частния сектор се е повишила с 13,9% спрямо 9,5% в публичния сектор. По този начин, разгледано общо за икономиката, средната работна заплата се увеличи с 12,8%. Реалната заплата, изчислена с ХИПЦ, остана без промяна (-0,2%) в сравнение с предходната година.

През 2022 г. реалният растеж на производителността на труда[2] се забави до 2,1%, но както и при динамиката на доходите сектор индустрия без строителство имаше водещ принос (15%). В услугите изменението на показателя премина на отрицателна територия, обусловена от високия растеж на заетостта в сектора. Наблюдаваната динамика на доходите и производителността на труда се отразиха в ускорено нарастване на номиналните разходи за труд на единица продукция от 16%, но в реално изражение този темп бе едва 0,8%.

2.3. ИНФЛАЦИЯ

Годишният темп на инфлация в страната следваше тенденция на ускорение до септември 2022 г., когато беше отчетена най-високата стойност на инфлация от 15,6% на годишна база според ХИПЦ. Като водещ фактор за това може да се посочи съществото поскъпване на суровините на международните пазари, и най-вече на енергоносителите, и техните преки и косвени ефекти. В допълнение към факторите от страна на предлагането, с проинфлационно влияние бе и силното вътрешно търсене. От последното тримесечие на 2022 г. бе наблюдавано забавяне на инфлационните процеси в страната, като инфлацията в края на годината се понижи до 14,3%, а средногодишната ѝ стойност бе 13,0%.

Темпът на поскъпване на потребителските цени продължи да се забавя и през първите два месеца на 2023 г. до 13,7% през февруари. То се дължи в най-голяма степен на понижението на международните цени на енергийните стоки и другите суровини, както и на ефект от по-високата база през предходната година. Базисната инфлация[3] отчете леко забавяне през февруари до 10,9% на годишна база по линия на намаление на поскъпването най-вече при транспортните услуги и дълготрайните потребителски стоки.

2.4. ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС

През 2022 г. дефицитът по текущата сметка се сви до 0,7% от БВП, при дефицит от 1,9% през 2021 г. Подобрението бе движено от повишение на излишъка при статия услуги и свиване на общия дефицит на доходните статии. Силното възстановяване на услугите след пандемията от COVID-19 продължи и през 2022 г. Растежът на износа на услуги достигна 29,4%, като бе повлиян основно от приходите от пътувания на чужденци в страната, които нараснаха с 54,6%. Увеличението при вноса на услуги бе с близо 1 пр.п. по-слабо от това на износа, в резултат на което излишъкът по статията достигна 6,3% от БВП при 5,7% година по-рано. Намалението на изплатения

[1] Годишна статистика на заетостта и разходите за труд

[2] Производителността на труда е измерена чрез БВП по постоянни цени на един зает.

[3] Базисната инфлация включва услуги и неенергийни промишлени стоки.

инвестиционен доход към нерезиденти доведе и до свиване на дефицита по първичния доход. При вторичния доход бе отчетено увеличение на излишъка с 0,5 пр.п. до 1,7% от БВП, поради големия поток от входящи средства от фондовете на ЕС. Вносът на стоки нарасна с 36,3%, изпреварвайки ръста на износа (33,5%), което доведе до увеличение на търговския дефицит с 1,7 пр.п. до 5,8% от БВП. Разликата в реалните растежи бе причина за по-високия дефицит, докато условията на търговия бяха положителни.

Привлечените преки чуждестранни инвестиции се увеличиха с 44,6% спрямо 2021 г. и достигнаха 3,6% от БВП.

2.5. ПАРИЧЕН СЕКТОР

Брутните международни валутни резерви на страната продължиха да осигуряват стабилното функциониране на паричния съвет. Пазарната им стойност към края на декември 2022 г. възлезе на 38,4 млрд. евро. Темпът им на растеж се забави до 11,1% на годишна база при 12,2% в края на предходната година. Увеличението беше повлияно в най-голяма степен от серия успешно пласирани държавни ценни книжа (ДЦК) през септември със съвкупна номинална стойност 4,75 млрд. лв. и получения през декември първи транш по националния План за възстановяване и устойчивост в размер на 2,6 млрд. лв. Принос за нарастването на международните валутни резерви имаха и увеличението на парите в обращение и банковите резерви.

Банковата система в България остана стабилна и продължи да поддържа високи равнища на капиталова адекватност и ликвидност. Коефициентът на обща капиталова адекватност към края на декември 2022 г. беше 20,88%, а отношението на ликвидно покритие – 235%.

Годишният растеж на кредита за частния сектор следваше тенденция на ускорение от началото на 2022 г. до края на август, когато темпът му се повиши до 13,9% спрямо 8,7% в края на 2021 г. През останалите месеци от годината частният кредит забавяше нарастването си, след като лихвените проценти започнаха плавно да се повишават в резултат от започналия възходящ лихвен цикъл на ЕЦБ, и в края на декември ръстът му на годишна база достигна 12,7%.

Силно търсене на заемни ресурси през 2022 г. беше налице както от страна на нефинансовите предприятия, така и от страна на домакинствата. Кредитите за нефинансови предприятия (10,1% на годишна база) бяха движени главно от овърдрафтите, а от началото на третото тримесечие – и от краткосрочните заеми. Тази динамика отразяваше повишеното търсене на оборотен капитал от страна на предприятията на фона на значително повишени производствени разходи поради по-високите цени на суровините, а също и предвид затрудненията по веригите на доставки. Устойчивата среда на ниски номинални лихвени проценти с нарастваща инфлация допринесе за продължаващото високо търсене на кредити от домакинствата. Потребителските кредити се увеличиха в края на 2022 г. с 12,4%. Жилищните кредити нараснаха със 17,8%, за което допълнителен фактор беше продължаващото двуцифрено нарастване на цените на недвижимите имоти.

3. ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ, НА КОИТО СЕ ОСНОВАВА ПРОГНОЗАТА И МАКРОИКОНОМИЧЕСКАТА РАМКА ЗА ПЕРИОДА 2023-2026 Г.

Представената макроикономическа прогноза е основана на допускането, че международната среда ще остане нестабилна през прогнозния период. Икономиката на ЕС ще се запази относително устойчива на предизвикателствата в енергийния сектор. Потенциални нарушения в международната търговия и/или недостиг на основни суровини няма да доведат до съществено блокиране на дейността на икономически сектори. През 2023 г. се очаква все още високата инфлация и покачването на лихвените проценти значително да ограничи растежа в ЕС и други развити икономики, като темповете ще се забавят до 0,7% в ЕС и 2,8% в света. През 2024 г. икономическата активност леко ще се ускори, отразявайки очакванията за стабилизиране на средата. Забавянето на инфлацията ще даде възможност на централните банки постепенно да отпуснат паричната си политика, ще подкрепи растежа на потреблението и съответно допълнително ускорение на БВП през 2025 г. В края на прогнозния период темпът на растеж в ЕС ще е малко над дългосрочния среден и ще клони към дългосрочния за света.

Табл. I-1: Основни допускания за развитието на външната среда

Международна среда	Отчетни данни		Прогноза			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Световна икономика (реален растеж, %)	6,1	3,4	2,8	3,1	3,2	3,2
Европейска икономика – ЕС (реален растеж, %)	5,4	3,5	0,7	1,8	2,1	1,9
Средногодишен валутен курс щ.д./евро	1,18	1,05	1,06	1,06	1,06	1,06
Цена на петрол „Брент“ (щ.д./барел)	70,4	99,8	82,2	77,4	73,3	70,0
Цена на неенергийни суровини (в щ.д., %)	32,7	8,7	-10,6	-2,1	-1,4	-0,6

Източник: СБ, Евростат, Bloomberg, собствени изчисления

Техническото допускане за *валутния курс USD/EUR*[4], с дневни данни към 13.03.2023 г., е 1,06 долара за едно евро през 2023 г., което показва номинално поскъпване на единната европейска валута, респективно лева, с 1,0% спрямо 2022 г. През 2024 г. средногодишният валутен курс ще се понижи минимално с 0,1%, като ще остане на ниво от 1,06 долара за едно евро до края на прогнозния хоризонт.

Допусканията за динамиката на международните цени на суровините се основават на информация за съответните фючърси към 13.03.23 г. *Средната цена на суровия петрол сорт „Брент“* през 2023 г. се очаква да се понижи с почти 18% до 82,2 щ.д. за барел. През следващите години поевтиняването на суровината ще продължи до 70 долара през 2026 г. Цените на природния газ за Европа се очаква да спаднат средно с 61% в доларово изражение през 2023 г. и да се стабилизират на това ниво през 2024 г., след

[4] Изчислява се среден курс USD/EUR с дневни данни за последните десет работни дни към датата на изготвяне на допусканията и се фиксира за дните до края на прогнозния хоризонт, което означава неутрално влияние върху макроикономическата прогноза в периода 2024-2026 г.

което отново да отчетат понижение през следващите две години. През 2023 г. *цените на неенергийните суровини* се предвижда да се понижат средно с 10,6% в доларово изражение, като спадът им ще се запази до края на прогнозния хоризонт, но със забавящ се темп.

4. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2023-2026 Г.

Табл. I-2: Основни макроикономически показатели

Основни макроикономически показатели	Отчетни данни		Прогноза			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Брутен вътрешен продукт						
БВП (млн. лв.)	139 012	165 384	184 486	197 566	210 190	222 693
БВП (реален растеж, %)	7,6	3,4	1,8	3,3	3,2	3,0
Потребление	6,7	5,2	3,0	3,3	3,3	3,3
Брутообразуване на основен капитал	-8,3	-4,3	6,3	12,6	6,5	4,8
Износ на стоки и услуги	11,0	8,3	1,7	4,3	4,7	4,3
Внос на стоки и услуги	10,9	10,5	3,9	6,4	5,4	5,0
Пазар на труда и цени						
Заетост (СНС, %)	0,2	1,3	0,4	0,7	0,5	0,3
Коефициент на безработица (НРС, %)	5,3	4,3	4,1	3,9	3,8	3,8
Компенсации на един нает (%)	11,3	18,4	11,5	10,6	7,7	7,1
Дефлатор на БВП (%)	7,1	15,1	9,5	3,7	3,1	2,8
Средногодишна инфлация (ХИПЦ, %)	2,8	13,0	8,7	3,8	2,8	2,2
Платежен баланс						
Текуща сметка (% от БВП)	-1,9	-0,7	-0,7	-1,7	-1,9	-2,0
Търговски баланс (% от БВП)	-4,1	-5,8	-5,6	-6,9	-7,0	-7,1
Преки чуждестранни инвестиции (% от БВП)	2,9	3,6	3,7	3,8	3,7	3,6
Паричен сектор						
М3 (%)	10,7	13,2	12,4	11,9	12,1	11,7
Вземания от фирми (%)	6,1	11,1	7,2	7,9	8,0	7,7
Вземания от домакинства (%)	13,4	14,6	11,7	11,2	9,5	8,9

Източник: МФ, НСИ, БНБ

4.1. БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ

През 2023 г. се очаква забавяне на растежа на БВП до 1,8%, като то ще бъде по линия на потреблението, износа и изменението на запасите. Нарастването на частното потребление ще бъде подкрепено от растежа на реалния разполагаем доход, но ще се забави спрямо 2022 г. в синхрон с по-слабото нарастване на заетостта и на кредитите за домакинствата. Растежът на потреблението на правителството също се прогнозира да е по-слаб спрямо 2022 г. В същото време инвестициите в основен капитал ще нараснат,

подкрепени от публичните инвестиции. Частните инвестиции ще продължат да бъдат потиснати поради високата несигурност и влошаване на условията за финансиране. Изменението на запасите имаше положителен принос за растежа на БВП през последните две години, но в прогнозния период се очаква приносът да е неутрален. Растежът на износа ще се забави съществено поради по-слабото външно търсене. Това ще се отрази и в по-силен отрицателен принос на нетния износ към изменението на БВП.

През 2024 г. растежът на БВП ще се ускори до 3,3%. Отслабването на инфлационния натиск ще доведе до по-високо нарастване на потреблението на домакинствата. Повишението на търсенето ще се отрази положително и на частната инвестиционна активност, а растежът на публичните инвестиции ще остане висок. Под влияние на подобряващата се външна среда нарастването на износа на стоки и услуги ще се ускори, а отрицателният принос на нетния износ към растежа на БВП ще се свие спрямо 2023 г.

През 2025 и 2026 г. се очаква БВП да се повиши в реално изражение съответно от 3,2 и 3%. Очаква се забавяне в растежа на инвестициите, дължащо се на публичните инвестиции, докато при частните ще има ускорение, свързано с намаление на несигурността и увеличение на търсенето. Частното потребление ще нараства с темп близък до дългосрочната средна. В съответствие с динамиката на външната среда се прогнозира ускорено нарастване на износа на стоки и услуги през 2025 г., последвано от леко забавяне на растежа в края на периода. Темпът на нарастване на вноса ще остане по-висок, но отрицателният принос към изменението на БВП ще се свие.

4.2. ПАЗАР НА ТРУДА

През 2023 г. се очаква броят на заетите лица да се повиши с 0,4% спрямо 2022 г., а средногодишният коефициент на безработица да намалее до 4,1%. Безработицата ще продължи да следва своя тренд на намаление през целия прогнозен период (2023-2026 г.), но през последните години на този период намалението на стойността на показателя ще бъде относително ограничено, поради ограничените възможностите за преход от безработица към заетост без допълнителни мерки и програми за повишаване на вероятността за реализация на твърдото ядро безработни. Основният източник за по-нататъшно увеличение на заетостта през следващите години ще е привличането на лица извън работната сила обратно на пазара на труда. През 2024 г. се очаква известно ускоряване на ръста на заетите в страната, най-вече поради ускоряването на икономическия ръст. През 2025 и 2026 г. ръстът на заетостта се очаква да се забави най-вече поради изчерпване на възможностите за нейния екстензивен растеж. Все повече ръстът на икономиката ще бъде осъществяван посредством увеличаване на производителността на труда и общата факторна производителност отколкото чрез екстензивно увеличение на заетите.

През 2023 г. динамиката на компенсацията на един нает се очаква да се забави до 11,5%, следвайки ограничаването на инфлацията, икономическата активност, заетостта, както и в резултат от по-ниския принос на публичния сектор. През 2024 г. номиналното нарастване на компенсацията на един нает е оценено на 10,6%. С очакваното продължаващо ограничаване на инфлацията, динамиката на доходите от труд ще се обуславя преди всичко от ускоряването на растежа на реалната производителност, наетите лица, както и повишението на минималната работна заплата в страната, в съответствие с приетите нормативни промени за актуализация на показателя. В периода

2025-2026 г. номиналният растеж на компенсацията на темп ще се забави по-съществено, съответно до 7,7 и 7,1%. В рамките на прогнозния период средногодишният растеж на производителността на труда е оценен на 2,3% в реално изражение.

4.3. ИНФЛАЦИЯ

Инфлацията в края на 2023 г. се очаква да се понижи до 5,6%, а средногодишната да бъде 8,7%. В най-голяма степен очакваното забавяне ще се дължи на значително намаление на приносите на групите храни и енергийни стоки, като последните се очаква да имат лек спад в края на годината. Очакваното намаление в международните цени на суровините през целия прогнозен период ще забави нарастването на цените при компонентите на базисната инфлация, а именно неенергийните промишлени стоки и услугите. Поради прогнозираното нарастване на вътрешното търсене обаче, както и на разходите за труд, двете потребителски групи ще формират съществен принос към общата инфлация в страната.

През 2024 г. прогнозата е инфлацията да продължи да се забавя, като в края на годината ще достигне 3,2%, а средногодишната – 3,8%. Цените на енергийните стоки ще имат спад до края на прогнозния хоризонт. През 2025 и 2026 г. средногодишната инфлация ще продължи да се забавя, съответно до 2,8 и 2,2%.

4.4. ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС

През прогнозния период 2023-2026 г. се очаква поддържане на устойчива външна позиция на страната.

През 2023 г. дефицитът по текущата сметка ще се запази около 0,7% от БВП. Номиналните темпове на растеж на износа и на вноса на стоки и услуги ще бъдат почти изравнени, като ще се забавят съществено спрямо 2022 г., поради очаквания спад на международните цени и ограничен растеж на търговията в количествено изражение.

През 2024 г. се очаква увеличение на дефицита по текущата сметка до 1,7% от БВП. Вносът на стоки и услуги се очаква да нарасне по-бързо от износа, като динамиката ще се предопределя от търговията със стоки. Подобрението на външната среда ще се отрази в по-висок растеж на износа на стоки, което наред с ускореното вътрешно търсене, ще доведе до изпреварващо нарастване на вноса и разрастване на търговския дефицит. Същевременно, подобрението в средата ще подкрепи възходящата динамика при услугите и ще се отрази в нарастване на излишъка по статията. Балансът по доходните статии ще е почти без изменение, като основните изходящи потоци ще са свързани с изплащането на инвестиционен доход на нерезиденти, а входящите – със средства по оперативни програми на ЕС и ПВУ.

В края на прогнозния период дефицитът по текущата сметка постепенно ще се повиши и ще достигне 2% от БВП през 2026 г. Номиналните растежи на износа и вноса ще са близки, като изпреварващ при стоките ще е вносът, а при услугите - износът. Изплащането на инвестиционен доход ще влошава баланса по *първичен доход* и отношението на салдото към БВП ще се влоши. Средствата от ПВУ и входящите трансфери в рамките на новия програмен период 2021-2027 г. ще поддържат излишъка по *вторичен доход*, но не се очаква значително изменение на салдото като процент от БВП.

4.5. ПАРИЧЕН СЕКТОР

През първите два месеца на 2023 г. растежът на кредита за частния сектор остана относително висок (12,4% в края на февруари). До края на годината темпът му ще се забави, като това ще се случи едновременно при вземанията от предприятия и от домакинства. Влияние за това ще окажат забавянето на икономическия растеж, очакваното повишаване на лихвените проценти по кредитите в резултат на преноса на паричната политика на ЕЦБ, както и в по-малка степен на влизането в сила на по-високите нива на антицикличния капиталов буфер, определени от БНБ. Общо вземанията от неправителствения сектор ще нараснат с 9%. Вземанията от предприятия ще се увеличат със 7,2%, като по-ниският им темп на нарастване ще бъде за сметка на значително понижение на ръста на овърдрафта и по-бавно увеличение на краткосрочните кредити. Вземанията от домакинства ще нараснат с 11,7%.

През 2024 г. вземанията от неправителствения сектор ще ускорят нарастването си до 9,3%, водени от по-висок растеж на вземанията от предприятия. Очаква се те да бъдат положително повлияни от изпълнението на НПВУ, както и от положителен ръст на частните инвестиции. В края на 2024 г. вземанията от предприятия ще нараснат със 7,9%. Вземанията от домакинства леко ще се забавят до 11,2%, като ще бъдат подкрепени от по-високия ръст на частното потребление.

През периода 2025-2026 г. вземанията от домакинства ще продължат да се забавят и в края на 2026 г. ще нараснат с 8,9%. Вземанията от нефинансови предприятия ще запазят относително стабилен темп на растеж до края на прогнозния период, който тогава ще достигне 7,7%. Общо вземанията от частния сектор ще се забавят плавно до края на прогнозния период и в края на 2026 г. годишният им растеж ще достигне 8,2%.

В края на 2023 г. годишният растеж на паричното предлагане ще се понижи до 12,4% спрямо 13,2% в края на 2022 г. В периода 2024-2026 г. очакваме растежът на паричното предлагане да се забавя с повишаване на инвестиционната активност в страната. В края на прогнозния период годишният му растеж ще бъде около 11,7%.

4.6. РИСКОВЕ ПРЕД ПРОГНОЗАТА

Геополитическата ситуация в глобален план продължава да се характеризира с висока степен на несигурност, което създава съществени рискове пред реализирането на макроикономическата прогноза.

Отвореността на българската икономика я прави зависима от икономическата динамика в основните ни търговски партньори, най-вече тези от ЕС. Реализиране на по-високи от очакваните темпове на инфлация, ускорено повишение на лихвените проценти и, респективно, понижение на разполагаемия доход на домакинствата и/или ограничаване на производствената и инвестиционната активност в търговските ни партньори, са фактори, които биха ограничили външното търсене. Това ще има отрицателен ефект върху износа и производството в страната.

Влязлата в сила забрана за внос на суров петрол от Русия в ЕС може да се отрази отрицателно върху износа на нефтопродукти от България за трети страни, макар страната ни към момента да се ползва с дерогация.

Рисковете по отношение на прогнозата за инфлацията се свързват главно с очакваната динамика на цените на международно търгуваните суровини и най-вече на енергийните

стоки, както и повишението на разходите за труд в икономиката. Това би било предпоставка за по-висока инфлация от прогнозираната в средносрочен план.

Влошаването на условията на финансиране може да окаже по-силен негативен ефект върху инвестициите от очаквания. Прогнозата е изготвена с допускане за нулев принос на изменението на запасите през 2023 г., но е възможно да се наблюдава значително отрицателно изменение, което, ако не бъде компенсирано от друг компонент, би свило допълнително растежа на БВП.

В същото време има и редица фактори в положителна посока. През първото тримесечие на 2023 г. показателите за нагласите на икономическите агенти показаха съществено подобрение на оценките и очакванията за развитието в еврозоната и в други големи икономики. В тази връзка е възможно през текущата годината при търговските ни партньори да се реализира по-висок растеж от очаквания, което би се отразило положително на износа и икономическата динамика в страната.

През втората половина на 2022 г. бе отчетен значителен спад на износа на зърнени и маслодайни култури от България. През 2023 г. по-благоприятни условия за външна търговия и по-добра реколта биха подкрепили значително растежа на износа на стоки от тази група.

През 2022 г. в среда на повишаваща се инфлация потреблението на домакинствата бе устойчиво в България. Регистрираният растеж бе по-висок от очаквания и ако тази тенденция продължи и през 2023 г. може да се наблюдава по-голямо нарастване на БВП. Освен това, покупателната способност на домакинствата може да бъде по-висока при намаляване на инфлацията и вследствие на по-бавно пренасяне на по-високите лихвени проценти в еврозоната върху кредитите на домакинствата. Инвестиционната активност също може да се подобри при намаляване на несигурността и преориентиране на разходите на фирмите от такива за преодоляване на шокове към планирани разходи по дългосрочни инвестиционни програми.

4.7. ПОТЕНЦИАЛЕН РАСТЕЖ

Растежът на потенциалния БВП[5] през 2022 г. достигна 2,6%. Това представлява ускорение спрямо 2021 г. и се дължи на повишението на заетостта. През 2023 г. се очаква запазване на растежа от 2,6%. За периода 2024-2025 г. повишението на инвестициите ще доведе до увеличение на приноса на капиталовите запаси и ускоряване на растежа на потенциалния БВП до 3%. През 2026 г. се очаква леко забавяне в растежа до 2,9%, основно поради намаляване на положителния принос на труда като фактор за потенциалния растеж. През целия прогнозен период общата факторна производителност (ОФП) ще бъде с основен принос за растежа.

[5] Потенциалният БВП за българската икономика е изчислен с помощта на производствена функция по методология, разработена от ЕК: Havik, K., & Kieran Mc Morrow, K., & Fabrice Orlandi, F., Christophe Planas, C., Rafal Raciborski, R., Werner Roeger, W., Alessandro Rossi, A., Anna Thum-Thysen, A. & Valerie Vandermeulen, V.,"The Production Function Methodology for Calculating Potential Growth Rates & Output Gaps," European Economy – Economic Papers 535, 2014.

Табл. I-3: Стойности на потенциалния растеж и на отклонението от потенциалния БВП

Година	Потенциален растеж, %	Отклонение от потенциалния БВП, %
2022	2,6	0,9
2023	2,6	0,2
2024	2,9	0,5
2025	3,0	0,8
2026	2,9	0,9

Източник: МФ

Отклонението от потенциала[6] през 2022 г. бе положително в размер на 0,9%. За 2023 г. със забавянето в растежа на фактическия БВП се очаква отклонението да се свие и да е 0,2%. През следващите години до края на прогнозния период положителното отклонение ще се увеличава и ще достигне 0,9%.

Табл. I-4: Приноси към потенциалния растеж (пр.п.)

Година	Труд	Капитал	ОФП
2022	0,2	0,5	1,9
2023	0,2	0,6	1,8
2024	0,3	0,8	1,8
2025	0,3	1,0	1,7
2026	0,2	1,0	1,6

Източник: МФ

4.8. СЪПОСТАВКА НА МАКРОИКОНОМИЧЕСКАТА ПРОГНОЗА С ТАЗИ НА ЕК

Направено е сравнение на макроикономическата прогноза на Министерството на финансите с последната официална прогноза на Европейската комисия, публикувана на 13 февруари 2023 г. Различният период на изготвяне на двете прогнози предопределя използването на различни отчетни статистически данни. Поради по-ранното публикуване на прогнозата на ЕК, при нейното изготвяне не са взети предвид отчетните данни по националните сметки за брутния вътрешен продукт и пазара на труда за 2022 г., както и наличната информация за краткосрочните индикатори и инфлацията в началото на 2023 г.

[6] Цикличното развитие на икономиката се измерва с индикатора отклонение от потенциала. Той се изчислява като разлика между фактическия и потенциалния БВП в съотношение към потенциалния.

Табл. I-5: Сравнение на макроикономическата прогноза на МФ с прогнозата на ЕК[7]

Показатели	2022	2023		2024	
	Отчетни данни	МФ	ЕК	МФ	ЕК
БВП, реален растеж, %	3,4	1,8	1,4	3,3	2,5
Средногодишна инфлация, %	13,0	8,7	7,8	3,8	4,0

Източник: ЕК, МФ

Липсата на разбивка по компоненти в прогнозата на ЕК не дава възможност да се прецени откъде идват разликите в очакванията на МФ и ЕК. За 2023 г. прогнозите за растежа на БВП са близки, а за 2024 г. прогнозата на ЕК е по-консервативна и най-вероятно това се дължи на очаквания за по-слаб растеж на всички компоненти спрямо прогнозата на МФ. МФ очаква през 2024 г. ускоряване на растежа на частното потребление и подобрение в частна инвестиционна активност.

Инфлацията през 2023 г. според МФ ще бъде по-висока от тази, очаквана в зимната прогноза на ЕК. Към момента на изготвяне на прогнозата МФ разполага с по-дълъг ред от отчетни данни за динамиката на международните и потребителските цени, а така също и с актуализирана информация за статистическите тегла за изчисляване на ХИПЦ. Именно с това се свързва и прогнозираният от МФ по-висок годишен темп на инфлация през първата половина на 2023 г. в сравнение с ЕК. През второто полугодие, както и през цялата 2024 г., профилът на инфлация за двете институции е сходен като динамика и очаквани стойности.

[7] Зимната прогноза на ЕК, публикувана на 10 февруари 2022 г., представя прогноза за динамиката на ограничен набор от показатели, поради което сравнението в таблицата е направено само за БВП и инфлация.

Част II.
Фискална политика и основни параметри за периода 2024-2026 г.

1. СРЕДНОСРОЧНИ ЦЕЛИ НА ФИСКАЛНАТА ПОЛИТИКА

Подготовката на СБП за периода 2024-2026 г. беше повлияна от невъзможността за приемане в срок на проектобюджета за 2023 г. с включени дългосрочни допускания за развитие на политиките в резултат на политическия цикъл, свързан с провеждането на предсрочни парламентарни избори, доколкото той е база, при която се разработва новата прогноза.

Тъй като в края на м. април 2023 г. беше разработена и одобрена рамката на Бюджет 2023 и разчетите по АСБП за периода 2023-2025 г. при допускания за запазване на действащото законодателство, то при тези обстоятелства, параметрите на националната бюджетна рамка за средносрочния период 2024-2026 г. са продължение на тези политики и допускания, като ефектът от продължаването им е пренесен за 2026 г.

Запазването на устойчивостта на бюджетната рамка остава приоритет на фискалната политика в средносрочен план, като въпреки разчетите по бюджетната рамка за периода 2023-2026 г. за отклонения от предварително начертаните цели за дефицита, се очаква с приемането на Бюджет 2023 да бъдат приети мерки с консолидационен ефект, осигуряващ вместване на бюджетното салдо в средносрочен план в рамките на националните и европейските правила и ограничения. По този начин биха се изпълнили изискванията, заложени в Закона за публичните финанси и в Директива 2011/85/ЕС на Съвета от 8 ноември 2011 г. относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки (ОВ, L, 306/41 от 23 ноември 2011 г.) и Регламент (ЕО) № 1466/1997 на Съвета от 7 юли 1997 г. за засилване на надзора върху състоянието на бюджета и на надзора и координацията на икономическите политики.

Активираната от Европейската комисия обща клауза за дерогация от Пакта за стабилност и растеж, която позволява временно отклонение от средносрочната бюджетна цел, ще бъде преустановена и няма да действа от 2024 г., което означава, че Европейската комисия ще подложи на оценка бюджетните планове за 2024 г. и в средносрочна перспектива, като в случай на надвишаване на референтните стойности по отношение на бюджетния дефицит може да бъде активирана Процедура по прекомерен дефицит.

При целево ниво на дефицита по АСБП за периода 2023-2025 г. съответно от 6,4 на сто от БВП за 2023 г., 5,2 на сто от БВП за 2024 г. и 4,6 на сто от БВП за 2025 г. се очаква дефицитът да достигне 4,8 на сто от БВП за 2026 г.

При планирани разходи по КФП като дял от БВП от 42,1% от БВП през 2024 г. и 41,0% от БВП през 2025 г., съгласно разчетите по АСБП за периода 2023-2025 г., за 2026 г. е предвидено те да намалеят до 40,2% от БВП.

В средносрочен план разходите по КФП (без разходите, извършвани от сметки за средства от ЕС и по други международни програми и договори, приравнени към тях, вкл. свързаното с

тях национално съфинансиране) са в рамките на 40%-то правило по ЗПФ, като в периода 2024-2026 г. те са в диапазона от 36,4% до 36,1от БВП.

При приходите в настоящата прогноза се наблюдава ръст в номинално изражение за целия тригодишен период. Като относителен дял от БВП те намаляват от 37,0% за 2024 г. до 36,4% за 2025 г. и 35,5% за 2026 г.

2. ОСНОВНИ ФИСКАЛНИ ПАРАМЕТРИ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

Разчетите в СБП за периода 2024-2026 г. отразяват тенденциите в актуалната макроикономическа прогноза за развитието на националната икономика и оценките за ефекта върху основните показатели на КФП при запазване на действащото законодателство на база на проекта на Бюджет 2023.

Включените в СБП за периода 2024-2026 г. разчети за **приходите, помощите и даренията по КФП** са диапазона от 37,0% до 35,5% от БВП, като се наблюдава ръст в номинално изражение за целия тригодишен период. Очакванията са данъчно-осигурителните приходи в периода 2024-2026 г. да са в диапазона от 28,2% от БВП до 28,5% от БВП.

Разходите по КФП за периода 2024-2026 г. като дял от БВП са съответно 42,1% през 2024 г. и, 41,0 през 2025 г. и 40,2% през 2026 г.

Табл. II-1:Основни показатели по КФП (2023-2026 г.) [8]

КФП млн. лв.		2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза	2026 Прогноза
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ		**65 795,0**	**73 032,4**	**76 454,4**	**79 015,7**
	% от БВП	***35,7%***	***37,0%***	***36,4%***	***35,5%***
Данъчно-осигурителни приходи		51 839,0	55 803,5	59 923,2	63 219,5
Неданъчни приходи		9 927,3	9 251,8	9 506,3	9 354,1
Помощи и дарения		4 028,8	7 977,0	7 024,8	6 442,0
ОБЩО РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС		**77 662,6**	**83 237,0**	**86 149,7**	**89 620,9**
	% от БВП	***42,1%***	***42,1%***	***41,0%***	***40,2%***
Разходи		75 620,2	81 080,7	83 905,6	87 425,5
Нелихвени разходи		74 795,6	79 579,9	81 614,5	84 369,3
Лихви		824,6	1 500,8	2 291,1	3 056,2
Вноска в общия бюджет на ЕС		2 042,4	2 156,3	2 244,1	2 195,4
БЮДЖЕТНО САЛДО (+/-)		**-11 867,6**	**-10 204,7**	**-9 695,2**	**-10 605,2**
	% от БВП	***-6,4%***	***-5,2%***	***-4,6%***	***-4,8%***
ФИНАНСИРАНЕ (+/-)		**11 867,6**	**10 204,7**	**9 695,2**	**10 605,2**
	% от БВП	***6,4%***	***5,2%***	***4,6%***	***4,8%***

Източник: МФ

[8] В таблицата са включени сметки за средства от ЕС на: ДФ „Земеделие“, Национален фонд и другите сметки за средства от ЕС и средства по други международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от ЕС.

Приходите, помощите и даренията по националния бюджет са диапазона от 32,9% до 32,6% от БВП като се наблюдава ръст в номинално изражение за целия тригодишен период,

Разходите и вноската в бюджета на ЕС по националния бюджет в средносрочен план са в диапазона от 36,4% от БВП до 36,1%. Нетният размер на трансфера за сметките за средства от ЕС е в диапазона 1,9-3,1 млрд. лв. или 1,0-1,4% от БВП.

Табл. II-2:КФП – Национален бюджет (2023-2026 г.)

КФП НАЦИОНАЛЕН БЮДЖЕТ млн. лв.		2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза	2026 Прогноза
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ		**61 796,7**	**65 086,0**	**69 460,3**	**72 605,9**
	% от БВП	*33,5%*	*32,9%*	*33,0%*	*32,6%*
Данъчно-осигурителни приходи		51 839,0	55 803,5	59 923,2	63 219,5
Неданъчни приходи		9 927,3	9 251,8	9 506,3	9 354,1
Помощи и дарения		30,5	30,7	30,7	32,3
ОБЩО РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС		**71 168,7**	**71 954,4**	**75 846,6**	**80 563,8**
	% от БВП	*38,6%*	*36,4%*	*36,1%*	*36,2%*
Разходи		69 126,3	69 798,1	73 602,5	78 368,4
Нелихвени разходи		68 301,7	68 297,3	71 311,4	75 312,2
Лихви		824,6	1 500,8	2 291,1	3 056,2
Вноска в общия бюджет на ЕС		2 042,4	2 156,3	2 244,1	2 195,4
ТРАНСФЕР ЗА СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС (НЕТО)		**-1 435,1**	**-1 948,6**	**-2 006,4**	**-3 139,5**
	% от БВП	*-0,8%*	*-1,0%*	*-1,0%*	*-1,4%*
БЮДЖЕТНО САЛДО (+/-)		**-10 807,1**	**-8 817,0**	**-8 392,8**	**-11 097,4**
	% от БВП	*-5,9%*	*-4,5%*	*-4,0%*	*-5,0%*
ФИНАНСИРАНЕ (+/-)		**10 807,1**	**8 817,0**	**8 392,8**	**11 097,4**
	% от БВП	*5,9%*	*4,5%*	*4,0%*	*5,0%*

Източник: МФ

И през следващия тригодишен период приоритет за страната ни остава успешното усвояване на средствата от европейските фондове и програми на ЕС, вкл. Плана за възстановяване и устойчивост.

Въздействието върху бюджета за периода 2024-2026 г. от финансовите взаимоотношения с ЕС е представено в Табл. II-3.

Табл. II-3:КФП – Сметки за средства от ЕС (2023-2026 г.)

КФП СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС млн. лв.		2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза	2026 Прогноза
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ		**3 998,3**	**7 946,3**	**6 994,1**	**6 409,8**
	% от БВП	*2,2%*	*4,0%*	*3,3%*	*2,9%*

КФП		2023	2024	2025	2026
ОБЩО РАЗХОДИ		**6 493,9**	**11 282,6**	**10 303,1**	**9 057,1**
	% от БВП	*3,5%*	*5,7%*	*4,9%*	*4,1%*
Разходи		**6 493,9**	**11 282,6**	**10 303,1**	**9 057,1**
Нелихвени разходи		**6 493,9**	**11 282,6**	**10 303,1**	**9 057,1**
Лихви		**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Вноска в общия бюджет на ЕС		0,0	0,0	0,0	0,0
ТРАНСФЕР ОТ/ЗА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ (НЕТО)		**1 435,1**	**1 948,6**	**2 006,4**	**3 139,5**
	% от БВП	*0,8%*	*1,0%*	*1,0%*	*1,4%*
БЮДЖЕТНО САЛДО (+/-)		**-1 060,5**	**-1 387,7**	**-1 302,5**	**492,2**
	% от БВП	*-0,6%*	*-0,7%*	*-0,6%*	*0,2%*
ФИНАНСИРАНЕ (+/-)		**1 060,5**	**1 387,7**	**1 302,5**	**-492,2**
	% от БВП	*0,6%*	*0,7%*	*0,6%*	*-0,2%*

Източник: МФ

3. ПРОГНОЗА ЗА СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

За целите на международните сравнения бюджетната рамка се представя както по национална методология (по показатели на КФП на касова основа), така и на базата на европейската методология ЕСС 2010 чрез показателите за сектор „Държавно управление“[9], като следва да се отбележи, че фискалните параметри отразяват по еднакъв начин фискалната политика. Представената прогноза е разработена на базата на последната макроикономическа прогноза на МФ и на предприетите през предходните години мерки и политики, които продължават да оказват фискално въздействие през прогнозния период.

Фискалната политика в средносрочен план е насочена към запазване устойчивостта на бюджетната рамка. При очаквано отрицателно бюджетно салдо на сектор „Държавно управление“ за 2023 г. в размер на 6,1% от БВП в средносрочен план се прогнозира дефицит в размер съответно на 4,7% от БВП за 2024 г., 4,9% за 2025 г. и 5,0% от БВП за 2026 г.

Част от дефицита на сектор „Държавно управление“, който се отчита на начислена основа, се дължи на времевото изместване при отчитането на разходите за доставки на военна техника, които са платени през предходни години на касова основа. Съгласно методологията ЕСС 2010, държавните разходи за военно оборудване се отчитат през годината на доставката им. Поради това, инвестиционните разходи за придобиване на нов тип боен самолет по първия етап на плана за придобиване на нов тип боен самолет, направени през 2019 и 2020 г. в размер на 2 197,7 млн. лв., имат влияние върху разходите в периода 2024-2026 г., като заедно с изместеното отчитане и на други разходи за военна техника влошават дефицита съответно с 0,13% през 2024 г., 0,73% през 2025 г. и 0,17% през 2026 г. Това влияние е временно и не води до трайно влошаване на бюджетната позиция и до нарушаването на фискалната устойчивост в дългосрочен план.

[9] Според методологията на ЕСС 2010 сектор „Държавно управление“ включва всички институционални единици, чиято роля е предоставянето на непазарна продукция за индивидуално и колективно потребление и/или преразпределението на национален доход.

Планираният размер на бюджетното салдо за периода 2024-2026 г. ще се реализира при намаляване на приходите и разходите съответно до 34,3% и 39,4% от БВП в края на периода. В приходната част съотношението на общите приходи от БВП достига 36,2% през 2024 г., след което се наблюдава спад през 2025 г. до 35,4% от БВП. Разходите като дял от БВП достигат 40,9% от БВП през 2024 г., след това намаляват до 40,4% и 39,4% от БВП съответно за 2025 и 2026 г.

Номиналният ръст на приходите през отделните години се дължи на увеличение на постъпленията както от преките данъци - данък върху доходите на физическите лица и корпоративен данък, така и при данъците върху производството и вноса. Растеж се очаква и при приходите от социално-осигурителни вноски, като той е най-значителен през 2024 г. За 2024 г. общите текущи приходи като процент от БВП на годишна база спадат с 0,9 пр.п., като към края на периода спадът им е с 0,7 пр.п. Спадът на неданъчните приходи през 2024 г. се дължи на високите приходи през 2023 г. вследствие на вноските във Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ във връзка с финансирането на програмите за смекчаване на икономическите последици от значително повишените цени на енергийните суровини.

При **разходите на сектор „Държавно управление“** висок номинален ръст в средносрочен план се наблюдава при социалните трансфери в натура, които обхващат основно разходите за здравеопазване. При тях се наблюдава растеж на годишна база съответно от 15,1% през 2024 г., 10,7% през 2025 г. и 8,1% през 2026 г. поради нарастване на разходите за здравноосигурителни плащания за болнична помощ, за лекарствени продукти и за първична и специализирана извънболнична медицинска помощ. Значителен растеж през 2024 г. от 10,6% имат разходите за социални трансфери, без тези в натура, най-вече поради нарастване на разходите за пенсии и увеличаването на обезщетенията и помощите за домакинствата.

При пенсиите нарастването се дължи основно на ежегодната индексация от 1 юли на съответната година по швейцарското правило. При обезщетенията и помощите за домакинствата влияние оказва нарастването на социалните помощи по Закона за социално подпомагане и по Закона за хората с увреждания поради нарастването на линията на бедност. Представени като дял от БВП, след нарастване през 2024 г. до 13,2%, социалните разходи, без тези в натура, остават относително постоянни на нива от 13,4% към края на периода. Положително въздействие за ограничаване нарастването на тези разходи като дял от БВП оказва продължаващото действие на пенсионната реформа, свързана с повишаване на възрастта и осигурителния стаж за пенсиониране за всички категории осигурени лица.

При компенсацията на наетите се наблюдава нарастване от 5,2% за 2024 г., 4,4% през 2025 г. и 3,2% през 2026 г., основно поради предвиденото увеличение на минималната работна заплата и нарастването на възнагражденията на педагогическия персонал.

Общият ефект от предприятията, включени в сектор „Държавно управление“, върху баланса на сектора е отрицателен за 2024 и 2026 г. и положителен за 2025 г. – съответно -326,0 млн. лв. за 2024 г., 34,5 млн. лв. за 2025 г. и -57,4 млн. лв. за 2026 г. Най-голямо е влиянието на Фонда за гарантиране на влоговете в банките, Държавната консолидационна компания, Националната компания „Железопътна инфраструктура“ и държавните болници.

Табл. II-4: Изменение на показателите на сектор „Държавно управление“ за периода 2024-2026 г.

Показатели (млн. лв.)	2024	2025	2026

	Проект	Изменение %	Прогноза	Изменение %	Прогноза	Изменение %
1. Данъци върху производството и вноса	28 162,3	5,2%	29 577,4	5,0%	30 892,4	4,4%
2. Текущи данъци върху доходите, богатството и др.	12 944,2	10,8%	13 855,7	7,0%	14 563,2	5,1%
2a. - в т.ч. платени от домакинствата	*6 895,5*	*10,0%*	*7 416,0*	*7,5%*	*7 914,1*	*6,7%*
2b. - в т.ч. платени от фирмите	*6 048,7*	*11,8%*	*6 439,8*	*6,5%*	*6 649,1*	*3,3%*
3. Социално-осигурителни вноски	17 039,8	10,3%	18 162,1	6,6%	19 497,0	7,4%
3a. - в т.ч. действително платени вноски	*17 039,8*	*10,3%*	*18 162,1*	*6,6%*	*19 497,0*	*7,4%*
4. Други приходи, вкл. приходи от продажби	9 133,1	-6,2%	9 283,4	1,6%	9 271,5	-0,1%
5. Общо текущи приходи	**67 279,4**	**5,7%**	**70 878,6**	**5,3%**	**74 224,2**	**4,7%**
6. Компенсация на наетите лица	19 158,5	5,2%	19 992,9	4,4%	20 622,8	3,2%
7. Междинно потребление	9 445,7	-13,8%	8 855,6	-6,2%	9 521,5	7,5%
8. Социални трансфери в натура	6 119,1	15,1%	6 775,8	10,7%	7 326,9	8,1%
9. Социални трансфери без тези в натура	26 114,7	10,6%	28 024,0	7,3%	29 780,6	6,3%
10. Лихвени разходи	2 039,8	80,5%	2 695,7	32,2%	3 674,5	36,3%
11. Субсидии	3 948,0	-33,5%	3 916,7	-0,8%	4 000,2	2,1%
12. Други текущи плащания	3 355,0	1,8%	3 544,5	5,6%	3 575,1	0,9%
13. Общо текущи разходи	**70 180,9**	**2,5%**	**73 805,1**	**5,2%**	**78 501,6**	**6,4%**
14. Брутни спестявания (5-13)	-2 901,4	-39,8%	-2 926,5	0,9%	-4 277,4	46,2%
15. Капиталови трансфери, получени	**4 261,2**	**127,5%**	**3 558,1**	**-16,5%**	**2 211,3**	**-37,9%**
16. Брутообразуване на основен капитал	**9 006,4**	**21,9%**	**9 845,6**	**9,3%**	**7 798,8**	**-20,8%**
17. Други капиталови	**1 594,1**	**65,6%**	**1 183,3**	**-25,8%**	**1 331,0**	**12,5%**

Показатели (млн. лв.)	2024		2025		2026	
	Проект	Изменение %	Прогноза	Изменение %	Прогноза	Изменение %
разходи		*% от БВП*		*% от БВП*		*% от БВП*
18. Общи правителствени приходи	**71 540,6**	**36,2%**	**74 436,7**	**35,4%**	**76 435,5**	**34,3%**
19. Общи правителствени разходи	**80 781,4**	**40,9%**	**84 833,9**	**40,4%**	**87 631,4**	**39,4%**
20. Баланс	**-9 240,8**	**-4,7%**	**-10 397,3**	**-4,9%**	**-11 195,9**	**-5,0%**
20a. - първичен баланс	*-7 201,0*	*-3,6%*	*-7 701,6*	*-3,7%*	*-7 521,4*	*-3,4%*
21. Консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“	**60 555,4**	**30,7%**	**71 069,6**	**33,8%**	**82 626,3**	**37,1%**

Източник: МФ

3.1. ОСНОВНИ ПОКАЗАТЕЛИ НА СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“ И ПРОГНОЗА ПРИ НЕПРОМЕНЕНИ ПОЛИТИКИ

Фискалната прогноза при непроменени политики е изготвена на база цикличните изменения в икономическите показатели. Тя е обвързана с набор от предположения за политиките и основните икономически и финансови условия, включително валутните курсове, цените на суровините и развитието на международната икономика. В нея не се отчита въздействието на предприетите политики в приходната и разходната част на бюджета.

Таблицата по-долу представя прогнозата на сектор „Държавно управление“ при непроменени политики.

Табл. II-5: Бюджетна прогноза на сектор „Държавно управление“ при непроменени политики за периода 2024-2026 г.

Показатели млн. лв.	2024		2025		2026	
	Базисен сценарий	Изменение спрямо основния сценарий %	Базисен сценарий	Изменение спрямо основния сценарий %	Базисен сценарий	Изменение спрямо основния сценарий %
1. Данъци върху производството и вноса	28 583,2	6,8%	29 297,0	4,0%	30 713,2	3,8%
2. Текущи данъци върху доходите, богатството и др.	12 858,2	10,1%	13 787,7	6,5%	14 489,2	4,6%
2a. - в т.ч. платени от домакинствата	6 809,5	8,6%	7 348,0	6,6%	7 840,1	5,7%
2b. - в т.ч. платени от фирмите	6 048,7	11,8%	6 439,8	6,5%	6 649,1	3,3%

Показатели млн. лв.	2024		2025		2026	
	Базисен сценарий	**Изменение спрямо основния сценарий %**	**Базисен сценарий**	**Изменение спрямо основния сценарий %**	**Базисен сценарий**	**Изменение спрямо основния сценарий %**
3. Социално-осигурителни вноски	16 512,3	6,9%	17 723,6	4,0%	19 068,3	5,0%
За. - в т.ч. действително платени вноски	16 512,3	6,9%	17 723,6	4,0%	19 068,3	5,0%
4. Други приходи, вкл. приходи от продажби	9 066,8	-6,9%	9 283,4	1,6%	9 271,5	-0,1%
5. Общо текущи приходи	**67 020,5**	**5,3%**	**70 091,6**	**4,2%**	**73 542,3**	**3,8%**
6. Компенсация на наетите лица	18 467,6	1,4%	19 186,0	0,1%	19 886,7	-0,5%
7. Междинно потребление	9 801,4	-10,5%	8 926,8	-5,5%	9 481,5	7,1%
8. Социални трансфери в натура	5 783,6	8,8%	6 545,3	7,0%	7 182,2	6,0%
9. Социални трансфери без тези в натура	25 772,6	9,2%	27 801,9	6,5%	29 634,4	5,7%
10. Лихвени разходи	2 039,8	80,5%	2 695,7	32,2%	3 674,5	36,3%
11. Субсидии	4 640,5	-21,8%	3 916,7	-0,8%	4 000,2	2,1%
12. Други текущи плащания	3 355,0	1,8%	3 544,5	5,6%	3 575,1	0,9%
13. Общо текущи разходи	**69 860,5**	**2,1%**	**72 616,8**	**3,5%**	**77 434,6**	**4,9%**
14. Брутни спестявания (5-13)	-2 840,1	-41,1%	-2 525,2	-13,0%	-3 892,3	33,0%
15. Капиталови трансфери, получени	**4 261,2**	**127,5%**	**3 558,1**	**-16,5%**	**2 211,3**	**-37,9%**
16. Бруто образуване на основен капитал	**8 596,3**	**16,4%**	**8 093,0**	**-10,1%**	**6 847,6**	**-30,4%**
17. Други капиталови разходи	**1 594,1**	**65,6%**	**1 183,3**	**-25,8%**	**1 331,0**	**12,5%**
		% от БВП		***% от БВП***		***% от БВП***
18. Общи правителствени приходи	**71 281,6**	**36,1%**	**73 649,7**	**35,0%**	**75 753,6**	**34,0%**
19. Общи правителствени разходи	**80 050,9**	**40,5%**	**81 893,2**	**39,0%**	**85 613,3**	**38,4%**

Източник: МФ

В **приходите** разлики между базисния сценарий и бюджетната прогноза се наблюдават при данъците и социално-осигурителните вноски, както и при неданъчните приходи.

Основно влияние за различията в двата сценария при приходите от данъци върху производството и вноса оказва прекратяването през 2024 г. на мерките в областта на енергетиката по програми за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ, отпадането нулевата ставка на ДДС за хляба и брашното през 2024 г. и повишаването на акцизните ставки на всички тютюневи изделия, заедно с включването на течностите за електронни цигари, съдържащи никотин, в обхвата на акцизните стоки. При сценария без промяна в политиките приходите от данъци върху производството и вноса се увеличават с 6,8%, 4,0% и 3,8%, съответно за 2024, 2025 и 2026 г.

Приходите от преки данъци се различават в двата сценария основно поради заложеното в основния сценарий нарастване на минималната работна заплата. При сценария без промяна в

политиките приходите от преки данъци нарастват с 10,1%, 6,5% и 4,6%, съответно по години за периода 2024-2026 г.

Прогнозата за приходите от социални и здравни осигуровки в сценария с непроменени политики предвижда нарастване на компонента от 6,9%, 4,0% и 5,0% на годишна база съответно за 2024, 2025 и 2026 г. Това е вследствие на увеличаването на минималната работна заплата, на минималните осигурителни прагове и на минималните осигурителни доходи и увеличение на заплатите на педагогическия персонал, както и поради прехвърлянето на средства от лица, осигурени в частни пенсионни фондове, към фонд „Пенсии“ на ДОО.

Неданъчните приходи при непроменени политики показват следната динамика: спад от 6,9% за 2024 г., ръст от 1,6% за 2025 г. и с лек спад от 0,1% за 2026 г. Разликите между базисния и основния сценарий през 2024 г. се дължат на очакваните приходи от въведената ТОЛ такса и електронна винетка по чл. 10, ал. 1, т. 2 от Закона за пътищата.

При разходите разлики между базисния сценарий и бюджетната прогноза се наблюдават при компенсацията на наетите лица, междинното потребление, субсидиите и при социалните трансфери.

Разходите за заплати в сектор „Държавно управление“ в базисния сценарий нарастват с 1,4% за 2024 г. и 0,1% за 2025 г. и намаляват с 0,5% за 2026 г. Изменението в разходите за заплати в основния сценарий спрямо базисния е свързано с предприетите политики по доходите за увеличаването на минималната работна заплата и увеличение на заплатите на педагогическия персонал.

В резултат на приетото поетапно увеличение на трансферите за здравно осигуряване за лицата, осигурявани от държавния бюджет[10], с по 5 пр.п./годишно, както и на нарастването на минималните осигурителни доходи, е предвидено увеличение на разходите за социални трансфери в натура (за здравноосигурителни плащания) в бюджетната прогноза спрямо базисния сценарий средногодишно с 0,1 пр.п. от БВП на годишна база.

Разходите за пенсии и обезщетения в базисния сценарий нарастват с 9,2% през 2024 г., с 6,5% през 2025 г. и с 5,7% през 2026 г. Изменението на този елемент спрямо основния сценарий е свързано с увеличение на изискуемите възраст и осигурителен стаж за пенсия, както и на предприетите мерки в областта на социалните помощи, свързани с увеличение на социалните помощи по ЗСП и ЗХУ поради изменение на линията на бедност и ефект от ръста на МРЗ при определяне на часовата ставка за положен труд за изчисляване на възнагражденията на личните асистенти по ЗЛП и възнагражденията на приемните семейства по ЗЗД.

Изменението на разходите за бруто образуване на основен капитал в базисния сценарий е ръст от 16,4% за 2024 г. и спад от 10,1% и 30,4% за 2025 и 2026 г., докато в бюджетната прогноза този показател нараства с 21,9% през 2024 г., 9,3% за 2025 г. и намалява с 20,8% през 2026 г. Основно влияние за тези изменения имат допълнителните мерки, предприети от правителството в сектор „Отбрана и сигурност“.

[10] По реда на чл. 40, ал. 3 от Закона за здравното осигуряване за пенсионери, деца, студенти редовно обучение до 26-годишна възраст, чуждестранните студенти редовно обучение до 26-годишна възраст и др.

3.2. ДИСКРЕЦИОННИ МЕРКИ И ФИСКАЛНИ ЕФЕКТИ НА НАЧИСЛЕНА ОСНОВА

Дискреционни мерки са всички нови мерки и политики на правителството – приети или планирани, които имат пряко въздействие върху бюджетните параметри и основните фискални показатели. Те представляват мерки, предприети по преценка и решение на правителството, с цел постигането на определени приоритети (напр. насърчаване на заетостта и стимулиране растежа на икономиката). Отнасят се до промяна в политиката на приходите (данъчната база и/или ставка) или промяна в разходните политики и трансферите от страна на правителството с цел предоставяне на ефективни стимули за икономиката.

В бюджетната прогноза са оценени всички приходни и разходни дискреционни мерки, които са приети през предходните години и имат бюджетен ефект през прогнозния период 2024-2026 г., като е отразено допълнителното им въздействие за съответната година спрямо предходната.

Приходни дискреционни мерки

Приходните дискреционни мерки за периода 2024-2026 г. се очаква да доведат до общо нетно увеличение на приходите в размер на 1 727,7 млн. лв. През първата година се очаква нетно увеличение на приходите с 258,9 млн. лв., а през следващите две години – нетно увеличение на приходите съответно със 786,9 млн. лв. и 681,9 млн. лв.

С най-голям бюджетен ефект са мерките, свързани с промяна на политиката по доходите. Допълнителните приходи от осигурителни вноски от промяната в политиката по доходите (вкл. увеличение на МРЗ, минималните осигурителни прагове и на минималните осигурителни доходи на самоосигуряващите се лица и минималния осигурителен доход на земеделските стопани и тютюнопроизводители, увеличение на максималния осигурителен доход, увеличение на заплатите на педагогическия персонал) са в размер на 519,3 млн. лв. за 2024 г. и общо 1 371,1 млн. лв. за тригодишния прогнозен период. Допълнителните приходи от ДДФЛ в резултат на увеличението на минималната работна заплата, минималните осигурителни прагове и минималния осигурителен доход са в размер на 228,0 млн. лв. за тригодишния прогнозен период.

Ефектът върху приходите от ДДС и акцизи в резултат на повишаването на акцизната ставка на пури и пурети, на тютюн за пушене, на нагреваемо тютюнево изделие, на течността за електронна цигара, въведено от 1.03.2023 г., е оценен на общо 576,6 млн. лв. повече приходи за периода 2024-2026 г.

Нетният ефект от отпадането на намалената ставка от 9% на ДДС за ресторантьорски, кетъринг и туристически услуги, спортни съоръжения след 31.12.2023 г. и запазването ѝ за книги, бебешка храна, пелени и хигиенни продукти и след 31.12.2023 г. (като постоянна мярка) е увеличение на приходите с 211,5 млн. лв. през 2024 г.

Въведената от средата на 2022 г. нулева ставка на ДДС за хляба и брашното се очаква да доведе до загуба на приходи от прилагането на мярката през 2023 г., като след изтичане на срока на действието ѝ се очаква проявяване на положителен бюджетен ефект за 2024 г. в размер на 165,4 млн. лв.

Намалената ставка на ДДС на 9% за природния газ и централното отопление представлява действие с временен характер и приключва до края на юни 2023 г., затова нейният ефект е включен в следващата година с положителен знак, тъй като няма да действа през следващите години – съответно допълнителни приходи от 46 млн. лв. за природния газ и 15 млн. лв. за централното отопление за 2024 г.

Прилагането на мярката за освобождаване от акциз на електрическата енергия, природния газ и втечнения нефтен газ до 30.06.2025 г. се очаква да доведе до допълнителни постъпления от ДДС и акцизи в размер на 92,6 млн. лв. през 2025 г. спрямо 2024 година.

Допълнителните приходи, свързани с оперирането на ТОЛ системата, са в размер на 66,3 млн. лв. за 2024 г.

За периода 2024-2026 г. приходите от избор на осигуряване само в първия стълб на пенсионната система са с общ допълнителен положителен бюджетен ефект от 22,1 млн. лв.

Временната солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията се предвижда да доведе до допълнителни приходи от 375,9 млн. лв. през 2023 г. През 2024 г. тази мярка ще прекрати действието си, поради което нейният ефект е отразен със същата, но отрицателна стойност.

Ефектът от мерките и програмите в областта на енергетиката за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ е намаление на приходите с 692,5 млн. лв. през 2024 г.

Табл. II-6:Дискреционни приходни мерки на начислена основа, млн. лв.

Приходни мерки - изменение спрямо предходна година	2024 г.	2025 г.	2026 г.
Приходи от осигурителни вноски от промяната в политиката по доходите (вкл. увеличение на МРЗ, минималните осигурителни прагове и на минималните осигурителни доходи на самоосигуряващите се лица и минималния осигурителен доход на земеделските стопани и тютюнопроизводители, увеличение на максималния осигурителен доход, увеличение на заплати на педагогическия персонал)	519,3	430,6	421,2
Приходи от ДДФЛ от увеличение на МРЗ, минималните осигурителни прагове и минималния осигурителен доход	86,0	68,0	74,0
Ефект върху приходите от ДДС и акцизи в резултат на повишаване на акцизната ставка на цигари, пури и пурети, на тютюн за пушене, на нагреваемо тютюнево изделие, на течността за електронна цигара (от 1.03.2023 г.)	209,6	187,8	179,2
Намалена ставка на 9% на ДДС за ресторантьорски, кетъринг и туристически услуги, спортни съоръжения (до 30.12.2023 г.), както и книги, бебешка храна, пелени и хигиенни продукти (и след 31.12.2023 г. като постоянна мярка)	211,5		
Намалена ставка на 0% на ДДС за хляба и брашно (до 31.12.2023 г.)	165,4		
Намалена ставка на 9% на ДДС за природен газ (до 30.06.2023 г.)	46,0		
Намалена ставка на 9% на ДДС за централно отопление (до 30.06.2023 г.)	15,0		
Ефект върху приходите от ДДС и акцизи в резултат на освобождаване от акциз на електрическата енергия, природния газ и втечнен нефтен газ (LPG) - до 01.07.2025	0,0	92,6	
Приходи от оперирането на ТОЛ системата	66,3		
Приходи от избор на осигуряване	7,7	7,4	7,0
Приходи от осигурителни вноски от увеличение на осигурителния стаж при пенсиониране	0,5	0,5	0,5
Временна солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 година за спешна намеса за справяне с високите цени на енергията от дружества в дейности добив на нефт, природен газ и въглища и нефтопреработване.	-375,9		
Мерки в областта на енергетиката	-692,5		

Общо:	**258,9**	**786,9**	**681,9**

Източник: МФ

Разходни дискреционни мерки

Разходните дискреционни мерки за периода 2024-2026 г. се очаква да доведат до общо увеличение на разходите с 2 652,9 млн. лв., като през първата година се очаква нарастване на разходите с 454,3 млн. лв., а през следващите две години – съответно с 1 171,6 млн. лв. и 1 027,0 млн. лв.

С най-голям бюджетен ефект са разходите, свързани с промяна на политиката по доходите. Допълнителните разходи от увеличението на минималната работна заплата (МРЗ) са в размер на 469,5 млн. лв. за 2024 г. или общо 1 249,8 млн. лв. за тригодишния прогнозен период. Кумулативният ефект от увеличението на заплатите на педагогическия персонал е в размер на 987,8 млн. лв. допълнителни разходи за периода 2024-2026 г. Ефектът върху размера на трансферите за здравно осигуряване от увеличаване на частта от осигурителния доход, върху който държавата внася здравни вноски за лицата, осигурявани за сметка на държавния бюджет, е в размер на 345,5 млн. лв. за 2024 г. и общо 720,7 млн. лв. за прогнозния период. Ефектът от ръста на МРЗ при определяне на часовата ставка за положен труд за изчисляване на възнагражденията на личните асистенти по Закона за личната помощ и възнагражденията на приемните семейства по Закона за закрила на детето е допълнителни разходи в размер на 230,3 млн. лв. за първата година и съответно 603,9 млн. лв. за целия прогнозен период.

Ефектът от нарастването на линията на бедност при определяне на финансовата подкрепа по Закона за хората с увреждания и при определяне на помощите по новия механизъм, който предвижда обвързването им с размера на линията на бедност по Закона за социалното подпомагане, се очаква да доведе до увеличение на разходите за социални помощи със 119,2 млн. лв. през 2024 г. и 52,7 млн. лв. през 2025 г.

Допълнителните разходи, свързани с оперирането на ТОЛ системата, са в размер на 66,3 млн. лв. през 2024 г.

Новата еднократна помощ за учениците от 2, 3 и 4 клас без доходен тест се прогнозира да доведе до допълнителни разходи от 23,4 млн. лв. през 2024 г.

Увеличението на изискуемите възраст и осигурителен стаж за пенсия се очаква да намали допълнително разходите с 30 млн. лв. годишно през прогнозния период.

Предвидените разходи за мерките в областта на енергетиката във връзка с високите цени на енергоносителите за сметка на приходи от временната солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. са в размер на 375,9 млн. през 2023 г., като се планира те да намалеят с 288 млн. лв. до 87,9 млн. лв. през 2024 г. Поради прекратяване на действието си, тези мерки са въведени със същата, но отрицателна стойност за 2025 г. Разходите по програмите за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ, стартирали през 2021 г. и достигнали най-високата си стойност през 2022 г. (в размер на 4 460,3 млн. лв.), намаляват с 3 767,8 млн. лв. до 692,5 млн. лв. през 2023 г. Поради прекратяване на тези програми през 2024 г. е въведена същата, но отрицателна стойност.

Табл. II-7:Дискреционни разходни мерки на начислена основа, млн. лв.[11]

Разходни мерки - изменение спрямо предходна година	2024 г.	2025 г.	2026 г.

[11] Отрицателните стойности показват намаление на разходите за съответната година спрямо предходната.

Ефект от увеличението на МРЗ	469,5	375,4	404,9
Увеличение на заплатите на педагогическия персонал	223,1	432,5	332,2
Увеличаване на частта от осигурителния доход, върху който държавата внася здравни вноски за лицата, осигурявани за сметка на държавния бюджет	345,5	230,5	144,7
Ефект от ръста на МРЗ при определяне на часовата ставка за положен труд за изчисляване на възнагражденията на личните асистенти по ЗЛП и възнагражденията на приемните семейства по ЗЗД	230,3	198,4	175,2
Увеличение на социалните помощи по ЗСП и ЗХУ поради изменение на линията на бедност	119,2	52,7	
Разходи за опериране на ТОЛ системата	66,3		
Нова еднократна помощ за учениците от 2,3 и 4 клас без доходен тест	23,4		
Увеличение на паричното обезщетение за отглеждане на малко дете през втората година от майчинството (от 1.04.2022 г.)	0,1		
Увеличение на минималния дневен размер на паричното обезщетение за безработица (от 1.04.2022 г.)	-1,3		
Увеличение на максималния дневен размер на паричното обезщетение за безработица (от 1.04.2022 г.)	-1,3		
Здравно осигуряване за сметка на държавния бюджет на разселени лица от Украйна от 24.02.2022 г.	-10,0		
Увеличение на изискуемите възраст и осигурителен стаж за пенсия	-30,0	-30,0	-30,0
Мерки в областта на енергетиката във връзка с високите цени на енергоносителите за сметка на приходи от времената солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г.	-288,0	-87,9	
Програми за смекчаване на икономическите последици от нестабилността на цените на електрическата енергия и природния газ	-692,5		
Общо:	**454,3**	**1171,6**	**1027,0**

Източник: МФ

3.3. СЪПОСТАВКА НА ПРОГНОЗАТА ЗА СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“ С ТАЗИ НА ЕК

В тази част е направена съпоставка на средносрочната прогноза за сектор „Държавно управление“ на Министерството на финансите спрямо последната фискална прогноза на Европейската комисия от есента на 2022 г.[12] Следва да се имат предвид различните бази и

[12] European Economic Forecast – Autumn 2022, https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/european-economic-forecast-autumn-2022_en

изменения в макроикономическите сценарии на двете институции, които обуславят различията по отношение на очакваните фискални резултати.

Прогнозата на ЕК за общия баланс на сектор „Държавно управление“ е по-оптимистична в сравнение с прогнозата на МФ: -2,8% от БВП на ЕК спрямо -6,1% от БВП на МФ за 2023 г. и -2,5% от БВП на ЕК спрямо -4,7% от БВП на МФ за 2024 г. Бюджетното салдо за 2023 г. в прогнозата на ЕК се постига при по-високи общи приходи с 4,7 пр.п. и по-високи общи разходи с 1,4 пр.п. в сравнение с прогнозата на МФ. Бюджетното салдо за 2024 г. в прогнозата на ЕК се постига при по-високи приходи с 3,2 пр.п. и по-високи разходи с 1,0 пр.п. в сравнение с прогнозата на МФ.

ЕК прогнозира с 0,1 пр.п. по-ниски лихвени разходи за 2023 г. и с 0,5 пр.п. по-ниски лихвени разходи за 2024 г. в сравнение с МФ.

Прогнозите за бруто образуването на основен капитал на ЕК и МФ са в размер на съответно 3,7% и 4,0% от БВП за 2023 г. и 4,3% и 4,6% от БВП за 2024 г.

МФ прогнозира значително по-висок ръст на правителственото потребление на годишна база за 2023 г. – съответно 10,6% за МФ спрямо 3,6% за ЕК. За 2024 г. стойностите са по-близки – съответно 3,1% за МФ спрямо 2,7% за ЕК.

Табл. II-8: Сравнение на бюджетната прогноза на МФ с прогнозата на ЕК

Показатели, % от БВП	2022	2023		2024	
	Отчетни данни	МФ	ЕК	МФ	ЕК
Лихвени разходи	0,5%	0,6%	0,5%	1,0%	0,5%
Бруто образуване на основен капитал/публични инвестиции/	3,0%	4,0%	3,7%	4,6%	4,3%
Общо приходи	**38,5%**	**35,5%**	**40,2%**	**36,2%**	**39,4%**
Общо разходи	**41,3%**	**41,6%**	**43,0%**	**40,9%**	**41,9%**
Общ баланс	**-2,8%**	**-6,1%**	**-2,8%**	**-4,7%**	**-2,5%**
Правителствено потребление (изменение на годишна база)	16,9%	10,6%	3,6%	3,1%	2,7%

Източник: ЕК, МФ, НСИ

3.4. КОНСОЛИДИРАН ДЪЛГ НА СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“

През прогнозния период 2024-2026 г. като основен приоритет се запазва поддържане нивото на съотношението „дълг на сектор „Държавно управление“/БВП под пределната горна граница от 60%, респективно дългосрочното изпълнение на Маастрихтския дългов критерий за конвергенция.

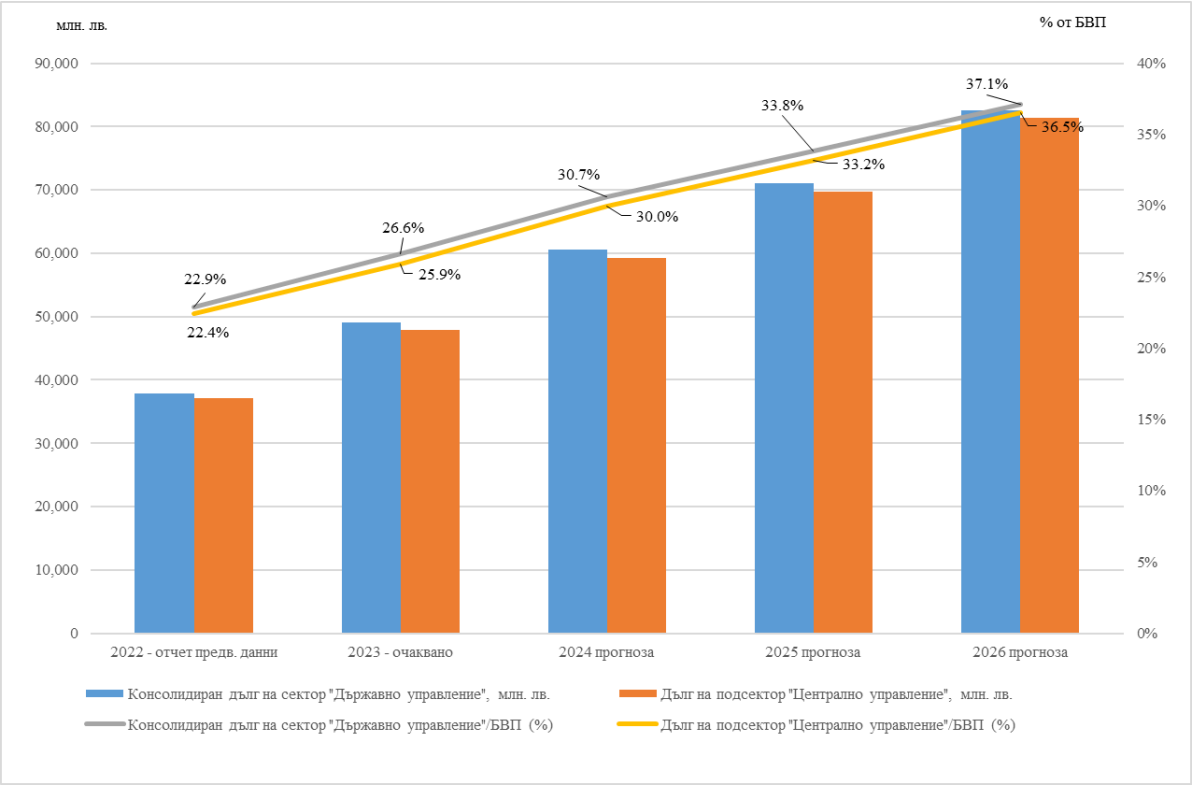
Към края на 2022 г. на база годишните данни от априлските Нотификационни таблици за дефицита/излишъка и дълга на България дългът на сектор „Държавно управление“ се увеличава с около 4,6 млрд. лв. и възлиза в размер на 37,8 млрд. лв. (при 33,3 млрд. лв. в края на 2021 г.). Като съотношение спрямо БВП индикаторът намалява с 1,0 пр. п. до 22,9% спрямо БВП (при 23,9% към 31.12.2021 г.), запазвайки се съществено под горния праг от 60%. При отделните компоненти, формиращи дълга на сектора, най-значителен ръст отчита дългът на подсектор „Централно управление“, като основен принос за това има държавният дълг.

За текущата 2023 г. се запазват очакванията за възходяща тенденция на дълга на сектор „Държавно управление“, като номинално изражение стойността му достига до 49,1 млрд. лв., а съотношението на дълга към БВП - на ниво от 26,6%.

На база допусканията за основните показатели на бюджетната рамка и планирания размер на новото дългово финансиране през следващите три години се прогнозира нивото на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“ да продължи да нараства до 60,6 млрд. лв. в края на 2024 г., 71,1 млрд. лв. в края на 2025 г. и 82,6 млрд. лв. в края на 2026 г. Като съотношение спрямо БВП, индикаторът също се очаква да нараства достигайки до 30,7% през 2024 г., 33,8% през 2025 г. и 37,1% през 2026 г.

Върху прогнозите за нарастването на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“ най-съществен е приносът на дълга на подсектор „Централно управление“ и в частност държавния дълг като негов основен компонент. Влиянието на дълга на другите два подсектора, формиращи дълга на сектор „Държавно управление“: подсектор „Местно управление“ и подсектор „Социалноосигурителни фондове“ е минимално, като тази тенденция се запазва и в периода 2024-2026 г.

Граф. II-1: Консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“

Източник: Евростат и МФ

3.5. УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ С ПОТЕНЦИАЛНО ЗНАЧИТЕЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ СЕКТОР „ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ“

Съгласно изискванията на чл. 73, т. 8 от Закона за публичните финанси, в средносрочната бюджетна прогноза и нейната актуализация се предоставя информация за условните задължения с потенциално значително въздействие върху сектор „Държавно управление“, включително на равнище подсектори на сектора. Това се прави и в контекста на засиленото

икономическо управление на ЕС, в съответствие с чл. 14, параграф 3 от Директива 2011/85/ЕС относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки[13].

Високите стойности на условните задължения може да са индикатор за нежелано равнище на риск. Поради това наблюдението и оценката на условните задължения с потенциално значително въздействие върху сектор „Държавно управление“ е важно за поддържането на фискалната устойчивост и управлението на фискалните рискове.

Задълженията се наричат условни, тъй като по своята същност те са само потенциални, а не действителни. Това са задължения, които зависят от настъпването на определено събитие в бъдеще, или настоящи задължения, при които няма вероятност за извършване на плащането към държавата или сумата на възможното плащане не може да бъде изчислена по надежден начин.

Условните задължения включват:

- задължения, произтичащи от дейността на публичните дружества;
- гарантиран дълг на сектор „Държавно управление“;
- необслужвани кредити;
- задължения, свързани с публично-частни партньорства.

Общите условни задължения на сектор „Държавно управление“ за 2021 г. възлизат на 12,06% от БВП, като най-високо е нивото на задълженията, произтичащи от дейността на публичните дружества. Техният размер е 11,64% от БВП (16,18 млрд. лв.), като задълженията на финансовите предприятия са само 1,55%, а на нефинансовите - 10,09% от БВП.

От тях под наблюдение, във връзка с потенциално значително влияние върху условните задължения на сектор „Държавно управление“, са всички държавни и общински предприятия с общ размер на задълженията към 31.12.2021 г. над 0,1% от БВП, които не са част от консолидираната фискална програма и не попадат в обхвата на сектор „Държавно управление“. Тези предприятия представят отчет и прогнози за приходите и разходите, както и за активите и пасивите си до 2026 г. На база на получената информация за четиригодишния период 2023-2026 г., се прогнозира намаление с 21,84% на задълженията на публичните предприятия от нефинансовия сектор, обект на наблюдение. Отчетеният към 31.12.2022 г. размер на дългосрочните и краткосрочните неконсолидирани задължения на тези дружества е общо 11,4 млрд. лв., като към 31.12.2026 г. прогнозите са същите и са в размер на 8,9 млрд. лв.

Сумарният коефициент на задлъжнялост се понижава от 0,75 към 31.12.2022 г. до 0,48 в края на периода. Сумарното съотношение на дълга на тези дружества спрямо активите им намалява с 0,10 през прогнозния период до 0,32. Коефициентът на ликвидност остава стабилен на ниво от над 1,7 през целия период 2021-2026 г.

[13] Директива 2011/85/ЕС на Съвета от 8 ноември 2011 г. относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/ALL/?uri=CELEX:32011L0085). Съгласно член 14, параграф 3 от тази директива: *„За всички подсектори на сектор „Държавно управление“ държавите членки публикуват съответна информация за условните задължения с потенциално значително въздействие върху публичните бюджети, включително държавни гаранции, необслужвани кредити и задължения, произтичащи от дейността на публични дружества, както и техния размер. Държавите членки публикуват и информация за дялове на сектор „Държавно управление“ в капитала на частни и публични дружества, които възлизат на икономически значими суми“.*

Граф. II-2: Разпределение на условните задължения на сектор „Държавно управление“, % от БВП

Източник: НСИ

Нивото на задълженията на държавните предприятия с потенциално значително въздействие върху сектор „Държавно управление“ е по-ниско в сравнение със средното ниво на задлъжнялост в ЕС, което е 36,6% за 2021 г.[14]

Граф. II-3: Задължения на държавно контролирани предприятия, класифицирани извън сектор „Държавно управление“, % от БВП

[14] Съгласно данни от Евростат, http://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/data/database.

Източник: НСИ

Гарантираният дълг на сектор „Държавно управление“ към края на 2022 г. възлиза на 590,2 млн. лв. или 0,4% от БВП, като отбелязва ръст в номинално изражение спрямо нивото отчетено в края на 2021 г. (556,1 млн. лв. или 0,4% от БВП). Увеличението е следствие от извършваните регулярни операции по гарантираните заеми.

Гарантираният дълг на сектор „Държавно управление“ се формира основно от издадените гаранции от подсектор „Централно управление“ с дял от 99,9%. Подсектор „Местно управление“ заема около 0,1%, а единиците от подсектор „Социалноосигурителни фондове“ не може да издават гаранции.

При допускане за издаване на нови държавни гаранции за подкрепа на енергийни проекти и зеления преход на МСП, както и по линия на инструменти на ЕС, през 2023 г., се очаква номиналният размер на гарантирания дълг на сектор „Държавно управление“ да се увеличи, достигайки в номинално изражение до 2,4 млрд. лв., а като съотношение спрямо прогнозния БВП да възлезе на около 1,3%. През следващите години от прогнозния период се допуска плавното им намаляване до 1,1% от БВП към края на 2026 г. вследствие на регулярното обслужване на гарантираните заеми.

В края на 2023 г. доминиращ дял с 53% в отрасловата структура на гарантирания дълг се очаква да заемат гаранциите на сектор „Енергетика“, следвани от гаранциите по нови заемни споразумения на Българската банка за развитие ЕАД в размер до 700,0 млн. лв. с дял от 30%. Издадените гаранции по инструментите на ЕС, създадени вследствие на избухването на пандемията от COVID-19 - SURE и Паневропейския гаранционен фонд, както и във връзка с предложението на Европейската комисия относно предоставянето на макрофинансова помощ на ЕС за Украйна под формата на помощи и заеми, заемат дял от 14 %. Останалите 3%

заемат предоставените гаранции по реда на Закона за кредитиране на студенти и докторанти, по изпълнявани други международни споразумения и издадените общински гаранции.

Необслужваните заеми към сектор „Държавно управление“ са само в сектор „Централно управление“ и се запазват на ниво под 0,1% от БВП през последните пет години. Размерът им за 2021 г. е 0,02% от БВП, което е под средното за ЕС ниво от 1,05% от БВП.

Коригирана капиталова стойност на извънбалансовите **публично-частни партньорства** (ПЧП) не се докладва, тъй като към момента в България няма ПЧП, които да отговарят на дефиницията на ЕСС 2010 за ПЧП. Методологията ЕСС 2010 препоръчва да се използва терминът ПЧП само за тези договори, където правителството е основният купувач на услугата.

3.6. ОЦЕНКА НА МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ И РЕЙТИНГОВИ АГЕНЦИИ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ И ФИНАНСОВИ ПЕРСПЕКТИВИ НА БЪЛГАРИЯ

През м. ноември 2022 г. международната рейтингова агенция **Fitch Ratings** препотвърди дългосрочния кредитен рейтинг на България в чуждестранна и местна валута „BBB“ с положителна перспектива, който се запазва без промяна спрямо м. януари 2022 г., а също и спрямо м. юли 2021 г. насам, когато перспективата беше повишена от стабилна на положителна.

Рейтингът на България е подкрепен от нейната силна външна и фискална позиция в сравнение с държавите със същия рейтинг, членството в ЕС и дългогодишното функциониране на режима на паричен съвет. От друга страна, неблагоприятните демографски фактори подкопават потенциалния икономически растеж и са пречка за устойчивостта на публичните финанси в дългосрочен период. Положителната перспектива отразява плановете за членство на страната в еврозоната, което може да доведе до по-нататъшни подобрения в показателите за външната позиция на страната. Въпреки политическата нестабилност, от рейтинговата агенция смятат, че властите остават силно ангажирани с приемането на еврото от 1 януари 2024 г., като рисковете около този срок са свързани главно с изпълнението на конвергентните критерии. Като се има предвид високата несигурност относно бъдещата динамика на инфлацията през следващите две години, рисковете от забавяне на приемането на еврото след 2025 г. се увеличават. Това е балансирано от ясен ангажимент на местно и европейско ниво за ускоряване на процеса на интеграция.

Fitch Ratings оценяват растежа на БВП за тази година на 3,5% (от 3% в предходната прогноза) поради по-добро от очакваното развитие на икономиката през първата половина на годината. През второто полугодие на 2022 г. стабилното представяне на енергийните сектори и силният растеж на износа частично ще компенсират отрицателното въздействие от намаляването на реалния разполагаем доход и спада на инвестициите. Пренасянето на неблагоприятни ефекти и забавянето на частното и публично потребление ще намалят икономическия растеж през 2023 г. до 1,4% (при 3,8% в оценката на рейтинга от м. юни 2022 г.). Растежът на инвестициите трябва да се увеличи в съответствие с увеличените средства от ЕС през следващата година. Fitch Ratings очакват растежът през 2024 г. да се върне на нива около 3%.

От Fitch Ratings повишават прогнозата си за средногодишната инфлация (ХИПЦ) на 13,1% през 2022 г. и 9,2% през 2023 г., съответно от 11,8% и 6% в оценката им от м. юни. Те очакват инфлацията да остане двуцифрена през първото тримесечие на 2023 г. и да се забави до 5,5% на годишна база в края на годината. Цените на храните, енергията и транспорта са основните фактори за инфлацията, но ценовият натиск нараства и в други сектори, особено в услугите. Пренасянето на влиянието от високите цени на енергията към неенергийни компоненти може да ограничи положителното въздействие на ефектите от базата през следващата година и е вероятно да тласне базисната инфлация нагоре.

Бюджетният дефицит се прогнозира да остане непроменен през 2022-2023 г. – на ниво от около 3,8% от БВП, в съответствие с текущата медиана за страните с рейтинг „BBB“. Служебното правителство реши да предложи за първите месеци на 2023 г. „удължителен закон“ на бюджета за 2022 г., запазвайки разходите и въведените мерки без промяна. От Fitch Ratings очакват по-бавният икономически растеж да доведе до по-ниски данъчни приходи, докато очакваното изплащане на дивиденти от държавните енергийни компании трябва да запази общите бюджетни приходи непроменени през 2023 г.

Основните фактори, които биха могли да доведат до *положителни действия* по отношение на рейтинга са: напредък към присъединяването към еврозоната, включително по-голямо доверие, че България отговаря на критериите за членство и вероятния срок за приемане на еврото; подобряване на потенциала за растеж на икономиката, например чрез въвеждане на структурни и други реформи за подобряване на бизнес средата и/или ефективно използване на средствата от ЕС.

Факторите, които биха могли да доведат до *негативни действия* по отношение на рейтинга са: значително забавяне на присъединяване към еврозоната, дължащо се например на неизпълнение на критериите за конвергенция или неблагоприятно развитие на икономическата политика; период на енергиен недостиг в България или в държави, които са важни търговски партньори на страната или повишен риск от такъв сценарий, чието материализиране значително ще понижи перспективите за растеж в сравнение с текущите очаквания на рейтинговата агенция.

В края на м. ноември 2022 г. международната рейтингова агенция **S&P Global Ratings** препотвърди дългосрочния и краткосрочния кредитен рейтинг на България в чуждестранна и местна валута „BBB/A-2“ със стабилна перспектива. Тя отразява от една страна по-слабите очаквания за икономическия растеж на България в краткосрочен план и повишената вътрешна политическа несигурност, а от друга – ниският нетен държавен дълг на страната и ниските разходи за лихви. Според S&P Global Ratings това помага на България, като играе ролята на буфер, който прави нейните публични финанси по-малко чувствителни към бързо повишаващите се лихвени проценти в световен план. България в момента има висока инфлация, което според S&P Global Ratings може да представлява предизвикателство пред членството ѝ в еврозоната от 2024 г.

От S&P Global Ratings очакват растежът на БВП на България да отслабне значително през следващите месеци. Въпреки че икономиката остана устойчива през 2022 г. на последствията от конфликта Русия-Украйна, отколкото са били първоначалните очаквания на рейтинговата агенция, остават някои предизвикателства. Очакванията са да отслабне външното търсене от основните търговски партньори на България в ЕС и потреблението да намалее, тъй като продължителната висока инфлация, която оценяват на близо 10% средно през 2023 г., ще се отрази на реалните заплати. Положително влияние върху икономиката ще имат проектите, финансирани със средства от ЕС. От S&P Global Ratings прогнозират реален растеж през 2023 г. по-нисък от 1%, което е значително забавяне спрямо очакванията им от 3% през 2022 г.

Според S&P Global Ratings България постепенно напредва в усилията си за влизане в еврозоната, но остава неясно дали ще получи членство от 01.01.2024 г. поради някои пречки. Успешното присъединяване на България към еврозоната ще елиминира остатъчния валутен риск спрямо еврото в икономиката, ще подобри достъпа на страната до европейските капиталови пазари и ще осигури на местните търговски банки пряк достъп до ресурсите на ЕЦБ. В момента обаче България е с висока инфлация (близо 15%), което, според рейтинговата агенция, може да усложни задачата за покриване на критериите за конвергенция през следващата година. Вътрешнополитическата несигурност също продължава с наличието на служебно правителство след последните предсрочни избори през октомври 2022 г., което усложнява процеса на подготовка за присъединяване към еврозоната.

Рейтинговата агенция би повишила кредитния рейтинг при присъединяването на страната към еврозоната, както и при съществено подобрение във външната позиция на България. От S&P отбелязват, че *биха понижили рейтинга*, ако икономическите перспективи на България се влошат значително спрямо сегашните им очаквания, което може да стане например поради по-силни косвени ефекти от забавяне на глобалния растеж, значително влошаване на ситуацията с регионалната сигурност или прекъсване на вноса на енергийни суровини от Русия, застрашаващо наличието на достатъчно предлагане на енергийни доставки за икономиката на България.

Последната официално оповестена оценка на **Moody's** за България е от началото на м. февруари 2023 г., когато агенцията потвърди дългосрочния рейтинг на България в чуждестранна и местна валута на „Baa1" със стабилна перспектива. Потвърждаването на рейтинга „Baa1" на България се дължи на следните ключови фактори: очакванията, че енергийна криза в Европа няма да отслаби съществено икономическата и фискалната позиция на страната; подкрепата за кредитния профил на България, произтичаща от перспективата за приемане на еврото, въпреки риска от забавяне на приемането след 2024 г. и рисковете за ефективността и напредъка на правителството по ключови приоритети, произтичащи от продължителния вътрешнополитически застой в страната.

Стабилната перспектива отразява очакванията на Moody's за относително слаба флуктуация на основните икономически и фискални показатели на страната през следващите 12 до 18 месеца. Тя също така отразява баланса на рисковете между потенциалните отрицателни ефекти върху кредитния профил, произтичащи от политическата ситуация в страната, и потенциалните положителни ефекти от евентуалното приемане на еврото.

Рейтинговата агенция *би повишила кредитния рейтинг* при наличието на подобрение в перспективите за растежа в дългосрочен план, произтичащи от подобрения в инфраструктурата и институционалната среда, както и присъединяването на страната към еврозоната. Moody's отбелязват, че *биха понижили рейтинга* при трайно влошаване на силната бюджетна позиция на страната; перспективите пред дългосрочния икономически растеж, както и при неуспех в завършването на процеса по присъединяването към еврозоната.

В есенната си икономическа прогноза от 2022 г. **Европейската комисия** прогнозира, че дефицитът на сектор „Държавно управление" за 2022 г. се очаква да е в размер на 3,4% от БВП. Растежът на приходите се очаква да компенсира по-голямата част от ръста в разходите и да продължи да спада през прогнозния период. Повишаването на цените на крайните продукти и в частност на тези, които се облагат с акциз, както и растящите доходи от труд са сред основните двигатели за нарастването на данъчните приходи. Очакванията са мерките за смекчаване въздействието на високите цени на енергията да имат нетен бюджетен ефект от 2% от БВП през 2022 г., като те са частично финансирани от данък, наложен върху неочакваните приходи на предприятията в енергийния сектор и събирани във Фонд

„Сигурност на електроенергийната система“. Очаква се тези мерки да продължат и през 2023 г. За 2023 г. дефицитът се прогнозира да намалее на 2,8% от БВП с постепенното отпадане на мерките свързани с пандемията, като по-високите помощи/средства от ЕС се планира да финансират по-голямата част от предвиденото увеличение на публичните инвестиции. За 2024 г. ЕК прогнозира свиване на дефицита до 2,5% от БВП.

В публикувания през месец април 2023 г. икономически преглед на световната икономика **МВФ** понижи оценката си за икономическия ръст на България през 2023 г. до 1,4% спрямо предишната от 3,0% от м. октомври 2022 г. За 2024 г. прогнозата за ръст от 4% от м. октомври 2022 г. е намалена до 3,5% от БВП.

Изготвеният от **Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР)** Икономически преглед на България беше представен на 4 април 2023 г. в София. Икономическият преглед на страната ни е задължителна стъпка по пътя на присъединяването на Република България към Организацията. Икономическият преглед имат важно значение в процеса на присъединяване към ОИСР предвид цялостната картина на икономическото и социално развитие на страната, която съдържат. Прегледът съдържа препоръки, които да помогнат страната да подобри перспективите за икономическо развитие, като част от тях ще бъдат обект на по-задълбочена оценка от страна на съответните тематичните комитети на ОИСР в рамките на процеса на присъединяване.

Оценките на ОИСР показват, че след силен икономически растеж в момента страната е изправена пред предизвикателства, голяма част от които са сходни с тези на други държави, но някои са свързани и с определени национални специфики. Процесът на присъединяване би следвало да има положителен трансформиращ ефект и реформите, които страната ни ще трябва да предприеме, ще допринесат за повишаване на икономическото и социално благополучие.

В областта на публичните финанси препоръките са за затягане на фискалната политика, ако инфлацията остане висока, а основната фискална позиция е по-слаба. По отношение на мерките за подпомагане на домакинствата и фирмите се препоръчва да са по-целенасочени към най-уязвимите и да се гарантира, че те стимулират спестяването на енергия. Акцентира се върху повишаване на ефективността на прилагането и събирането на корпоративните данъци, данъците върху добавената стойност и данъците върху собствеността, както и върху създаване на по-интегрирана средносрочна и дългосрочна фискална стратегия, която да обвързва разходите и ресурсите. Също така е от значение оценката на средносрочните и дългосрочните нужди от инфраструктура и други капиталови разходи и изготвяне на стратегия за публични инвестиции въз основа на анализ на разходите и ползите.

Част III.
Приоритети на политиките и основни допускания за периода 2024-2026 г.

1. ПОЛИТИКИ В ПРИХОДИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

През периода 2024-2026 г. данъчната политика ще е ориентирана към постигане на макроикономическа и бюджетна стабилност в средносрочен и дългосрочен план и осигуряване на необходимия финансов ресурс за изпълнение на разходните политики на правителството. Политиката в областта на данъците се характеризира с предвидимост, като същевременно се насърчава развитието на бизнеса и инвестиционната активност, стимулират се иновациите, енергийната ефективност и заетостта. Основните цели на данъчната политика за периода отново са насочени към поддържане на икономическия растеж, подобряване на бизнес средата, борбата с данъчните злоупотреби и повишаване на фискалната устойчивост в дългосрочен план. Запазват се основните приоритети, свързани с подобряване на събираемостта на приходите, предотвратяването на възможности за укриване и невнасяне на данъци и осигуровки и намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите. В международен аспект данъчната политика на страната е насочена в подкрепа на функционирането на единния пазар на Европейския съюз, успешното осъществяване на цифровата трансформация на обществото и икономиката в Европа и на дейностите по справяне с климата и околната среда. Ситуацията, свързана със скока на цените както на нефта, природния газ, електрическата енергия и горивата, така и на цените на основни хранителни продукти, породени от нарасналото търсене в европейски и световен мащаб, поставя сериозни предизвикателства пред бизнеса и гражданите. Променлива величина остава ефектът от протичащите процеси във външноикономически план, включително от военния конфликт в Украйна.

Във връзка с присъединяването на Република България към Приобщаващата рамка на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие за въвеждане на мерките по проекта за свиване на данъчната основа и прехвърлянето на печалби (Решение на Министерския съвет по т. 37 от протокол № 13 от заседанието на Министерския съвет, проведено на 30 март 2016 г.), ще продължи работата, свързана с участие в дейностите за въвеждането на вече договорените от ОИСР четири минимални стандарта и други елементи на пакета от мерки по Проекта „Свиване на данъчната основа и прехвърлянето на печалби” (Base Erosion and Profit Shifting - BEPS). Въвеждането на минималните стандарти е свързано и с изпълнението на задълженията на България като държава членка на ЕС.

През прогнозния период Министерството на финансите ще продължи да участва в дейностите, свързани с обсъждането, анализа и оценката на въздействие от планираните от ОИСР мерки за справяне с данъчните предизвикателства, породени от дигитализацията на икономиката и нерешени проблеми, свързани с прехвърлянето на

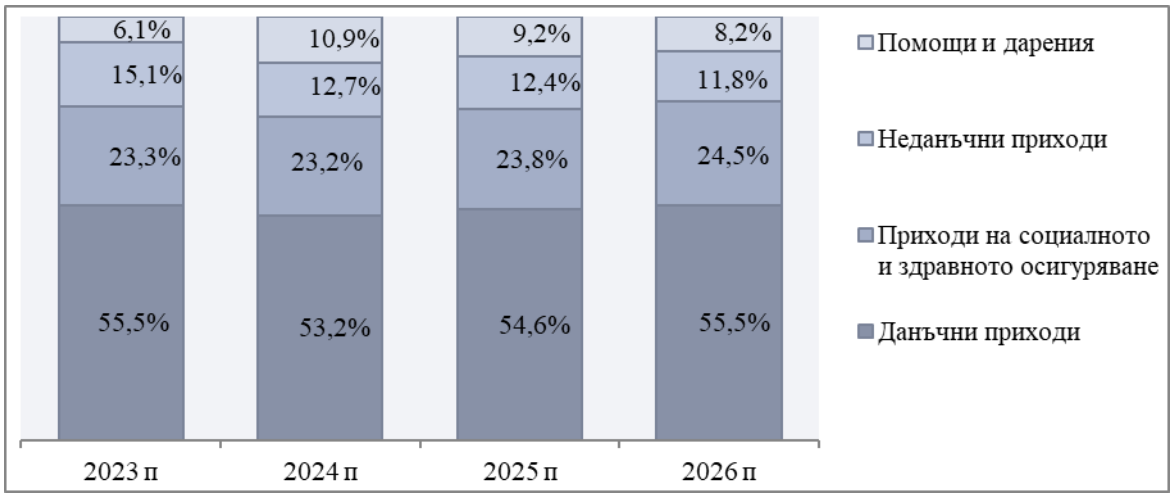
печалби: Стълб 1 (преразпределение на данъчни права) и Стълб 2 (минимално данъчно облагане на печалбата на многонационалните предприятия). Очаква се реформата да осигури в световен мащаб повишаване на приходите от корпоративни данъци, значително намаляване на прехвърлянето на печалби и повишаване на данъчната сигурност.

Водещият приоритет на Европейска комисия за действия за справяне с предизвикателствата, свързани с климата и околната среда, предполага ангажирането на България през прогнозния период с предприемането на мерки в данъчното законодателство за постигане на поставените от Европейския съюз цели в области като облагането на енергийните продукти и насърчаване използването на екологосъобразни превозни средства.

За изпълнение на приоритетните цели на данъчната политика се извършват нормативни промени и действия на приходните администрации в областта на събирането и контрола. Постигането на по-добра ефективност при изпълнение на мерките е в пряка връзка със засилването на междуинституционалното сътрудничество, координация и ефективен обмен на информация както на национално ниво, така и на ниво ЕС и трети страни.

Прогнозните данъчни приходи за периода 2024-2026 г. са базирани на основните показатели от пролетната макроикономическа прогноза на Министерството на финансите за периода 2023-2026 г., приетите в края на 2022 г разпоредби и срока на действие на Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г. (ДВ, бр. 104 от 2022 г., в сила от 1.01.2023 г.) и на резултатите от прилаганите мерки от страна на приходните агенции за подобряване на събираемостта.

Граф. III-1: Структура на приходите по КФП в % за периода 2023-2026 г. [15]

[15] Използваните в някои от графиките и таблиците в доклада съкращения към годините за периода 2023-2026 г. са със следното значение:

- 2023 п – проект за 2023 г.;
- 2024 п – прогноза за 2024 г.;
- 2025 п – прогноза за 2025 г.;
- 2026 п – прогноза за 2026 г.

Източник: МФ

1.1. ДАНЪЧНА ПОЛИТИКА

Прогнозите за данъчните приходи за периода 2024-2026 г. са съобразени с основните приоритети в данъчната политика в средносрочен план, свързани с реализиране на мерки за подобряване на събираемостта, стимулиране на икономическото развитие, намаляване на административната тежест и въвеждане в националното законодателство на разпоредби от европейското право в областта на данъците.

Повишаване на бюджетните приходи и борба с данъчните измами

Продължава изпълнението на доказалите ефективността си за повишаване на приходите от данъци ***постоянни мерки в областта на данъчната политика*:**

- Механизъм за обратно начисляване на ДДС при доставки на стоки и услуги, посочени в приложение № 2 към Глава деветнадесета „а“ от ЗДДС. Срокът за прилагане на механизма при доставки на зърнени и технически култури и при доставки по прехвърляне на квоти за емисии на парникови газове е удължен от 30.06.2022 г. до 31.12.2026 г.;

- Фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск (СВФР) на територията на Република България;

- Подобряване на ефективността на контрола върху акцизните стоки;

- Насърчаване на доброволното спазване на законодателството;

- Повишен контрол и събираемост на текущи и просрочени задължения, включително чрез прилагане на механизма, при който плащанията по договори от разпоредители с бюджет над определен размер да бъдат извършвани само след потвърждение от приходните администрации, че получателите нямат публични задължения.

В съответствие с целите и действията на Република България по присъединяването към ОИСР, в областта на фискалните въпроси България се присъедини ***към Глобалната статистическа база данни за приходите (Global Revenue Statistics Database)*** на организацията и от 2020 г. предоставя годишна информация за данъчните приходи, като в онлайн базата на ОИСР вече са налични данни за периода 1995-2021 г.

За повишаване на бюджетните приходи и борба с данъчните измами ***в ЗАДС*** са приети и ***изменения, чрез които се хармонизира националното законодателство с изискванията на европейското.*** Промените са с цел засилване на борбата с данъчните измами и премахването на определени данъчни пречки при свободното движение на акцизни стоки между държавите членки като се намери баланс между необходимостта да се улесни законната презгранична търговия и необходимостта да се осигури осъществяването на ефективен контрол и мониторинг с цел събиране на акцизните задължения. Предвидено е разширяване на функционалността на компютърната система, която се използва за движението на акцизни стоки под режим „отложено плащане на акциз“, чрез възможност за обхващане и движението на акцизни стоки, които са освободени за потребление на територията на една държава членка и се движат към територията на друга държава членка, с цел да бъдат

доставени там за търговски цели. По този начин се опростява мониторингът на тези движения и се осигурява правилното функциониране на вътрешния пазар.

С цел **да се разреши проблемът с измамите с ДДС при електронната търговия** чрез засилване на сътрудничеството между данъчните органи и доставчиците на платежни услуги, както и във връзка с въведените с разпоредбите на Директива (ЕС) 2020/284 на Съвета от 18 февруари 2020 година за изменение на Директива 2006/112/ЕО по отношение на въвеждането на определени изисквания за доставчиците на платежни услуги (Директива (ЕС) 2020/284 изисквания за доставчиците на платежни услуги), са направени съответните изменения и в ЗДДС (ЗИД на ЗДДС, обн., ДВ, бр. 102 от 2022 г., в сила от 1.01.2023 г.). Директива 2020/284 има за цел да допълни законодателния ДДС пакет за облагане на електронната търговия, който влезе в сила на 1 юли 2021 г. Директива 2020/284 съдържа задължения за доставчиците на платежни услуги да предават определена информация за трансграничните плащания, произхождащи от държави членки и за бенефициента („получателя“) на тези презгранични плащания, с цел правилното отчитане и облагане с ДДС на електронната търговия в ЕС.

По отношение на **облагането с акциз на тютюна и тютюневите изделия** е въведен акцизен календар за поетапно увеличаване на ставките за период от четири години в Закона за акцизите и данъчните складове - в сила от 1 март 2023 г. - т. 2 на § 31 от ПЗР на ЗИД на ДОПК за изменение на ЗАДС (изм., бр. 100 от 2022 г., в сила от 1.03.2023 г.). Дадена е дефиниция за „течност за електронна цигара, съдържаща никотин“, като същата става част от тютюневите изделия (нов чл. 12б от ЗАДС).

Въведена е временна солидарна вноска. С промените в ПЗР на ЗКПО се уреждат редът и начинът за прилагане на Глава III от Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията. С приетата разпоредба се регламентират правилата за временната солидарна вноска, която следва да се внася за генерираните свръхпечалби от дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза, извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтопреработването. Ставката на тази вноска е 33 на сто върху основата за определяне на временната солидарна вноска. Основата за вноската се определя съгласно изискванията на член 15 от Регламент (ЕС) 2022/1854 (средната стойност на облагаемите печалби) е от 2018 г. до 2021 г. Временната солидарна вноска се внася за данъчните печалби за 2022 г. и за 2023 г., като данъчната печалба се определя по правилата, регламентирани в Закона за корпоративното подоходно облагане (§ 9 от ПРЗ на ЗКПО, в сила от 8.10.2022 г. – ДВ, бр. 99 от 2022 г.). Задължените лица могат да правят авансови вноски за временната солидарна вноска.

Разширен е обхватът на доходите, за които се предоставя информация със справката по чл. 73, ал. 1 от ЗДДФЛ с някои необлагаеми доходи (ЗИД на ЗДДФЛ, обн., ДВ, бр. 102 от 2022 г., в сила от 1.01.2023 г.). Добавени са, независимо от размера им, и доходите от допълнително пенсионно осигуряване, командировъчните пари и други доходи, които въпреки че са освободени от облагане, се получават регулярно от физическите лица и са от значение за коректното определяне на разполагаемия доход. Променен е прагът, над който възниква задължението за предоставяне (от 5000 на 500 лв.), по отношение на доходите от хазарт, както и на доходите от лихви по влогове и облигации. Добавени са различните помощи от социално подпомагане, държавни и национални награди, стипендии (с изключение на стипендиите, които се предоставят от училищата в полза на ученици и студенти), ренти и потребителски дивиденти.

Предоставена е възможност на **местните физически лица да декларират в годишната данъчна декларация придобитите през годината доходи, които са освободени от облагане** по силата на закона, придобитите доходи, облагаеми с окончателен данък, полученото имущество по наследство, завет и дарение, както и полученото имущество с възстановено право на собственост по реда на нормативен акт. До промяната доходите, облагаеми с окончателен данък, не се включваха в годишната данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ, независимо от желанието на лицата.

Приети са промени в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (обн., ДВ, бр. 100 от 2022 г., в сила от 1.01.2023 г.), с които се **подобрява цялостната уредба на обмена на информация и административното сътрудничество и се разширява обхватът на автоматичния обмен на информация**, като се включва и информацията, предоставяна от операторите на цифрови платформи за продавачи, извършващи дейност чрез тези платформи. Развитието на цифровизацията на икономиката и възможностите за укриване на доходи, особено в случаите, когато дейността се извършва чрез цифрови платформи, установени в други юрисдикции, мотивира разширяването на обхвата на автоматичния обмен на информация за данъчни цели по отношение на доходите, реализирани чрез такива платформи, и техните получатели. Промените са в съответствие с изискванията на Директива (ЕС) 2021/514 и в отговор на направени изменения в Директива 2011/16/ЕС на Съвета от 15 февруари 2011 г. относно административното сътрудничество в областта на данъчното облагане и прецизиране в тази връзка на националните законодателства на държавите членки по еднозначен начин, които от своя страна гарантират правна сигурност и яснота на правилата в областта на административното сътрудничество и обмена на информация.

Други промени в областта на административното сътрудничество включват създаването на **възможност за присъствие на длъжностни лица на държава членка по време на административно производство в друга държава членка**, както и прецизиране на действащата разпоредба относно паралелните проверки, като се предвижда 60-дневен срок за отговор на запитания орган при отправено предложение за извършване на паралелна проверка. Създадени са правила относно извършването на съвместни ревизии и проверки между две или повече държави членки. Разпоредбите на чл. 143г и създадения нов чл. 143л „Съвместни ревизии и проверки“ на ДОПК влизат в сила от 1 януари 2024 г.

Подобряване на бизнес средата и намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите

В Закона за данък върху добавената стойност са приети промени за въвеждане на европейски директиви, отстраняване на констатирани несъответствия с правото на Европейския съюз и привеждане на ДДС законодателството в съответствие с решения на Съда на Европейския съюз. Направени са изменения, които обхващат корекции при грешно данъчно третиране на доставка, установено с влязъл в сила ревизионен акт.

Увеличен е размерът на прага за задължително регистриране по ЗДДС от 50 000 лв. на 100 000 лв. с направеното изменение на чл. 96, ал. 1 от ЗДДС (ЗИД на ЗДДС, обн., ДВ, бр. 58 от 2022 г.). Промяната е в сила от 1.01.2023 г. Решението на ЕС за разрешаване на Република България да въведе дерогация от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху

добавената стойност е прието от Съвета на ЕС на 14.11.2022 г. и е публикувано в Официален вестник на ЕС на 17.11.2022 г. (L 297/69).

Предвидени са разпоредби, които дават **възможност за корекции при грешно данъчно третиране на доставка**, установено с влязъл в сила ревизионен акт във връзка с необходимостта от усъвършенстване на правната уредба в съответствие с достиженията на правото на ЕС, като се гарантират принципите на правна сигурност и на неутралност на ДДС. Въведена е и възможността да се коригира фактуриран данък, който не е следвало да бъде начислен, при наличие на влязъл в сила ревизионен акт.

В съответствие с решенията на Съда на Европейския съюз (СЕС) са направени промени в ЗДДС за **намаляване на данъчната основа на доставката при пълно или частично неплащане**, което може да стане несъбираемо, с оглед на предвидената възможност в разпоредбата на чл. 90, параграф 1 от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 г. относно общата система на данъка върху добавената стойност (Директивата за ДДС). Преди промените, българската правна уредба предвиждаше корекция на данъчната основа само при прекратяване или разваляне на договор. Съгласно последователната практика на СЕС относно тълкуването на чл. 90, параграф 1 и 2 от Директивата за ДДС, държавите членки не могат да изключат намаляване на данъчната основа при неплащане, а в случай че се възползват от възможността, предвидена в параграф 2 на чл. 90, да дерогират от параграф 1, то тази дерогация трябва задължително да се основава на несигурността „относно окончателния характер на неплащането". В решение по дело C-242/18 съдът подчертава, че съгласно принципа на данъчен неутралитет несигурността относно събирането на дължимите суми може да бъде взета предвид, като данъчно задълженото лице бъде лишено до момента, в който вземането не стане несъбираемо, от правото си да намалява данъчната основа. Промяната в ЗДДС е въведена със ЗИД на закона, обн., ДВ, бр. 102 от 2022 г., в сила от 1.01.2023 г.

Разширен е кръгът на освободените по ЗДДС **доставки с добавяне на дейността по управление на алтернативни инвестиционни фондове**. Въведената нова разпоредба в чл. 46, ал. 1 от ЗДДС третира управлението на алтернативни инвестиционни фондове, определени като специални инвестиционни фондове, в съответствие с критериите, установени от правото на Европейския съюз, като освободена доставка.

Като антиинфлационни мерки, на основание ЗДДС, се прилагат **нулева ставка на ДДС за доставки на хляб и брашно** с място на изпълнение на територията на страната, при внос и при облагаеми вътреобщностни придобивания (от 9.07.2022 г. до 31.12.2023 г.) и **намалена ставка на ДДС от 9% за доставки на природен газ и централно отопление** с място на изпълнение на територията на страната, при внос и при облагаеми вътреобщностни придобивания (от 9.07.2022 г. до 01.07.2023 г.).

Съгласно приетия § 5 на ЗИД на ЗДДС за **изменение на чл. 66а от ЗДДС** (ДВ, бр. 102, от 2022 г., в сила от 1 януари 2023 г.), като постоянна мярка са установени намалените данъчни ставки (от 20% на 9%) за доставка на книги (включително учебници, познавателни книжки и учебни комплекти, детски книги с илюстрации, за рисуване или оцветяване, печатни или ръкописни нотни издания), различни от публикации, които са изцяло или основно предназначени за реклама, и различни от публикации, които са изцяло или основно съставени от видеосъдържание или аудио-музикално съдържание), на храна, подходяща за бебета или за малки деца и на бебешки пелени и подобни хигиенни артикули по приложение № 4 на закона. Удължен е до 31.12.2023 г. срокът на действие на намалената данъчна ставка за ресторантьорски и кетъринг

услуги, за доставка на услуга за използване на спортни съоръжения и обща туристическа услуга (§ 38 на ЗИД на ЗДДС за изменение на § 15д от ПЗР на ЗДДС).

С цел **намаляване на административната тежест по отношение на данъчно задължените лица, които са обявени в ликвидация**, е предложено, ако тези лица са избрали да останат регистрирани по ЗДДС до датата на заличаването им от търговския регистър, да не подават заявление за дерегистрация към датата на заличаването им. Прекратяването на регистрацията по ЗДДС на тези лица вече се извършва служебно от органите по приходите.

Направена е **промяна на срока за предоставянето на обезпечение при търговия с течни горива**. С изменението се дава възможност на лицата да отчитат своевременно промяната на цената на горивата на вътрешният пазар, повлияна от: борсовите котировки на световните борси; пазарните промени в ценовите условия на производители и вносители, водещи до преразпределение на обемите крайни клиенти, последици от аварии и природни бедствия, водещи до временно преразпределяне на клиентите на даден производител/вносител и др.

Прилагане като антиинфлационни мерки на: режим за **възстановяване на платения акциз за електрическа енергия** по реда на чл. 24ж от ЗАДС (до 30 юни 2025 г.); **нулеви акцизни ставки върху моторните горива** – за втечнен нефтен газ и природен газ; **нулева акцизна ставка за произведената топлинна енергия** за енергийните продукти, използвани за осъществяване на комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия; **нулева акцизна ставка за електрическата енергия**, при условие че произведената електроенергия е от слънчева, вятърна енергия, от енергията на вълните, приливите или с геотермален произход; от хидравличен произход, произведена в хидроелектрически инсталации; генерирана от биомаса или от продукти, произведени от биомаса; генерирана от метан, изпускан в изоставени въглищни мини и генерирана от горивните клетки.

Част от направените промени в ЗАДС (ЗИД на ЗАДС, обн., ДВ, бр. 102 от 2022 г., в сила от 1.01.2023 г.) са с цел намаляване на административната тежест и създаване на облекчени условия за икономическите оператори, включително за **премахване на потенциални пречки пред данъчно задължените лица при прилагането на новите режими в ЗАДС**, които са в сила от 13 февруари 2023 г. Въведена е нова разпоредба за отстраняване на пропуск в ЗАДС, тъй като лицата, които получават на територията на страната акцизни стоки, които не се облагат с акциз в държавата членка на изпращане, не бяха сред изрично дефинираните като данъчно задължени лица. Прието е при внасяне или въвеждане на територията на страната на продукти от вида масла от растителни мазнини, метанол и т.н., лицата, които внасят или въвеждат тези стоки, да декларират пред митническите органи предназначението на стоката (дали ще се използва и/или предлага за продажба като моторно гориво и гориво за отопление). Създадена е правна рамка, при която сертифицираните получатели ще подават месечна акцизна декларация за данъчния период, а не както досега, лицата да декларират и заплащат акциза за всяко получаване на акцизни стоки, освободени за потребление на територията на друга държава членка.

Отпадна задължението по ЗАДС за регистрация на лицата, които потребяват собствена електрическа енергия, произведена от енергия от възобновяеми източници за свои собствени нужди от централа с обща инсталирана общност до 1 MW. Промяната е в изпълнение на поет ангажимент в Плана за възстановяване и устойчивост на Република България в реформа C4.R6 „Стимулиране на производството на електроенергия от възобновяеми източници“. Хипотезите на

задължителна регистрация (в чл. 57а от ЗАДС) са допълнени с лицата, които внасят или въвеждат на територията на страната компресиран природен газ, транспортиран със специализирани съдове. Тази промяна цели повишаване на контрола по акцизното законодателство и избягване на отклонение или избягване на заплащане на съответния дължим акциз в зависимост от потреблението. Изрично е уредено, че не се смятат за производство на енергийни продукти дейности, при които потребителят на даден енергиен продукт прави възможна повторната му употреба в неговото предприятие, при условие че вече платеният акциз за този продукт не е по-малък от размера на акциза, който би бил дължим, когато върху повторно използвания продукт трябва да се наложи повторен акциз.

През 2023 г. се очаква постановяване на положително решение на Европейската комисия относно съответствие с Насоките за регионална държавна помощ (2021/C 153/01) за **прилагане на нова схема на данъчното облекчение, представляващо държавна помощ за регионално развитие**, с което ще започне преотстъпването на корпоративен данък съгласно чл. 184 във връзка с чл. 189 от ЗКПО, което да се прилага в срок до 31 декември 2027 г. Данъчната преференция се предоставя с цел да насърчи икономическата активност за МСП, като ги стимулира да инвестират в материални и нематериални активи в предприятия, намиращи се в общини с безработица, по-висока от средната за страната, като се очаква така да се запазят или увеличат нивата на заетост в тези общини.

Променени са условията, касаещи общите изисквания за преотстъпване на корпоративен данък по чл. 167 от ЗКПО. Уточнено е изрично, че не са налице подлежащи на принудително изпълнение публични задължения и задължения по санкции по влезли в сила наказателни постановления, свързани с нарушаване на нормативните актове относно публичните задължения, както и съответните лихви, свързани с тяхното невнасяне, когато към 31 декември на съответната година същите не са отразени в данъчно-осигурителната сметка или не са отразени като предявени за принудително изпълнение в Националната агенция за приходите.

В ЗКПО е направена промяна, свързана с изрично уреждане на данъчното третиране по ЗКПО на резултата от **договори за продажба с обратен лизинг**, класифициран като оперативен в случаите, в които се прилагат Международните счетоводни стандарти.

С направени законодателни изменения (§ 7 от ПЗР на ЗПР на ЗДБРБ за 2022 г., ЗБДОО за 2022 г. и ЗБНЗОК за 2022 г.– ДВ, бр. 104 от 2022 г.) е **удължен срокът на ползване в увеличен размер на данъчните облекчения по чл. 22в и 22г от ЗДДФЛ** (за деца и за деца с увреждания) през 2023 г., както следва: 6 000 лв. годишно за едно ненавършило пълнолетие дете, 12 000 лв. - за две ненавършили пълнолетие деца, 18 000 лв. - за три и повече ненавършили пълнолетие деца и съответно, за деца с увреждания в размер на 12 000 лв. годишно. Възможността за авансово ползване през текущата година се запазва. Изрично е регламентирано, че възстановените въз основа на тези данъчни облекчения суми не подлежат на принудително изпълнение. Дадена е и възможност данъчните облекчения да се ползват чрез подаване на годишна данъчна декларация за починало лице от страна на наследниците по закон или по завещание, както и заветниците или техните законни представители, когато не са налице други възможности облекчението да бъде приложено.

С промяната в чл. 29, ал. 1, т. 2, буква „г“ (нова – ДВ, бр. 52 от 2022 г.) на ЗДДФЛ се повишават нормативно признатите разходи за дейността от упражняване на свободна професия като адвокат (от 25% на 40%), които от своя страна намаляват облагаемия

доход от упражняване на конкретната дейност. Промяната се прилага от 1 януари 2023 г.

1.2. ДАНЪЧНИ ПРИХОДИ

1.2.1 Приходи от корпоративни данъци (вкл. данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица) и други данъци по ЗКПО

Прогнозните приходи от корпоративни данъци и други данъци по ЗКПО за 2024 г. са 6 080,0 млн. лв.

В прогнозата са включени следните данъци по ЗКПО:

- Корпоративен данък (от финансови институции и нефинансови предприятия) – 5 906,0 млн. лв.;
- Данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица – 113,8 млн. лв.;
- Други данъци по ЗКПО – 174,0 млн. лв.

Приходите от *корпоративни данъци* (вкл. корпоративен данък и данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица) са прогнозирани на база показателя „бруто оперирaщ излишък/смесен доход“ от макрорамката на МФ, предварителните данни за изпълнението на приходите от тези данъци през 2023 г. и при отчитане на наличната информация относно:

- ✓ размер на декларираната облагаема печалба или загуба за 2022 г.;
- ✓ размер на авансовите вноски, които правят данъчно задължените лица, формирали данъчна печалба за предходната година;
- ✓ размер на изравнителната вноска по годишната данъчна декларация;
- ✓ сумата на данъка за възстановяване за надвнесен корпоративен данък по годишни данъчни декларации;
- ✓ дела на дружествата, ползващи преференцията за пренасяне на данъчни загуби;
- ✓ размер на плащанията по ревизионни актове и вноски за минали години;
- ✓ прилагане на възможността за допълнителна еднократна корекция на годишната данъчна декларация при откриване на счетоводни или други грешки и при отразяване на коригиращи събития по смисъла на приложимите счетоводни стандарти в срок до 30 септември на текущата година;
- ✓ предприетите активни действия от страна на Националната агенция за приходите за справяне със сивата икономика и подобряване на събираемостта на данъците;
- ✓ приетите законодателни антикризисни мерки за смекчаване на икономическите последици за бизнеса от настъпилата нестабилност на цените на нефта,

природния газ, електрическата енергия, горивата, хранителни продукти и други.

По отношение на постъпленията от *данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на юридически лица* прогнозите отчитат изпълнението на този данък през 2022 г. и предходните години, състоянието на икономиката, предприетите мерки от правителството, както и провежданите тематични кампании за контрол от страна на органите по приходите.

Планираните приходи от корпоративни данъци и други данъци по ЗКПО са съответно 6 549,5 млн. лв. за 2025 г. и 6 714,5 млн. лв. за 2026 г.

1.2.2 Приходи от ДДФЛ

Прогнозните приходи от данъци върху доходите на физически лица за 2024 г. са в размер на 6 580,0 млн. лв. (без постъпленията от патентен данък и данък върху таксиметров превоз на пътници, постъпващи в местните бюджети).

Прогнозата за постъпленията от ДДФЛ е изготвена, като са взети предвид следните фактори:

- ✓ номинален ръст на показателя компенсации на наетите лица, съгласно макроикономическата прогноза на МФ;
- ✓ прогнозен брой заети лица;
- ✓ ниво на безработицата;
- ✓ ефектите от увеличението на минималната работна заплата, на размера на минималните осигурителни доходи на наетите лица и самоосигуряващите се;
- ✓ влиянието на увеличението на разходите за персонал в държавния сектор и увеличението на заплатите на педагогическия персонал;
- ✓ отразено е влиянието върху ръста на приходите през прогнозния период на увеличения размер на данъчните облекчения за деца по чл. 22в и чл. 22г от ЗДДФЛ;
- ✓ ефектът от увеличаване на размера на нормативно признатите разходи от 25 на сто на 40 на сто за дейността на адвокатите;
- ✓ отчетена е наличната информация относно ефектите от постоянните мерки на Националната агенция за приходите за спазване на данъчното законодателство и подобряване събираемостта на приходите, включително провежданите от агенцията тематични кампании.

За 2025 г. прогнозните постъпления от ДДФЛ, без постъпленията от патентен данък и данък върху таксиметров превоз на пътници, са в размер на 7 090,0 млн. лв. и 7 590,0 млн. лв. за 2026 г.

1.2.3 Приходи от ДДС

Прогнозните приходи от данъка върху добавената стойност за 2024 г. са 18 200,0 млн. лв., които представляват 11,8% от крайното потребление. В сравнение с предходната година тези постъпления нарастват с 11,2% при очакван ръст на потреблението 6,6%.

При прогнозиране на приходите от ДДС са взети предвид следните фактори:

- ✓ прогнозна цена на суровия петрол;
- ✓ валутен курс (щ.д./лв.) - 1,84 лв. за целия период;
- ✓ ръстът на вноса е 8,7% за 2024 г., 6,5% за 2025 г. и 5,6% за 2026 г. , а на износа е 6,7% за 2024 г., 6,4% за 2025 г. и 5,6% за 2026 г.;
- ✓ повишаване на ефективно внесения данък за всяка година с ръста на потреблението за същия период в макрорамката на МФ;
- ✓ прогнозна цена на суровия петрол;
- ✓ информация от Агенция „Митници“ за физическите обеми на стоките, пораждащи ДДС от внос;
- ✓ отпадане на действието на антикризисните мерки за намаление на ставката по ДДС за ресторантьорски и кетъринг услуги, обща туристическа услуга и спортни съоръжения;
- ✓ отпадане на действието на намалена ставката по ДДС от 9% за доставки на природен газ и централно отопление и прилагането на нулева ставка на ДДС за доставки на хляб и брашно.

Приходите от ДДС за отчетния период ще бъдат повлияни от промените в икономическата активност в страната, изменението на потреблението, вноса, износа, приетите законодателни изменения и въздействието на фактори, обусловени от промени във външната среда.

За 2025 г. прогнозните постъпления от ДДС са в размер на 19 750,0 млн. лв., а за 2026 г. са 20 850,0 млн. лв.

1.2.4 Приходи от акцизи

Прогнозните приходи от акцизи за 2024 г. са 5 960,0 млн. лв. като в сравнение с предходната година увеличението е с 135,0 млн. лв. (2,3%).

Приходите от акцизи се формират основно от две групи стоки - тютюневи изделия с относителен дял от 51,4% и горива с относителен дял от 42,3% в общата сума на касовите постъпления за 2022 г. Останалите акцизни стоки (вкл. алкохолни напитки, бира, електрическа енергия и други стоки) са с относителен дял в размер на 6,3%.

При прогнозиране на приходите от акцизи освен допусканията за макроикономическите показатели е отчетено и влиянието на следните фактори:

- ✓ относителна устойчивост на структурата на потреблението на акцизните продукти в рамките на различните групи акцизни стоки;
- ✓ увеличаване на акцизните ставки за всички тютюневи изделия с въвеждане на акцизен календар за период от четири години напред, считано от 1 март 2023 г., с цел балансирано увеличение на минималното облагане с акциз на цигарите и другите категории тютюневи изделия, вкл. и течностите за електронни цигари, съдържащи никотин;

- ✓ запазване на акцизните ставки на алкохолни напитки, бира и горива (без природен газ, електроенергия и втечнен нефтен газ);
- ✓ прилагане на освобождаването от акциз върху електроенергията, природния газ и втечнен нефтен газ до 30.06.2025 г.;
- ✓ ръст на приходите от алкохолни напитки, бира и други акцизни стоки;
- ✓ ръст на постъпленията от акциз от тютюневи изделия;
- ✓ положителен ефект от оптимизиране на контролната дейност върху търговията с акцизни стоки и подобряване на събираемостта на акцизите.

Прогнозираните постъпления от акцизи са 6 265,0 млн. лв. за 2025 г. и 6 550,0 млн. лв. за 2026 г.

1.2.5 Приходи от мита

Прогнозираните приходи от мита за 2024 г. са в размер на 440,0 млн. лв.

На основание постигнатите договорености в рамките на Световната търговска организация за улесняване на търговията в последните повече от 10 години търговската политика на ЕС е все по-либерална, вследствие на което има все повече сключени споразумения за свободна търговия и споразумения за икономическо партньорство. На базата на тези споразумения стоките се оформят за внос в ЕС и в страната/групата страни партньор/партньори с намалени или нулеви ставки на митата.

Към настоящия момент ЕС има сключени множество преференциални търговски договорености, в това число и Споразумението за търговия и сътрудничество между ЕС и Обединеното кралство. Следва да се има предвид и Схемата от общи тарифни преференции (СОТП), която позволява на износителите от развиващите се страни да плащат по-малки мита върху стоките си при внос в ЕС. Облекченият достъп до пазара на ЕС допринася за икономическия им растеж. Целта на СОТП е да окаже помощ на уязвими и слабо развити страни да постигнат устойчиво развитие чрез стимулиране на местното им производство и включването им в световната търговия.

На фона на все по-либералната политика на ЕС, насочена към разширяване обхвата на споразуменията за свободна търговия и споразуменията за икономическо партньорство, данните за вноса на стоки в Република България през периода 2017-2022[16] г. показват устойчив ръст по отношение на стойностния обем на внесените стоки от трети страни, като ръста през 2022 г. спрямо същия период на предходната година е най-висок за последните пет години (58,8%) .

Значително влияние върху динамиката на приходите от мита при внос на стоки от трети страни в периода 2024-2026 г. ще оказват и ограничителните мерки с оглед на действията на Русия, дестабилизиращи положението в Украйна, както и временните мерки за либерализиране на търговията и солидарност с Украйна. Въздействие ще имат и приетите законодателни антикризисни мерки за смекчаване на икономическите последици за бизнеса от настъпилата нестабилност на цените на нефта, природния газ, електрическата енергия, горивата, хранителни продукти и други, както и мерките за

[16] По предварителна данни на НСИ, https://nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/FTS_Extrastat_2022-12_ZI4IC53.pdf

овладяване на инфлацията, породена от външни и вътрешни политически и икономически фактори.

Кумулативното действие на посочените политики и макроикономически фактори определят устойчиво нарастване на приходите от мита по години за периода 2025-2026 г., както следва: 465,0 млн. лв. за 2025 г. и 490,0 млн. лв. за 2026 г.

1.2.6 Приходи от данък върху застрахователните премии

Прогнозните приходи от данък върху застрахователните премии за 2024 г. са 61,2 млн. лв. Допусканията за размера на приходите от данъка върху застрахователните премии са базирани на следните допускания:

- ✓ запазване на ставката от 2% за периода 2024-2026 г.;
- ✓ запазване на динамиката на нарастване на брутните премийни приходи в общото застраховане;
- ✓ запазване на тенденцията за разширяване и обогатяване на застрахователните продукти.

Очакваните приходи от застрахователни премии са 64,9 млн. лв. за 2025 г. и 68,5 млн. лв. за 2026 г.

1.3. ОСИГУРИТЕЛНА ПОЛИТИКА

За периода 2024-2026 г. по отношение на социално и здравноосигурителните вноски се предвижда:

- Запазване размерите и съотношенията на осигурителните вноски за фондовете на държавното обществено осигуряване на нивото на 2023 г.;
- Минималният осигурителен доход за самоосигуряващите се лица се изменя от 1 януари на съответната година до нивото на минималната работна заплата, определена по реда на чл. 244 от Кодекса на труда;
- Минималният осигурителен доход за земеделските стопани и тютюнопроизводителите се изменя от 1 януари на съответната година до нивото на минималната работна заплата, определена по реда на чл. 244 от Кодекса на труда;
- Запазва се максималният осигурителен доход за всички осигурени лица – 3 400 лв.;
- Запазва се размерът на осигурителната вноска за Учителския пенсионен фонд – 4,3 на сто;
- Не се правят вноски за фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите", като се запазва разпоредбата на чл. 22, ал. 2 от Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя, относно максималния месечен размер на гарантираното вземане, който не може да бъде по-малък от 2,5 минимални работни заплати;
- Запазва се размерът на здравноосигурителната вноска – 8 на сто.

1.4. НЕДАНЪЧНИ ПРИХОДИ

1.4.1 Приходи от такси

От 1 януари 2019 г. започна поетапното въвеждане на ТОЛ системата с въвеждането на т.нар. „електронна винетка“ за леките автомобили, а от месец март 2020 г. стартира поетапното въвеждане на ТОЛ сегменти в обхвата на платената пътна мрежа на база изминато разстояние, с което започна тарифирането и на товарните автомобили над 3,5 т. През 2022 г. беше направена промяна на обхвата на републиканската пътна мрежа и актуализация на тарифата за изминато разстояние. В тази връзка за периода 2023-2026 г. се очаква промяна на приходите от държавни такси, като за 2023 г. се предвижда увеличение на приходите със 189,3 млн. лв., а за 2024 г. се очаква увеличение с 66,26 млн. лв. За 2025 и 2026 г. се предвижда запазване на приходите до размерите от 2024 г., в която се достига размер на приходите от ТОЛ такси на годишна база от 520,0 млн. лв. Средствата ще бъдат насочени към ефективното поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура, изграждане на магистралните пътища и интеграция на националната пътна инфраструктура в Европейската транспортна мрежа.

1.4.2 Други приходи

За прогнозния период 2024-2026 г. приходите на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС) са определени, както следва: за 2024 г. – 2 670,7 млн. лв., за 2025 г. – 2 594,1 млн. лв. и за 2026 г. – 2 398,5 млн. лв., като същите намаляват спрямо тези за 2023 г. с 1 471,9 млн. лв. за 2024 г., с 1 548,5 млн. лв. за 2025 г. и с 1 744,1 млн. лв. за 2026 г. Намалението е отразено в:

- приходите от продажба на квоти и е съгласувано с Министерството на околната среда и водите, като при определянето им е взето предвид действащото ценово решение на Комисията за енергийно и водно регулиране;
- приходите от 5%-ни вноски от приходите на производителите и търговците на електрическа енергия, като при определянето на размера им отражение са дали динамиката на цените на Европейския пазар и анализите на водещите финансови групи и ЕК, предоставяните данни от Електроенергийния системен оператор и Комисията за енергийно и водно регулиране за периода 2024-2026 г., според които се очаква да се запази тенденцията за относително постоянно количество електрическа енергия произведена и реализирана на територията на страната и за износ (очакванията за периода на бюджетната прогноза са за 38-39 млн. МВтч.) и наличието на значителна част от задължени към фонда лица с дългосрочни договори за изкупуване на произведената от тях електрическа енергия на фиксирани преференциални цени;
- приходите по § 8 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г., с който е регламентирано внасянето на задължителни целеви вноски във ФСЕС за покриване на разходи по чл. 36б, ал. 1, т. 4 от Закона за енергетиката по приети от Министерския съвет програми, разработени при спазване на разпоредбите на чл. 10 на Регламент (ЕС) 2022/1854 през 2023 г. (планирани по бюджета на ФСЕС като приходи от други данъци в размер на

692,5 млн. лв.). Предвид периода, за който са дължими целевите вноски - от 01.12.2022 г. до 30.06.2023 г., в прогнозата на ФСЕС за периода 2024-2026 г. не са прогнозирани приходи от целеви вноски за финансиране на програми за компенсиране високите цени на енергията.

1.4.3 Приходи от дивидент за държавата

Приходите от дивидент за държавата за периода 2024-2026 г. са изготвени при 50% отчисления, на база представена от министерствата информация за очакваните финансови резултати на ресорните им предприятия и търговски дружества.

Основните допускания, на база на които е изготвена прогнозата за приходи от дивидент, са следните:

- ставка за отчисления от 50 на сто за прогнозния период;
- изключване на лечебните заведения за болнична помощ, центровете за психично здраве и дружествата от отрасъл „Водоснабдяване и канализация“ от обхвата на Разпореждането на Министерския съвет за установяване и внасяне в полза на държавата на отчисления от печалбата от държавни предприятия и търговски дружества с държавно участие в капитала.

Размерът на прогнозираните приходи по държавния бюджет от дивидент е, както следва:

–395,0 млн. лв. за 2024 г.;

–554,0 млн. лв. за 2025 г.;

–521,0 млн. лв. за 2026 г.

1.4.4 Приходи от наеми за държавата

Приходите от наеми за държавата за периода 2024-2026 г. са разчетени при 50% отчисления от наемите, получени от държавните предприятия и едноличните търговски дружества, отдали под наем предоставените им застроени или незастроени недвижими имоти. Размерът на прогнозираните приходи е по 8,0 млн. лв. годишно.

1.4.5 Приходи от концесионна дейност

Прогнозните приходи от концесии за 2024 г. възлизат на 160,8 млн. лв., като от тях 97,1 млн. лв. се очаква да постъпят по бюджетите на министерствата и Министерския съвет и 63,7 млн. лв. по бюджетите на общините.

За 2025 г. се предвиждат приходи от концесии в размер на 173,5 млн. лв., като от тях 109,7 млн. лв. се очаква да постъпят по бюджетите на министерствата и Министерския съвет и 63,8 млн. лв. по бюджетите на общините.

За 2026 г. се предвиждат приходи от концесии в размер на 163,6 млн. лв., като от тях 99,8 млн. лв. се очаква да постъпят по бюджетите на министерствата и Министерския съвет и 63,8 млн. лв. по бюджетите на общините.

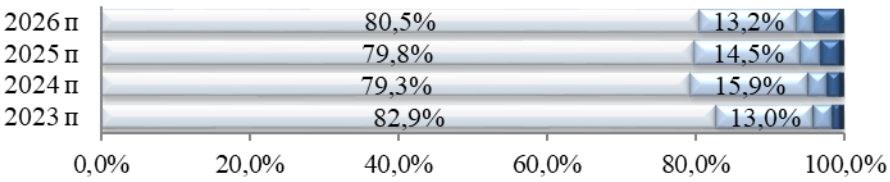
Основна мярка за повишаване събираемостта на приходите от концесии е подобряване контрола върху концесионните договори – чрез своевременно

начисляване и предявяване на предвидените неустойки по договорите, завеждане на съдебни дела и прекратяване на концесионни договори със стари задължения. Предвижда се и сключване на нови договори за концесия.

2. РАЗХОДНИ ПОЛИТИКИ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

Параметрите на разходите за периода 2024-2026 г. са разработена на база заложените разходни политики и допускания в Бюджет 2023 и АСБП за периода 2023-2025 г., продължаващи без изменение и през 2026 г.

Граф. III-2: Структура на разходите по КФП в % за периода 2023-2026 г., вкл. резерв и вноска в бюджета на ЕС [17]

	2023 п	2024 п	2025 п	2026 п
Текущи нелихвени разходи и др.	82,9%	79,3%	79,8%	80,5%
Капиталови разходи	13,0%	15,9%	14,5%	13,2%
Вноска в бюджета на ЕС	2,6%	2,6%	2,6%	2,4%
Лихви	1,1%	1,8%	2,7%	3,4%
Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи	0,4%	0,4%	0,5%	0,5%

Източник: МФ

Табл. III-1: Разходи по функции по КФП за периода 2023-2026 г. с разпределен резерв по функции (без вноска в общия бюджет на ЕС)

ПОКАЗАТЕЛИ	млн. лв.				% от БВП			
	2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза	2026 Прогноза	2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза	2026 Прогноза
Общи държавни служби	**4 686,8**	**4 093,4**	**3 808,6**	**4 192,2**	**2,5%**	**2,1%**	**1,8%**	**1,9%**
- изпълнителни и законодателни органи	3 685,0	3 233,8	2 941,7	3 248,3	2,0%	1,6%	1,4%	1,5%
- общи служби	249,7	165,3	162,2	160,6	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
- наука	752,1	694,4	704,8	783,3	0,4%	0,4%	0,3%	0,4%
Отбрана и сигурност	**8 053,5**	**8 634,9**	**8 540,3**	**8 982,1**	**4,4%**	**4,4%**	**4,1%**	**4,0%**
- отбрана	2 950,9	3 429,1	3 631,7	4 180,1	1,6%	1,7%	1,7%	1,9%
- полиция, вътрешен ред и сигурност	3 285,1	3 237,2	2 976,8	2 876,2	1,8%	1,6%	1,4%	1,3%
- съдебна власт	1 272,7	1 440,2	1 408,5	1 388,2	0,7%	0,7%	0,7%	0,6%
- администрация на	277,1	262,1	253,5	253,5	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%

[17] В текущите нелихвени разходи са включени и предоставените трансфери за чужбина и прирастът на държавния резерв.

ПОКАЗАТЕЛИ	млн. лв.				% от БВП			
	2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза	2026 Прогноза	2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза	2026 Прогноза
затворите								
- защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии	267,6	266,2	269,9	284,2	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Образование	**7 552,6**	**8 435,2**	**8 594,5**	**9 224,6**	**4,1%**	**4,3%**	**4,1%**	**4,1%**
Здравеопазване	**9 044,3**	**9 980,4**	**10 624,8**	**11 109,2**	**4,9%**	**5,1%**	**5,1%**	**5,0%**
Социално осигуряване, подпомагане и грижи	**26 092,0**	**29 079,0**	**31 057,8**	**32 801,5**	**14,1%**	**14,7%**	**14,8%**	**14,7%**
- пенсии	19 258,7	21 419,9	23 252,2	24 755,3	10,4%	10,8%	11,1%	11,1%
- социални помощи и обезщетения	4 683,2	5 070,6	5 244,0	5 542,3	2,5%	2,6%	2,5%	2,5%
- програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта	2 150,1	2 588,4	2 561,5	2 504,0	1,2%	1,3%	1,2%	1,1%
Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда	**3 760,3**	**4 173,9**	**3 619,4**	**3 229,7**	**2,0%**	**2,1%**	**1,7%**	**1,5%**
- жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство	2 027,9	2 516,3	2 385,1	2 072,5	1,1%	1,3%	1,1%	0,9%
- опазване на околната среда	1 732,4	1 657,7	1 234,3	1 157,2	0,9%	0,8%	0,6%	0,5%
Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело	**1 101,1**	**1 185,9**	**1 187,6**	**1 182,5**	**0,6%**	**0,6%**	**0,6%**	**0,5%**
- почивни дейности	19,6	19,8	19,9	19,9	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
- физическа култура и спорт	197,5	205,2	212,8	205,3	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
- култура	838,8	915,7	909,9	912,1	0,5%	0,5%	0,4%	0,4%
- религиозно дело	45,1	45,1	45,1	45,1	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Икономически дейности и услуги	**14 504,9**	**13 997,1**	**14 181,3**	**13 647,4**	**7,9%**	**7,1%**	**6,7%**	**6,1%**
- минно дело, горива и енергия	4 491,3	3 983,2	3 751,6	3 546,0	2,4%	2,0%	1,8%	1,6%
- селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов	2 504,0	2 545,4	2 987,8	2 392,6	1,4%	1,3%	1,4%	1,1%
- транспорт и съобщения	6 279,5	6 201,2	6 252,7	6 320,2	3,4%	3,1%	3,0%	2,8%
- промишленост и строителство	4,1	2,7	2,7	2,7	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
- туризъм	133,5	63,5	33,4	33,4	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
- други дейности по икономиката	1 092,5	1 201,2	1 153,0	1 352,6	0,6%	0,6%	0,5%	0,6%
Р-ди некласифицирани в другите функции	**824,6**	**1 500,8**	**2 291,1**	**3 056,2**	**0,4%**	**0,8%**	**1,1%**	**1,4%**
БВП	**184 485,9**	**197 565,7**	**210 189,9**	**222 693,0**				

Източник: МФ

2.1. ПОЛИТИКА ПО ДОХОДИТЕ

В средносрочната бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. е отразено увеличението на размера на минималната работна заплата от 1 януари 2023 г. – от 710

лв. на 780 лв., като ефектите от размера на прогнозната минимална работна заплата за 2024 и 2025 г. са разчетени в индикативен размер, в съответствие с чл. 244 от Кодекса на труда. За 2026 г. е приложен същият механизъм.

Предвидено е нарастване на средствата за делегираните дейности в образованието във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната с цел да се стимулира навлизането на млади и квалифицирани педагози в системата на предучилищното и училищното образование.

2.2. ПЕНСИОННА ПОЛИТИКА

При разработването на прогнозата за разходите за пенсии за периода 2024-2026 г. са взети предвид параметрите на действащото законодателство, в т.ч.:

- **чл. 68, ал. 1-2 на КСО –** от 1 януари на всяка календарна година продължава увеличаването на възрастта за придобиване право на пенсия с по 2 месеца за жените и с по 1 месец за мъжете, както и на необходимия осигурителен стаж за придобиване право на пенсия с по 2 месеца и за двата пола Необходимите условия за пенсиониране на лицата, работили при условията на трета категория труд, са посочени в таблицата по-долу:

Табл. III-2: Условия за пенсиониране по чл. 68, ал. 1-2 на КСО (2023-2026 г.)

Година	ЖЕНИ		МЪЖЕ	
	възраст	стаж	възраст	стаж
2023	62 г.	36 г. и 4 м.	64 г. и 6 м.	39 г. и 4 м.
2024	62 г. и 2 м.	36 г. и 6 м.	64 г. и 7 м.	39 г. и 6 м.
2025	62 г. и 4 м.	36 г. и 8 м.	64 г. и 8 м.	39 г. и 8 м.
2026	62 г. и 6 м.	36 г. и 10 м.	64 г. и 9 м.	39 г. и 10 м.

- **чл. 68, ал. 3 на КСО** – продължава нарастването на възрастта за пенсиониране при непълен стаж с по 2 месеца до достигане на 67 години в 2023 г. През 2024 , 2025 и 2026 г. пенсионната възраст се запазва на достигнатото през 2023 г. ниво;

- **чл. 69, ал. 1, 2, 3, 5, 5а и 6 на КСО** – минималната възраст за пенсиониране на работещите в сектор „Отбрана и сигурност” продължава да се увеличава с по 2 месеца до достигане на 54 години и 6 месеца в 2026 г.;

- **чл. 69б** – минималната възраст за пенсиониране на лицата, работили при условията на първа и втора категория труд, които не отговарят на условията за пенсиониране от професионален пенсионен фонд по чл. 168 на КСО или са променили осигуряването си по чл. 4в на КСО, продължава да се увеличава с по 4 месеца за жените и с по 2 месеца за мъжете до достигане в 2026 г. на 51 години и 4 месеца за жените и 54 години и 6 месеца за мъжете от първа категория и на 56 години и 4 месеца за жените и 59 години и 6 месеца за мъжете от втора категория труд;

- В периода 2024-2026 г. пенсиите за трудова дейност, отпуснати до 31 декември на предходната година, се осъвременяват от 1 юли всяка година с процент, определен като сбор от 50 на сто от нарастването на осигурителния доход и 50 на сто от индекса на потребителските цени през предходната календарна година. При заложените в прогнозата ръст на средния осигурителен доход и ниво на средногодишния хармонизиран индекс на потребителските цени процентите по чл. 100 от КСО са, както следва:

    - 2024 г. – 9,6 на сто;

    - 2025 г. – 7,6 на сто;

    - 2026 г. – 5,4 но сто.

- В периода 2024-2026 г. е предвидено размерите на минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст и на социалната пенсия за старост, както и на свързаните с тях пенсии и добавки, да се увеличават с процентите по чл. 100 на КСО, считано от 1 юли;

- В периода 2024-2026 г. максималният размер на получаваните една или повече пенсии се запазва на достигнато ниво от 3 400 лв.

В резултат на посочените по-горе допускания през 2024 г. разходите за пенсии по бюджета на ДОО нарастват с 2 145,9 млн. лв. спрямо разчетите по проекта на закон за 2023 г.

През 2025 и 2026 г. ръстовете в разходите за пенсии по бюджета на ДОО спрямо предходната година са съответно 1 812,3 млн. лв. и 1 481,7 млн. лв.

2.3. СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА

По отношение на политиката, свързана със социалните помощи и обезщетения, изплащани от бюджета на ДОО, средносрочната бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г., в съответствие с действащото законодателство в КСО, предвижда:

- Запазват се минималният дневен размер на обезщетението за безработица – 18,00 лв. и максималният дневен размер – 85,71 лв. за целия период до 2026 г. включително;

- Запазва се периодът на изплащане на паричното обезщетение за бременност и раждане – 410 дни и размерът на обезщетението за отглеждане на дете до двегодишна възраст и обезщетението за отглеждане на дете до осемгодишна възраст от бащата (осиновителя) – 710 лв. за целия период до 2026 г. включително;

- Запазва се режимът на изплащане на паричните обезщетения за временна неработоспособност съгласно чл. 40, ал. 5 на КСО – първите три работни дни се изплащат от осигурителя, а от 4-тия ден на настъпване на неработоспособността – от ДОО, за целия период до 2026 г. включително;

- Запазва се периодът, от който се изчисляват краткосрочните обезщетения при временна неработоспособност – 18 календарни месеца, бременност и раждане и безработица – 24 месеца за целия период до 2026 г. включително;

- Запазва се размерът на еднократната помощ при смърт на осигурено лице – 540 лв. за целия прогнозен период;

- За периода 2024-2026 г. се запазва разпоредбата на чл. 22, ал. 2 от Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя, относно максималния месечен размер на гарантираното вземане, който не може да бъде по-малък от 2,5 минимални работни заплати.

Прогнозата за разходите за обезщетения и помощи за периода 2024-2026 г. по бюджета на държавното обществено осигуряване е съобразена с отчетените разходи за 2021 и 2022 г., разчетите по проекта на бюджет за 2023 г., динамиката в прогнозирания брой на осигурените лица, нарастването на осигурителния им доход, в т.ч. и за предходни години, доколкото размерът на паричните обезщетения се определя от референтен доход за предишните 18 или 24 месеца преди настъпване на риска.

В резултат на тези допускания разходите за обезщетения и помощи по бюджета на ДОО през 2024 г. намаляват с 6 074,4 хил. лв. спрямо разчетите по проекта на закон за 2023 г.

2.3.1 Политика в областта на пазара на труда, свободното движение на работници и трудовата миграция

Активната политика на пазара на труда е насочена към осигуряване на повече и по-квалифицирана работна сила и интегриране на пазара на труда на безработните и неактивните лица в трудоспособна възраст.

Основен принос към нейната реализация има Агенцията по заетостта чрез своите териториални поделения.

Прилагането на интегриран подход между отделните политики – икономическа, социална и политика по заетостта и свободното движение на работници е в основата на постигането на заложените цели. Разкриването на работни места е в пряка зависимост от провежданата икономическа, финансова и данъчна политика. Осигуряването на качествена работна сила е свързано с провежданата политика от Министерството на образованието и науката. Намаляването на регионалните различия в страната по отношение на заетостта и безработицата е в тясна връзка с изпълняваните политики от Министерството на регионалното развитие и благоустройството, както и с политиката за развитие на селските региони.

За подпомагане осигуряването на чуждестранна работна сила за българската икономика и реализирането на правото на свободно движение на работници в ЕС политиката в областта на свободното движение на работници и трудовата миграция цели ограничаване на недостига на кадри за пазара на труда в България, чрез регулиране на трудовата миграция, както и чрез гарантиране правата на българските работници, упражняващи правото си на свободно движение и заетост в ЕС/ЕИП.

Програмата в областта на свободното движение на работници и трудовата миграция, като част от посочената политика, се реализира на основание на Закона за трудовата миграция и трудовата мобилност и на Правилника за неговото прилагане, като с изпълнението са ангажирани МТСП и изпълнителните агенции към министъра на труда и социалната политика – Агенцията по заетостта, Изпълнителната агенция

„Главна инспекция по труда“, Държавната агенция за закрила на детето, Агенцията за социално подпомагане, както и други министерства и ведомства с компетенции в специфични аспекти в областта на миграцията (МВР, МВнР, Държавната агенция за бежанците), Държавната агенция за българите в чужбина, НАП, НСИ, НОИ, НЗОК и др.).

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на пазара на труда, свободното движение на работници и трудовата миграция **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1.Равнище на регистрираната безработица	%	5,47	5,47	5,47
2.Регистрирани безработни лица	Ср. мес. бр.	155 000	155 000	155 000
3.Регистрирани продължително безработни лица	Ср. мес. бр.	33 000	33 000	33 000
4.Регистрирани безработни младежи (15-29 години.)	Ср. мес. бр.	18 000	18 000	18 000
5.Брой наети на работа лица по програми и мерки	Брой	5 850	5 300	4 800

2.3.2 Политика в областта на трудовите отношения

Политиката в областта на трудовите отношения допринася за успешно функциониращ пазар на труда, основан на адекватна регулация на трудовите отношения, балансирана система за социална сигурност и ефективен социален диалог. Основните предизвикателства, които определят насоките за действие в областта на трудовите отношения са: новите тенденции в заетостта, включително надомна работа, работа от разстояние и работа чрез предприятия, които осигуряват временна заетост, както и повишаващата се заетост в микро-, малките и средни предприятия; промените на работното място и възникването на нови професионални рискове; тенденцията към увеличаване и/или неравномерното разпределение на работното време и интензивността на труда; демографските промени и застаряването на работещото население. Не на последно място стоят въпросите, свързани с изпълнението на законовите задължения на работодателите в областта на трудовите и осигурителните отношения и безопасните и здравословни условия на труд.

Стратегическата цел на политиката в областта на трудовите отношения на МТСП е повишаване на качеството и сигурността на труда и защита на правата на българите зад граница в областта на социалната сигурност.

Разработването и провеждането на политиката в областта на трудовите отношения се осъществява в сътрудничество с признатите за представителни на национално равнище организации на работодателите и на работниците и служителите. Принос в

политиката има ИА[18] „Главна инспекция по труда“ чрез осъществяване на цялостен контрол по спазване на трудовото законодателство във всички отрасли и дейности в Република България. За постигане целите на политиката допринасят всички участници на пазара на труда.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на трудовите отношения **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1.Намаляване на дела на работещите при неспазени норми за условия на труд в проверените предприятия	% спрямо общия брой работещи в проверените предприятия	под 12%	под 12%	под 12%
2.Задържане/намаляване честотата на трудовите злополуки (ТЗ)	коефициент на честота	под 1,00	под 1,00	под 1,00
3. Намаляване броя на трудовите злополуки довели до трайна неработоспособност или смърт	Брой	не повече от 120	не повече от 120	не повече от 120

2.3.3 Политика в областта на социалното подпомагане и равнопоставеността на жените и мъжете

Политиката по социално подпомагане е насочена към гарантиране задоволяването на основните жизненоважни потребности на хората, изпаднали в критична ситуация, като се прилага ясен, точен и обективно обоснован механизъм. За периода 2024-2026 г. приоритет остават оптимизиране на социалното подпомагане на уязвимите групи от населението, гарантиране на тяхната социална защита чрез по-добра целенасоченост на социалните помощи, повишаване ефективността на програмите и усъвършенстване на нормативната уредба в сферата на социалните помощи в съответствие с динамично променящите се условия на средата.

През 2023 г. стартира законодателна промяна в системата за социалното подпомагане, която пряко засяга месечните помощи, за което от 48-то НС на 15.12.2022 г. бяха приети съответните изменения в Закона за социално подпомагане. Ключовата законова промяна се изразява в преминаване на обвързването на социалните помощи от гарантирания минимален доход (ГМД) към линията на бедност (ЛБ), определяна по методологията на Евростат. С това гарантираният минимален доход отпада при определянето и отпускането на помощите, като същевременно се въвежда механизъм за регулярно актуализиране на достъпа до подпомагане и актуализиране на техния

[18] Изпълнителна агенция.

размер. Това обвързване на социалните помощи с линията на бедност предвижда до 2024 година размерът им да достигне не по-малко от 30% от ЛБ.

В изпълнение на закона към настоящия момент е в ход разработване на подзаконовата нормативна уредба, с която ще се гарантира предвидената в ПВУ и по настояване на ЕК либерализация на месечното социално подпомагане. Следва да се има предвид, че за реализирането на направената промяна не е възможно да се прилага подходът за използване на отчетни данни за предходен период като разчетен показател, защото вече е налице коренна промяна в месечното подпомагане. Предвид изложените по-горе аргументи, за настоящото планиране не е релевантно използването на наличните отчетни данни, тъй като те се отнасят за регламентирана по друг начин система, обвързана с отменения вече ГМД и рестрикции, които следва да отпаднат.

Политиката се реализира от Агенцията за социално подпомагане чрез нейните териториални структури – дирекциите „Социално подпомагане“ и Регионалните дирекции за социално подпомагане, и от Фонд „Социална закрила“ в частта еднократни помощи по чл. 27, т. 1 от ЗСП и другите дейности и проекти за социално подпомагане.

Равнопоставеността на жените и мъжете е основополагащ принцип в обществото, като гарантира равноправно участие в създаването, управлението и потреблението на обществените блага и услуги. Политиката в областта на равнопоставеността на жените и мъжете има хоризонтален, междусекторен характер. Провеждането ѝ се основава на Закона за равнопоставеност на жените и мъжете чрез интегриране на въпросите за равнопоставеността на жените и мъжете в отделните секторни политики.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на социалното подпомагане и равнопоставеността на жените и мъжете **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Месечни помощи	Ср. мес. бр. лица и семейства	54 971	54 971	54 971
2. Целеви помощи за отопление	Бр. лица и семейства	300 000	300 000	300 000
3. Лица, бенефициенти на целеви социални програми и проекти в областта на социалното включване и социалната подкрепа	Бр. лица	14 535	14 535	14 535

Ключовите индикатори отчитат непосредствените резултати (ефекти) от интервенцията за съответните преки адресати на социална подкрепа и на тази база позволяват да се оценява ефективността от провеждане на политиката по социално подпомагане, гарантиране на социалната защита на уязвимите групи от населението и осигуряване на достъп до ресурсите на обществото и участие в тяхното потребление за всички групи в неравностойно положение при съобразяване с конкретните индивидуални потребности на нуждаещите се с оглед осигуряването на качествена подкрепа. Заложените индикатори осигуряват прозрачност на изпълнение на политиката, финансов контрол и отчетност.

2.3.4 Политика в областта на хората с увреждания

Политиката за правата на хората с увреждания е свързана с универсалността, неделимостта и взаимната зависимост на всички права на човека и основни свободи и осигуряване на правни гаранции за недопускане на дискриминация по признак „увреждане“. Основният фокус е поставен върху създаване на условия и възможности за социално приобщаване и предоставяне на целенасочени подкрепящи и насърчителни мерки на уязвимите групи от хора с увреждания, имащи благоприятно въздействие върху качеството на живот и превенция от социалното изключване. Тази политика е тясно свързана с прилагането на интегриран подход с хоризонтално въздействие, обединяващ ресурсите в различни секторни политики. Развива се в съответствие с изпълнението на националните ангажименти, съгласно изискванията на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и при спазване на приоритетите на релевантните стратегически документи.

За изпълнение на политиката допринасят второстепенните разпоредители с бюджет към министъра на труда и социалната политика – Агенцията за хората с увреждания и Агенцията за социално подпомагане.

Адаптирането на българското законодателство в неговата пълнота с изискванията на *Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН* е продължителен процес и неговото успешно протичане предполага активното включване и сътрудничество с неправителствени организации и хора с увреждания на всеки един етап на планиране на мерки, тяхното обсъждане, приемане, прилагане и мониторинг.

Съгласно чл. 68, ал. 1 от Закона за хората с увреждания (ЗХУ) хората с увреждания имат право на финансова подкрепа в зависимост от потребностите им, определени в индивидуалната оценка по чл. 20 от ЗХУ. Финансовата подкрепа за хората с увреждания се състои от два компонента, като първият е месечна финансова подкрепа, съобразно степента на увреждане, на която имат право хората с трайни увреждания над 18-годишна възраст, за компенсиране на разходите, свързани с преодоляване на затрудненията, предизвикани от степента им на увреждане.

В изпълнение на Закона за личната помощ с оглед обезпечаване на дейностите по предоставяне на механизма лична помощ, на общините/районите се превеждат финансови средства с оглед осигуряването на този специфичен вид асистентска грижа, съобразно индивидуалните нужди на ползвателите.

С реализацията на програмата за финансиране на проекти на неправителствени организации в подкрепа на хората с трайни увреждания, включени в мероприятия за рехабилитация и социална интеграция (съгласно чл. 10. ал. 3, т. 8 от ЗХУ) се постига партньорство на държавата с неправителствения сектор за реализиране на мероприятия като обучения, различни видове арт терапии, придобиване на умения за самостоятелен живот, посещения на културни и други мероприятия, провеждане на фестивали, концерти и др. с активното участие на целевата група, както и разработване на помагала, наръчници и др., насочени към промяна на обществените възприятия за хората с увреждания.

Съгласно разпоредбите на чл. 95 от Закон за хората с увреждания държавата осигурява финансова подкрепа на организациите на и за хората с увреждания с призната национална представителност за дейности в областта на правата на хората с увреждания с цел тяхното социално приобщаване, под формата на субсидия от държавния бюджет. Национално представителните организации на и за хората с

увреждания разходват субсидиите съобразно ежегодно утвърждавано разпределение на тяхното предназначение с Решение на Министерския съвет и съгласно бюджетни насоки и срокове, както и с оглед тяхната целесъобразност.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на хората с увреждания **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Месечна финансова подкрепа за хора с трайни увреждания	Ср. мес. бр.	670 000	670 000	670 000
2. Механизъм лична помощ	Ср. мес. бр.	54 100	59 500	64 900
3. Хора с увреждания, включени в мероприятия за рехабилитация и социална интеграция	Брой	3 600	3 600	3 600
4. Организации на и за хора с увреждания с призната национална представителност с осигурена финансова подкрепа под формата на субсидия	Брой	21	21	21

Стратегически приоритет на МТСП в областта на политиката за правата на хората с увреждания е гарантирането на правата на хората с увреждания. Политиката се развива в съответствие с изпълнението на националните ангажименти по прилагане на изискванията на ратифицираната Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН, както и при спазване на приоритетите на релевантните стратегически документи.

Заложените индикатори и целеви стойности отчитат непосредствените резултати (ефекти) от интервенцията в подкрепа на хората с увреждания и на тази база позволяват да се оценява ефективността от провеждане на политиката за гарантиране на социалното им приобщаване.

2.3.5 Политика в областта на социалното включване

Политиката в областта на социалното включване е многосекторна политика, свързана с подобряване на целенасочеността на мерките и прилагане на интегриран подход за насърчаване на социалното включване. За постигане на целите на политиката за социално включване се прилагат редица законодателни мерки и се изпълняват стратегически документи и планове, приети на национално ниво, сред които Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2030, приета с Решение № 976 от 2020 г. на Министерския съвет, изм. и доп. с РМС № 368/02.06.2022 г. В изпълнение на Плана за действие за прилагане на Европейския стълб на социалните права и европейската цел за намаляване на бедността до 2030 г. е приета Национална цел за намаляване на броя на лицата в риск от бедност или социално изключване до 2030 г. със 787 000 души и специфична подцел за намаляване на броя на децата под 18 години в риск от бедност или социално изключване със 196 750 лица (25% от общата национална цел).

Съществена част от политиката за социално включване е предоставянето на материална подкрепа за семействата с деца и семействата, които полагат грижи за деца в риск.,

За прогнозния период 2024-2026 г. се предвижда увеличение на доходните критерии при определяне правото на достъп до семейни помощи за деца по Закона за семейни помощи за деца (ЗСПД), както следва:

- Увеличение на доходния критерий при определяне правото на достъп до месечни семейни помощи за отглеждане на дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст съгласно чл. 7 от ЗСПД:
  - за получаване на пълния размер на помощта съответно от 01.01.2024 г. от 510 лв. на 710 лв., от 01.01.2025 г. от 710 лв. на 760 лв. и от 01.01.2026 г. от 760 лв. на 810 лв.;
  - за получаване на 80 на сто от пълния размер на помощта съответно от 01.01.2024 г. от 510,01 лв. до 610 лв. на 710,01 лв. до 810 лв., включително, от 01.01.2025 г. от 710,01 лв. до 810 лв. на 760,01 лв. до 860 лв. включително и от 01.01.2026 г. от 760,01 лв. до 860 лв. на 810,01 лв. до 910 лв. включително.
- Увеличение на доходния критерий при определяне правото на достъп до останалите две семейни помощи за деца, които се предоставят с доходен тест – еднократната помощ при бременност и месечните помощи за отглеждане на дете до навършване на една година съответно от 01.01.2024 г. от 610 лв. на 810 лв., от 01.01.2025 г. от 810 лв. на 860 лв. и от 01.01.2026 г. от 860 лв. на 910 лв.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на социалното включване **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Подкрепа на деца в риск	Ср. мес. бр. случаи	4 800	4 800	4 800
2.Еднократна помощ при раждане на дете	Бр. деца	60 000	60 000	60 000
3.Еднократна помощ за ученици, записани в първи, втори, трети и четвърти клас	Бр. деца	208 000	208 000	208 000
4.Еднократна помощ за ученици, записани в осми клас	Бр. деца	50 000	50 000	50 000
5.Месечни помощи за отглеждане на дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст	Ср. мес. бр. деца	462 000	462 000	462 000
6.Месечни помощи за отглеждане на дете с трайно увреждане	Ср. мес. бр. случаи	27 000	27 000	27 000

Децата са специфична уязвима група, в много по-голяма степен застрашени от риск от бедност и социално изключване, отколкото възрастните. Те са силно зависими от възрастните, с които живеят и не могат сами да осигурят своето съществуване. Отчитайки факторите, пораждащи бедност – безработица, ниско образование, ниски доходи и т.н., е от особена важност *да се предотврати предаването на бедността между поколенията*, да се намали възможността ограниченият достъп до пазара на труда и ниският образователен статус на родителите да се предаде на техните деца.

2.3.6 Политика в областта на жизненото равнище, демографското развитие и социалните инвестиции

Политиката в областта на жизненото равнище, демографското развитие и социалните инвестиции се разработва в съответствие с приоритетите, заложени в Националната програма за развитие България 2030, Актуализираната Национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012-2030 г.) и е насочена към създаване на съвременни мерки, които да са хармонизирани с прилаганите политики на Европейския съюз за намаляване на бедността сред работещите, постигането на социална кохезия и създаването на равни възможности за пълноценен социален и продуктивен живот за всички социални групи от населението, което е в пълно съответствие с утвърдените практики в страните членки на ЕС за защита на доходите и жизнения стандарт на нископлатените работници и на „работещите бедни“, както и за прилагането на минимални стандарти за гарантиране на приемливо жизнено равнище. Посрещането на демографските предизвикателства има пряко значение за изпълнение на заложените приоритети. Повишаването на качествените параметри на възпроизводството на населението се превръща в основно предизвикателство пред демографската политика на страната в контекста на концепцията за устойчиво развитие в процеса на пълноправно европейско членство на България и изграждане на икономика, основана на знанията.

Социалната икономика и социалното предприемачество са израз на социалната ангажираност на държавата за стимулиране на предприемаческата активност на лица от уязвими групи. Политиката в тази област се осъществява в подкрепа на цифровия, социалния и зеления преход. Допринася за икономическата устойчивост на страната и социалната приобщеност на гражданите. Реализирането на дейности в областта на корпоративната социална отговорност, съвместно със заинтересованите страни от бизнеса, публичния и гражданския сектор осигурява важни ползи за предприятията по отношение на управлението на риска, спестяване на разходи, достъп до капитал, връзки с клиентите, управление на човешките ресурси, способност за иновации и се основава на ценности, върху които се гради по-сплотено и социално ангажирано общество. Дейностите в тази област допринасят за смекчаване на последиците от горепосочените преходи.

Приоритетите в областта на социалната икономика и корпоративната социална отговорност се реализират в изпълнение на Националната концепция за социална икономика и Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика.

Основен приоритет в областта на корпоративната социална отговорност е разработването на Стратегия за корпоративна социална отговорност за периода 2024-2026 г., надграждането ѝ в контекста на новото Европейското законодателство в областта на социално отговорното корпоративно управление и дружествената дължима грижа.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на жизненото равнище, демографското развитие и социалните инвестиции **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Коефициент на Джини	Варира от 0 до 100	39,3	39,2	39,2
2. Разработен набор от практически мерки на базата на утвърдената Национална концепция	Брой	1	1	1

Политика в областта на жизненото равнище, демографското развитие и социалните инвестиции **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
за социална икономика				

Изборът на ключовите индикатори е предопределен от необходимостта за адекватна информационна осигуреност на политиката с оглед поддържането на обществената дискусия по тези важни за обществото ни теми, както и постигането на консенсус за политиките, които са необходими за постигане на качествен обрат.

В сферата на социалните услуги за периода 2024-2026 г. се предвижда увеличение на средствата за делегираните от държавата дейности, финансирани чрез бюджетите на общините във връзка с разчетените ефекти от размера на прогнозната минимална работна заплата за страната за съответната година в индикативен размер, в съответствие с чл. 244 от Кодекса на труда при съобразяване с разпоредбите на Наредбата за стандартите за заплащане на труда на служителите, осъществяващи дейности по предоставяне на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет, приета с ПМС № 343 от 2020 г.

2.4. ЗДРАВНА ПОЛИТИКА

Политиката в областта на здравеопазването е насочена към продължаване на усилията за подобряване на ефективността и удовлетвореността на гражданите от функционирането на сектора. За периода 2024-2026 г. продължава финансирането на основни направления както следва:

- Опазване на здравето на гражданите като състояние на физическо, психическо и социално благополучие;
- Осигуряване на финансова стабилност и обезпеченост на здравната система чрез дългосрочен, устойчив и предвидим механизъм на финансиране, основан на здравни резултати;
- Повишаване качеството и достъпността на здравите услуги с акцент върху превенцията и лечението на социално-значими заболявания;
- Осигуряване на здравна закрила на деца, бременни и лица с физически увреждания и психически разстройства;
- Развитие на капацитета за спешна помощ и реагиране при извънредни ситуации;
- По-добро планиране и мотивиране на работната сила в сектора на здравеопазването;
- Развитие на електронното здравеопазване и дигитализация на здравната система.

2.4.1 Политика в областта на промоцията, превенцията и контрола на общественото здраве

В Република България разработването и провеждането на националната политика в областта на опазване на общественото здраве е отговорност на Министерството на здравеопазването. Основният обхват на политиката е гарантиране на качествено и ефективно посрещане на здравните потребности на гражданите, чрез реализиране на първична профилактика, промоция на здраве и интегрирана профилактика на заразните болести, в това число имунопрофилактика, надзор на заразните болести и ефективен държавен здравен контрол върху факторите на жизнената среда.

В обхвата на основните дейности на политиката в областта на промоцията, превенцията и контрола на общественото здраве се включват редица превантивни дейности, свързани с поддържането на готовност за реагиране при възникнала необходимост, в т.ч. поддържане на висок имунизационен обхват и организиране на бърз отговор при възникване на епидемични ситуации от ваксинопредотвратими заразни заболявания; повишаване готовността на страната за посрещане на грипна пандемия, взривове и епидемии от други заразни болести; опазване на страната от внос и разпространение на инфекции с висок епидемичен потенциал чрез създаване и поддържане на механизми за своевременна и адекватна реакция при здравни заплахи от биологично естество, в т.ч. биотероризъм.

Националните планове, програми и стратегии за периода 2024-2026 г. очертават основните сфери, приоритетите и предизвикателства в областта на опазването на общественото здраве. Те основно са ориентирани към крайните резултати, както и към действията и мерките, които трябва да бъдат предприети за изпълнение на заложените цели.

Основен принос към реализацията на тази политика има Министерството на здравеопазването, регионалните здравни инспекции и националните центрове по проблемите на общественото здраве.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на промоцията, превенцията и контрола на общественото здраве **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Възникнали значими събития с риск за общественото здраве, налагащи провеждането на засилен епидемиологичен надзор, профилактика и здравен контрол	Брой	0	0	0
2. Регистрирана годишна заболяемост и смъртност от ваксинопредотвратими заболявания	Честота на 100 000 население	4,5%000/ 0,10%000	4,5%000/ 0,10%000	4,5%000/ 0,10%000
3. Относителен дял на обхванатите спрямо общият брой на подлежащите на планови имунизации деца от населението - имунизационен обхват, съгласно Националния имунизационен календар	%	94,00	94,00	94,00
4. Регистрирана годишна заболеваемост от туберкулоза (нови болни и рецидиви, всички форми)	Честота на 100 000 население	14,02	13,33	12,65

Политика в областта на промоцията, превенцията и контрола на общественото здраве **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
5. Ниво на разпространението на ХИВ сред общото население - брой на ново регистрираните заболели от ХИВ/СПИН от общото население	Честота на 100 000 население	Непревишаване на средната стойност за ЕС за 2024	Непревишаване на средната стойност за ЕС за 2025	Непревишаване на средната стойност за ЕС за 2025
6. Относителен дял на преминали успешно лица, обхванати в програми за лечение с опиеви агонисти и агонисти-антагонисти, получаващи Метадон по Наредба № 34 от 2005 г.	%	7	7	7

2.4.2 Политика в областта на диагностиката и лечението

Политиката е насочена към подобряване на здравното благополучие и качеството на живот на българските граждани и намаляване на здравните неравенства чрез подкрепа за специфични дейности в областта на диагностиката и лечението на заболявания и организацията на медицинската помощ извън обхвата на задължителното здравно осигуряване. Дейностите, финансирани чрез програмите на настоящата политика, допълват и надграждат дейностите, финансирани от Националната здравноосигурителна каса в областта на диагностиката и лечението на заболяванията.

Финансирането на политиката е основно със средства от държавния бюджет и от бюджета на Националната здравноосигурителна каса. Основен принос към реализацията на тази политика има Министерството на здравеопазването, Националната здравноосигурителна каса, центровете за спешна медицинска помощ, държавните психиатрични болници, центровете по трансфузионна хематология, домовете за медико-социални грижи за деца, центровете за комплексно обслужване на деца с хронични заболявания и увреждания, Центърът за асистирана репродукция и лечебните заведения.

Бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. е в съответствие с целите и приоритетите на Националната програма за развитие България 2030 за сектор „Здравеопазване“. През 2023 г. предстои окончателното приемане на водещия стратегически документ в сектор „Здравеопазване“ – Национална здравна стратегия 2030. Чрез стратегията ще се осигури устойчивост на успешните политики, провеждани в периода на действие на Националната здравна стратегия 2020 и ще бъдат надградени постигнатите резултати. Документът ще осигури стратегическата рамка за изпълнението на здравни дейности извън обхвата на здравното осигуряване, свързани с подобряване на здравните детерминанти, повишаване на качественото на предоставяните здравни услуги и намаляване на здравните неравенства.

Целите на политиката са дефинирани на базата на анализ на здравно-демографското състояние и състоянието на системата на здравеопазване, които показват че през последните десетилетия българската здравна система изостава спрямо здравните системи на страните от ЕС по отношение на ключовите фактори за устойчиво развитие. Основните предизвикателства са свързани с влошаващите се показатели за здравно-демографското състояние на населението, наличието на здравни неравенства и невъзможността на здравната система да отговори по адекватен начин на потребностите от достъпни и качествени здравни услуги.

Динамиката на тези показатели през периода на действие на стратегията показва, че националните здравни цели за снижаване на смъртността в детските възрастови групи са постигнати, някои от тях преди 2020 г. По отношение на целите, касаещи възрастовите групи 20-65 и над 65 години се отбелязва по-бавен темп на развитие, но въпреки това през периода 2015-2019 г. се наблюдават положителни тенденции. Силно негативно влияние за постигането на тези цели оказа възникналата пандемия от COVID-19, която доведе до драстично увеличение на общата смъртност за страната. С оглед това е необходимо приемането на стратегическа рамка с хоризонт до 2030 г., чрез която да се осигури устойчивост и надграждане на прилаганите политики в областта на майчиното и детско здраве и да се гарантира провеждането на активни и ефективни политики по отношение на здравето и благополучието на лицата в икономически активните възрастови групи и на възрастните хора.

Прилагането на интегриран подход между отделните политики – здравна, социална и икономическа политика е в основата на постигането на заложените цели в политиката в областта на диагностиката и лечението. Реализацията на политиката е в пряка зависимост от провежданата икономическа, финансова и данъчна политика. Осигуряването на специфични медицински услуги за деца и семейства и подобряването на психиатричната помощ е свързано с провежданите политики за деинституционализация и развитие на дългосрочни грижи от Министерството на труда и социалната политика. Осигуряването на устойчивост на системата за спешна помощ е пряко свързано с постигнатите резултати от реализацията на инфраструктурен проект за модернизация на системата за спешна помощ по ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 и проекти по ОП „Човешки ресурси“ 2014-2020. Изпълнението на дейностите по осигуряване на диагностика и лечение се осъществява от голям брой лечебни заведения в страната по силата на функционални задължения или договори за финансиране на определени дейности, извън обхвата на задължителното здравно осигуряване.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на диагностиката и лечението **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Смъртност при децата от 0-1 годишна възраст	Бр./1000 (‰)	4,2	4,1	4,1
2. Смъртност при децата от 1-9 годишна възраст	Бр./1000 (‰)	0,12	0,11	0,11
3. Средна продължителност на предстоящия живот на хората след навършване на 65 годишна възраст	Бр. години	17,3	17,4	17,5
4. Смъртност от болести на органите на кръвообращението (I00 – I99)	Бр./100 000 (‰оо)	1 005	1 003	1 001
5. Смъртност от злокачествени новообразувания (C00 – C97)	Бр./100 000 (‰оо)	243,5	243,0	243,0
6. Дял на разходите за извънболнична медицинска помощ спрямо общите здравноосигурителни плащания	%	17,5	18,0	18,5

2.4.3 Политика в областта на лекарствените продукти и медицинските изделия

Основният обхват на политиката е осигуряване на лекарствени продукти, които отговарят на стандартите за качество, безопасност и ефикасност за задоволяване на потребностите на населението. Основен принос към реализацията на тази политика имат Министерството на здравеопазването, Националната здравноосигурителна каса, Изпълнителната агенция по лекарствата и Националният съвет по цени и реимбурсиране на лекарствените продукти.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на лекарствените продукти и медицинските изделия **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Дял на разходите за лекарствени продукти от общите разходи за здравеопазване	%	достигане до средната стойност за ЕС	достигане до средната стойност за ЕС	достигане до средната стойност за ЕС
2. Генерични и биоподобни лекарствени продукти, включени в Позитивния лекарствен списък (ПЛС)	%	70,00	70,00	70,00
3. Относителен дял на стойността заплатена за лекарствени продукти за домашно лечение от общите плащания за извън болнична помощ	%	44,98	44,98	44,98

Основният разход за реализирането на тази политика е разчетен по бюджета на Националната здравноосигурителна каса.

В сферата на здравеопазването за периода 2024-2026 г. се предвижда увеличение на средствата за делегираните от държавата дейности, финансиране чрез бюджетите на общините във връзка с разчетените ефекти от размера на прогнозната минимална работна заплата за страната за съответната година в индикативен размер, в съответствие с чл. 244 от Кодекса на труда.

2.5. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

2.5.1 Политика в областта на всеобхватното, достъпно и качествено предучилищно и училищно образование. Учене през целия живот

В перспектива до 2030 г., включително в периода 2024-2026 г., за осигуряването на качествено образование за всички през целия живот се предвижда политиките в сферата на образованието и обучението да обхващат всеки един от етапите на развитието на личността, следвайки принципите на учене през целия живот; да бъдат ориентирани към повишаване на обхвата и качеството на образованието и обучението с акцент върху придобиване на ключови компетентности и развиване на иновации, увеличавайки способностите на хората за своевременна адаптация към технологичната трансформация и произтичащите промени в пазара на труда.

В тази връзка в периода 2024-2026 г. дейностите за осъществяване на политиката в областта на всеобхватното, достъпно и качествено предучилищно и училищно образование и учене през целия живот ще бъдат насочени към постигане на показателите за изпълнение и целевите стойности, формирани съгласно РМС № 268

от 2022 г. за одобряване на средносрочната бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г.

Политиките в предучилищното и училищното образование са насочени към ефективна социализация на деца от ранна детска възраст, осигуряването на равен достъп до качествено образование, личностно развитие на децата и учениците, насърчаване на иновациите, квалификация на педагогическите специалисти, модернизиране на образователните институции, дигитализация на образованието. Предвидено е нарастване на средствата за делегираните дейности в образованието във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната с цел да се стимулира навлизането на млади и квалифицирани педагози в системата на предучилищното и училищното образование. Изпълняват се и мерки, насочени към намаляване на неравенствата и насърчаване на социалното включване, мотивация на децата и учениците за образование и усвояване на ключови компетентности. Образователните политики/мерки са заложени в Приоритет 1 „Образование и умения“ на Националната програма за развитие България 2030. Те са залегнали в Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030) и са детайлизирано разписани в плана за изпълнението ѝ до 2024 година.

Осигуряването на условия за качествено образование за всички ще се подпомогне и чрез реализирането на комплекс от мерки, заложени в инвестиционните проекти и процедури на МОН по Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ). Инвестиционният проект „STEM центрове и иновации в образованието“ цели повишаване на дигиталната грамотност и мотивацията за учене, насърчаване на интереса и развиване уменията на учениците в областта на природните и инженерни науки, изкуствен интелект, роботика, ИТ, иновативността и предприемчивостта за тяхното практическо приложение. Инвестиционният проект „Модернизация на образователна инфраструктура“ цели създаването на материална база, която гарантира здравословни и качествени условия за обучение и постигането на цялостен обновен облик на образователните институции, подкрепен от инвестиции в изграждането на сигурна, екологична, привлекателна и здравословна среда за обучение, развитие, възпитание и социализация.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на всеобхватното, достъпно и качествено предучилищно и училищно образование. Учене през целия живот **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Дял на преждевременно напусналите образование и обучение	%	под 10	под 10	под 10
2. Дял на обхванатите в предучилищното възпитание и подготовка деца на възраст от 4 г. до постъпване в първи клас	%	над 90,8	над 90,8	над 90,8
3. Дял на 15-годишните със слаби постижения по:				
3.1. четене	%	27,0	27,0	27,0
3.2. математика	%	34,0	34,0	34,0
3.3. природни науки	%	27,0	27,0	27,0
4. Население (25-64 г.), участващо в образование и обучение	%	над 5,4	над 5,4	над 5,4

**Целевите стойности са съобразени с РМС № 268/2022 г. и с НПР България 2030.*

За постигане на целите в областта на политиката ще се изпълняват следните бюджетни програми:

- Програма „Осигуряване на качеството в системата на предучилищното и училищното образование“;
- Програма „Улесняване на достъпа до образование. Приобщаващо образование“;
- Програма „Училищно образование“;
- Програма „Развитие на способностите на децата и учениците“;
- Програма „Образование на българите в чужбина“;
- Програма „Учене през целия живот“.

Политиките в областта на предучилищното и училищното образованието обхващат и делегираните от държавата дейности, финансирани чрез бюджетите на общините, поради което е предвидено нарастване на средствата за тези дейности във връзка с продължаване на политиката за увеличение на заплатите на педагогическите специалисти в общинските институции за достигане на средна работна заплата не по-малко от 125 на сто от средната работна заплата за страната. В индикативен размер са отразени ефектите от размера на прогнозната минимална работна заплата за страната за съответната година, в съответствие с чл. 244 от Кодекса на труда.

Предоставянето на средства за безплатен транспорт на деца и ученици е свързано с изпълнението на държавната политика за осигуряване на равен достъп до предучилищна подготовка и училищно образование и се извършва на основание чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование.

Във връзка с очакваното нарастване на броя на безплатните превози на децата в задължителна предучилищна възраст и за учениците от населени места, в които няма детска градина или училище, до най-близката детска градина или училище, и обратно, вследствие на оптимизиране на училищната мрежа и свързаното с това закриване на училища и детски градини в слабонаселени райони, се предвиждат средства за транспорт на деца и ученици в размер на 65,6 млн. лв. за 2024 г. и по 66,8 млн. лв. годишно за 2025 и 2026 г.

2.5.2 Политика в областта на равен достъп до качествено висше образование и развитие на научния потенциал

Продължава и изпълнението на политиката в областта на равния достъп до качествено висше образование с цел развитие на система на висшето образование, която да е способна да отговори на динамиката на обществените процеси при поддържане на необходимото качество на висшето образование, т.е. система, способна на устойчиво развитие, създаваща условия за усвояване на добрите практики на висшите училища от държавите-членки на ЕС, включително и чрез изграждането на университетски мрежи; система, осигуряваща условия за достъп до качествено висше образование, целящо успешна реализация през целия живот. През периода на прогнозата 2024-2026 г. приоритетно ще се изпълняват мерките, заложени в Стратегията за развитие на

висшето образование в Република България за периода 2021-2030 г., Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 г., Оперативните планове към двете стратегии, Националната пътна карта за научна инфраструктура и Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС) 2021-2027 г.

За изпълнение на политиката в областта на равен достъп до качествено висше образование и развитие на научния потенциал ежегодно със закона за държавния бюджет се планират средства за дейности, финансирани чрез бюджетите на държавните висши училища, бюджета на Българската академия на науките, бюджета на Селскостопанската академия, както и по сметката за средствата от Европейския съюз на Националния фонд и за другите сметки за средства от Европейския съюз и по други международни програми и дейности.

Ежегодно по централния бюджет се разчитат и разходват средства за Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 и Националната пътна карта за научна инфраструктура и национални научни програми.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на равен достъп до качествено висше образование и развитие на научния потенциал **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование	%	над 36,7	над 36,7	над 36,7
2. Инвестиции в научноизследователската и развойна дейност (НИРД) в размер от БВП	%	над 1,8	над 1,8	над 1,8

**Целевите стойности са съобразени с РМС № 268/2022 г. и с НПР България 2030*

Ключовите индикатори за изпълнение на политиката са приведени в съответствие с индикаторите, съдържащи се в Приоритет 1 „Образование и умения“ и в Приоритет 2 „Наука и научна инфраструктура“ на Националната програма за развитие България 2030.

Визията за развитие на науката в България се свързва с повишаване на качеството и международната разпознаваемост на научноизследователската и иновационна дейност. Акцентът се поставя върху финансиране на научни изследвания в приоритетни и конкурентни области за решаване на важни обществено значими предизвикателства, подпомагане на млади учени и осъществяване на съвместни научни изследвания с български учени в чужбина и привличане на водещи учени от чужбина.

Изграждането на благоприятна среда за развитие на научния потенциал и за провеждане на научни изследвания през периода 2024-2026 г. ще се подпомогне и чрез реализиране на инвестиционния проект „Изследователски университети“ по Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България. Проектът си поставя за цел да насърчи и подпомогне активното сътрудничество между висшите училища и частния сектор в полза на икономическия растеж и общото социално-икономическо развитие на местно, регионално и национално ниво, което ще повиши трансфера на знания и технологии, но също така и на млади учени и специалисти между академичния и частния сектор.

2.6. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ОТБРАНАТА

Политиката в областта на отбраната е свързана с поддържането на модерни, боеспособни и оперативно съвместими Въоръжени сили (ВС) и с реализирането на отбранителната политика, в съответствие с процеса на отбранително планиране на НАТО, Координирания годишен преглед на отбраната в ЕС и в контекста на Постоянното структурирано сътрудничество в областта на отбраната на ЕС, като се поддържа и развива ефективно и ефикасно планиране на отбраната, базирано на способности. Целта е изграждане, поддържане и използване на необходимите способности на ВС за изпълнение на задачите по отбрана на страната в рамките на колективната отбрана на НАТО, принос към колективната отбрана на Алианса, участие в ръководени от НАТО и ЕС операции и мисии, а също така и принос към националната сигурност в мирно време.

През прогнозния период ще се провежда активна отбранителна политика на Република България в НАТО, Европейския съюз и други международни и регионални формати и ефективно участие в системата на колективната отбрана на НАТО, Общата политика за сигурност и отбрана на Европейския съюз (ОПСО на ЕС) и в рамките на други международни и регионални инициативи в подкрепа на мира и стабилността в света. Република България ще продължи участието си в процеса на вземане на решения, както и в процеса на изграждане на отбранителни способности на НАТО и ЕС. Република България ще продължи съвместната работа и сътрудничество със страните от ЕС в рамките на Постоянното структурирано сътрудничество в областта на отбраната на ЕС (PESCO) и Европейската агенция за отбрана (EDA), както и Европейски фонд за отбрана (EDF) и Европейската програма за индустриално развитие в областта на отбраната (EDIDP).

Разходите за отбрана за 2024 г. са съобразени с референтните разходи по Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2 на сто от БВП на Република България до 2024 г., одобрен с РМС № 3/04.01.2018 г.

Осигурени са средства за поддържане и развитие на националните отбранителни способности и способностите, свързани с колективната отбрана, в т.ч. средства за изпълнение на одобрените от Народното събрание инвестиционни проекти за модернизация на Българската армия, а именно: придобиването на многофункционален модулен патрулен кораб за ВМС, нов тип боен самолет - II-ри етап, включително и за съпътстващи разходи по двата етапа (MIDS терминали, транспорт, ДДС и мита) и основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирана бригада. Допълнително са предвидени средства за придобиване на боеприпаси и горива за бойна подготовка, както и за придобиване, модернизация, поддръжка и ремонт на въоръжение, ракети, торпеда и техника, и за ремонт и изграждане на инфраструктура.

За изпълнението на Програмата за развитие на отбранителните способности на въоръжените сили на Република България 2032, приета от НС на 11.02.2021 г. (обн., ДВ, бр. 13 от 2021 г.) и на Плана за развитие на въоръжените сили на Република България до 2026 г., приет с ПМС № 183 от 2021 г. (обн., ДВ, бр. 38 от 2021 г.) са предвидени средства в размер на 63,0 млн. лв., в които са включени и разходите за дължимите обезщетения при освобождаване от военна служба.

В разходите за отбрана, съгласно класификацията на НАТО, са включени и разходите за пенсии за пенсионираните военнослужещи, намалени с отчисленията за военнослужещите към пенсионните фондове, разходите на военните съдилища и

военни прокуратури, разходите за издръжка на Постоянната делегация на Република България в НАТО, вноската на Република България към гражданския бюджет на НАТО и към Европейския механизъм за подкрепа на мира, изплащани от бюджета на Министерството на външните работи (МВнР) и вноската на Република България към фонда на НАТО за иновации, изплащана от бюджета на Министерството на иновациите и растежа (МИР). По този начин планирани **разходите за отбрана в общ размер възлизат на 2 на сто от БВП за 2024 г., като е спазено изискването за достигане на разходите за отбрана до определения процент от БВП,** в съответствие с Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2 на сто от БВП на Република България до 2024 г., одобрен с РМС № 3/04.01.2018 г.

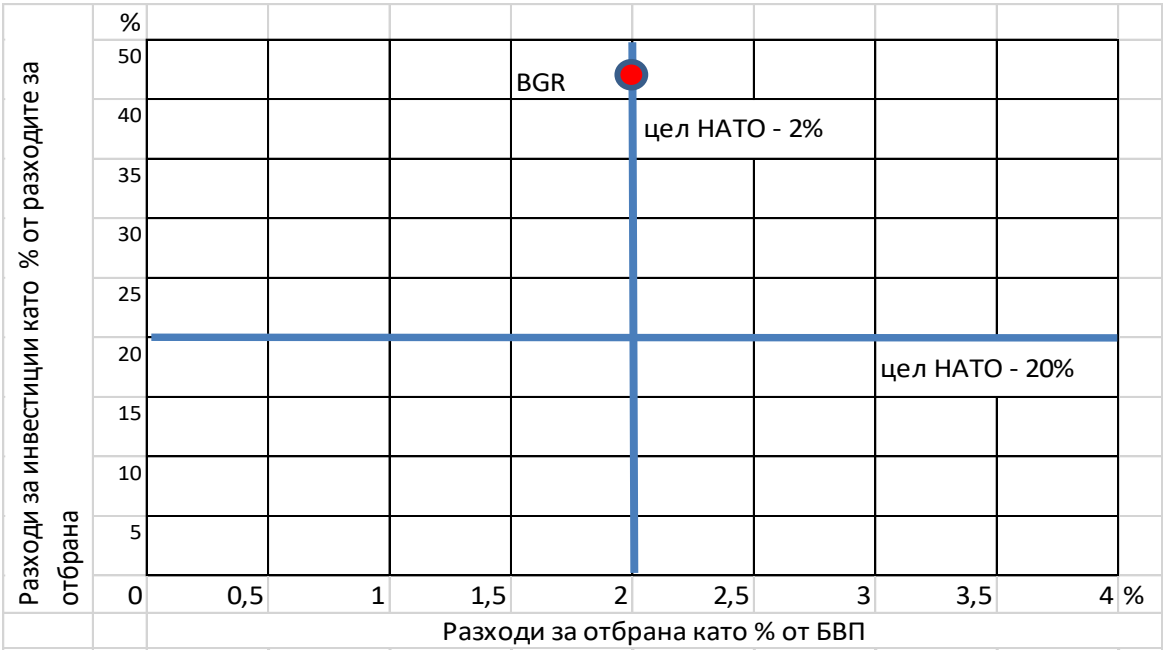
Табл. III-3: Разходи за отбрана за периода 2023-2026 г.

/млн. лв./

Показатели/години	***Прогноза 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
Разходи за отбрана, съгласно класификацията на НАТО	**3 951,3**	**4 203,8**	**4 787,9**
в т.ч.:			
Общо разходи по бюджета на МО	1 973,1	1 982,1	1 990,5
Общо трансфери по бюджетите на ДВВУ	53,2	55,5	57,7
Общо разходи по централния бюджет	1 603,7	1 797,2	2 337,1
Разходи за отбрана по бюджетите на други ПРБ, от тях: - Разходи за пенсии на военнослужещите (по данни на НОИ), намалени с отчисленията за военнослужещи към пенсионните фондове (по данни на МО) - Разходи за военни съдилища и военни прокуратури (по данни на ВСС)	321,4 288,7 17,4	369,0 333,9 18,0	402,5 366,7 18,6
- Разходите за издръжка на Постоянната делегация на Република България в НАТО, вноската на Република България към гражданския бюджет на НАТО и към Европейския механизъм за подкрепа на мира, изплащани от бюджета на МВнР	11,4	13,3	13,3
- Вноска на Република България към фонда на НАТО за иновации, изплащана от бюджета на МИР	3,8	3,8	3,8
Разходи за отбрана, съгласно класификацията на НАТО като % от БВП	**2,00%**	**2,00%**	**2,15%**
Разходи за отбрана по Националния план, приет с РМС № 3 /04.01.2018 г., като % от БВП	***2,00%***	***2,00%***	***2,00%***

Източник: МФ

Граф. III-3: **Разходи за отбрана за 2024 г. като процент от БВП и разходи за инвестиции като процент от общите разходи за отбрана**

Относителният дял на капиталовите разходи към общите разходи за отбрана е над 20-процентния критерий на НАТО.

2.7. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ВЪТРЕШНИЯ РЕД И СИГУРНОСТТА

Политиката в областта на вътрешния ред и сигурността се изпълнява от Министерството на вътрешните работи, Държавната агенция „Разузнаване“, Националната служба за охрана, Държавната агенция „Национална сигурност“, Държавната агенция „Технически операции“ и Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства. Дейността в тази област се реализира в следните основни направления:

- Опазване на обществения ред и защита на националната сигурност, противодействие на тежките престъпления срещу личността и собствеността на гражданите;
- Противодействие на местни и транснационални престъпни структури и на физически и юридически лица, чиито действия са насочени срещу митническия режим, паричната, данъчната, осигурителната и други системи;
- Недопускане извършването на терористични действия на територията на страната;
- Граничен контрол и охрана на държавната граница, противодействие на незаконната миграция на територията на Република България и засилване контрола върху установяване на незаконно пребиваващи граждани на територията на страната;
- Превантивна дейност и контрол на движението по пътищата и внедряване на технически системи за наблюдение и контрол с цел намаляване броя на убитите и ранените при пътно-транспортни произшествия;

- Осигуряване на пожарна безопасност и защита на населението при пожари, бедствия и други извънредни ситуации;

- Осигуряване, разработване и прилагане на специални разузнавателни средства (СРС) и на специфични методи за охрана на живота, здравето и имуществото на гражданите, защита на правата и свободите на гражданите срещу незаконосъобразното използване на СРС и намирането на баланс между нуждата от използване на СРС, гражданските права и финансовите възможности на държавата;

- Извършване на оперативно-техническа дейност за разкриване и документиране извършването на престъпления, включително и за изготвяне на веществени доказателствени средства;

- Осигуряване на лична постова и техническа охрана, специализиран транспорт и пропускателен режим по месторабота, местоживеене, пребиваване в страната и в чужбина на категориите охранявани и обслужвани лица съгласно Закона за Националната служба за охрана;

- Обезпечаване на оперативната и разузнавателна дейност зад граница и физическа охрана на задграничните дипломатически представителства на Република България;

- Разработване и актуализиране на правила за съхраняването на искания, разрешения и разпореждания по използването и прилагането на СРС, издаване на указания във връзка с подобряване режима на използване и прилагане на СРС, както и за съхраняване и унищожаване на придобитата чрез тях информация; сезиране на органите и уведомяване служебно на гражданите при наличие на данни за неправомерно използване и прилагане на СРС.

2.7.1 Политика в областта на противодействието на престъпността и опазването на обществения ред

Тази област на политика е насочена към: противодействие на организираните и конвенционалните форми на престъпност против икономиката и финансовата система и на престъпленията против личността и собствеността на гражданите; ефективно противодействие на тероризма и киберпрестъпността; опазване на обществения ред; намаляване на пътнотранспортния травматизъм и подобряване на пътната безопасност.

Дейностите по тази политика се изпълняват от структури на Министерството на вътрешните работи.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на противодействието на престъпността и опазването на обществения ред **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***

Политика в областта на противодействието на престъпността и опазването на обществения ред **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Намаляване на регистрираните престъпления	%	1	1	1
2. Дял на върнатите досъдебни производства за периода	%	4	4	4
3. Увеличаване на контролната дейност с автоматизирани технически средства (АТС)	%	10	10	5
4. Повишаване на ефективността по противодействие на организираната престъпност с цел реализиране на национални политики за гарантиране на сигурността чрез провеждане на качествени действия по разследването на база брой привлечени към наказателна отговорност лица за участието им в организирана престъпна дейност, в т. ч. и повдигнатите обвинения на отделни лица, уличени в изпиране на пари, корупция в органите на държавната власт и компютърните престъпления*	%	200	220	240
5. Обменени съобщения по каналите на ЕВРОПОЛ, ИНТЕРПОЛ, СИРЕНЕ* и по двустранно и регионално сътрудничество	Брой	205 000	205 000	205 000

***** *ЕВРОПОЛ - Европейска полицейска служба; ИНТЕРПОЛ - Международна организация на криминалната полиция; СИРЕНЕ (SIRENE - Supplementary Information Request at the National Entries) – Искане за допълнителна информация във връзка с националните сигнали – система за обмен на допълнителна информация за определени лица между държавите членки.*

Забележка: ***Индикатор 4.*** *През втората половина на 2022 г., след закриването на Специализирания съд и Специализираната прокуратура, ГДБОП на основание чл. 35, ал.2 и чл. 36 от НПК, докладва материалите по делата на оперативен отчет (ДОО) на Софийска градска прокуратура (СГП) или на окръжните прокуратури в страната по компетентност. Новият принцип на действие се отразява неблагоприятно върху ключовия индикатор, а именно намаляване на новообразуваните ДП за извършени престъпления от организирани престъпни групи, а от там и на броя на лицата с повдигнати обвинения по чл. 321 от НК. Това налага да бъде променен ключовия индикатор и неговата целева стойност.*

2.7.2 Политика в областта на защитата на границите и контрол на миграционните процеси

Тази област на политика е насочена към: усъвършенстване на системите за сигурност на границите чрез прилагане на модерни технически средства и по-ефективен контрол на миграционните процеси. Дейностите по тази политика се изпълняват от структури на Министерството на вътрешните работи.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на защита на границите и контрол на миграционните процеси **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Поддържане на висока ефективност в граничното наблюдение за противодействие на незаконната миграция и обезпечаване сигурността на външните европейски граници	Брой	5 900	6 250	6 250

Политика в областта на защита на границите и контрол на миграционните процеси **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
2. Поддържане на висока ефективност в граничните проверки за противодействие на незаконната миграция и незаконното превеждане на лица през държавната граница	Брой	1 700	1 900	1 900
3. Увеличаване на броя на издадените разрешения, удостоверения и други документи за пребиваване на граждани на трети страни и граждани на ЕС, спрямо предходния отчетен период	%	1	1	1
4. Повишаване на ефективността на процедурите по връщане на незаконно пребиваващите чужденци като елемент от политиката по противодействие на незаконната миграция чрез увеличаване на процента на върнатите чужденци спрямо броя на лицата, настанени в специални домове за временно настаняване на чужденци през отчетния период и подлежащи на връщане	%	6	6	6

Забележка: Индикатор № 1 и № 2 - *Целевите стойности на показателите за изпълнение са завишени предвид отчетените през 2022 г. резултати и продължаващата тенденция за увеличаване на миграционните потоци в резултат на множеството кризи в страните източник на миграция. Съществуващите социално-икономически и хуманитарни проблеми, в комбинация с проблемите на сигурността в конфликтните зони на Близкия изток, Азия и Африка водят до разместване на големи слоеве от населението на регионално и интернационално ниво в посока към България по пътя им към Централна и Западна Европа. От една страна обстановката в Сирия и Афганистан става все по-нестабилна и усложнена, а от друга Турция като страна приемаща голям брой разселени лица и бежанци също среща големи предизвикателства и е възможно да промени сериозно политиката си по отношение на търсещите убежище чужди граждани. Всичко това упражнява силен натиск върху бежанците да се насочат към Европа търсейки спасение.*

2.7.3 Политика в областта на пожарната безопасност и защитата на населението при извънредни ситуации

Тази област на политика е насочена към: подобряване организацията на работа в областта на пожарната безопасност и защитата на населението чрез постигане на съответствие с изискванията на ЕС в областта. Дейностите по тази политика се изпълняват от Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ към МВР.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на пожарната безопасност и защитата на населението при извънредни ситуации **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Проверки по спазване на изискванията за пожарна безопасност	Брой	80 000	80 000	80 000
2. Предоставени административни услуги на гражданите в областта на пожарната безопасност	Брой	11 000	11 000	11 000
3. Проведени мероприятия за повишаване културата на населението в областта на пожарната безопасност и защита на населението (ПБЗН)	Брой	6 800	6 400	6 000

4. Извършени проверки на обекти съгласно Закона за защита при бедствия (чл. 35, ал. 1 и чл. 36, ал. 1)	Брой	2 000	2 000	2 000
5. Повишаване на готовността на силите и средствата от териториалните звена на ГДПБЗН и основните съставни части на Единната спасителна система за реагиране при пожари, бедствия и извънредни ситуации чрез провеждане на пожаро-тактически учения от СДПБЗН и РДПБЗН с участието на сили и средства от създадените специализирани сектори оперативни дейности (СОД), СДВР, ОДМВР, Центровете за спешна медицинска помощ, БЧК и доброволни формирования	Брой	35	28	28
6. Публикувани материали в областта на ПБЗН в медиите и Интернет	Брой	15 000	14 500	13 000

Забележка: ***ГДПБЗН*** *– Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“; СДПБЗН – Столична дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“; РДПБЗН – Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“; СДВР – Столична дирекция на вътрешните работи; ОДМВР – Областни дирекции на МВР.*

В прогнозата за 2024-2026 г. в областта на сигурността и защитата на населението при извънредни ситуации се предвижда увеличение на средствата за делегираните от държавата дейности, финансиране чрез бюджетите на общините във връзка с разчетените ефекти от размера на прогнозната минимална работна заплата за страната за съответната година в индикативен размер, в съответствие с чл. 244 от Кодекса на труда.

2.7.4 Политика в областта на управлението и развитието на системата на МВР

Тази област на политика е насочена към: повишаване на институционалния капацитет чрез гъвкаво управление на ресурсите, обучение и квалификация и подобряване координацията между структурите; развитие и подобряване информационната и комуникационна среда на МВР, на информационно-аналитичната, експертната, научната и административната дейност и дейността по здравеопазване.

Дейностите по тази политика се изпълняват от административни звена в МВР, НС[19] 112, Академията на МВР и Медицинския институт на МВР.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на управлението и развитието на системата на МВР **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Поддръжка и оптимизация на комуникационните системи на МВР	Брой	6	6	6
2. Поддръжка и оптимизация на информационните системи на МВР	Брой	80	80	81
3. Процент на обажданията, отговорени до 10-тата секунда	%	87	87,5	88
4. Обучени лица по професионалното направление	Брой	6 000	6 000	6 000

[19] Национална система

Политика в областта на управлението и развитието на системата на МВР **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
5. Брой лица, с които е проведено психологично изследване	Брой	5 500	5 500	5 500
6. Лекувани в МИ[20]-МВР (ЦКБ[21] и БПРЛ[22] в Хисаря, Банкя и Варна) пациенти, съгласно ЗМВР и ЗЗО	Брой	28 000	28 100	28 100

Забележка: *Дефиницията на индикатора е изменена, с оглед прецизиране на обхвата на лицата, имащи право на лечение в МИ-МВР.*

Финансирането на политиката в областта на вътрешния ред и сигурността се допълва със средства от Европейския съюз и средства по други международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от ЕС. В прогнозата за периода 2024-2026 г. на МВР са включени средства по Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ (ФУМИ), Фонд „Вътрешна сигурност“ (ФВС), Инструмент за финансово подпомагане за управлението на границите и визите за 2021-2027, проекти, програми и грантови споразумения. Прогнозираното национално съфинансиране по тях възлиза на 35,0 млн. лв. за 2024 г., 27,2 млн. лв. за 2025 г. и 4,7 млн. лв. за 2026 г.

2.8. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Приоритет е изграждането на добре функциониращa и прозрачна съдебна система, която да гарантира ефективно прилагане на законите, да дава сигурност на гражданите и да защитава спазването на техните права и свободи. Усилията в тази сфера са насочени към постигането на равен достъп до правосъдие и на европейски стандарти в областта на правната помощ и алтернативното решаване на спорове, в условията на пълноправно членство в Европейския съюз.

Политиките в областта на съдебната власт се координират от **Висшия съдебен съвет**, като постоянно действащ орган, представляващ съдебната власт, който осигурява и отстоява нейната независимост, определя състава и организацията на работа на съдилищата, прокуратурите и следствените органи и обезпечава финансово и технически тяхната дейност без да се намесва в нейното осъществяване.

Изпълнението на заложените политики цели повишаване на общественото доверие в съдебната власт, постигане на ефективно, бързо, прозрачно, справедливо и достъпно правосъдие, както и създаване на съвременни условия на гражданите, вкл. за обвиняемите, за провеждане на съдебния процес. За постигането на тези цели е важно да се наблегне на качествено изпълнение на предвидените в Закона за съдебната власт задължения и повишаване на общественото доверие в съдебната власт, както и да се засили контролът на органите на съдебната власт, основаващ се на принципите на законосъобразност, обективност и публичност.

[20] Медицински институт

[21] Централна клинична база

[22] Болница за продължително лечение и рехабилитация

Важен момент при изпълнението на политиките в областта на съдебната система е засилването на ефективността в борбата на Прокуратурата срещу организираната престъпност и корупцията.

Предвижда се подобряване на административното обслужване чрез разширяване на техническите възможности за връзка между отделните органи на съдебната власт, включително и осигуряването на автоматизиран достъп до публичните съдебни регистри, както и поетапна подмяна на амортизираната компютърна техника, като част от електронното правосъдие. Това ще бъде възможно чрез въвеждане на стандарти за обмен на информация между отделните подсистеми в съдебната власт, създаване и внедряване на стандартен софтуер за публичните регистри и информация за работата на съдебните институции, цялостна компютризация на съдилищата, както и разширяване на автоматизирания обмен на специализираната информация между съдебните институции и държавната администрация.

Конституционен съд

Конституционният съд на Република България е независим държавен орган, създаден с Конституцията и натоварен да осигурява нейното върховенство. Независим е от законодателната, изпълнителната и съдебната власт. Основната му дейност е да дава задължителни тълкувания на Конституцията, както и да се произнася по съответствието ѝ със законите, актовете на Народното събрание и президента и международните договори, по които България е страна.

Конституционният съд членува в три международни организации, като членството в тях е от изключително важно значение за развитието и работата на съда и за добрата позиция в международен аспект на българския Конституционен съд.

Бюджетната прогноза на Конституционния съд отразява оптималния размер на средствата, необходими за нормално функциониране на съда и повишаване ефективността на работата му.

Дейността на Конституционния съд попада в обхвата на функционална област „Върховенство на конституцията“.

2.8.1 Политика в областта на правосъдието

Програмният бюджет на Министерството на правосъдието за периода 2024-2026 г. включва две политики – Политика в областта на правосъдието и Политика в областта на изпълнение на наказанията и бюджетна програма „Администрация“.

Приоритет на Министерството на правосъдието е да се реформира работата на съдебната система за постигане на достъпно, предвидимо, бързо и справедливо правосъдие, за възстановяване на справедливостта в обществото, което да гарантира правовия ред в страната, постигане на конкретни резултати в борбата с престъпността и ефективно справяне с корупцията.

За тригодишния период 2024-2026 г. ще се предприемат законодателни мерки, свързани с приоритета на Министерството на правосъдието - да се реформира и подобри работата на съдебната система за постигане на достъпно, предвидимо, бързо и справедливо правосъдие, за възстановяване на справедливостта в обществото, което да гарантира правовия ред в страната, постигане на конкретни резултати в борбата с престъпността и ефективно справяне с корупцията.

Успешното изпълнение на мерките, заложени в приетата Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система ще доведе до постигане на по-съществени резултати в разследването, съдебното преследване и произнасянето на присъди по дела за корупция по високите етажи и дела, свързани с организираната престъпност, за постигане на трайна промяна в Република България и до задълбочена реформа на съдебната власт, както и до повишаване на доверието на гражданите и бизнеса.

В ход е реформа на рамката на несъстоятелността и стабилизацията в България. Инициативата е препоръка от Европейския семестър за България, а въз основа на това и част от ангажиментите на България по отношение на валутния механизъм и бъдещото присъединяване към еврозоната. За осъществяването на реформата с решение по Протокол № 25 от заседанието на Министерския съвет, проведено на 19 юни 2019 г., беше приета Пътната карта с конкретни мерки и срокове за тяхното изпълнение. ЕК следи интензивно за спазването на заложените срокове с оглед на намеренията на България за присъединяване към еврозоната. По изрични указания на ЕК реформата е включена и в проекта на Национален план за възстановяване и устойчивост. Министерството на правосъдието е основният орган, който отговаря за координирането на цялостното изпълнение на реформата.

Охраната на съдебната власт ще се осъществява чрез осигуряване на висока степен на сигурност и опазване на обществения ред в съдебните сгради; опазване здравето и живота на магистрати; конвоиране на задържани лица до органите на съдебната власт; оказване на своевременно съдействие на съдебната власт при призоваване, принудително довеждане на лица и привеждане в изпълнение на влезли в сила присъди; осигуряване на специална защита на лица, чиито показания, обяснения или информация са от съществено значение за наказателното производство.

Равен достъп до правосъдие ще се постига с облекчаване на достъпа до първична правна помощ, популяризиране на системата за правна помощ сред гражданите, усъвършенстване на системите за наблюдение и контрол на предоставената правна помощ.

Идентифицираната необходимост от подобряване на достъпа до основна правна помощ за жертви на домашно насилие и насилие, основано на полов признак и уязвимите групи ще бъде разрешена чрез разширена линия услуги за Националното бюро за правна помощ (включително онлайн инструменти), изграждане на координационен механизъм на местно ниво и повишена съгласуваност между основните заинтересовани страни за защита на правата на най-уязвимите – жени, деца и ромски общности. Освен това, повишаването на осведомеността относно съществуването и наличието на възможностите за правна помощ ще допринесе за подобряване на достъпа до правосъдие на най-уязвимите групи в обществото.

Не на последно място, мерките за повишаване на компетенциите в съдебната власт и подобряване на сътрудничеството и координацията между институциите, отговарящи за прилагането на принципите на Европейския съд по правата на човека ще допринесат за бързото, ефикасно и ефективно изпълнение и прилагане на основните права на национално равнище.

Във връзка с надграждането на усилията за модернизация на съдебната власт и с оглед завършването на реформата ѝ, се предвижда да се:

- Постигнат действени гаранции за независимост на съда и съдебната власт;

- Осигури добро управление на органите на съдебната власт и висока ефективност на тяхното функциониране;
- Разгърне потенциала на човешкия ресурс на съдебната власт и гарантира високата мотивация, компетентност и социална отговорност на съдиите, прокурорите и следователите;
- Реализира модерна и ефективна наказателна политика чрез необходимите институционални и нормативни реформи;
- Осигури пълноценно право на справедлив процес на всеки гражданин и ефективна защита на правата на човека.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на правосъдието **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Брой изготвени законопроекти и подзаконови нормативни актове, които осигуряват нормативната основа за функциониране на съдебната власт, включително, свързани с въвеждането, изпълнението и прилагането на актове на ЕС в областите от компетентност на МП	Брой	8	8	8
2. Брой свързани регистри за изграждане на интегрирана свързаност на регистрите	Брой	1	1	1
3. Брой нови електронни услуги в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел	Брой	1	0	0
4. Цифровизация на архиви на служби по вписванията към Агенция по вписванията	Брой служби по вписванията	2	2	2
5. Реализиране на ЦАИС[23] „Единна входна точка“ за подаване на годишни финансови отчети и статистика в машинночетим формат и интеграция с НАП, НСИ, АВ (ТР)	Брой	1	0	0
6. Изграждане на електронен Централен регистър на особените залози към АВ	Брой	0	0	0

С цел комплексно използване на данните от НСИ, НАП и АВ[24] е предвидено да се реализира Единната входна точка (ЕВТ) за подаване на годишни отчети за дейността, включващи годишни финансови отчети и статистически справки. Индикаторът е идентифициран като ключов в съответствие с Приоритет 10 „Институционална рамка“ от Националната програма за развитие на България 2030. Чрез реализацията му ще се подпомогне осъществяване на част от необходимата интеграция между институциите, в резултат на което ще се усъвършенстват работните им процеси за предоставяне на

[23] Централизирана автоматизирана информационна система

[24] Агенция по вписванията

по-качествени и леснодостъпни електронни услуги и ще се постигне намаляване на административната тежест и повишаване на качеството на предоставяните услуги.

Съгласно разпоредбите на Закона за особените залози (ЗОЗ) Агенцията по вписванията е правоприемник на дейността, активите, пасивите, архива, както и на другите права и задължения на Централния регистър на особените залози (ЦРОЗ) към министъра на правосъдието. От друга страна в ЗОЗ са предвидени нови правила за дейностите във връзка с воденето на ЦРОЗ. Тези нови правила водят до създаване на нова информационна система, с която да бъде воден ЦРОЗ от АВ, както и създаване на нови правила, обективирани в нови подзаконови норми за дейността и функционирането на ЦРОЗ.

Очаквани резултати от проекта са: Изградена нова Информационна система на ЦРОЗ, администриран от Агенция по вписванията и прехвърляне на съществуващите данни, от информационната система РОЗА, водена от Министерството на правосъдието. С Постановление № 40 от 15 март 2023 г. за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет се приеха изменения в Устройствения правилник на Агенцията по вписванията, с които от 1 април 2023 г. Централният регистър на особените залози е част от нейната структура.

2.8.2 Политика в областта на изпълнение на наказанията

Политиката по изпълнение на наказанията е насочена към по-нататъшното развитие, усъвършенстване и демократизиране на институциите на наказателно-изпълнителната система, като необходима предпоставка за хуманно третиране на закононарушителите и гаранция за спазването на правата на човека.

Политиката в наказателно-изпълнителната дейност цели утвърждаването на съвременен модел на управление и развитие на пенитенциарната система, в съответствие с международните минимални стандарти, приети за местата за задържане и Европейските правила за затворите.

Дейността по изпълнение на наказанията е изцяло ориентирана към реформиране на пенитенциарните заведения и към създаването на условия в тях за поправянето и ресоциализацията на осъдените лица. Основната ѝ цел е да осигури защита на обществото от правонарушителите, да гарантира правата и свободите на лишените от свобода и възможностите за тяхната социална рехабилитация. Реформирането на пенитенциарната система е неразделна част от процеса на ускорена съдебна реформа и успешното противодействие на престъпността.

Концепцията за наказателна политика 2020-2025 г. е разработена въз основа на анализ на цялостната актуална картина на криминогенната среда и на преценка на ефективността и идентифициране на проблемните области на прилаганите към момента наказателно-правни инструменти. Взет е предвид извършеният за целите на изготвянето на настоящата Концепция анализ на предходната Концепция и на Наказателния кодекс. Въз основа на тези анализи, Концепцията си поставя за цел повишаване на ефективността на наказателната репресия, включително чрез по-широко прилагане на алтернативни на лишаването от свобода наказания, усъвършенстване на системата на наказанията и повишаване на общественото доверие в наказателния закон и наказателното правосъдие.

Тези цели ще бъдат постигнати посредством актуализиране на размерите на наказанията и гарантиране на тяхната съразмерност, избягване на дублиране на състави на престъпления и административни нарушения, преглед на състави на престъпления, за които се предвижда наказване по административен ред, преосмисляне на стандарта на защита на обществените отношения, засегнати от престъпления, дефинирани като „маловажен случай“, повишаване на ефективността на освобождаването от наказателна отговорност с налагане на административно наказание и декриминализация на състави на престъпления, които са загубили приложимостта си поради развитието на обществените отношения.

Конкретните предизвикателства и нужди, очертани след консултации със заинтересованите страни, ще бъдат разрешени чрез подобряване на материалните условия за лишените от свобода и задържаните лица, включително за уязвимите групи (предимно ромското население) и младежите съгласно приложимите международни стандарти. Същевременно необходимостта от подобряване на условията в местата за лишаване от свобода ще бъде насочена към повишаване на капацитета на персонала им по отношение на разпознаването на нуждите на лишените от свобода и задоволяването им по адекватен начин. Освен това ще бъде постигнато прилагането на алтернативни мерки на лишаването от свобода, особено подобряване на качеството на пробацията, за да се търсят нови общностно базирани алтернативи на местата за лишаване от свобода, като това ще допринесе за намаляване на броя на лишените от свобода в затворите.

Дейностите по проектите ще доведат до постигане на следните резултати:

- Подобряване на инфраструктурата на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН), чрез ремонтиране на арести и подобряване условията на затворническите сгради и общежития;

- Изграждане на пилотен затвор с център за обучение на персонала на ГДИН, разработване на учебни програми за иницииращо и последващо обучение, подобряване на здравните грижи за лишените от свобода с фокус върху уязвими групи и зависими;

- Засилване прилагането на алтернативни мерки на лишаването от свобода, по -специално повишаване качеството на пробацията и повишаване компетентностите на пробационните служители;

- Рехабилитация на затворници. Подобряване условията на живот и рехабилитация на уязвимите групи в затворите, включително изграждане/рехабилитация на преходни отделения в затворническите общежития от открит тип (half way house) предлагащи програми, съобразени с техните нужди.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на изпълнение на наказанията **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1.Процент на настанените в места за лишаване от свобода, които не са в съответствие с европейските стандарти за затворите (включително 4 кв. м. на задържан)	%	5	5	5

Политика в областта на изпълнение на наказанията **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
2.Процент на лицата в пробация, включени в програми за обществено въздействие	%	28	28	28
3.Процент на лишени от свобода, завърнали се обратно в пенитенциарната система в рамките на 1 година след освобождаването	%	5	5	5
4. Процент на бившите затворници, завърнали се обратно в пенитенциарната система в рамките на 2 години след освобождаването	%	10	10	10
5. Брой внедрени програми за рехабилитация и реинтеграция на лишените от свобода	Брой	1	1	1
6. Брой лишени от свобода преминали през съвременни програми за рехабилитация и реинтеграция	Брой	20	60	70

2.9. ВЪНШНА ПОЛИТИКА

Външната политика на България се ръководи от принципа на прагматично следване на националния интерес и недопускане на намеса във вътрешните работи на страната ни. Министерството на външните работи ръководи, координира и контролира осъществяването на държавната политика на Република България в отношенията ѝ с други държави, като осигурява поддържането и развитието на външнополитическия диалог, политиката на сигурност и двустранното, регионалното и многостранното сътрудничеството. Осъществява общата координация в областта на външната политика и международната дейност на Република България.

2.9.1 Политика в областта на активната двустранна и многостранна дипломация

Политиката в областта на активната двустранна и многостранна дипломация е главното направление на дейността на Министерството на външните работи като орган, провеждащ външната политика на държавата. В съвременния многополюсен свят дипломацията и преговорите са жизнено необходим основен инструмент в разрешаването на съществуващите и нововъзникнали кризи и конфликти, както и за намиране на устойчиви и справедливи решения на глобалните проблеми.

Важен акцент при осъществяването на тази политика е активното участие на страната ни в евроатлантическите структури и задълбочаване на сътрудничеството между НАТО и ЕС. Реформите в ЕС трябва да се основават на принципите и ценностите на европейската солидарност и равноправие при взаимно зачитане на интересите и доверието между държавите-членки на ЕС. Специално внимание се отдава на по-нататъшно задълбочаване на двустранните политически, икономически и културни отношения със страните от Югоизточна Европа.

Българската външна политика работи за присъединяване на България към Шенген, еврозоната и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. Присъединяването на България към ОИСР ще представлява не само допълнително признание за стабилността, потенциала и привлекателността на нашата икономика за инвеститорите, но и ще бъде гарант за постоянния ангажимент на България към изработването и прилагането на политики за социално и икономическо благополучие.

Присъединяването на страната ни към ОИСР ще е логическото продължение и следваща ключова стъпка в изграждането на модерно демократично общество и просперираща пазарна икономика, след членството в НАТО и ЕС. За обезпечаване на разходите по процеса на присъединяване на България към ОИСР, дължими към Секретариата на ОИСР, за периода 2023-2026 по бюджета на МВнР за всяка от годините са осигурени допълнителни средства в размер на 8,8 млн. лв.

Основен приоритет на българската държава е ефективна защита на правата и отстояване на законните интереси на българите зад граница. Усилията ще са насочени към провеждане на целенасочена политика за поддържане на българската идентичност, език и култура в традиционните и новите български общности в чужбина.

В рамките на тази политика се осъществява и политиката на сътрудничество за развитие, чрез която се цели постигане на устойчиво развитие, укрепване на международния мир, сигурност и стабилност на основата на ценностите на демокрацията, плурализма, върховенството на закона и зачитането на правата на човека.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на активната двустранна и многостранна дипломация **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Защита на български физически и юридически лица и български общности зад граница	Степен на ефективност/ удовлетвореност	100%	100%	100%
2. Управление на българската помощ за развитие	Степен на усвояемост при спазване стандартите на OECD/DAC и приоритетите на българската външна политика	100%	100%	100%

2.9.2 Политика в областта на публичната дипломация и публичните дейности в подкрепа на целите на външната политика

Стратегическа цел на политиката е създаване на благоприятна вътрешна и външна среда и обществена подкрепа, осигуряваща успешно изпълнение на външнополитическата програма и заложените в нея водещи цели и приоритети, част от които са повишаване на специализираните знания и умения на представителите на дипломатическата служба и държавната администрация, чиято дейност е свързана с планиране и провеждане на външната политика на Република България; насърчаване на публичната дискусия по актуални външнополитически теми и приобщаване на българското общество и гражданските институции към външнополитическите позиции и действия на България; развитие на положителен публичен образ в страната и в чужбина.

Непосредствен ефект за обществото е получаването на навременна и надеждна информация, повишаване на степента на доверие към дипломатическата служба и изграждане на отношения на диалог между нея и гражданското общество, формиращо в значителна степен публичните нагласи към провежданата външна политика.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на публичната дипломация и дейности в подкрепа на целите на външната политика **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Служители от МВнР, обучавани в програми на Дипломатическия институт	Брой	320	320	320
2. Служители от държавната администрация, обучавани в програми на Дипломатическия институт	Брой	490	510	510
3. Брой реализирани инициативи на Държавния културен институт съвместно с дипломатическите мисии и други партньори	Брой	56	63	70

2.9.3 Политика в областта на подкрепата за българските общности и лицата с българско самосъзнание зад граница

Основен приоритет в дейността на българската външна политика е съхраняването на българското етнокултурно пространство зад граница, приобщаване и включване на българските граждани зад граница към държавния и обществено политическия живот в България и изграждането на положителния образ на България по света.

Чрез осъществяването на Политиката за подкрепата за българските общности и лицата с българско самосъзнание зад граница се постигат външнополитическите приоритети на страната с оглед опазване и възраждане на българското национално самосъзнание, етнокултурна и религиозна идентичност на българите и българските общности по света; защита на правата и свободите на лицата, принадлежащи към българските национални общности и малцинства, в съответствие с международно-правните норми в тази област и с интересите на страната; подкрепа на и разширяване на системата от работещи структури на българите и българските общности в чужбина; приобщаване на висококвалифицираната млада българска емиграция към България.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на подкрепата за българските общности и лицата с българско самосъзнание зад граница **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Ефективност при оказване на подкрепа за българските общности и лицата с българско самосъзнание в чужбина	Степен на ефективност	100%	100%	100%

2.10. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГЕТИКАТА

Политиката в областта на енергетиката е насочена към устойчиво енергийно развитие на страната, ефективно използване на енергията и енергийните ресурси, задоволяване потребностите на обществото от електрическа и топлинна енергия, природен газ и горива, установяване на по-чисто и ефективно производство на енергия чрез рационално използване на конвенционалните и възобновяеми източници на енергия (ВИ), минимизиране влиянието на производството, преноса и използването на енергия върху околната среда, подобряване управлението на природните ресурси. Тенденцията е да се гарантира сигурно, безопасно и устойчиво снабдяване с енергия.

Националните цели в областта на енергетиката, механизмите и сроковете за тяхното изпълнение в горепосочените направления са определени в Енергийната стратегия на Република България до 2020 г., като са предприети действия за разработване и приемане на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 г. с хоризонт до 2050 г. за развитие на енергетиката на страната при условия на пълна либерализация на пазарите на електрическа енергия и природен газ и интеграцията им към Общия енергиен пазар на ЕС, в съответствие с установените европейски цели в областта на енергетиката и изменението на климата. Целта на енергийната политика на България е гарантиране на енергийната сигурност на страната чрез проучване на нови райони, от които да се извършва снабдяване с горива, проучване на нови технологии, по-нататъшно разработване на местните ресурси и подобряване на инфраструктурата за достъп до нови източници на снабдяване:

- Изграждане на междусистемните газови връзки между България и съседните страни;
- Пълна либерализация на пазарите на електроенергия и газ и интегрирането им в Общия европейски енергиен пазар. Защита на уязвимите потребители;
- Установяване на по-чисто и ефективно производство на енергия чрез по-рационално използване на изкопаемите ресурси, минимизиране влиянието на производството, преноса, разпределението и потреблението на енергия върху околната среда, подобряване управлението на естествените ресурси;
- Запазване и развитие капацитета на ядрената енергетика;
- Развитие на нови икономически ефективни проекти, създаващи възможност за екологично нисковъглеродно производство на енергия, без предоставяне на държавни или корпоративни гаранции.

Енергетиката продължава да е изправена пред зависимостта от внос на ресурси и енергия, нарастващите цени на вносните енергийни ресурси и промените в климата. Това определя и приоритетните области, по които следва да се работи:

- Ограничаване на външната зависимост от внос чрез диверсификация на енергийните доставки, енергоспестяване и насърчаване на използването на местни ресурси и енергията от ВИ;
- Пълна либерализация на пазара на дребно на електрическа енергия и развитие на пазара на природен газ;

- Изпълнението на политиката по енергийна ефективност (ЕЕ) е ключов елемент за устойчивото развитие. Енергийната ефективност е основна цел и е особено важна за постигане на дългосрочната ни енергийна стратегия и цели за климата. Тя е най-рентабилната възможност за:

  - намаляване на емисиите;

  - подобряване на енергийната сигурност и конкурентоспособност;

  - поддържане на ниски енергийни разходи.

Предстои развитие на електрическата мобилност и на системите за съхранение на енергия. Засиленото използване на електрическа енергия от ВИ е средство за преодоляване на много от предизвикателствата в транспортния сектор, както и в други икономически сектори. Усилията ще бъдат насочени и към изграждане на необходимата за това инфраструктура и най-новите системи за управление – т.нар. „умни“ енергийни мрежи.

Усилията ще се насочат и към развитие на иновативни технологии в енергетиката, като съхранението на енергия, което се явява възможна алтернатива на инвестициите в мрежата. С помощта на системите за съхранение на енергия на място ще се спестят значителни инвестиции, необходими за изграждането ѝ.

За постигане на диверсификация на източниците и маршрутите за доставка на природен газ се изпълняват проекти за изграждане на междусистемни газови връзки със съседните държави. Предвидено е тези проекти да се изпълняват със собствени средства на енергийните компании, със средства от европейския план за икономическо възстановяване, от Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност 2014-2020“, както и с използване на възможностите за привличане на средства от Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) и стандартни търговски кредити.

Формулирани са дългосрочните национални цели за развитието на енергийния сектор до 2030 г. с хоризонт 2050 г. в съответствие с европейските цели за:

- най-малко 32,0% дял на енергията от ВИ в брутното крайно потребление на енергия в страната;

- най-малко 32,5% подобряване на енергийната ефективност;

- постигане на 15% междусистемна електроенергийна свързаност.

Конкретните национални цели са определени в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на България 2021-2030 г., в т.ч. достигането на:

- 27,09% дял на енергия от ВИ в брутното крайно потребление на енергия;

- енергийна ефективност, определена в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата е, както следва: намаляване на първичното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES[25] 2007 в размер на 17 466

[25] Моделът PRIMES е модел на енергийна система на ЕС, който симулира потреблението на енергия и снабдяването с енергия.

ktoe или 27,89%, намаляване на крайното енергийно потребление в сравнение с базовата прогноза PRIMES 2007 в размер на 10 318 ktoe или 31,67%.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на устойчивото и конкурентноспособно енергийно развитие **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Дял на енергията от ВИ в брутното крайно енергийно потребление	%	22,89	23,56	23,56
2.Дял на енергията от ВИ в крайно потребление на енергия в транспорта	%	9,95	9,97	9,97
3. Национална цел за енергийни спестявания в първичното потребление	ktoe			
3а. Първично енергийно потребление	ktoe	18 467	18 455	18 455
4. Национална цел за енергийни спестявания в крайното потребление	ktoe			
4а. Крайно потребление на енергия	ktoe	10 223	10 282	10 282
5. Степен на осигуряване на минерално-суровинния баланс на държавата	%	5	5	5

***Забележка*:** Ktoe (Kilotonne of oil equivalent) - килотон нефтен еквивалент; килотон (kt) = 1000 тона (t).

Показателите „Първично енергийно потребление“ и „Крайно енергийно потребление“ са определени и са включени в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г.

Окончателният вариант на Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г. е разработен в изпълнение на Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, за изменение на регламенти (ЕО) № 663/2009 и (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 94/22/ЕО, 98/70/ЕО, 2009/31/ЕО, 2019/994/ЕО, 2010/31/ЕС, 2012/27/ЕС и 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2009/119/ЕО и (ЕС) 2015/652 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 525/2013 на Европейския парламент и на Съвета, и по-специално чл. 9, параграф 2 от него (Регламент /ЕС/ 2018/1999).

Основните цели, заложени в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г., са свързани с изпълнението на Европейските цели до 2030 г., като в същото време са взети предвид и националните специфики на българската енергийна система. В съответствие с приоритетите на ЕС енергийната ефективност е първият приоритет в енергийната политика и е от основно значение за изпълнението на целите за периода 2021-2030 г.

В бюджетната прогноза за периода 2024-2026 г. на Министерството на енергетиката са включени разходи за финансиране на дейностите по извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения и на дейностите, свързани с управление на радиоактивни отпадъци (дейността на Държавно предприятие „Радиоактивни отпадъци“), в т.ч. за 2024 г. - 55,7 млн. лв. и за 2025 г. и 2026 г. - по 57,2 млн. лв.

Предвидените в бюджетната прогноза за 2024-2026 г. разходи на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС) са 2 670,7 млн. лв. за 2024 г. и 2 594,1 млн. лв. за 2025 г. и 2 398,5 млн. лв. за 2026 г., в т.ч. 2 666,6 млн. лв. за 2024 г., 2 589,9 млн. лв. за 2025 г. и 2 394,4 млн. лв. за 2026 г., предназначени за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик, произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката и за предоставяне на премия на производител по чл. 162а от Закона за енергетиката и производител с обща мощност 500 kW и над 500 kW по Закона за енергията от възобновяеми източници, определени с решение на КЕВР, включително за минали регулаторни периоди, за лихви, договорени с рамково споразумение между фонда и кредитна или друга финансираща институция за финансиране на проекти за енергийна ефективност и за компенсации за електрическа енергия и/или природен газ по приети от Министерския съвет програми за предоставяне на компенсации, свързани с цените на електрическата енергия и/или природния газ (предложение за изменение и допълнение на Закона за енергетиката).

Вследствие на правилното администриране на дейностите по набиране и разходване на средства във ФСЕС, като част от заложения компенсаторен механизъм, допринасящ за по-пълна либерализация в сектора, се отчита доверие между участниците в него. Образуващите се във ФСЕС финансови буфери дават предпоставки за допълнителни възможности, в т.ч. от страна на регулаторния орган да се компенсират възникнали през изминали регулаторни периоди финансови дефицити в електроенергийната системата и за компенсации, свързани с цените на електрическата енергия и/или природен газ.

Комисията за енергийно и водно регулиране е независим специализиран държавен орган за регулиране на дейностите в енергетиката и във водоснабдяването и канализацията. При осъществяване на своите правомощия комисията е независима от изпълнителната власт и дейността ѝ се осъществява въз основа на независимост, безпристрастност, професионализъм, почтеност, последователност, публичност и прозрачност.

Визията за развитието на политиката в енергетиката и ВиК сектора е подобряване на регулаторната рамка чрез усъвършенстване на съществуващите регулаторни подходи и принципи въз основа на международния опит и добрите европейски практики; насърчаване на доверието в енергийния пазар чрез спазване на основните принципи за равнопоставеност, прозрачност и справедливост за постигане на последователна и предвидима регулаторна политика; минимизиране на регулаторната тежест; съкращаване на времето при вземането на решения; подобряване на ефективността на административните процеси; ефективен контрол по изпълнение на условията на издадените лицензии на дружествата в подсектори „Електроенергетика“, „топлоенергетика“ и „природен газ“; ефективен контрол по изпълнение на одобрените бизнес планове на ВиК операторите и по прилагането на утвърдените цени на предоставяните ВиК услуги на потребителите; предприемане на мерки за съществено подобряване на работата на регулираните дружества с потребителите и разрешаване на спорове; активно сътрудничество с други регулатори и участие в процеса на формиране на добри регулаторни практики.

Ползата/ефектът за обществото от провежданата политика и/или очакваните резултати от изпълняваните задачи е въвеждане на ясни и прозрачни правила за функциониране на енергийните дружествата и ВиК операторите; гаранции за получаване на качествени доставки и предоставяни услуги; ефективно работещ енергиен пазар чрез усъвършенстване на пазарния модел за свободен избор на

доставчик; равнопоставен достъп до мрежите и създаване условия за конкуренция; чрез ефективна защита правата на потребителите да намаляват жалбите в двата сектора.

Агенцията за ядрено регулиране (АЯР) е независим специализиран орган на изпълнителната власт и председателят на агенцията осъществява държавното регулиране на безопасното използване на ядрената енергия и йонизиращите лъчения и на безопасното управление на радиоактивните отпадъци и отработеното гориво.

Мисията на АЯР е защита на човека, обществото, бъдещите поколения и околната среда от вредното въздействие на йонизиращите лъчения, а основната цел е да осигури използването на ядрената енергия и източниците на йонизиращи лъчения (ИЙЛ) само за мирни цели и в съответствие със Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ЗБИЯЕ) и актовете по неговото прилагане.

Дейности на АЯР, определени в ЗБИЯЕ, са:

- Издаване на лицензии и разрешения за дейности в ядрени съоръжения с ИЙЛ, на лицензии за специализирано обучение и др.;
- Издаване на удостоверения за регистрация на дейности по чл. 56, ал. 3 от ЗБИЯЕ и удостоверения за правоспособност за работа в ядрени съоръжения или с източници на йонизиращи лъчения;
- Регулаторен контрол за безопасно използване на ядрени съоръжения и източници на йонизиращи лъчения;
- Поддържане на аварийна готовност;
- Развитие на нормативната уредба по безопасно използване на ядрената енергия;
- Осигуряване на международното сътрудничество на Република България в тази област и изпълнение на международните конвенции и договори;
- Информиране на обществеността за състоянието на ядрената безопасност и радиационната защита в страната;

Ползата/ефектът за обществото от дейността на АЯР е компетентното и ефективно провеждане на политиките и постигането на резултати, което да доведе до осигуряване на безопасно използване на ядрената енергия и йонизиращите лъчения и безопасното управление на радиоактивните отпадъци и отработеното гориво.

Дейността на Агенцията за ядрено регулиране попада в обхвата на функционална област „Регулация на ядрената безопасност и радиационната защита на Република България“.

2.11. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

С провежданата политика в областта на опазването на околната среда и водите се цели съхраняване на уникалната българска природа и подобряване на екологичната устойчивост, като се следи за баланса между развитието на бизнеса и опазването на

биоразнообразието и ресурсите за постигане на максималните възможни ползи за икономиката и обществото. Акцент ще бъде поставен върху цели, които укрепват връзките между ресурсната ефективност, издръжливостта на екосистемите и човешкото благополучие, като усилията ще бъдат насочени към подобряване на взаимодействието с бизнеса, национални и регионални органи, местни власти, неправителствени и научни организации.

За провеждането на политиката в областта на опазването на околната среда отговорна институция е Министерството на околната среда и водите, както и Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) за реализацията на проекти и дейности в изпълнение на национални и общински програми в областта на околната среда. С преминаването на Националния институт по метеорология и хидрология (НИМХ) към Министерството на околната среда и водите се цели по-добра взаимовръзка с оглед изпълнението на дейностите по Закона за водите.

2.11.1 Политика в областта на опазването и ползването на компонентите на околната среда

Политиката в областта на опазването и ползването на компонентите на околната среда е насочена към опазване, съхранение и увеличаване на природния капитал, подобряване на управлението на отпадъците, преход към ефективна кръгова и конкурентоспособна нисковъглеродна икономика от гледна точка на използването на ресурсите и провеждане на устойчива политика за постигане на здравословна околна среда и защита на населението от свързани с околната среда въздействия. Тя обхваща прилагането и развиването на комплекс от инструменти, които допринасят във висока степен за опазване чистотата на водите, почвите и въздуха, предотвратяване образуването на отпадъците и увеличаване на оползотворяването на отпадъците, адаптиране към измененията на климата и ефективно използване на ресурсите в икономическия цикъл на страната.

В рамките на тази политика чрез бюджета на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда ще бъдат безвъзмездно финансирани екологични проекти на общините, неинвестиционни проекти и дейности, способстващи за осъществяване на политиката, насочени в секторите: управление на водите, управление на отпадъците и ограничаване загубата на биологичното разнообразие и запазване на естествените екосистеми. Проектите са насочени към изграждането на малки водоснабдителни мрежи и съоръжения; пречиствателни станции за отпадъчни и канализационни мрежи и довеждащи колектори, както и проекти за изграждане на нови или реконструкция на съществуващи обекти.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на опазването и ползването на компонентите на околната среда **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Население, обхванато от изпълнени мерки за подобряване състоянието на водите и за защита от наводнения*: подобрено водоснабдяване; подобрено пречистване на отпадъчни води; защита от наводнения	Бр. жители			
- подобрено водоснабдяване;		202 070	202 070	202 070
- подобрено пречистване на отпадъчни води;		121 000	121 000	121 000
- защита от наводнения		255 660	255 660	255 660
2. Допълнителен капацитет за оползотворяване/рециклиране на отпадъци**	Тона	55 000	55 000	55 000
3. Население с подобрено качество на атмосферния въздух (за замърсител ФПЧ10)	Бр. жители	788 713	3 074 127****	3 074 127
4. Спестени емисии на парникови газове от подкрепени проекти, подпомагащи смекчаването на неблагоприятните климатични промени	tCO2eq***	670 000	680 000	690 000

**Актуализацията на целите е извършена във връзка със сключени договори за финансиране от ОПОС по процедури BG16M1OP002-1.017-001, BG16M1OP002-1.013, BG16M1OP002-4.002 и BG16M1OP002-4.005.*

***Показателят измерва постигнат ефект от осъществени проекти, свързани с предотвратяване, намаляване или ограничаване вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и околната среда и използването им като ресурс за икономиката.*

**** tCO2eq - тон еквивалент въглероден диоксид.*

***** Целевата стойност е актуализирана въз основа на данни за населението от НСИ към 31.12.2021 г.*

2.11.2 Политика в областта на Националната система за мониторинг на околната среда и информационна обезпеченост

Политиката в областта на Националната система за мониторинг на околната среда и информационна обезпеченост е насочена към осигуряване на мониторинг на околната среда, анализ и оценка на състоянието на компонентите и факторите на околната среда за изготвяне и предоставяне на информация, която да служи за основа за вземане на решения относно ефективността и целесъобразността на провежданите политики в областта на околната среда. Основен инструмент на политиката е Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), чието развитие е насочено към цялостно осигуряване на актуална и достоверна информация за състоянието на околната среда, с което да се гарантира вземането на навременни и ефективни управленски решения, както и към непрекъснато разширяване на обхвата на предоставяната публична информация.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на Националната система за мониторинг на околната среда и информационна обезпеченост	**Мерна**	**Целева стойност**

Наименование на индикатора	единица	*Прогноза 2024 г.*	*Прогноза 2025 г.*	*Прогноза 2026 г.*
1. Изпълнени програми за мониторинг на компонентите и факторите на околната среда	Брой	12	12	12
2. Поддържани информационни системи/ системи с публичен достъп на НСМОС	Брой	20/12	20/12	20/12
3. Поддържани регистри с публичен достъп	Брой	20*	20*	20

** Прекратена е поддръжката на Таксономичния регистър на видовете и местообитанията, тъй като не отговаря на понятието „регистър“ по смисъла на Наредбата за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги, поради което целевата стойност на индикатора е намалена.*

2.11.3 Политика за подобряване на инвестиционния процес, поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура

Политиката в областта на околната среда, обвързана с изпълнението на геозащитните мерки и дейности за ограничаване на свлачищата, ерозионните процеси по Дунавското крайбрежие и абразионните процеси по Черноморското крайбрежие и за предотвратяване на аварии и щети, както и дейностите по регистрирането и мониторинга на свлачищните райони в Република България се изпълнява от Министерството на регионалното развитие и благоустройството. Свлачищата, ерозията по Дунавското крайбрежие и абразията по Черноморското крайбрежие са част от общите геодинамични процеси, които представляват основни елементи на геоложката опасност на страната. Разрушителният ефект на тези процеси и явления се увеличава рязко през последните години поради комплексното взаимодействие на природни и техногенни фактори, включващи промените в климата, урбанизиране на териториите, незаконно строителство и др.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика за подобряване на инвестиционния процес, поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
Контролирана свлачищна територия	ха	1 000	1 000	1 000

С оглед изпълнение на нормативно възложените функции на МРРБ за извършване на превантивни дейности по регистриране и мониторинг на свлачищни райони на територията на Република България съгласно чл. 95, ал. 1 от Закона за устройство на територията (ЗУТ), в т.ч. на абразионните и ерозионните процеси по Черноморското и Дунавското крайбрежие, се предвиждат превантивни мерки за предотвратяване на аварии и щети, които се осъществяват от МРРБ.

Комплексното управление на язовирите – публична и частна държавна собственост е възложено на Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ (ДПУСЯ). Министърът на икономиката и индустрията упражнява правомощията на държавата като собственик на ДПУСЯ. Държавното предприятие е инструмент за провеждането на държавната политика, свързана с дейностите по поддържане в изправно техническо състояние на язовирните стени и съоръженията им, безопасната им експлоатация и контрола по спазването на мерките за предотвратяване или

намаляване на вредните последици за човешкия живот и здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, свързани с вредното въздействие на водите, което може да настъпи при евентуално разрушаване на язовирни стени.

Основна цел на предприятието е приемането на язовири, тяхното класифициране, поддържане, стопанисване, осигуряване на оперативната надеждност на съществуващите язовири по отношение на баланса на водните ресурси и на техническото състояние на съоръженията. Във връзка с основните си дейности, предприятието осъществява:

- Системен непрекъснат технически мониторинг на всички хидротехнически съоръжения;
- Поддръжка и ремонтно-възстановителни дейности на язовири, хидротехнически и защитни съоръжения;
- Регулиране на водните нива в язовирите с цел намаляване на риска от наводнения;
- Осигуряване на оператори за язовирите според Закона за водите и Наредбата за условията и реда за осъществяване на техническата и безопасната експлоатация на язовирните стени и на съоръженията към тях и за осъществяване на контрол за техническото им състояние;
- Дейности по опазване на околната среда.

Финансиране на програми за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация

През периода 2024-2025 г. ще продължи изпълнението на програмите за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия при приватизация. Финансирането от държавния бюджет на тези програми е на основание § 9 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за опазване на околната среда. С изпълнението на програмите се цели трайно отстраняване на замърсяването от промишлената дейност на повърхностните и подземни води и почви, с оглед подобряване на работната и околната среда на работещите в предприятията и населените места в района на дружествата. Средствата ще бъдат насочени към изпълнение на програмите за отстраняване на минали екологични щети на „Лукойл Нефтохим Бургас“ АД, „Хармони 2012“ ЕООД – Кърджали и „Агрополихим“ АД – Девня. Средствата за периода 2024-2025 г. са в размер на 21,8 млн. лв. за 2024 г. и 13,2 млн. лв. за 2025 г.

2.12. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ

Провежданата политика в областта на регионалното развитие е насочена към създаването на условия за балансирано и устойчиво интегрирано развитие на регионите, целящо общо икономическо и социално развитие на страната, както и развитие на териториалното сътрудничество. Политиката е насочена и към подобряване качеството на жизнената среда на българските граждани и превръщането на българските региони в привлекателно място за инвестиции и бизнес.

Поставените цели в областта на регионалното развитие се осъществяват от Министерството на регионалното развитие и благоустройството посредством изпълнението на посочените по-долу политики, като към тях са определени и съответните ключови индикатори за измерване на постигнатите резултати в периода 2024-2026 г.

2.12.1 Политика за интегрирано развитие на регионите за постигане на растеж и подобряване качеството на жизнената среда

Основен акцент на тази политика е създаването на условия за постигане на устойчиво интегрирано развитие на районите и общините в страната, подпомагане на икономическото и социално развитие на трансграничните региони и намаляване на регионалните различия посредством подобряване на инфраструктурата в граничните райони, насърчаване на сътрудничеството между регионите, както и насърчаване на съвместното трансгранично сътрудничество и балансирано териториално развитие чрез укрепване на мрежата от градове-центрове, подобряване свързаността в районите и качеството на средата в населените места.

Тази политика е насочена към подобряване качеството на жизнената среда и превръщането на регионите в привлекателно място за инвестиции и бизнес, както и прилагане на целенасочени мерки за подпомагане на регионите, изоставащи с развитието си, като се отчитат специфичните им нужди и местния потенциал за развитие. Целта е насочена към сближаване в три аспекта – икономическо, социално и териториално сближаване, както и три нива – европейско – с регионите на ЕС, национално – между българските райони и вътрешно-регионално – между общините в отделните райони.

Сред основните приоритети е и създаването на балансирана, съразмерно развиваща се и устойчива жилищна система.

В рамките на политиката се координира изпълнението на Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика за интегрирано развитие на регионите за постигане на растеж и подобряване качеството на жизнената среда **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Изпълнение на Пътна карта за нови подходи в регионалната политика с цел създаване на условия за балансирано териториално развитие (с натрупване)	%	30	60	20
2. Намаляване на дела на мигриралото население (вътрешна миграция)	%	2,01	2,01	2,01
3. Нарастване потенциала на АТЕ* за ефективно и ефикасно планиране, управление и използване на ресурсите за устойчиво местно развитие *(нарастване дела на общините, отчитащи резултати над средните за страната по показатели за финансова самостоятелност и инвестиционна активност*)	%	1,2	1,3	1,4

**АТЕ - административно-териториални единици.*

2.12.2 Политика за подобряване на инвестиционния процес, поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура

Политиката е свързана с дейности за управление, поддържане и изграждане на ВиК инфраструктурата с цел осигуряване на съответствие с директивите на Европейския съюз в областта на водите и устойчивост при предоставяне на ВиК услугите.

През периода 2024-2026 г. чрез бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройството е предвидено да бъдат финансирани дейности по реконструкция на ВиК мрежи и съоръжения на територията на 28-те области в страната, както и инфраструктурни благоустройствени обекти за подобряване на уличната мрежа в райони в страната.

Приоритетите по отношение на устройството на територията са свързани с осигуряване на териториалното развитие, устройството на територията, административно-териториалното устройство, децентрализацията, изграждането и развитието на техническата инфраструктура и благоустрояването на урбанизираните територии (населени места и селищни образувания), в съответствие с националните стратегически документи, приоритети и програми в сферата на пространственото развитие, пътната инфраструктура, ВиК инфраструктурата.

В капитала на учредения към министъра на регионалното развитие и благоустройството „Български ВиК Холдинг“ ЕАД са апортирани 23 ВиК дружества. Консолидирането на държавното участие в отрасъла ще даде възможност за координиране на управлението и финансирането на всички дружества в отрасъл ВиК, което от своя страна ще допринесе за по-ефективно провеждане на държавната политика в сектора.

През периода 2024-2026 г. „Български ВиК Холдинг“ ЕАД ще подпомага финансово ВиК дружествата при изпълнение на проектите по ОПОС чрез осигуряване на ресурс за съфинансиране, както и ще осигурява ресурс за стабилизиране и оздравяване на ВиК дружествата, в т.ч. изграждане и ремонт на ВиК инфраструктура.

По отношение на пътната инфраструктура в рамките на тази политика се изпълняват дейности, свързани с проектирането, строителството, експлоатацията и поддръжката на републиканските пътища извън градовете и при пътните възли, като част от основната дейност е и придобиването на земи и поддържане на правото на преминаване на пътищата през чужда територия, които са подробно описани в **Политика в областта на транспорта и съобщенията.**

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика за подобряване на инвестиционния процес, поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***

Политика за подобряване на инвестиционния процес, поддържане, модернизация и изграждане на техническата инфраструктура **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Подобряване качеството на предоставяната услуга „Водоснабдяване и канализация“ чрез увеличаване броя на жителите, на които се предоставя питейна вода с подобрени качествени показатели и/или на които се осигурява непрекъснатост на водоснабдяването и/или на които се предоставя услугата отвеждане и пречистване на отпадъчните води*	Брой жители	1 000	17 324	97 800
2. Обезпечаване на територията на страната с общи устройствени планове. (нарастване на броя на общините с действащи общи устройствени планове)	%	40	30	25

**За 2023 г. не се очаква промяна в целевите стойности на индикатора, предвид това, че продължава изпълнението на сключени договори, които няма да приключат, както и предстои сключване на нови договори, които ще бъдат изпълнявани в периода на средносрочната бюджетна прогноза. В таблицата за прогноза 2024–2026 г. се посочва броят жители, за които през съответната година е постигнато подобряване качеството на предоставяната ВиК услуга.*

Държавната политика в областта на националния строителен контрол се осъществява с цел ограничаване на последствията от извършеното незаконно строителство и осъществяване на превантивен контрол за недопускане на нарушения на нормативната уредба по устройство на територията. Целта е строежите да се изпълняват по начин, гарантиращ безопасни и здравословни условия в икономически обоснован експлоатационен срок. В рамките на тази политика се извършва контрол по спазването на Закона за устройство на територията и на нормативните актове по прилагането му при проектирането и строителството.

2.13. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА КУЛТУРАТА

Политиката в областта на културата е свързана с укрепването, популяризирането и развитието на българската идентичност, култура и духовни ценности. Стратегическите цели на политиката са насочени към създаването на условия за устойчиво културно развитие и духовно консолидиране на нацията, утвърждаването на българската национална идентичност чрез изграждане образа на България като страна със самобитна култура и уникално културно наследство, активирането на международната дейност за популяризиране достиженията на българските творци и повишаване конкурентоспособността на българския културен продукт.

2.13.1 Политика в областта на опазване на движимото и недвижимото културно наследство

Основните приоритети на политиката в областта на опазване на движимото и недвижимото културно наследство са опазване и социализиране на културното наследство и стимулиране на обвързването му с туристическите продукти, привличане на проектно финансиране в областта на културата по различни програми и донори, развитие и техническо усъвършенстване на музейната мрежа, привличане на средства от Европейските програми и двустранни спогодби за подкрепа на

културата и утвърждаване на България като дестинация за осъществяване на международни културни проекти.

В областта на опазването на *недвижимото културно* наследство ще продължи държавната подкрепа за извършване на археологически проучвания, реставрация и съпътстваща консервация (укрепване, защитни покрития, вертикална планировка и др.) на значими археологически обекти, както и извършването на консервационно-реставрационни работи на недвижими културни ценности.

В областта на опазването и представянето на *движимото културно и аудио-визуално наследство* (държавните музеи, художествените галерии и Българската национална филмотека) ще продължи финансирането на дейностите им по стандарти в подкрепа на възможностите за по-голяма самостоятелност и мотивация на работещите в музейното дело за популяризирането на националното културно богатство.

В областта на движимото културно наследство ще продължи държавната подкрепа за закрила и развитие на културата, чрез подпомагане на дейности, свързани с опазване и представяне на движимото културно наследство, музеите, художествените галерии и визуалните изкуства.

Отговорни за провеждането на политиката са Националният институт за недвижимо културно наследство, държавните музеи и художествени галерии в системата на Министерството на културата, Центърът за подводна археология, Културен център „Двореца“ и Българската национална филмотека.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на опазване на движимото и недвижимото културно наследство		**Целева стойност**		
Наименование на индикатора	**Мерна единица**	***Прогноза 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Проучване, реставрация и консервация на (обекти от местно, национално и световно значение) недвижимото културно наследство	Брой	160	160	165
2. Създаване на образователни програми в музеи и галерии	Брой	23	23	23
3. Дигитализация на недвижими културни ценности (НКЦ) и документални архиви, създаване на регистри и бази данни - Национален регистър на недвижими културни ценности	Брой	Цялостна дигитализация		
4. Подкрепени проекти в областта на музейното дело и визуалните изкуства	Брой	90	90	90
5. Брой обекти с предоставен траен статут на НКЦ и определени предписания за опазване чрез изпълнение на ежегодни териториални програми за актуализация на регистъра на НКЦ	Брой	8 000 и 8 териториални програми	2 000 и 10 териториални програми	2 500 и 15 териториални програми
6. Изграждане на 3D държавен дигитален архив на НКЦ (При осигурено съвременно техническо оборудване)	Брой	100 - Изготвени 3D документации на национални	100 - Изготвени 3D документации на национални	100 - Изготвени 3D документации на национални

Политика в областта на опазване на движимото и недвижимото културно наследство **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
		недвижими културни ценности	недвижими културни ценности	недвижими културни ценности

2.13.2 Политика в областта на създаване и популяризиране на съвременно изкуство в страната и чужбина и достъп до качествено художествено образование

Основните приоритети на политиката в тази област са оптимизиране на действащата система на финансиране в мрежата на сценичните изкуства и повишаване на ефективността на маркетинга и атрактивността на предлаганите културни продукти, разширяване на равнопоставения достъп до култура и културно наследство, опазване и социализиране на културното наследство и стимулиране на обвързването му с туристическите продукти, привличане на проектно финансиране в областта на културата по различни програми и донори, привличане на средства от европейските програми и двустранни спогодби за подкрепа на културата, разширяване на гамата на предлаганите културни продукти и услуги в чужбина и утвърждаване на България като дестинация за осъществяване на международни културни проекти.

В областта на *филмовото изкуство* ще продължи подкрепата за създаването на нови български филми. Националното финансиране предвижда увеличаване на българските филми – копродукция с европейски страни. Разширяването на интеграцията с европейските кинематографии ще допринесе за издигане на художественото и техническо качество на филмите и ще разшири възможностите за разпространение на българското кино на международния пазар.

В областта на *сценичните изкуства (театри, опери, оперно-филхармонични дружества, оркестри и ансамбли)* ще продължи подобряване на управлението, осигуряване на по-голямо разнообразие от представления и на по-широк достъп на зрителите до художествения продукт, както и създаване на трайна уредба на единните разходни стандарти за финансиране на държавните културни институти, осъществяващи дейности в областта на сценичните изкуства.

В областта на *литературното наследство* основните приоритети ще се насочат към подкрепа на книгоиздаването чрез подпомагане на издателската дейност и популяризиране на българската книга по света и създаване на условия за развитието и утвърждаването на библиотеките като съвременни центрове, осигуряващи ефективно библиотечно информационно обслужване на широк кръг потребители. Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ ще продължи финансирането на дейностите си по стандарти, прилагайки системата на делегиран бюджет.

Утвърждаването на положителния образ на България в чужбина посредством постиженията на националните изкуства и култура се постига чрез дейността на българските културни институти в чужбина. Акцент в тяхната дейност са страните от Европейския съюз.

Продължава утвърдената практика за финансиране на творчески проекти в областта на изкуствата и културата на проектен принцип, след провеждане на конкурси.

Отговорни за провеждане на политиката са държавните културни институти в областта на сценичните изкуства театри, опери, оперно-филхармонични дружества, оркестри и ансамбли, Изпълнителна агенция „Национален филмов център“, българските културни институти в чужбина, Национален фонд „Култура“ и Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на създаване и популяризиране на съвременно изкуство в страната и в чужбина и достъп до качествено художествено образование **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Подкрепа за производство на български филми	Брой	50	60	60
2. Популяризиране на българското кино чрез участия в международни фестивали	Брой	65	60	60
3. Подкрепени проекти в областта на сценичните изкуства, литературата, любителско творчество	Брой	150		
4. Организирани изяви на български творци на международна сцена	Брой	36	35	40
5. Подкрепени фестивали, събития и честванията с национално и международно значение	Брой	25		
6. Представления на държавните културни институти, осъществяващи дейност в областта на сценичните изкуства	Брой	14 700	15 000	15 000
7. Посетители на представления на държавните културни институти, осъществяващи дейност в областта на сценичните изкуства	Брой	2 365 000	2 200 000	2 300 000

В прогнозата за 2024-2026 г. в областта на културата се предвижда увеличение на средствата за делегираните от държавата дейности, финансиране чрез бюджетите на общините във връзка с разчетените ефекти от размера на прогнозната минимална работна заплата за страната за съответната година в индикативен размер, в съответствие с чл. 244 от Кодекса на труда.

2.14. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА МЛАДЕЖТА И СПОРТА

Политиките в областта на младежта и спорта са насочени към насърчаване на икономическата активност и развитие на младите хора, развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време, развитие и утвърждаване на спорта за високи постижения.

2.14.1 Политика в областта на младите хора

Приоритетите в **областта на младежта** са насочени към улесняване на достъпа до качествени услуги за специална подкрепа на пълноценното личностно и обществено

развитие на младите хора в съответствие с потребностите и интересите им; развитие на доброволчеството сред младите хора като движеща сила за личностно развитие, мобилност, учене, конкурентоспособност, социално сближаване, солидарност между поколенията и формиране на гражданско самосъзнание; осигуряване на възможности за пълноценно участие на младите хора в гражданския живот и за приобщаването им към основните демократични ценности и стандарти; превенция срещу рисково поведение и различни форми на зависимост.

За периода 2024-2026 г. са осигурени условия за изпълнение на целите и дейностите във връзка с реализирането на приоритетите на провежданата политика в областта на младите хора.

Националната политика за младежта е насочена към стимулиране на инициативността на младите хора и техните организации и структури за успешното им развитие и реализация в обществения живот.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на младите хора **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Относителен дял на обхванатите младежи от услуги за младите хора на възраст 15-29 г. по Националната програма за младежта от общия брой младежи на същата възраст в страната	%	16,5	16,5	16,5
2. Относителен дял на обхванатите младежи от разнообразни инициативи за младите хора на възраст 15-29 г. по Националната програма за изпълнение на младежки дейности (по чл. 10а от Закона за хазарта) от общия брой младежи на същата възраст в страната	%	20,0	20,0	20,0

Основните цели и дейности в областта на младите хора се реализират по две национални програми – Национална програма за младежта и Национална програма за изпълнение на младежки дейности по чл. 10а от Закона за хазарта.

Осъществяваните дейности и инициативи допринасят за развитието на младите хора, активиране на неактивни млади хора, чрез конкретни възможности, следвайки модела и техниките на неформалното образование и учене, посредством интерактивни методи. Програмите са ефективни инструменти за достигане на млади хора от 15-29 г., като спомагат за тяхното ефективно и устойчиво развитие.

Индикаторите измерват следните цели:

- Осигуряване на подкрепяща и насърчаваща среда за личностна, професионална и социална реализация на младите хора в страната чрез изграждане на социално отговорно поведение и превенция на различни форми зависимости и/или агресия, с което да се подобрят качеството на живот и средата, в която живеят и общуват младите хора;

- Улесняване на достъпа до качествени услуги за специална подкрепа на пълноценното личностно и обществено развитие на младите хора в съответствие с потребностите и интересите им.

За реализирането на тази политика чрез мерки за развитие на младите хора за периода 2024-2026 г. по държавния бюджет са разчетени средства в размер на 7,8 млн. лв. за всяка година, като финансирането на тази политика се допълва и със средства от ЕС по различни програми.

Основните приоритети в **областта на спорта** са укрепването на здравето и физическата активност, практикуването на спорт от всички и развитие на спорта за високи постижения.

За периода 2024-2026 г. са осигурени условия за изпълнение на целите и дейностите във връзка с реализирането на приоритетите на провежданите политики в областта на спорта.

За прогнозния период са разчетени разходи за реализиране на дейности в областта на физическото възпитание, физическата активност, спорта и спортно-туристическата дейност.

За периода са разчетени и разходи за финансиране на дейности в областта на физическото възпитание, спорта и културата за сметка на постъпления от хазартните игри, организирани от Държавно предприятие „Български спортен тотализатор“, съгласно разпоредбите на Закона за хазарта:

- ✓ капиталови разходи за поддържане, ремонт, реконструкция, цялостно обновяване или създаване на нови спортни обекти и/или спортни съоръжения в държавните и общинските училища въз основа на съвместна годишна програма на министъра на младежта и спорта и министъра на образованието и науката съгласно чл. 14, ал. 3, т. 2 от Закона за хазарта – 3,8 млн. лв.;

- ✓ дейности, финансирани от Национален фонд „Култура“ съгласно чл. 14, ал. 3, т. 3 от Закона за хазарта – 3,8 млн. лв.

Съгласно § 9, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за хазарта в бюджетната прогноза за периода 2024-2026 г. на Министерството на младежта и спорта са предвидени разходи за дейности в областта на физическото възпитание, физическата активност, спорта и спортно-туристическата дейност до размера на данъка по Закона за корпоративното подоходно облагане, таксата по чл. 30, ал. 3 и променливата част на таксата по чл. 30, ал. 4, внесени през 2022 г. в държавния бюджет от Държавно предприятие „Български спортен тотализатор“.

2.14.2 Политика в областта на спорта за учащи и спорта в свободното време

Приоритетите на политиката в областта на спорта за учащи, в т. ч. деца в риск, са насочени към насърчаване на учащите от различните възрастови групи към физическа активност, здравословен начин на живот и създаване на навици за занимания със спорт. Водеща цел на политиката по отношение на спортните училища е свързана с осигуряване на условия за качествен подбор на деца със спортен талант, конкурентна среда за развитие, възможности за спортно усъвършенстване, създаване на възможности за реализиране на „двойна кариера“ и мотивираща среда за професионалната и личностната реализация на спортистите.

Приоритетите на политиката в областта на спорта в свободното време (спорта за всички и спортно-туристическата дейност) са насочени към укрепване на здравето на гражданите чрез здравословна физическа активност и осигуряване на условия за практикуване на спорт, изява и реализиране на лични спортни резултати, увеличаване

броя на лицата, практикуващи спорт като средство за профилактика, поддържане и съхраняване на здравето и на тяхната физическа дееспособност.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на спорта за учащи и спорта в свободното време **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Относителен дял на обхванатите в спортни дейности, подпомагани от ММС ученици към общия брой на учениците	%	12,81	12,81	12,81
2. Относителен дял на обхванатите в спортни дейности, подпомагани от ММС студенти към общия брой студенти	%	2,64	2,64	2,64
3. Относителен дял на обхванатите в спортни дейности за спорт в свободното време, подпомагани от ММС лица към населението на Република България	%	2,85	2,85	2,85

Посочените *индикатори 1 и 2* отразяват обхванатите ученици и студенти във връзка с осъществяването на стратегическата цел за подобряване здравето, физическата и психическа годност на учащите от различните възрастови групи, студентите и децата в риск чрез създаване на необходимите условия за системни занимания с физическо възпитание и спорт и възможности за спортна изява.

Индикатор 3 отразява общия брой на участниците (лица от различни възрастови и социални групи от населението, в т.ч. деца и хора с увреждания), включени в спортни занимания, обучение по вид спорт, в спортни прояви и състезания и други спортни дейности и прояви в областта на спорта за всички, спортно-туристическата дейност и спорта за хора с увреждания, към населението на страната.

За реализирането на тази политика чрез мерки за развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време са разчетени средства в размер на 6,8 млн. лв. за всяка година от прогнозния период.

2.14.3 Политика в областта на спорта за високи постижения

Политиката е насочена към създаване на условия и възможности за развитие на елитния спорт на регионално, национално и международно ниво чрез реализиране на програми, оптимизиране управлението на спортната подготовка и подобряване на координацията между държавните институции, общините и спортните организации, предоставяне на обективна информация и анализи с високо качество относно динамиката на функционалния капацитет и физическите качества на тестваните спортисти и изпълнение на заложените цели и приоритети в областта на държавната политика по отношение на борбата срещу използването на допинг в спорта.

Политиката е разработена за реализиране на следните основни цели:

- Реализиране на програми за елитен спорт и осигурен ефективен тренировъчен процес за постигане на спортни резултати на международно ниво;
- Развитие на потенциала на младите талантливи спортисти;

- Разработване и внедряване на нови методики за оптимизиране на методите за контрол и оценка на ефективността на тренировъчните въздействия;

- Създаване на условия за реализиране на ефективен тренировъчен и състезателен процес на спортистите, масовизиране на заниманията със спорт в различните възрастови групи и усъвършенстване на системата за управление на тренировъчния процес, като възможност за спортно развитие и основа за реализиране на високи спортни резултати;

- Осигуряване възможности и допълнителен финансов ресурс за реализиране на дейности по програма за финансово подпомагане на дейности в областта на спорта за високи постижения;

- Подпомагане провеждането на международни спортни прояви на територията на страната (домакинства на състезания и първенства от международния спортен календар);

- Осигуряване на награди на спортисти, медалисти и призьори от европейски и световни първенства, олимпийски игри и аналогични първенства и игри за хора с увреждания за постигнати спортни резултати и класирания;

- Осигуряване на месечни премии на олимпийски медалисти, прекратили активната си състезателна дейност и треньори на олимпийските медалисти и на сборните олимпийски отбори по съответния спорт;

- Предотвратяване на употребата на допинг в спорта и борба с това явление до окончателното му премахване.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на спорта за високи постижения **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Относителен дял на спортисти, които са финансово подпомогнати за участия в състезания от МСК от всички картотекирани състезатели на Европейски и Световни първенства, както и на Олимпийски и европейски игри (олимпийски игри - зимни, летни, паралимпийски игри - зимни и летни, младежки олимпийски - зимни и летни и европейски игри	%	18,9	18,9	18,9
2. Брой медали, спечелени на олимпийски и европейски игри, световни и европейски първенства	Брой	230	230	230
3. Относителен дял на класиранията до 8-мо място в състезания от МСК към броя на финансово подпомогнатите от ММС спортисти на Европейски и Световни първенства, както и на Олимпийски и европейски игри (олимпийски игри - зимни, летни, паралимпийски игри - зимни и летни, младежки олимпийски - зимни и летни и европейски игри	%	91,0	91,0	91,0

Политика в областта на спорта за високи постижения **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
4. Относителен дял на финансово подпомаганите за СВП спортни клубове спрямо всички вписани в Националния регистър на лицензираните спортни организации и на членуващите в тях спортни клубове	%	23,0	23,0	23,0

За реализирането на тази политика чрез мерки за развитие на спорта за високи постижения за прогнозния период са разчетени средства в размер, както следва: 89,4 млн. лв. за 2024 г., 90,4 млн. лв. за 2025 г. и 91,3 млн. лв. за 2026 г.

2.14.4 Политика в областта на привеждането на спортните обекти и съоръжения във вид, отговарящ на съвременните международни стандарти

Държавната политика в тази област е насочена към изграждане, реконструкция и модернизация на спортните обекти и съоръжения и обектите за социален туризъм с цел привеждането им във вид, отговарящ на съвременните международни стандарти. Спортните обекти и съоръжения и обектите за социален туризъм са основна предпоставка за развитие на системата на физическото възпитание и спорта.

Изграждането на съвременна спортна инфраструктура дава възможност за оптимални условия за спортна подготовка, провеждане на подготвителни лагери и организиране на състезания от държавния и международния спортен календар. Изграждането на модерни спортни съоръжения е предпоставка за привличане на подрастващите към системни занимания със спорт, прививане към здравословен начин на живот и превенция на зависимости.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на привеждането на спортните обекти и съоръжения във вид, отговарящ на съвременните международни стандарти **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Ремонтирани и реконструирани обекти/съоръжения	Брой	12	12	12

За реализирането на тази политика са разчетени средства по държавния бюджет, като финансирането й се допълва и със средства по Оперативна програма „Региони в растеж“ и др.

2.14.5 Политика в областта на усвояването и прилагането на добри международни практики за спорта

Основната цел на политиката е оползотворяване на възможностите, произтичащи от членството ни в ЕС, както и прилагане на добри международни практики в областта

на спорта и подкрепа на дейността на спортните организации за въвеждане на нови европейски и световни управленски практики.

2.15. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ТРАНСПОРТА И СЪОБЩЕНИЯТА

2.15.1 Политика в областта на транспорта

Политиката в областта на транспорта е насочена към развитие на базисната транспортна инфраструктура, която е важно условие за поддържането на устойчив икономически растеж. Основен приоритет на транспортната политика е повишаване на качеството на предлаганите транспортни услуги и устойчивото развитие на транспорта. Транспортният сектор е ключов за българската икономика както поради неговата свързваща роля по отношение на останалите сектори, така и заради собствения му принос в брутната добавена стойност и заетостта.

Намаляването на негативното влияние на различните видове транспорт върху околната среда, както и осигуряването на високо ниво на безопасност и сигурност, са сред основните приоритети. Политиката е насочена към стимулиране използването на обществените видове транспорт и програми за промяна в разпределението по видове транспорт с цел намаляване на вредното въздействие на автомобилния транспорт преди всичко върху околната среда, но също така и върху безопасността на движението и намаляване на задръстванията.

Приоритет е и поддържането и развитието на републиканската пътна инфраструктура в съответствие със съвременните изисквания на автомобилния транспорт чрез изграждане на националната мрежа от магистрали и скоростни пътища, свързването ѝ с европейските транспортни коридори, модернизация и обновяване на републиканската пътна мрежа и осигуряване на добро експлоатационно състояние и ниво на безопасност на съществуващата пътна мрежа. Цели се осигуряване на съпоставимо с европейската практика високо ниво на транспортна достъпност и мобилност за територията на Република България, обвързано с ефективно проектиране, изграждане, управление, поддържане и ремонт на пътната инфраструктура по проекти, финансирани от фондовете на Европейския съюз, както и със средства от държавния бюджет.

Отговорни институции за изпълнението на политиката в областта на транспорта са Министерството на транспорта и съобщенията и Министерството на регионалното развитие и благоустройството чрез Агенция „Пътна инфраструктура“.

При изпълнение на *политиката в областта на транспорта* предвидените средства за периода 2024-2026 г. ще бъдат насочени към:

- Ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура;
- Поддържане и развитие на републиканската пътна инфраструктура в съответствие със съвременните изисквания на автомобилния транспорт чрез изграждане на националната мрежа от магистрали и скоростни пътища и свързването ѝ с европейските транспортни коридори,
- Модернизация и обновяване на републиканската пътна мрежа и осигуряване на добро експлоатационно състояние и ниво на безопасност на съществуващата пътна мрежа.

- Постигането на съпоставимо с европейската практика високо ниво на транспортна достъпност и мобилност за територията на Република България;
- Развитие на интермодален транспорт;
- Изграждане на модерна и оперативно съвместима с европейската железопътна мрежа национална железопътна инфраструктура;
- Намаляване на потреблението на горива и повишаване на енергийната ефективност на транспорта;
- Повишаване на сигурността и безопасността на транспортната система.

От 1 януари 2019 г. започна поетапното въвеждане на ТОЛ системата с въвеждането на т.нар. „електронна винетка“ за леките автомобили, а от месец март 2020 г. стартира поетапното въвеждане на ТОЛ сегменти в обхвата на платената пътна мрежа на база изминато разстояние, с което започна тарифирането и на товарните автомобили над 3,5 т. През 2022 г. беше направена промяна на обхвата на републиканската пътна мрежа и актуализация на тарифата за изминато разстояние. В тази връзка за периода 2023-2026 г. се очаква промяна на приходите от държавни такси, като за 2023 г. се предвижда увеличение на приходите със 189,3 млн. лв., а за 2024 г. се очаква увеличение с 66,26 млн. лв. За 2025 г. и 2026 г. се предвижда запазване на приходите до размерите от 2024 г., в която се достига размер на приходите от ТОЛ такси на годишна база от 520,0 млн. лв. Средствата ще бъдат насочени към ефективното поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура, изграждане на магистралните пътища и интеграция на националната пътна инфраструктура в Европейската транспортна мрежа.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на транспорта **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Рехабилитирани и новоизградени участъци (в т.ч. аварийни дейности)	км.	511,896	426,42	176,162
2.Текущ ремонт и поддържане на РПМ	км.	19 925,233	19 925,233	19 925,233
3. Повишаване на среднопретеглена скорост на движение по железопътната инфраструктура	км./ч.	78,5	78,6	79,0
4. Реализирани влаккилометри от „БДЖ - Пътнически превози“ ЕООД	влаккм.	21 042 909	21 042 909	21 042 909

Основните приоритети на държавното финансово подпомагане на реалния сектор в областта на транспорта и съобщенията са насочени към предоставяне на средства под формата на субсидии, компенсации и капиталови трансфери за нефинансови предприятия. Със средствата от държавния бюджет за нефинансовите предприятия се покриват само необходимите разходи, възникнали при изпълнение на възложените им от държавата задължения, свързани с предоставяне на обществени услуги, с цел избягване на свръхкомпенсация на предприятията. Предоставянето на средствата е обвързано с конкретни изисквания и критерии, като по този начин се цели повишаване на качеството на изпълняваните услуги и ефективно разходване на средствата от държавния бюджет за съответната дейност.

В това направление са разчетени **субсидии и други текущи трансфери** за нефинансови предприятия, както следва:

- ***Национална компания „Железопътна инфраструктура“***

В изпълнение на чл. 25, ал. 1 от Закона за железопътния транспорт, държавата участва във финансирането на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура. Съгласно действащото законодателство, стопанисването и управлението на предоставените активи – публична и частна държавна собственост, и изпълнението на посочените дейности е възложено на Национална компания „Железопътна инфраструктура“.

Предвидените средства за субсидии за „Национална компания „Железопътна инфраструктура“ са съобразени с тенденциите и възможностите за реализиране на приходи от други дейности на управителя на железопътната инфраструктура за периода 2024-2026 г., като са планирани средства в следния размер: за 2024 г. – 284 930 хил. лв., за 2025 и 2026 г. – по 314 910 хил. лв. на година.

- ***„БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД***

Средствата за субсидии се предоставят на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД за осигуряване изпълнението на възложеното му задължение за извършване на обществени превозни услуги по договор, сключен между министъра на транспорта и съобщенията и дружеството.

Средствата за субсидии за „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД се предоставят и отчитат чрез бюджета на Министерството на транспорта и съобщенията. За периода 2024-2026 г. са планирани по 196 190 хил. лв. на година.

- ***„Български пощи“ ЕАД***

Средствата за субсидии се предоставят на „Български пощи“ ЕАД съгласно разпоредбите на чл. 29 от Закона за пощенските услуги (ЗПУ).

За периода 2024 -2026 г. са планирани 55 456 хил. лв. на година (в т.ч. 28 456 хил. лв. за авансово предоставени средства за компенсиране на несправедливата финансова тежест от извършването на универсалната пощенска услуга и 27 000 хил. лв. за авансово предоставени средства за компенсиране на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа на територията на Република България).

Капиталовите трансфери в сектора на транспорта са насочени към:

- ***Национална компания „Железопътна инфраструктура“***

Цялостната инвестиционна програма на Национална компания „Железопътна инфраструктура“, свързана с изграждането, рехабилитацията и развитието на железопътната инфраструктура, ще се осъществява със средства от Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 г., Оперативна програма „Транспортна свързаност“ 2021-2027 г., Механизма за свързване на Европа и със средства, предвидени по бюджета на Министерството на транспорта и съобщенията под формата на капиталови трансфери.

На този етап, инвестиционната програма е насочена към ускорена реализация на проекти, свързани с европейските транспортни оси и коридори на територията на страната, с оглед привеждане на инфраструктурата в съответствие с европейските норми, изисквания и стандарти, и повишаване на качеството и нивото на безопасност на железопътните превози.

В основната си част капиталовите трансфери се насочват за поддържане на техническото и експлоатационното състояние на съществуващата железопътна инфраструктура и съоръженията по сигнализация и безопасно управление на превозната дейност.

Планираните средства за капиталови трансфери за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ са, както следва: за 2024 г. – 209 399 хил. лв., за 2025 и 2026 г. в размер на 294 438 хил. лв. за година.

- ***„БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД***

За всяка година от периода 2024-2026 г. за „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД се предвиждат средства за капиталови трансфери от държавния бюджет в размер на 59 000 хил. лв. на година. С предвидените средства за капиталови трансфери ще се даде възможност да се осигури финансиране за закупуване на нов подвижен състав, както и за необходими ремонти на съществуваща техника. Разпределението на средствата в рамките на отделните години от периода 2024-2026 г. следва да се осъществява в съответствие с провежданата от Министерството на транспорта и съобщенията политика по отношение на железопътния транспорт и предвидените в тази връзка мероприятия и дейности.

- ***ДП „Пристанищна инфраструктура“***

Предвижда се капиталовите трансфери да бъдат насочени както за ремонтно-възстановителни, рехабилитационни и укрепителни дейности на пристанищната инфраструктура, така и за модернизация на пристанищните съоръжения и дейности, свързани с тяхната проходимост.

Предвидените капиталови трансфери от държавния бюджет за периода 2024-2026 г. са в размер на 22 780 хил. лв. за 2024 г. и по 23 600 хил. лв. за 2025 и 2026 г.

В областта на транспорта са предвидени и **субсидиите за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии** във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони, както и **средствата за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване**, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници.

- **Субсидии за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони**

В съответствие с § 4, ал. 1, т. 1 от заключителните разпоредби на Закона за автомобилните превози, в държавния бюджет се предвиждат средства за субсидии за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. Тези превози имат предимно социална насоченост – масови превози до и от работните места в чертите на града, и превози до малки отдалечени селища, осигуряващи връзка с общинския център.

Чрез този вид финансово подпомагане държавата осигурява задоволяване потребностите на населението от пътнически превози при определено гарантирано качествено ниво и достъпни цени, съобразени с покупателната способност, посредством въвеждането на определени задължения за превоз за транспортните оператори. Изпълнението на параметрите за качество, надеждност и достъпни цени на автомобилните превози ще съдейства и за постигане на целите за повишаване на мобилността и комуникациите на населението, минимизиране на регионалните различия, подобряване на заетостта и намаляване на безработицата. В резултат от изпълнението на този социален ангажимент се очаква постигане на основни правителствени приоритети като социално включване и повишаване на жизнения стандарт на населението.

За 2024 г. средствата са в размер на 161,0 млн. лв., в т.ч. 89,0 млн. лв. за Столична община - вътрешноградски транспорт и 72,0 млн. лв. за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. Средствата за 2025 г. и 2026 г. са общо по 162,0 млн. лв. на година, в т.ч. 90,0 млн. лв. за Столична община - вътрешноградски транспорт и 72,0 млн. лв. за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони.

- **Средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници**

Предоставянето на права за безплатни и по намалени цени превози в обществения транспорт (железопътен, автомобилен или друг вид транспорт) на определени категории правоимащи лица е елемент на провежданата социална политика, която обхваща част от населението на страната. Средствата за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, се осигуряват ежегодно от държавния бюджет на основание § 4, ал. 1, т. 2 от заключителните разпоредби на Закона за автомобилните превози, чл. 52 от Закона за железопътния транспорт, разпоредби на Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, Закона за съдебната власт, Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство, Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“, Закона за специалните разузнавателни средства, Закона за защита на класифицираната информация и Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество.

Средствата от държавния бюджет за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, са предназначени да покрият разликата между цената на издадените превозни документи с намаление и тази по редовна тарифа на определени категории пътници, в т.ч. ветерани от войните, военноинвалиди, военнопострадали, лица, получаващи пенсия при условията на глава шеста от Кодекса за социалното осигуряване, навършили възраст по чл. 68, ал. 1-3 от същия кодекс, деца до 7 навършени години и деца от 7 до 10 навършени години, ученици, студенти и докторанти в редовна форма на обучение, многодетни майки, инвалиди и други правоимащи лица.

За периода 2024-2026 г. годишно се предвиждат по 13,0 млн. лв. за пътувания с железопътния транспорт, 64,0 млн. лв. за пътувания с вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт и 17,1 млн. лв. за превоз на служители,

ползващи право на безплатно пътуване при изпълнение на служебните си задължения в изпълнение на разпоредбите на определени закони.

2.15.2 Политика в областта на съобщенията и цифровата свързаност

Изпълнението на стратегическата цел на политиката за успешна цифрова свързаност ще допринесе за реализацията на визията на Националната програма за развитие България 2030 и на нейните национални цели. Това е свързано с осигуряване на ефективен координационен механизъм и административен ресурс за постигане на реални резултати в полза на българските граждани и бизнес. Министерството на транспорта и съобщенията формира и развива националната политическа рамка в сътрудничество с останалите държавни институции и участва във формирането на европейската политическа рамка.

Важен приоритет е широколентовият достъп до интернет, който представлява основен елемент на цифровата трансформация. Недискриминационният, безопасен и ефективен достъп до интернет трябва да бъде осигурен като услуга в обществен интерес, за да може всеки да участва в икономическия и обществен живот. Без висококачествена и устойчива цифрова инфраструктура, е ограничено или затруднено ефективното използване на цифрови услуги, както и използването и развитието на технологиите и различните иновационни решения.

Политиката в областта на съобщенията отразява необходимостта от установяване на подходящ баланс между интересите на всички участници на пазара, както на електронните съобщителни мрежи и услуги, от една страна и от друга – хармонизация на законодателството в съответствие с европейската регулаторна рамка в областта на съобщенията при отчитане на националните особености.

Държавната политика в областта на съобщенията и цифровата свързаност за периода 2023-2026 г. е насочена към изпълнението на следните приоритети:

- Осигуряване на условия за свободна, лоялна и ефективна конкуренция както на пазара на електронните съобщения, така и на пазара на пощенските услуги, като част от единния вътрешен пазар в ЕС;
- Развитие на надеждна и сигурна високоскоростна електронна съобщителна инфраструктура;
- Създаване на условия за ускорено изграждане на високоскоростни и свръх високоскоростни електронни съобщителни мрежи;
- Преодоляване на изоставането в изграждането и развитието на електронната съобщителна инфраструктура в слабо населени и отдалечени райони чрез подобряване на възможностите за публична интервенция и усъвършенстване на правилата за държавни помощи;
- Защита на правата на потребителите.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на съобщенията и цифровата свързаност	**Мерна единица**	**Целева стойност**

Наименование на индикатора		*Прогноза 2024 г.*	*Прогноза 2025 г.*	*Прогноза 2026 г.*
1. Цифрова свързаност	0- 100	54	55	59

Цифровото десетилетие определя две основни цели в областта на широколентовата свързаност за 2030 г.: гигабитово покритие за всички домакинства и 5G във всички населени райони. Те ще се отчитат като част от индекса DESI, който измерва степента на навлизане на цифровизацията в икономиката и обществото на ниво ЕС.

Информацията се набира от Европейската комисия от ежегодни проучвания и Евростат. Стойностите средно за ЕС и по държави членки се публикуват веднъж годишно в доклад, който проследява напредъка, на държавите членки.

В областта на съобщенията **Комисията за регулиране на съобщенията** изпълнява регулаторни и контролни функции по Закона за електронните съобщения, Закона за пощенските услуги, Закона за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура и Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги. Комисията, в изпълнение на законите, на подзаконовите нормативни актове и на общи административни актове, както и европейските регламенти, прилага секторната политика в областта на електронните съобщения и пощенските услуги, както и политиката по планиране и разпределение на радиочестотния спектър.

Дейността на Комисията е насочена към осигуряване предоставянето на съвременни и качествени електронни съобщителни услуги на гражданите и бизнеса чрез създаване на условия за развитие на пазара на електронните съобщителни мрежи и услуги, част от вътрешния пазар на Европейския съюз, създаване на съгласувани условия за инвестиции в следващо поколение електронни съобщителни мрежи, ефективна и устойчива конкуренция при предоставянето на електронни съобщителни мрежи и услуги, включително по отношение на инфраструктурата, сигурност на мрежите и услугите и равностоен достъп до услугите.

Дейността на Комисията за регулиране на съобщенията попада в обхвата на функционална област „Електронни съобщения и пощенски услуги“.

2.16. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ЕЛЕКТРОННОТО УПРАВЛЕНИЕ

Министерството на електронното управление (МЕУ) реализира политика, която допринася икономическата и социалната среда да е все по-конкурентоспособна и бързо развиваща се, като обхватът на политиката включва електронното управление и информационното общество и информационните технологии. Провежданата държавната политика включва и електронните удостоверителни услуги, електронната идентификация, мрежовата и информационна сигурност, инфраструктурата за пространствена информация и информацията от обществения сектор в машинно-четим отворен формат.

Ключов приоритет на правителството на Република България е въвеждане на електронното управление като основна платформа за модернизация на държавата, фактор и неотменимо условие за успеха на секторните реформи. Създаването на цифрови институции е основополагащо за постигането на действителен единен цифров пазар. Цифровата трансформация на администрацията и публичните институции води до повишаване на качеството на административните услуги, преминаване към рационални електронни процеси на функциониране и управление в публичния сектор и за достъп по електронен път и повторно използване на

информацията. Основната платформа за цифровата трансформация е електронното управление.

Напредъкът в развитието на електронното управление се свързва с прилагането на принципите и изискванията на Закона за електронното управление, както и привеждането в съответствие с него на законодателната рамка в отделните области на политики, в които нормативни актове въвеждат изключения от реда, предвиден в Закона за електронното управление.

Наред с нормативния аспект, важна роля за развитие на електронното управление има и изграждането и надграждане на информационни ресурси, включително споделени, хоризонтални и централизирани информационни системи и инфраструктурата, чрез които се осъществява служебният и автоматизиран обмен на данни и информация, и чрез които се предоставят електронни административни услуги или ИТ услуги. Така налагането на единна архитектура на електронното управление и транслирането на нейните изисквания към секторните архитектури по различните области на политики е в основата на ефективното, ефикасно и икономично разходване на публичните средства за електронно управление и информационни и комуникационни технологии в администрацията.

Без висококачествена и устойчива цифрова инфраструктура, не само ефективното използване на цифрови услуги е ограничено или затруднено значително, но и използването и развитието на технологиите и различните иновативни решения.

Основополагащ елемент от цялостната архитектура е наличието на технологична възможност за електронна идентификация, чрез която се гарантира високо ниво на сигурност при предоставянето на електронни административни услуги за гражданите и бизнеса. Тя представлява отключващ фактор за повишаване на използваемостта на електронните административни услуги и повишаване на доверието при взаимодействие по електронен път между гражданите, бизнеса и публичните органи. Липсата на национална схема за електронна идентификация по Закона за електронната идентификация, при която средствата за идентификация се издават от държавата и неяснотата във времеви аспект за нейното реализиране и въвеждането ѝ в продукционна среда, поражда необходимостта приоритетно министерството да изгради система за електронна идентификация, при която гражданите ще се идентифицират при заявяване на електронни административни услуги чрез мобилно устройство.

Изпълнението на политиката в областта на електронното управление ще допринесе пряко за постигането на поетите ангажименти в **Националната програма за развитие България 2030**. В приоритет 10 са очертани предизвикателствата пред цифровизацията на публичната администрация и персонализираните електронни административни услуги като особено значими за развитието на икономиката и за държавното управление, фокусирано върху нуждите на гражданите и бизнеса. Поставените цели в НПР България 2030 по подприоритет 10.3 „Електронно управление“ са свързани с изпълнението на мерки за дигитализация и управление на данни, създаване на модели от данни с оглед осигуряване на условия за предоставяне на електронни административни услуги, реализация на ключови услуги от типа „епизоди от живота/бизнеса“ и проактивни услуги, и др. Електронното управление е основният двигател за цифрова трансформация на публичните институции. Модерните цифрови технологии ще подпомогнат прехода от институционално центриран подход в държавното управление към управление, фокусирано върху нуждите на гражданите и бизнеса. В основата на тази трансформация ще бъдат

данните като основен капитал на електронното управление, както и тяхната наличност и защита. Ключов аспект в тази политика ще е предоставянето на удобен потребителски интерфейс и консолидирането на точките за ползване на цифрови административни услуги чрез ясно обособени интернет портали. За целта ще са нужни и инвестиции в цифровизацията на всички бази данни, имащи отношение към предоставянето на административните услуги, включително държавни и местни архиви, както и разширяване на използването от административните органи на хоризонталните системи на електронното управление и на средата за междурегистров обмен.

Важен елемент ще бъде и преминаването към използването на споделените ресурси на електронното управление, като Държавен хибриден частен облак и Единна електронна съобщителна мрежа. Ще се работи активно за внедряването и прилагането на нови технологии в администрацията, базирани на Интернет на нещата, изкуствен интелект, блокчейн, и др. Те ще способстват за автоматизираното предоставяне на информация в реално време, за обработката на големи масиви от данни и за защита и проследимост на използването на данни. Ще продължи да се развива и политиката за отворени данни, чрез отварянето на нови масиви от данни на публичните институции.

Във функциите на МЕУ е включена и координацията на дейности по дезинформация, недостатъчна и погрешна информация; безопасност на децата онлайн; равнопоставеност на половете и др.

В приоритетна област 4 „Осигуряване на ефективни и висококачествени публични електронни услуги за бизнеса, гражданите и държавното управление“ на **Национална програма „Цифрова България 2025“** е заложено трансформирането на публичната администрация в цифрова, с акцент върху иновативните технологии, като изкуствен интелект и технологии с блокчейн за подобряване на предоставянето на публични услуги, за обработка на огромни масиви от данни и др. с оглед сигурно и надеждно предоставяне на електронни административни услуги.

Актуализираната Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2019-2025 г. предвижда до 2025 г. постигането на необратима цифрова трансформация на публичния сектор в Република България, като част от целите за това са насочени към електронно административно обслужване, ориентирано към потребителя, оптимизация на работните процеси в администрацията и промяна на модела на данни за предоставяне на електронни услуги по подразбиране (Digital by default), осигуряване на оперативна съвместимост на информационните ресурси по подразбиране и на цифрови решения, информационни системи и споделени ресурси на електронното управление.

Постигането на работещо електронно управление се предвижда чрез:

- Координирано планиране и реализация на проекти и дейности на национално и местно ниво – от самоцелни инициативи към реализиране на ясно дефинирани приоритети;
- Изграждане на „цифрова администрация“ – администрация, структурирана в съответствие със съвременните управленски технологии и постиженията

на информационните и комуникационните технологии с акцент развитие и оптимизиране на споделените ресурси на електронното управление;

- Осигуряване на равнопоставен и широк достъп до ефективни, качествени и сигурни услуги на информационното общество за гражданите, бизнеса и държавното управление, както и равни възможности за придобиване на умения за използването им;
- Постигане на оперативна съвместимост, включително семантична оперативна съвместимост, чрез която различните институции да разбират смисъла на информацията по еднакъв начин и да се постигат изцяло автоматизирани процеси;
- Цифровизация на данни, изграждане на единни пространства от данни и прилагане на единни, общи модели на данни и общ стандартизиран инструментариум за работа с данните в публичния сектор, като предпоставка за функционирането на икономика и управление, базирани на данните;
- Поддържане на високо общо ниво на мрежовата и информационната сигурност в държавата чрез реализиране на съвременни и адекватни организационни, технически и технологични мерки, както и мерки за информиране и превенция;
- Ориентиране към резултати – изместване на фокуса от изпълнение на дейности, към постигане на резултати;
- Удобен достъп до административни услуги, чрез развитие на хоризонталните системи на електронното управление и повишаване на достъпността на уебсайтове и мобилни приложения в съответствие с актуалните изисквания за откритост, прозрачност и достъпност на държавните институции;
- Осигуряване на надеждни и сигурни комуникации за нуждите на държавното управление и националната сигурност в мирно време и в кризисни ситуации;
- Разширяване на националното покритие на широколентовата инфраструктура и подобряване на публичните е-услуги чрез нея;
- Прилагане и развитие и налагане на архитектурата на електронното управление в Република България.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на електронното управление	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
Наименование на индикатора		***Прогноза 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***

Политика в областта на електронното управление **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Реализирана и поддържана информационна система за централизирано изграждане и поддържане на регистри (ИСЦИПР)	Брой	1	0	0
2. Идентифицирани и оптимизирани за дигитализация ключови работни процеси в администрацията	Брой	5	6	6
3. Дял на административните органи, които изпълняват изискванията на чл. 24-25 от Наредбата за минималните изисквания за мрежова и информационна сигурност (НМИМИС)	%	75	90	90
4. Надграждане и поддържане на eIDAS възел за осигуряване на възможност за трансгранична електронна идентификация	Брой	1	1	1
5. Поддръжка и развитие на Държавен хибриден частен облак, ЗИВ и Единна електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ). Увеличен преносен капацитет между опорни възли на ЕЕСМ	Брой	1	1	1
6. Развитие на секторната CSIRT мрежа и изграждане на възможност за автоматично докладване на инциденти от конституентите на Националния екип за реагиране при инциденти в компютърната сигурност (НЕРИКС)	Брой	7	10	10
7. Поддържане на технически протокол за обмен на електронни документи	Брой	1	1	1
8. Извършени проверки по ЗЕУ, ЗКС, ЗДОИ, ЗДПД	Брой	328	340	348
9. Съставен индекс за цифрова икономика и общество (Digital Economy and Society Index, DESI) за България	0-100	39	41	42

Забележка: *Закон за електронно управление (ЗЕУ), Закон за киберсигурност (ЗКС), Закон за достъп до обществена информация (ЗДОИ) и Закон за достъп до пространствени данни (ЗДПД).*

1. Реализирана и поддържана информационна система за централизирано изграждане и поддържане на регистри (ИСЦИПР)

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 2: Трансформиране на администрацията в цифрова и развитие на услуги, ориентирани към потребителя.

Ефективното дигитализиране на над 15 000 регистъра в държавната администрация налага предоставянето на централизирано средство за създаване и управление на регистри. В процес на изграждане е информационна система за централизирано изграждане и поддържане на регистри.

Системата предоставя възможност всяка администрация автоматизирано да създаде структура от данни и изпълнение на работните процеси, свързани с предоставяните чрез регистъра услуги (вписване, промяна, и удостоверяване на обстоятелства), както и графични потребителски интерфейси за достъп до съответните услуги. Освен това системата предоставя възможност една администрация да поддържа данните в множество регистри, за които е първичен администратор на данни (ПАД), в изолирани пространства (tenants), както и множество администрации да поддържат един или повече регистри в предоставено чрез системата изолирано пространство - ДХЧО. Системата автоматизирано генерира уеб услуги, необходими за взаимодействие с външни системи.

2. Идентифицирани и оптимизирани за дигитализация ключови работни процеси в администрацията

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 2: Трансформиране на администрацията в цифрова и развитие на услуги, ориентирани към потребителя.

Работните процеси в администрацията продължават да бъдат насочени предимно към работа с документи на хартиен носител. Дори и процеси, които през годините са електронизирани, показват съществени слабости, свързани с незавършен докрай процес на оптимизация на вътрешния ход на процедурите, наличие на ненужни стъпки и незаконосъобразно изискване от гражданите и бизнеса на информация и данни, вече налични в администрацията. Налице е електронизация на административното бреме. Също така в много от случаите са налице и нормативни пречки за необходимата оптимизация и привеждане в съответствие с изискванията на Закона за електронното управление.

Министерството на електронното управление ще идентифицира и оптимизира ключови работни процеси в администрацията, за последващото им дигитализиране. Цялостният подход ще бъде допълнен с разработване при необходимост на проекти на нормативни изменения.

3. Дял на административните органи, които изпълняват изискванията на чл. 24-25 от НМИМИС

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 4: Повишаване нивото на мрежовата и информационната сигурност.

Изискванията на чл. 24-25 от НМИМИС са насочени към осигуряване на защита на уеб сървъри и защита на Domain Name System. Изпълнението на посочените изисквания е важна стъпка за осигуряване на високо ниво на мрежова и информационна сигурност.

4. Надграждане и поддържане на eIDAS възел за осигуряване на възможност за трансгранична електронна идентификация

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 2: Трансформиране на администрацията в цифрова и развитие на услуги, ориентирани към потребителя.

Чрез eIDAS възела се изпълняват задълженията по Регламент (ЕС) № 910/2014 г. във връзка с трансграничната електронна идентификация. Той представлява точка на свързване, която е част от архитектурата за оперативна съвместимост на електронната идентификация и участва в трансграничното удостоверяване на автентичността на лица, като е в състояние да разпознава и обработва или препраща предавания на данни към други възли, с което дава възможност на националната инфраструктура за електронна идентификация на една държава членка да се свързва с националната инфраструктура за електронна идентификация на други държави членки.

5. Поддръжка и развитие на Държавен хибриден частен облак, ЗИВ и ЕЕСМ. Увеличен капацитет между опорни възли на ЕЕСМ

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 3: Развитие на споделените ресурси на електронното управление.

Държавният хибриден частен облак е основен компонент на споделените ресурси на електронното управление. Ефективното им използване зависи в голяма степен от осигуряването на необходимия ресурс за технологична поддръжка, популяризиране на техните възможности и налагане използването на услугите на облака. Необходимо е управляемо преминаване към по-високо използване на ресурси и облачни услуги.

Разширяване на ЕЕСМ до нови потребители – държавни институции и общини, ще доведе до разширяване на националното покритие на широколентовата инфраструктура и подобряване на качеството на предоставяните публичните е-услуги чрез нея, както и ще даде възможност за осигуряване на надеждни и сигурни комуникации за нуждите на

държавното управление и националната сигурност в мирно време и в кризисни ситуации и оптимизиране на комуникационна среда за облачни услуги и системи.

Увеличението на обема информация/трафик по Единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) налага оптимизиране на топология и увеличаване на преносния капацитет на ЕЕСМ.

6. Развитие на секторната CSIRT мрежа и изграждане на възможност за автоматично докладване на инциденти от конституентите на Националния екип за реагиране при инциденти в компютърната сигурност (НЕРИКС)

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 4: Повишаване нивото на мрежовата и информационната сигурност.

В съответствие със Закон за киберсигурност е създадена мрежа от Екипи за реагиране на инциденти с компютърна сигурност (ЕРИКС), определени чрез решение на Министерски съвет, които осъществяват задачи в съответният си сектор, като регистрират инциденти и подпомагат конституентите в сектора. Чрез развитието на секторната мрежа ще се разшири обхватът на осигуряването на киберсигурност в секторите на икономиката и ще се подобри общото ниво на мрежовата и информационна сигурност.

7. Поддържане на технически протокол за обмен на електронни документи

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 2: Трансформиране на администрацията в цифрова и развитие на услуги, ориентирани към потребителя.

Преустановяването на хартиения обмен между администрациите е всеобхватна мярка на национално равнище за премахване на хартиената администрация и за намаляване на административната тежест за гражданите, за бизнеса и за самите администрации. Изцяло електронният документооборот е видима стъпка за преодоляване на „аналоговата“ култура в администрацията, стъпка, която е от ключово значение за цифровизацията на административните процеси на всички равнища.

8. Извършване на проверки и контрол по Закона за електронно управление (ЗЕУ), Закона за киберсигурност (ЗКС), Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ) и Закона за достъп до пространствени данни (ЗДПД)

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 1: Развитие и контрол на политиките за е-управление и мрежова и информационна сигурност.

Извършването на ефективен контрол по спазване на изискванията на ЗЕУ, ЗКС, ЗДОИ, ЗДПД и подзаконовите нормативни актове по прилагането им цели повишаване на нивото на електронния обмен на документи и данни между административните органи, гражданите и бизнеса, на предоставянето на електронни административни услуги от лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ и достъпността на техните уебсайтове, както и нивото на мрежова и информационна сигурност.

9. Съставен индекс за цифрова икономика и общество (Digital Economy and Society Index, DESI) за България

Измерва степента на изпълнение на Стратегическа цел 5: Осигуряване на равнопоставен и широк достъп до ефективни, качествени и сигурни услуги на информационното общество за гражданите, бизнеса и държавното управление, както и равни възможности за придобиване на умения за използването им.

DESI измерва степента на изпълнение на четирите политически области: човешки капитал, свързаност, внедряване на цифрови технологии и цифрови публични услуги, като обобщава съответните показатели за цифровизацията в Европа като цяло и държавите - членки на ЕС, поотделно. Той е структуриран в четири глави:

1. Свързаност	*Фиксирана широколентова свързаност, мобилна широколентова свързаност и цени*
2. Човешки капитал	*Използване на интернет, основни и специализирани умения в областта на цифровите технологии*
3. Внедряване на цифрови технологии	*Цифровизация на стопанската дейност и електронна търговия*
4. Цифрови обществени услуги	*Електронно управление и електронно здравеопазване*

2.17. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА

Министерството на туризма изпълнява **политиката в областта на устойчивото развитие на туризма.**

Политиката за устойчиво развитие на туризма е разработена в подкрепа запазването на икономическата стабилност и създаване на условия за устойчив икономически растеж. Тя е конкретно насочена към формулиране на адекватни дейности по прилагане на държавната политика за развитието на сектор „Туризъм" и включва и обществен контрол върху тяхното изпълнение. В тази връзка се предвижда участие на туристическите организации и други организации на неправителствения сектор в процеса на формулиране на секторните политики и консултации по изготвяне на законодателството, регулиращо отрасъла.

В съответствие с Националния план за развитие България 2030 ще бъде популяризиран българския туристически продукт посредством рекламни кампании с фокус върху неговите уникални качества и балансираното развитие на туристическите райони. Ще се стимулира развитието на специализирани видове туризъм – културен във всичките му форми, в т.ч винено-кулинарен, здравен във всичките му форми (балнео, СПА, уелнес, медицински), приключенски, алтернативен, градски (конгресен и събитиен), и други специализирани сегменти, придаващи висока добавена стойност на туристическите продукти.

Важен приоритет за националната туристическа политика ще е насърчаване развитието на туристическото райониране и съответните организации за управление на туристическите райони /ОУТР/, което ще подпомогне устойчивото развитие на районите, като привлекателни и конкурентоспособни туристически дестинации, чрез провеждане на ефективна маркетингова политика и налагане на продуктовата им специализация. Усилията ще бъдат насочени към ефективно функциониране на ОУТР, което ще спомогне за по-добро качеството на живот в местните общности, осигурено чрез туризма, повече възможности за местния микро и малък бизнес в туризма.

Планират се конкретни мерки и действия по политики, които ще подпомогнат и заздравят бизнеса в сектор туризъм – като активна работа и срещи с браншовите организации, интелигентна дигитална рекламна кампания, партньорства с международни организации и други конкретни стъпки.

Предвидените средства за периода 2024-2026 г. са насочени към:

- Оптимизиране на модела за планиране и управление на туристическото развитие на България с оглед постигане на висок и устойчив икономически растеж;
- Подобряване на рамковите условия за стимулиране качеството на туристическия продукт, защита на потребителите на туристически услуги и намаляване на клиентския риск на българските и чуждестранни потребители на националния туристически продукт. Мониторинг върху качеството на услугите в туристическите обекти и туристическия продукт, предлаган от България като туристическа дестинация, чрез системата за регистриране, категоризиране, сертифициране и вписване;
- Позициониране на България като туристическа дестинация в по-висок клас на световния туристически пазар като качество и добавена стойност, чрез реализиране на дейности по изпълнение на проекти с външно финансиране:
- Стимулиране на вътрешния туризъм и намаляване на регионалните различия чрез създаване на силни регионални брандове;
- Събиране, обработване, съхраняване и представяне на статистически данни за туризма;
- Възлагане на концесия и отдаване под наем на морски плажове.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на устойчивото развитие на туризма **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Годишен ръст на броя на туристическите посещения от чужденци*	% спрямо предходната година	3,0	3,0	3,0
2. Годишен ръст на броя на българските туристи, реализирали нощувки в страната в категоризирани места за настаняване с 10 и повече легла**	% спрямо предходната година	1,0	1,0	1,0
3. Принос на туризма и свързани с него икономически дейности към БВП***	дял от БВП в %	6,2	6,4	6,5

**Отчетени съгласно методологията на Световната организация по туризъм, но без транзит.*

***Съгласно методологията на отчитане на НСИ на показателя пренощували лица.*

**** В таблицата е отразена само една от възможните хипотези, като по-оптимистични и песимистични варианти не са изключени.*

Устойчивото провеждане на политиките в областта на маркетинга и рекламата и нуждата да се отговаря адекватно на промените в туристическия бизнес са пряко свързани с възможностите за навременна реакция и адекватно увеличаване на финансирането за национален маркетинг. Засилването на рекламата на дестинация България ще допринесе за по-видимото позициониране на бранд България и промотиране на нашия комбиниран туристически продукт.

2.18. ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Предизвикателствата пред съвременното селско стопанство налагат прилагане на аграрна политика, насочена към повишаване на ефективността и конкурентоспособността на земеделското производство, устойчиво използване и

управление на природните ресурси, увеличаване на икономическата активност и нарастване на заетостта в селските райони.

2.18.1 Политика в областта на земеделието и селските райони

Прилаганата политика обхваща дейности в подкрепа на ефективното използване и опазване на земеделските земи и водите, съхраняване и подобряване на генетичните ресурси в растениевъдството и животновъдството и развитие на потенциала на двата подсектора за производство на конкурентоспособна продукция, развитие на научните изследвания в аграрната сфера, предоставяне на качествено научно обслужване и консултации на земеделските производители, стабилизиране на пазарите на земеделска продукция и гарантиране на доходите на производителите, сигурност и безопасност по веригата на предлагане на храни.

Планираните средства в тази област са насочени към:

- Развитие на аграрния отрасъл за осигуряване на хранителна сигурност и за производство на продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси;
- Мобилизиране на потенциала на селските райони за постигане на балансирано социално и териториално развитие.

Принос за прилагане на политиката, освен структурите в системата на Министерството на земеделието, имат Държавен фонд „Земеделие“, Агенция „Митници“, неправителствени и браншови организации.

Отговорността за разпределението на публичните разходи за политиката в областта на земеделието и селските райони е на Министерството на земеделието и се осъществява чрез бюджета на министерството, бюджета на ДФЗ и сметките за средства от Европейския съюз.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на земеделието и селските райони **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Минимален размер на Използваната земеделска площ (ИЗП)	млн. ха	5	5	5
2. Брутна добавена стойност от отрасъл Селско стопанство	млн. лева	4 200	4 300	4 400
3. Производителност на труда в отрасъл Селско стопанство – БДС/ГРЕ*	хил. лева/ГРЕ	25,3	25,9	26,5
4. Предприемачески доход в отрасъл Селско стопанство	млн. лева	3 000	3 050	3 100

***** *БДС/ГРЕ - Брутна добавена стойност/Годишни работни единици (еквивалент на пълна годишна заетост в селското стопанство).*

За периода 2024-2026 г. по бюджета на Министерството на земеделието са предвидени средства в размер на 29,3 млн. лв. годишно за извършване на обществена услуга за защита от вредното въздействие на водите, възложена на „Напоителни системи“ ЕАД.

Държавен фонд „Земеделие“ участва в прилагането на политиката на Министерството на земеделието в областта на земеделието и селските райони. Фондът работи за постигане на дългосрочната визия на Република България за изграждане на

конкурентно, ефективно и устойчиво селско стопанство, защита на пазара на земеделски продукти от сътресения и подобряване качеството на живот в селските райони.

Държавен фонд „Земеделие“ отговаря за разпределението на публичните средства за политиката, които разходва пряко чрез бюджета си и чрез сметката за средства от Европейския съюз, одобрени с годишния закон за държавния бюджет на Република България.

За изпълнението на политиката допринасят и взаимоотношенията на ДФЗ освен с Министерството на земеделието и с други институции: институциите на Европейския съюз, разплащателните агенции на други държави-членки на ЕС и други. Ключови индикатори в областта на земеделието и селските райони в частта на ДФЗ са:

- *Изпълнение на бюджета по ПРСР 2014-2020 съгласно правилото N+3*

Съгласно европейското законодателство бюджетът на всяка програма за развитие на селските райони е разделен по години от 2014 до 2020 г., като средствата за всяка година могат да бъдат разплатени единствено в рамките на следващите три години.

- *Изпълнение на мерките за подкрепа на пазара и на организациите на производителите;*
- *Изпълнение на директните плащания към земеделските производители;*
- *Изпълнение на индикатора държавни помощи - осъществява се чрез предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на земеделските стопани със средства от националния бюджет;*
- *Изпълнение на схемите за преходна национална помощ - целта им е да приближи нивото на подкрепа на българските производители с останалите държави-членки и да повиши конкурентоспособността им.*

Чрез посочените индикатори може да се оцени финансовата подкрепа, обвързана с постигането на следните цели:

- ефективно усвояване на средства от Европейския фонд за гарантиране на земеделието и Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони чрез добро административно и финансово управление и контрол;
- създаване на ефективно, конкурентоспособно и пазарно-ориентирано земеделие;
- стабилизиране на пазарите на земеделски продукти чрез оказване на пазарна финансова подкрепа;
- повишаване на доходите на производителите чрез директни плащания на площ и държавни помощи;
- устойчиво развитие на селскостопанския отрасъл;
- подобряване качеството на живот и разнообразяване на икономиката в селските райони.

В областта на **селското стопанство и земеделие** се предоставят на бенефициенти по програмите и мерките за държавно подпомагане следните основни услуги:

1. Схеми за преходна национална помощ

Целта на преходната национална помощ е да приближи нивото на подкрепа на българските производители с останалите държави членки и да повиши конкурентоспособността им, да предостави възможност за последователност в политиката и подпомагане с максимална продължителност с национални средства на сектор „Тютюн“, да осигури допълнително подпомагане на говедовъдството и отглеждането на овце и кози. Прилагането на схемите изисква осъществяването на ежегодна нотификация до Европейската комисия и се финансира от националния бюджет.

През програмния период 2014-2020 г. могат да бъдат прилагани следните схеми за преходна национална помощ:

- Схема за преходна национална помощ за земеделска земя на хектар;
- Схема за преходна национална помощ за тютюн, необвързана с производството;
- Схема за преходна национална помощ за говеда, необвързана с производството;
- Схема за преходна национална помощ за овце-майки и/или кози-майки, обвързана с производството.

2. Държавни помощи

2.1. Държавен фонд „Земеделие“ осъществява държавно подпомагане, в т.ч. безвъзмездна помощ и краткосрочно кредитиране със средства от националния бюджет. Прилаганите към момента схеми за държавни помощи в селското стопанство са нотифицирани от Министерството на земеделието и са одобрени от Европейската комисия на база на действащото законодателство на ЕС в областта на държавните помощи.

Предвижда се подпомагането на земеделските стопани през периода 2024-2026 г. да се определя на базата на промените в европейското законодателство, като тенденцията е да се запазят досега действащите държавни помощи.

Политиката на подпомагане се определя както от специфичните нужди в отделните подсектори на земеделието, така и от интересите на земеделските стопани, като се следва принципът на анализ на необходимостта от държавно подпомагане в дадена област при спазване на нормите на европейското и националното право в областта на държавните помощи.

Разширяването на подпомагането в сектор растениевъдство може да се окаже естествен процес, породен от стремежа на растениевъдите за осигуряване на размер на държавна помощ, сходен с този за животновъдството.

Допълнителен инструмент за подкрепа на земеделските стопани при извънредни случаи или в случаи, за които не се прилагат схеми на държавни помощи, е подпомагането по линия на de minimis помощите. Тези помощи може да се използват

при необходимост през периода 2024-2026 г. в качеството им на резервно подпомагане.

2.2. Държавни помощи с инвестиционен характер

Държавен фонд „Земеделие“ осъществява дейността по администриране на нотифицираните от управляващия орган Министерството на земеделието и одобрени от Европейската комисия схеми на държавните помощи с инвестиционен характер.

3. Данък върху добавената стойност по схемите и мерките на Селскостопански пазарни механизми

Предвиждат се и средства за изплащане на данъка върху добавената стойност по следните схеми и мерки:

- Схема „Училищен плод“ и Схема „Училищно мляко“

Помощите са предназначени за деца и ученици, посещаващи редовно учебните заведения, признати съгласно Закона за предучилищното и училищното образование. Учебните заведения са най-подходящата среда за въздействие върху хранителните навици на децата на етапа, в който те се формират.

Бенефициенти по схемите могат да бъдат учебни заведения, общини, еднолични търговци, търговски дружества и кооперации, производители на плодове и зеленчуци, организации и групи на производители на плодове и зеленчуци, както и производители на мляко и млечни продукти. Одобрените заявители по схемата извършват доставка на пресни плодове и зеленчуци/мляко и млечни продукти в учебните заведения и детски градини на територията на цялата страна през учебната година.

Схеми за извънредни помощи в сектора на млякото

По бюджета на ДФЗ за периода 2024-2026 г. са предвидени общо средства в размер на 300,4 млн. лв. годишно за изплащане на държавни помощи, преходна национална помощ за тютюн, преходна национална помощ за животни, схеми за извънредна помощ на земеделски стопани по селскостопански пазарни механизми, средства за ДДС пазарни мерки и национални доплащания за предходни кампании.

2.18.2 Политика в областта на рибарството и аквакултурите

Политиката в сектор „Рибарство“ (сектор „Рибарство“ включва дейностите, свързани с риболов с цел търговия, любителски риболов, аквакултури и рибопреработвателната промишленост) следва да допринася за:

- поддържане и възстановяване на биоразнообразието във водните екосистеми чрез прилагане на екосистемен подход към управлението на рибарството и аквакултурите;
- осигуряване на условия за устойчива експлоатация на морските биологични ресурси, основаваща се на подхода на предпазливост;
- създаване на достъпна храна за населението, популяризираща здравословен модел на хранене;

- прилагане на европейските стандарти по отношение на производство, преработка и маркетинг на риба от стопански риболов и аквакултури;

- превръщане на сектор „Рибарство“ в модерен и конкурентоспособен сектор, с помощта на прилагането на иновационни дейности, подпомогнати от научни разработки;

- превръщане на сектор „Рибарство“ в гъвкав саморегулиращ се икономически сектор в резултат на изградено партньорство и съвместни дейности между частните предприятия, организации и съответните национални институции и европейски структури;

- превръщане на сектор „Рибарство“ в икономически стабилен сектор, посредством повишаване на асортимента, качеството и количеството на произведената продукция от риба, носеща значителни приходи на лицата, ангажирани с риболова и аквакултурите;

- по-добро интегриране с другите сектори на икономиката (туризъм, услуги и др.).

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на рибарството и аквакултурите **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Годишна консумация на риба	кг/човек	6,0	6,2	6,5

Държавен фонд „Земеделие“ участва и в прилагането на политиката на Министерството на земеделието в областта на рибарството и аквакултурите.

Фондът споделя дългосрочната национална визия, обвързана с изграждане на конкурентен, ефективен, икономически и екологично устойчив сектор „Рибарство“ в България, като допринася за постигане на целите, заложени в политиките на Министерството на земеделието в рамките на Общата политика по рибарство на Европейския съюз и съгласно националния стратегически план.

ДФЗ отговаря за разпределението на публичните разходи за политиката, които разходва пряко чрез бюджета си и чрез сметката за средства от Европейския съюз, одобрени с годишния закон за държавния бюджет на Република България.

Ключов индикатор за изпълнение на политиката в частта на ДФЗ е:

- *Изпълнение на бюджета по ПМДР[26] 2014-2020 по правилото N+3 (ЕФМДР)[27]*

[26] Програма за морско дело и рибарство.

[27] Европейски фонд за морско дело и рибарство.

2.18.3 Политика в областта на съхраняването и увеличаването на горите и дивеча

С изпълнението на политиката в областта на съхраняването и увеличаване на горите и дивеча, се дава принос за реализация на визията за развитие на горския сектор, която е: Република България да има жизнени, продуктивни и многофункционални гори, устойчив, конкурентноспособен и иновативен горски сектор, съхранено биологично разнообразие, количество и качество на водните ресурси в горските територии. Секторът да подпомага икономическото развитие на страната, да осигурява условия за пълноценна реализация на заетите в него и да гарантира поддържането на здравословна околна среда.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на съхраняването и увеличаването на горите и дивеча **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1.Изработване на областни планове за развитие на горските територии	Брой	2	2	0
2.Инвентаризация на горските територии и изработване на планове за ловностопански дейности и дейности по опазване на горските територии от пожари	Хил. ха	360	380	360
3.Състояние на запаса на благороден елен	Брой	30 000	33 000	35 000

2.19. ИКОНОМИЧЕСКА И ФИНАНСОВА ПОЛИТИКА И ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА РАЗВИТИЕТО НА ИНВЕСТИЦИИТЕ И ИНОВАЦИИТЕ В ПОДКРЕПА НА РАСТЕЖА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА

В тази сфера **Министерството на икономиката и индустрията** изпълнява следните политики:

2.19.1 Политика в областта на устойчивото икономическо развитие и конкурентоспособност

Политиката за устойчиво икономическо развитие цели повишаване на потенциала за растеж, основаващ се на насърчаване на инвестициите във високотехнологични промишлени производства и интензивни на знание услуги, насърчаване на предприемачеството и повишаването на производителността на труда.

Приоритет на икономическата политика е повишаването на привлекателността на България за инвестиции, както и за създаване на предпоставки за развитието на страната като център за интензивни на знание, производства и услуги с висока добавена стойност.

Важна част от политиката на Министерство на икономиката и индустрията е повишаване на конкурентоспособността на предприятията и създаване на условия за привличане на капитали. От съществено значение е насърчаване сътрудничеството между фирмите, образователните и научни институции, с цел предоставяне на конкурентоспособни продукти и услуги на пазара.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на устойчивото икономическо развитие и конкурентоспособност **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Ръст на индекса на промишленото производство	%, YoY	7,0	7,7	8,4
2. Ръст на добавената стойност по факторни разходи на МСП	%, YoY	8,2	8,3	8,3

Източник: по т. 1 - Национален статистически институт и изчисления на Министерство на икономиката и индустрията; по т. 2 - данните на ЕК: SBA SME fact Sheet 2021 г. и изчисления на Министерство на икономиката и индустрията.

По т. 1 - Индексът на промишленото производство е основен краткосрочен икономически бизнес показател, който има за цел да измери месечните изменения в промишленото производство в продължение на дълъг период от време. Месечното наблюдение позволява да се проследи икономическото развитие в най-ранния му стадий, т.е. навременният индекс на промишленото производство е подходящ за краткосрочно наблюдение на развитието на икономиката.

По т. 2 - Добавената стойност по факторни разходи на МСП е показател от SBA SME fact Sheet на Европейската комисия. Индикаторът се отнася към стратегическа цел: „Повишаване на потенциала за икономически растеж и подобряване на възможностите за участие в единния европейски пазар и пазарите на трети страни“.

2.19.2 Политика в областта на ефективното външноикономическо сътрудничество

Политиката е решаваща за устойчивото икономическо развитие на страната и подобряване на конкурентоспособността на българските предприятия. Постигането на ръст на износа е важно за технологичната модернизация и обновяването на производството, за подобряване на конкурентоспособността и постигането по този начин на целите за ускорен растеж и нови работни места.

Свободният достъп до пазари на трети страни и преките чуждестранни инвестиции са едни от основните външни източници за осигуряване на устойчив растеж, основан на експортното ориентиране и повишаване на конкурентоспособността на българската икономика.

За постигане на целите на политиката за ефективно външноикономическо сътрудничество, Министерството на икономиката и индустрията продължава да прилага мерки за насърчаване на износа, стимулиране външнотърговския капацитет и конкурентоспособността на българските фирми на външните пазари и популяризиране търговско-икономическия потенциал на Република България в чужбина и подкрепа за представянето на българските компании.

Министерството на икономиката и индустрията продължава активно да участва в процеса на формиране и прилагане на Общата търговска политика на Европейския съюз и по-конкретно за защита на българските приоритети и интереси по достъпа до пазара на стоки и услуги, обществени поръчки и други в рамките на водените от ЕС двустранни преговори за търговска либерализация, както и в многостранните търговски преговори в Световната търговска организация и подготовка за присъединяване на Република България към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на ефективното външноикономическо сътрудничество **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.****
1. Износ на стоки	%	5,1	5,1	5,1
2. Внос на стоки	%	5,5	5,5	5,5

**За 2026 г. на този етап няма официална прогноза.*

Износът на стоки е основен двигател на икономическия ръст на страната. Цел са създаването на благоприятни условия за разширяване присъствието на български стоки и услуги и на българските компании на чужди пазари, разширяване на икономическото сътрудничество с партньорите на институционално ниво и създаване на предпоставки за улесняване на бизнеса и разширяване на бизнес контактите, организиране на прояви, като бизнес форуми, търговски мисии, участие в специализирани изложби в страната и чужбина, за представяне на потенциала на българските фирми и предлаганите стоки и услуги, стимулиране външнотърговския капацитет и конкурентоспособността на българските фирми на външните пазари чрез повишаване квалификацията на малките и средни предприятия в областта на външната търговия. Отчитат се сравнителните и конкурентните предимства на българските стоки и фирми на външните пазари.

Вносът на стоки осигурява основните ресурси за икономическото развитие на страната. Внасят се стоки, за които България няма конкурентни предимства в производството им у нас, високотехнологични машини и съоръжения, транспортни средства, резервни части, лицензи, патенти и други продукти на интелектуалната собственост.

Постигането на напредък във водените от Европейската комисия преговори по споразумения за свободна търговия и многостранни инициативи в Световната търговска организация осигурява наличието на адекватна договорно-правна рамка в международните икономически отношения, в т.ч. постигане на многостранни и двустранни договорености в областта на търговията, взаимното насърчаване и други. Това създава благоприятни условия за разширяване на присъствието на български стоки и услуги и български компании на чужди пазари (наред с компаниите от останалите държави членки на ЕС).

2.19.3 Политика в областта на развитието на инвестициите и иновациите в подкрепа на растежа на българската икономика

Министерството на иновациите и растежа ще работи за повишаване на потенциала за растеж, основаващ се на насърчаване на инвестициите във високотехнологични промишлени производства и интензивни на знание услуги, насърчаване на предприемачеството, иновациите и повишаването на производителността на труда. Приоритет на икономическата политика е повишаването на привлекателността на България за инвестиции, както и за създаване на предпоставки за развитието на страната като център за интензивни на знание, високотехнологични производства и услуги.

В тази връзка, важна част от политиката на Министерството на иновациите и растежа ще бъде по-добра координация на политиките, свързани с превръщането на научните резултати в продукти и услуги и трансфера на иновативни и технологични решения в подкрепа на бизнеса и индустрията, като ще създаде съвместно с Министерството на

образованието и науката Борд за иновации. Ключов приоритет ще бъде създаване на условия за привличане на частни капитали за финансиране на изследователската дейност, както и привличане на инвеститори, които подкрепят научната и развойна дейност в страната с дългосрочна визия, което ще създаде предпоставки и за привличането и задържането на таланти в България.

Министерството ще предприеме мерки с цел повишаване на иновационния капацитет и капацитета за израстване и излизане на международни пазари на стартиращи малки и средни предприятия, като където е необходимо ще се планират мерки, свързани с подкрепа на бизнеса за справяне с енергийната криза и кризата, предизвикана от COVID-19, особено на най-засегнатите сектори.

Тази политика ще бъде насочена към достигане на националните цели в Националната програма за развитие България 2030, Националната стратегия за насърчаване на малките и средни предприятия и Иновационната стратегия за интелигентна специализация.

Визията за развитието на политиката е Министерството на иновациите и растежа да бъде основен двигател за икономически растеж, иновации и повишаване на конкурентоспособността на малки и средни предприятия и компании с потенциал за продажби извън страната.

В тази връзка, повишаването на иновационната активност на предприятията и създаването на условия за привличане на частни капитали за финансиране на изследователската дейност от и по поръчка на предприятията ще бъде важна част от политиката на Министерството на иновациите и растежа. От съществено значение е насърчаване сътрудничеството между предприятията и изследователските организации и ускоряване навлизането на нови продукти и услуги на пазара.

В рамките на тази политика Министерството на иновациите и растежа ще осъществява следните дейности:

- Разработване на политики по взаимодействието между научните изследвания, иновациите и технологиите за развитие и надграждане на R&I[28] капацитет и на R&I екосистема и политиката по защита на интелектуалната собственост и права;
- Разработване на предложения за държавната политика по взаимодействие между научните изследвания, иновациите и технологиите;
- Разработване на проекти на нормативни актове, свързани с процеса на подготовка, ресурсно обезпечаване и изпълнение на политиката по взаимодействие между научните изследвания, иновациите и технологиите съвместно с останалите институции, които имат отношение към нейното разработване и изпълнение;
- Осъществяване на дейности по картографиране на научноизследователската и иновационна екосистема, разработване и прилагане на политики и модели за осигуряване на устойчивост и развитие на изградените научно-изследователските и иновационни инфраструктури и капацитет;

[28] Научни изследвания и иновации

- Разработване, актуализиране и анализ на изпълнението на Иновационната стратегия за интелигентна специализация, както и други стратегически документи, които имат отношение към политиката на взаимодействие на трите сфери и програмите за тяхното изпълнение;
- Участие в разработването и съгласуване на националната рамка на политиката по защита на интелектуалната собственост и права и на нови модели и форми за развитие и защита на интелектуалната собственост и развитие на капацитета в тази сфера;
- Осъществяване на процеса на координация, демаркация и допълняемост на отделните мерки, интервенции и инвестиции в рамките на държавната политика в областта и други политики, които имат отношение към изпълнението им;
- Участие в ефективното и устойчиво изпълнение на отделните инструменти и мерки на политиката по взаимодействието между научните изследвания, иновациите и технологиите за развитие и надграждане на пълноценна научноизследователска и иновационна екосистема, като координира управлението на програми и проекти, които са финансирани със средства на националния бюджет, ЕС, международни донори и други организации.
- Ефективно разработване, изпълнение, управление и при необходимост изменение на Програмата за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация 2021-2027 г. (ПНИИДИТ/Програмата) с оглед изпълнението на нейните цели, в съответствие с приложимото европейско и национално законодателство и стратегически документи, системите за управление и контрол.

За периода 2024-2026 г. за насърчаване на инвестициите на местни и чуждестранни предприятия, изпълняващи инвестиционни проекти по Закона за насърчаване на инвестициите, са планирани общо средства в размер на 53,6 млн. лв., съответно за 2024 г. 22,3 млн. лв., за 2025 г. – 22,3 млн. лв. и за 2026 г. – 9,0 млн. лв.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на развитието на инвестициите и иновациите в подкрепа на растежа на българската икономика **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Преки чуждестранни инвестиции	% от БВП	2,7	2,8	2,8

Индикаторът *Преки чуждестранни инвестиции* представлява вложенията, включващи дългосрочни отношения, отразяващи дълготрайния интерес на резидент на чуждестранна икономика (чуждестранен пряк инвеститор) в предприятие – резидент на българската икономика (инвестиционно предприятие). Пряката инвестиция включва както първоначалната трансакция между двата субекта, така и всички последващи трансакции между тях.

Преките инвестиции са част от платежния баланс на страната и отразяват движението на капитали от и към чужбина. Те отразяват индиректно атрактивността на условията за бизнес в България и перспективите за тяхното развитие. Преките чуждестранни

инвестиции са свързани с въвеждането на иновации, както и повишаването на производителността на труда и конкурентоспособността на икономиката.

2.19.4 Политика в областта на държавните резерви, военновременните запаси и задължителните запаси от нефт и нефтопродукти

В областта на икономическата и финансова политика държавният надзор върху създаването, съхраняването, обновяването, ползването и възстановяването на запасите с цел осигуряване на снабдяването с течни горива се осъществява от Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“ (ДА ДРВВЗ), която организира и контролира създаването, съхраняването, обновяването, ползването и възстановяването на запасите от нефт и нефтопродукти. ДА ДРВВЗ контролира съхраняването на територията на страната на запаси от нефт и нефтопродукти, създадени за изпълнение на задълженията на други държави - членки на ЕС; води регистри на задължените лица, регистрираните складове за съхраняване на нефт и нефтопродукти, всички създадени и поддържани запаси за извънредни ситуации, всички създадени и поддържани целеви запаси. ДА ДРВВЗ изчислява общото и индивидуалните нива на запасите по видове и количества, които трябва да се поддържат от задължените лица. ДА ДРВВЗ съдейства на лицата, упълномощени от Европейската комисия да извършват прегледи на готовността за извънредни ситуации, механизма за съхраняване, наличностите и отчетността на запасите; осъществява взаимодействие с органите на Европейската комисия по повод изпълнението на задължението за поддържане на минимални запаси от нефт и нефтопродукти и/или по повод извънредни ситуации, както и изпълнението на влязло в сила решение на Международната агенция по енергетика за отпускане на запаси.

Политиката в областта на държавните резерви и военновременните запаси е насочена към повишаване на процентната обезпеченост на номенклатурите и нормативите за тях, водени на отчет като държавни резерви (ДР) и военновременни запаси (ВВЗ) с оглед - постигане на оптимална обезпеченост и осигуряване на адекватна реакция на правителството в случай на необходимост. Обновяване, в рамките на бюджета на агенцията, на стоки, материали и продукти, управлявани от ДА ДРВВЗ, които са с изтичащ срок на съхранение, както и съобразно тяхната специфика и стратегическа тежест с оглед поддържането им в съответното количество и качество, както и в непрекъсната готовност за ползване.

Изпълнение на ангажиментите на страната, произтичаща от Директива на Съвета 2009/119/ЕО, за поддържане на минимално изискуемите нива на запаси от нефт и нефтопродукти, обезпечаващи 90 дни среднодневен нетен внос и ВОП, 30 дни от които за сметка на държавния бюджет.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на държавните резерви, военновременните запаси и задължителните запаси от нефт и нефтопродукти	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
Наименование на индикатора		***Прогноза 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Донатрупване на ДР и ВВЗ	% осигуреност	42	44	44
2. Обновяване на ДР и ВВЗ	% осигуреност	25	27	27

Политика в областта на държавните резерви, военновременните запаси и задължителните запаси от нефт и нефтопродукти	Мерна единица	Целева стойност		
Наименование на индикатора		***Прогноза 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
3. Донатрупване на ЗЗНН	дни	30	30	30
4. Обновяване на ЗЗНН	тон	50 570	42 500	42 500

Министерството на финансите е отговорната институция за разработването, координирането, провеждането и осъществяването на държавната политика в областите публични финанси, данъчна политика, управление на държавния дълг, вътрешния контрол, финансовите услуги и финансовите пазари.

2.19.5 Политика в областта на устойчивите и прозрачни публични финанси

Провеждането на държавната политика в областта на устойчивите и прозрачни публични финанси е тясно свързано с провеждането на политика на гарантиране на фискална стабилност, постепенна фискална консолидация, съобразена както с икономическия цикъл, така и с възможностите на бюджета предвид наличните рискове и предизвикателства и необходимостта от предприемане на мерки за тяхното овладяване.

Стратегическите цели в тази област на политика на МФ се постигат чрез изпълнението на бюджетни програми „Бюджет и финансово управление“ и „Защита на публичните финансови интереси“, отговорност за изпълнението на които чрез предоставянето на съответните продукти/услуги носят освен дирекции от централната администрация на МФ, така и структури към министъра на финансите, чиито ръководители са второстепенни разпоредители с бюджет - Изпълнителната агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“, Агенцията за държавна финансова инспекция и Агенцията по обществени поръчки.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на устойчивите и прозрачни публични финанси	Мерна единица	Целева стойност		
Наименование на индикатора		***Прогноза 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Салдо по КФП	% от БВП	В рамките на ограничението по чл. 27 от ЗПФ	В рамките на ограничението по чл. 27 от ЗПФ	В рамките на ограничението по чл. 27 от ЗПФ
2. Рейтингова оценка за България за открит бюджет, присъдена от Международното бюджетно партньорство (IBP)	Брой точки - индекс	Не по-малко от достигнатото равнище от последното проучване с тенденция към повишаване	Не се присъжда	Не по-малко от достигнатото равнище от последното проучване с тенденция към повишаване

2.19.6 Политика в областта на ефективното събиране на всички държавни приходи

През периода 2023-2026 г. провежданата от Министерството на финансите данъчна политика е ориентирана към постигане на макроикономическа и бюджетна стабилност в средносрочен и дългосрочен план и осигуряване на необходимия финансов ресурс за изпълнение на разходните политики на правителството. Политиката в областта на данъците се характеризира с предвидимост, като същевременно се насърчава развитието на бизнеса и инвестиционната активност, стимулират се иновациите, енергийната ефективност и заетостта. В международен аспект данъчната политика на страната е насочена в подкрепа на функционирането на единния пазар на Европейския съюз, успешното осъществяване на цифровата трансформация на обществото и икономиката в Европа и на дейностите по справяне с климата и околната среда. През периода Министерството на финансите ще продължи активно да участва в структурите и дейността на ЕС и в инициативи на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) в областта на данъците и административното сътрудничество.

Политиката в областта на хазарта е насочена към гарантиране законосъобразното организиране на хазартни игри и дейности и предотвратява организирането им без издаден лиценз (нелегален хазарт) на територията на Република България, както и към ефективното администриране на приходите от държавни такси и вноски по Закона за хазарта.

Стратегическите цели на политиката в областта на ефективното събиране на всички държавни приходи, Министерството следва с изпълнението на бюджетна програма „Администриране на държавни приходи“.

Бюджетната програма включва дейности, изпълнявани както от специализирани дирекции в Министерството на финансите, така и от Националната агенция за приходите (НАП) и Агенция „Митници“ (АМ).

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на ефективното събиране на всички държавни приходи **Наименование на индикатора**	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
1. Изпълнение на годишния план за приходите - дял на събраните приходи в общата стойност на планираните приходи *на НАП*	%	100	100	100
на АМ	%	100	100	100
2. Дял на подадените по електронен път декларации – по чл. 50 от ЗДДФЛ (декларациите по ЗДДС, ЗМ и чл. 92 от ЗКПО се подават задължително по електронен път)	%	87	87	87
3. Относителен дял на декларираните задължения към НАП, погасени в рамките на календарната година, спрямо общия размер на декларираните през годината задължения	%	97	97	97
4. Развитие на контролната дейност на НАП чрез повишаване на капацитета за осъществяване на контрол в дигитална среда - Брой контролни производства:				

- спрямо лица, осъществяващи търговска дейност в интернет;	Брой	2 300	2 300	2 300
- в които е използван софтуер за анализ на данни в електронен вид.	Брой	400	450	500
5. Относителен дял на изцяло или частично потвърдените от административна или съдебна инстанция ревизионни актове на АМ (отношение на броя потвърдени ревизионни актове /РА/, спрямо общия брой на издадените РА в рамките на отчетния период)	%	100	100	100
6. Дял на решените заявки от идентифицираните инциденти, проблеми или заявки за услуги, регистрирани в националната автоматизирана система Сървис Деск на АМ	%	100	100	100
7. Дял на подадените по електронен път декларации и документи от икономически оператори, свързани с изпълнение на дейности по митническо и акцизно законодателство в АМ	Брой	100	100	100
8. Осигуряване на наличност на информационни системи на АМ и интерфейси за комуникацията със системи на ЕК и други държавни институции	%	99	99	99
9. Проверки и проучвания по подадени искания за издаване на лицензи за организиране на хазартни игри и дейности	Брой	2 100	2 200	2 300
10. Проверки на лица за спазване на изискванията на Закона за хазарта	Брой	700	700	700

2.19.7 Политика в областта на управлението на дълга

Стратегическите цели в тази област на политика на МФ се постигат чрез изпълнението на бюджетна програма „Управление на ликвидността“, отговорност за изпълнението на които чрез предоставянето на съответните продукти/услуги носи Министерството на финансите.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на управлението на дълга	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
Наименование на индикатора		***Прогноза 2024 г.***	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г.***
Дългови ограничения	млрд./ млн. лв.	законово регламентирани стойности	законово регламентирани стойности	законово регламентирани стойности

Дългови ограничения *– измерител е на стратегическата цел за осигуряване на необходимите ресурси за рефинансиране на дълга в обращение, финансиране на планирания дефицит по държавния бюджет и обезпечаване на законово регламентираните нива на фискалния резерв.*

Сметната палата на Република България е държавен орган за независим външен одит в публичния сектор, създаден по силата на чл. 91 от Конституцията на Република България, който при осъществяването на своята дейност се отчита пред Народното събрание. Основна задача на Сметната палата е да контролира надеждността и достоверността на финансовите отчети на бюджетните организации, законосъобразното, ефективно, ефикасно и икономично управление на публичните средства и дейности.

Предвид спецификата в дейността и функциите на Сметната палата, бюджетната прогноза за периода 2024-2026 г. е изготвена при спазване на приложените най-добри международни практики – Методология за стратегическо планиране и Наръчник за извършване на оценка за потребностите от изграждане на капацитет във върховните одитни институции, разработени от Инициативата на ИНТОСАЙ за развитие (IDI).

Основните параметри, посочени в проекта на бюджетната прогноза за периода 2024-2026 г., обхващат разходите за ръководните органи, одитния състав, изнесените работни места и администрацията на Сметната палата.

Планираните за периода 2024-2026 г. бюджетни разходи са обвързани с основните стратегически приоритети и цели, които Сметната палата изпълнява в съответствие със законовите си правомощия. Разходните разчети на Сметната палата имат своето нормативно основание, посочено в Закона за Сметната палата, Правилника за устройството и организацията на дейността на Сметната палата, като са взети предвид и Програмата за одитната дейност, програмите за обучение и международна дейност и други програми.

Комисията за финансов надзор е специализиран държавен орган за регулиране и надзор на небанковия финансов сектор. Комисията извършва регулация и надзор на финансовите пазари, които са част от единния европейски пазар на финансови услуги, и осъществява надзор за спазването на европейското законодателство.

Дейността на Комисията за финансов надзор попада в обхвата на функционална област „Регулация и надзор на небанковия финансов сектор“.

Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори е специализиран държавен орган за регулиране и надзор над регистрираните одитори, който осъществява периодични проверки на одиторските фирми, които извършват одити на предприятия от обществен интерес, изразяващи се в извършване на проверки за контрол на качеството на услугите с цел постигане на високо качество на предоставяните одиторски услуги. Комисията, като компетентен орган, е активно ангажиран в процеса по прилагане на европейското законодателство в областта на независимия финансов одит.

Комисията извършва разследвания, свързани с дейността на одиторите. Тя осъществява сътрудничество и обмен на информация с компетентните органи за публичен надзор над одиторите в другите държави-членки на ЕС. Приоритет на комисията е утвърждаването на правилата и процедурите за извършване на проверки на качеството на дейността на регистрираните одитори, както и годишните планове за проверки.

Дейността на комисията попада в обхвата на функционална област „Осъществяване на публичен надзор над регистрираните одитори“.

Основната роля на **Комисията за защита на конкуренцията** (КЗК) е да предотвратява прилагането на антиконкурентни практики. От своето създаване през 1991 година до настоящия момент националният орган по конкуренция изпълнява своята мисия да гарантира разширяването на ефективната конкуренция и да стимулира развитието на свободната стопанска инициатива на пазарите в страната.

Като независим държавен орган, на КЗК са възложени обществено значими функции, свързани с осъществяване на контрол върху пазарните процеси, върху отношенията между пазарните участници и върху поведението на пазара както на малките

предприятия, така и на компаниите и икономическите групи, заемащи съществен дял от съответния пазар.

Пълноправното членство на България в ЕС допълнително изисква Комисията за защита на конкуренцията да участва активно в прилагането на правилата по конкуренция на Съюза в сътрудничество с Европейската комисия и националните органи по конкуренция на страните членки. Ролята, която изпълнява КЗК като национален орган по конкуренция в държава от Европейския съюз, привлича вниманието на обществото към дейността ѝ, като очакванията към Комисията са да гарантира непротиворечивото прилагане на националните и общностните правила по конкуренция и по този начин ефективно да бъде прекратено и предотвратено нарушаването на тези правила.

Дейността на Комисията за защита на конкуренцията попада в обхвата на функционална област „Защита на конкуренцията и контрол на законосъобразността при процедурите по възлагане на обществени поръчки и предоставяне на концесии“.

2.20. ФИНАНСОВО ОСИГУРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ДЪРЖАВНИ ОРГАНИ

Народно събрание

Планираните за периода 2024-2026 г. консолидирани бюджетни разходи са обвързани със стратегическите цели и приоритети по основни функционални области и програми, които Народното събрание изпълнява в съответствие с конституционните си правомощия. Стратегическите цели на Народното събрание за посочения период са насочени към:

- Повишаване качеството на приеманите закони;
- Осигуряване на ефективно представителство, публичност и прозрачност на дейността на Народното събрание;
- Повишаване на ефикасността на парламентарния контрол;
- Приоритизиране на международната дейност на Народното събрание и засилване на междупарламентарното сътрудничество;
- Повишаване на тежестта на електронния обмен в дейността на Народното събрание.

За изпълнението на стратегическите цели Народното събрание предвижда:

- Правилно въвеждане в законите на изискванията на директивите и на мерките по прилагането на регламентите, включително на рамковите решения на Европейския съюз;
- Проверка за съответствие на законите с актовете на Европейския съюз, Закона за нормативните актове (ЗНА), Указ № 883 от 1974 г. за прилагане на ЗНА, Правилника за организацията и дейността на Народното събрание (ПОДНС), включително с методологията, приложение към ПОДНС;

- Наблюдение и контрол по въпросите на Европейския съюз;
- Извършване на последващи оценки на законите, възложени при условията и по реда на Правилника за организацията и дейността на Народното събрание и при спазване на механизма, определен в Закона за нормативните актове;
- Повишаване и укрепване на капацитета на администрацията на Народното събрание.
- Провеждане на съвместни инициативи, публични консултации и обсъждания със заинтересованите страни от законодателния процес с институции и неправителствени организации;
- Провеждане на проучвания (количествени и качествени) с цел осигуряване на информация относно нагласите и отношението на заинтересованите страни към законодателните инициативи;
- Провеждане на открити заседания на Народното събрание на постоянните и временни комисии, включително чрез излъчването им в реално време в интернет.
- Провеждане на изслушвания и разисквания по актуални въпроси представляващи обществен интерес.
- Участие на Народното събрание в международни програми и инициативи с оглед успешното изпълнение на външнополитическите приоритети на Република България.
- Въвеждане на електронен документооборот в законодателната дейност на Народното събрание. Въвеждане на електронен документооборот в дейността на администрацията чрез квалифициран електронен подпис.

Администрацията на Министерския съвет освен функционални области, свързани с осигуряване дейноста и организация на работата на Министерския съвет, както и другите административни структури, включени в бюджета на Министерския съвет, проевждат и следните политики:

2.20.1 Политика в областта на управлението на средствата от Европейския съюз

Политиката в областта на управлението на средствата от Европейския съюз обхваща координацията на дейностите по програмирането, изпълнението, наблюдението и оценката на Споразумението за партньорство и програмите, съфинансирани от Европейските фондове при споделено управление за програмен период 2021-2027 г. (ЕФСУ), Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), както и на други донорски програми. Към изпълнението на тази политика допринасят също управляващите органи, счетоводните органи и одитните органи на програмите, съфинансирани от ЕФСУ, както и съответните органи за управление и контрол по НПВУ, Швейцарско-Българската програма за сътрудничество (ШБПС) и по програмите, финансирани чрез Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) и Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2014-2021.

Политиката в областта на управлението на средствата от Европейския съюз се изпълнява чрез Бюджетна програма „Координация при управлението на средствата от Европейския съюз“.

Централното координационно звено планира и програмира политиките, финансирани от ЕФСУ, НПВУ и други донори, като в рамките на подготовката на съответните стратегически/програмни документи изготвя предложения за разпределение на финансовия ресурс между отделните програми, които се разходват по бюджетите на други ПРБ.

Във функцията си на Национално координационно звено по ФМ на ЕИП и НФМ 2014-2021, дирекция „Централно координационно звено“ планира и разходва средства по Фонда за техническа помощ и Фонда за двустранни отношения. Във функцията си на Национално координационно звено по ШБПС, дирекцията ще планира и разходва средства по Фонда за техническа помощ и Фонда за подготовка на мерки за подкрепа.

Дирекция „Добро управление“ отговаря за координацията по разработването на Програмата за техническа помощ (ПТП). Дирекцията е определена за Управляващ орган на ПТП, която е основен хоризонтален инструмент, чрез който да бъдат осигурени необходимите предпоставки за повишаване на добавената стойност на системата за управление и контрол на средствата от Споразумението за партньорство 2021-2027.

В рамките на бюджетната програма дирекция „Централно координационно звено“ ще разходва средства като бенефициент по:

- ПТП – в периода 2024-2026 г.;
- НПВУ – в периода 2024-2026 г.;
- Фонда за Техническа помощ на ФМ на ЕИП и НФМ – в периода 2024-2025 г.;
- Фонда за техническа помощ по ШБПС – в периода 2024-2026 г.

В периода 2024-2026 г. дирекция „Добро управление“ ще разходва средства като бенефициент по ПТП.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на управлението на средствата от Европейския съюз **Наименование на индикатора***	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г***
1. Осигурена адекватна нормативна уредба за изпълнение на програмите, съфинансирани със средства от ЕФСУ	Брой разработени проекти на нормативни актове	2	2	2
2. Функционираща Информационна система за управление и наблюдение	Брой	1	1	1
3. Осъществено наблюдение върху изпълнението на НПВУ	Брой ключови етапи и цели, заложени в НПВУ, върху чието изпълнение е осъществен текущ мониторинг	69	44	58
4. Електронни услуги, подкрепени за предоставянето им в транзакционен режим	Брой	0	0	0

Забележка: Индикатор ***„Електронни услуги, подкрепени за предоставянето им в транзакционен режим“*** не е включен в прогнозата за периода 2024-2026 г., тъй като се реализира чрез финансиране от ОП „Добро управление“, разходите по която са допустими до 2023 г.

2.20.2 Политика в областта на архивното дело

Държавна агенция „Архиви“ (ДАА) провежда държавната политика в областта на подбора, комплектуването, регистрирането, обработването, опазването, съхраняването и използването на документите от Националния архивен фонд (НАФ), както и в областта на развитието и усъвършенстването на архивното дело. Дейността на институцията е насочена към изпълнение на правителствената програма „Национален архивен фонд“ и политика „В областта на архивното дело“, във взаимовръзка с реализация на Стратегията на ДАА за периода 01.07.2021-31.12.2026 г. Отговорността за разпределението на публичните разходи за политиката „в областта на архивното дело“ е отговорност на ДАА.

Към момента няма информация за финансиране на дейности, услуги и други форми на въздействие за сметка на средства, които се планират и разходват по други бюджети и сметките за средства от ЕС (ССЕС) в рамките на консолидираната фискална програма, но не са от отговорност на ДАА.

КЛЮЧОВИ ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ

Политика в областта на архивното дело				
Наименование на индикатора	**Мерна единица**	**Целева стойност**		
		Прогноза 2024 г.	***Прогноза 2025 г.***	***Прогноза 2026 г***
1. Нормативни и/или методически указания в областта на е-архив и е-архивиране	Брой	1	1	1
2. Въведени архивни описания в Информационната система на държавните архиви (ИСДА)	Брой	1	1	1
3. Попълване на системата за е-архивиране	Бр. постъпления с ценни е-документи	1	1	1
	Бр. цифровизирани аудио-визуални документи	1	1	1
4. Вписвания в Регистъра на Националния архивен фонд	Брой	1	1	1
5. Посещения/показвания от потребители на данни от базите на информационната система на държавните архиви, Системата за е-архивиране, Регистъра на Националния архивен фонд и сайтовете на ДАА	Брой	1	1	1
6. Реставрирани листове от архивни документи (I-ва, II-ра и III-та степен на увреденост)	Брой	31 500	32 000	32 500
7. Изготвени кадри негатив за Застрахователния фонд на Държавна агенция „Архиви“ (ДАА)	Брой	61 000	61 500	62 000
8. Комплектувани постъпления	Брой	515	520	525
9. Потребители/посещения/обсег на достигнати хора на популяризаторските форми	Брой	151 890/269 000*	154 000/272 000*	155 600/275 510*

В изпълнение на стратегическата цел за усъвършенстване на администрацията ще продължи дейността на Агенцията за подобряване управлението на НАФ чрез осигуряване на необходими нормативни актове. В съответствие със своите компетенции ДАА има ангажимент за разработването и актуализирането на нормативни и методически документи, свързани с процесите по организация, експертиза, съхранение и използване на електронните документи в държавните и общинските институции, както и по предаване, опазване, съхранение и използване на ценните електронни документи в държавните архиви чрез Система за е-архивиране. В изпълнение на държавната политика за насърчаване въвеждане и използване на инструментите на електронното управление от държавната администрация се цели повишаване на ефективността на предоставените услуги, както и насърчаване прозрачността във взаимоотношенията между администрацията и потребителите.

Централната избирателна комисия организира и произвежда законосъобразни, честни и свободни избори и национални референдуми за осигуряване правото на всеки избирател да упражни правото си на глас и работи за повишаване на доверието в изборния процес. За периода 2024-2026 г. са разчетени разходи за изпълнението на дейността на Централната избирателна комисия като постоянно действащ независим държавен орган, насочен към организиране и произвеждане на законосъобразни избори и референдуми, разработени съобразно Изборния кодекс, при спазване принципите на върховенство на закона, публичност и прозрачност.

Дейността на Централната избирателна комисия попада в обхвата на функционалната област „Организиране и произвеждане на законосъобразни, честни и свободни избори и национални референдуми“.

За периода 2024-2026 г. са предвидени разходи за подготовката и произвеждането на избори съгласно Изборния кодекс.

Държавната комисия по сигурността на информацията отговаря за организирането, осъществяването, координирането и контролирането на дейността по защитата на класифицираната информация и осигуряването на еднаквата ѝ защита в национален и международен план.

Стратегическите и оперативните цели на Държавната комисия по сигурността на информацията включват:

- Защита на класифицираната информация от нерегламентиран достъп;
- Усъвършенстване, развитие, координация и общ контрол на системата за защита на класифицираната информация по персонална, документална, физическа, индустриална сигурност, сигурност на комуникационните и информационни системи (КИС) и криптографска сигурност;
- Усъвършенстване на системата за обучение по защита на класифицирана информация с цел изграждане на съзнание за сигурност сред лицата, ангажирани по Закона за защита на класифицираната информация (ЗЗКИ);
- Подобряване на институционалния и административен капацитет на Държавната комисия по сигурността на информацията за успешно изпълнение на мисията и функциите.

Бюджетната прогноза за периода 2024-2026 г. на Държавната комисия по сигурността на информацията цели финансовото осигуряване на дейността ѝ, което ще гарантира устойчивост в изпълнението на приоритетите и заложените цели през периода.

Дейността на Държавната комисия по сигурността на информацията попада в обхвата на функционална област „Защита на класифицираната информация“.

Комисия за защита от дискриминация наблюдава и контролира спазването на Закона за защита от дискриминация и съответствието на новоприетото законодателство в страната и на подзаконовата нормативна уредба с неговите антидискриминационни разпоредби. Осъществява наблюдение и предприема мерки за съответствие на българското антидискриминационно законодателство с правото на ЕС и международноправните актове. Осъществява и координира международното сътрудничество в областта на антидискриминационната политика на Република България с международни органи и организации, както и със сходни чуждестранни институции.

Комисията за защита от дискриминация се явява и като национален орган по правата на човека към ООН.

Дейността на Комисията за защита от дискриминация попада в обхвата на функционална област „Противодействие и защита на гражданите от дискриминация“.

Администрация на президента

Планираните разходи са обвързани с изпълнението на Програмата за работата на Администрацията на президента по осъществяване на конституционните правомощия на президента и вицепрезидента на Република България в интерес на гражданите и обществото.

Целите на Програмата включват:

- Защита и реализация на националните интереси на Република България, чрез активно участие в международните отношения;
- Устойчиво развитие на българската нация и държава;
- Защита на националната сигурност и териториалната цялост на Република България - президентът върховен главнокомандващ на въоръжените сили на Република България;
- Усъвършенстване и развитие на съвременна, високо оперативна и функционираща администрация, която напълно да обезпечава организационно, логистично и финансово дейността на президента и вицепрезидента за изпълнение на правомощията им по Конституцията на Република България. Поддържане и модернизиране на сградния фонд и прилежащите площи в съответствие с изискванията за представителност.

Дейността на Администрацията на президента попада в обхвата на функционална област „Осъществяване на конституционните правомощия на президента на Република България“.

Омбудсманът е застъпник на правата на хората и пазител на обществения интерес. Основната функция на омбудсмана е да създава условия за достоен живот на всеки български граждани и защита на неговите права в обществена и институционална

среда на респект и уважение към тях. В тази връзка държавата финансира дейността му, която е изключително разнородна и всеобхватна, а основните му инициативи са свързани предимно с:

- Правата на човека в местата за лишаване от свобода;
- Правата на децата;
- Правата на хората с увреждания;
- Правата на потребителите;
- Социалните права на гражданите;
- Здравеопазването;
- Образованието;
- Собствеността на гражданите;
- Опазването на околната среда.

Основните принципи, от които се ръководи омбудсманът са безпристрастност, независимост, справедливост, утвърждаване на правова държава, защита на най-добрия интерес на детето, преценка по вътрешно убеждение относно спазването на изискванията за добро управление.

В своята дейност омбудсманът се подпомага от своята администрация, осъществява сътрудничество със сродни институции в други държави, както и с международни организации, чийто предмет на дейност обхваща защитата на правата на човека. Взаимодейства с местните обществени посредници и други сродни институции в България, осъществява сътрудничество с неправителствени организации, чийто предмет на дейност обхваща защитата на правата на човека.

С новоприетия Закон за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения на омбудсмана са вменени нови отговорности касаещи външното одитиране, извършване на проверки на място, приемане и разглеждане на жалби срещу Комисията за защита на личните данни на лица, подали сигнали, включително за неосигурена защита или нарушения на поверителността на информацията за тях.

Параметрите, заложени в бюджетната прогноза, касаещи омбудсмана, целят финансовото осигуряване на дейността му, което ще гарантира устойчивост в изпълнението на приоритетите и заложените цели през периода.

Дейността на омбудсмана попада в обхвата на функционална област „Защита правата на гражданите“.

Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия е независим държавен орган, който осъществява политиката на Република България за разкриването, обявяването и съхраняването на документите на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия съгласно Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия.

Предоставянето на висококачествени услуги в изпълнение на стратегическите и оперативните цели, и постигането на значими ползи/ефекти за обществото от изпълнението на функционална област „Архив на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия“ е основна цел и първостепенна задача на комисията.

През периода 2024-2026 г. комисията ще продължава да води целенасочена политика в изпълнение на задълженията си, произтичащи от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия в три приоритетни направления, а именно:

- да установява и обявява принадлежност към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия на български граждани, заемали или заемащи публични длъжности, извършвали или извършващи публични дейности;
- да комплектува и съхранява в Централизирания архив документите на органите по чл. 1 от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, съставени в периода от 9 септември 1944 г. до 16 юли 1991 г.;
- да осигурява достъп до тези документи.

Дейността на Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия попада в обхвата на функционална област „Архив на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия“.

Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество е независим специализиран постоянно действащ държавен орган за осъществяване на политиката по противодействие на корупцията, създаване на гаранции, че лицата, заемащи висши публични длъжности, изпълняват правомощията или задълженията си честно и почтено при спазване на Конституцията на Република България и законите, и предотвратяване на възможностите за незаконно придобиване на имущество и разпореждането с него.

За постигане на целите на Закона за противодействието на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ), Комисията и органите на Комисията си взаимодействат, съобразно предоставената им компетентност с Прокуратурата, Министерството на вътрешните работи, Държавна агенция „Национална сигурност“, Държавна агенция „Технически операции“, Държавна агенция „Разузнаване“, Служба „Военна полиция“, органите по приходите, Агенция „Митници“, Главния инспекторат на Министерския съвет, Инспекторатът по чл. 46 от Закона за администрацията към Висшия съдебен съвет и инспекторатите.

Разчетените в средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. на КПКОНПИ разходи са свързани с обезпечаване изпълнението на възложените на комисията функции по превенция и противодействие на корупцията, установяване на конфликт на интереси и отнемане на незаконно придобитото имущество.

Дейността на Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество попада в обхвата на функционална област „Осъществяване на превенция и противодействие на корупцията и публичност на имуществото на лицата, заемащи висши публични длъжности“, която включва само една бюджетна програма - „Превенция и противодействие на корупцията, публичност на имуществото на лицата, заемащи висши публични длъжности, установяване конфликт на интереси и отнемане на незаконно придобитото имущество“. Дейностите са съобразени с дефинираните в ЗПКОНПИ.

Предвидените със ЗПКОНПИ специфични дейности на Комисията са публични и прозрачни, и съобразно естеството на частта от функционалната област са насочени в следните направления:

- По превенция на корупцията – осигуряване на компетентна проверка за съществуващи възможности за корупционни практики и действия, и изразяване на тясноспециализирано становище при съгласуването на законопроекти, относно наличието на корупционен риск (чл. 32, ал. 1 от ЗПКОНПИ), и антикорупционно обучение;
- По противодействие на корупцията – събиране, анализ и извършване на проверки на сведения при и по повод информация за прояви на корупция;
- По установяване на конфликт на интереси при лица, заемащи висши публични длъжности – приемане, обработване, проверка, анализ и публикуване на декларациите за имущество и интереси;
- По отнемане на незаконно придобитото имущество – осъществяване на процедурите по налагане на обезпечителни мерки и отнемане в полза на държавата на незаконно придобитото имущество, в т.ч. съдебни производства, организиране на дейностите по управление и пазене на имуществото, върху което е наложено обезпечение на основание ЗПКОНПИ, води и поддържа регистър за обезпеченото имущество, както и механизъм за предоставяне за обществени нужди на отнети в полза на държавата имоти, изготвя проекти на удостоверения за наличието на обезпечителни мерки, наложени по реда на ЗПКОНПИ и други.

Комисия за защита на личните данни

Планираните разходи по бюджета на Комисията за защита на личните данни (КЗЛД) са за финансиране на дейностите по осъществяване на ефективна защита на физическите лица по отношение на обработването на техните лични данни. В разчетите са планирани и средства, свързани с влизането в сила на Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения (обн., ДВ, бр. 11 от 2023 г., в сила от 04.05.2023 г.) и вменените с него нови задължения на КЗЛД.

Работата на комисията през следващия тригодишен период основно е свързана с ефективното прилагане на европейска правна рамка по защита на личните данни и обезпечаване на нейното реално приложение в националната система за защита на личните данни в Република България.

Дейността на Комисията за защита на личните данни попада в обхвата на функционална област „Защита на личните данни на физическите лица“.

Националният статистически институт (НСИ) осъществява независима статистическа дейност на Република България. Мисията на НСИ относно Националната статистическа система е да осигурява безпристрастна, обективна, навременна и точна информация за състоянието и тенденциите в развитието на икономиката, социалната сфера, демографията и околната среда.

Основна цел за развитието на Националната статистическа система за периода 2024-2026 г. е да осигури непрекъснатост по отношение на разработването, изготвянето и разпространението на висококачествени, съпоставими и надеждни статистически данни, които да са основа за формулирането, изпълнението, мониторингът и оценката на всички политики в Европа и България и да помага на гражданите, създателите на политики, предприятията, академичните среди и медиите да вземат информирани решения.

Дейността на НСИ попада в обхвата на функционална област „Безпристрастна, обективна, навременна и точна информация за състоянието на Република България“.

Съветът за електронни медии е независим специализиран орган, който регулира медийните услуги и услугите на платформите за споделяне на видеоклипове, предоставяни от лица под юрисдикцията на Република България.

Съветът за електронни медии упражнява правомощията си съгласно Закона за радиото и телевизията и осъществява приоритетите си в следните основни насоки:

- регулира медийните услуги чрез издаване на лицензии и регистрации за осъществяване на радио- и телевизионна дейност, вписва лицата, заявили намерение да осъществяват услуги по заявка и заявили намерение да предоставят услуги на платформа за споделяне на видеоклипове;

- осъществява надзор върху дейността на доставчиците на линейни медийни услуги относно спазването на разпоредбите на Закона за радиото и телевизията, на условията на издадените им лицензии, съответно заявените при регистрацията програмни ангажименти; осъществява надзор за спазване на закона от доставчиците на нелинейни медийни услуги и надзор върху платформите за споделяне на видеоклипове.

Планираните за периода 2024-2026 г. бюджетни разходи са обвързани с основните приоритети и цели, които Съветът за електронни медии изпълнява в съответствие с определените му със Закона за радиото и телевизията правомощия.

Дейността на Съвета за електронни медии попада в обхвата на функционална област „Регулиране на медийните услуги и на услуги на платформи за споделяне на видеоклипове“.

Част IV.
Фискална децентрализация и бюджетни взаимоотношения с общините за периода 2024-2026 г.

Приходите на общините за 2024 г. са предвидени в размер на 3 349,2 млн. лв. при съобразяване с наблюдаващата се стабилна тенденция на нарастване на постъпленията от имуществени данъци и таксата за битови отпадъци в бюджетите на общините. В прогнозата за 2025 и 2026 г. се предвиждат съответно 3 464,0 млн. лв. и 3 578,0 млн. лв. приходи на общините.

В прогнозата за 2024 г. **разходите на общините** се предвижда да бъдат в размер на **9 755,3 млн. лв.**, които като относителен дял достигат 4,9% спрямо БВП, а спрямо общата структура на разходите по КФП – 12,0%. Разходите за местни дейности са в размер на 2 998,6 млн. лв. и представляват 30,7% от общите разходи на общините за следващата година.

Предвидените за 2024 г. разходи за делегираните от държавата дейности са в размер на 6 756,6 млн. лв., като са увеличени спрямо 2023 г. с 525,9 млн. лв. С ръста на средствата за държавни дейности се осигурява ефектът от увеличението на минималната работна заплата за 2024 г., разчетена в индикативен размер в съответствие с чл. 244 от Кодекса на труда. За 2024 г. са разчетени и средства за увеличение на доходите на педагогическите специалисти в системата на предучилищното и училищното образование до ниво от 125% спрямо средната работна заплата за страната, като се предвижда да продължи реализацията на мерките за подобряване на социалния статус на педагогическите специалисти чрез ежегодното увеличение на средните им работни заплати до това ниво и през следващите две години.

В прогнозата за 2025 и 2026 г. се предвиждат разходи за общините в размер съответно на 10 470,5 млн. лв. и 11 076,4 млн. лв., от които разходите за местни дейности са съответно 3 128,3 млн. лв. и 3 242,0 млн. лв.

Предвидените капиталови разходи за 2024, 2025 и 2026 г. са в размери съответно 935,8 млн. лв., 1 002,3 млн. лв. и 1 116,3 млн. лв.

Табл. IV-1: Основни бюджетни взаимоотношения на общините с централния бюджет (в хил. лв.)

Основни бюджетни взаимоотношения	Прогноза 2024	от тях:		Прогноза 2025	Прогноза 2026
		местни	делегирани		
Общо:	**7 492 212,3**	**735 565,4**	**6 756 646,9**	**8 077 686,6**	**8 569 979,0**
Обща субсидия за делегираните от държавата дейности	6 613 674,0	0,0	6 613 674,0	7 199 148,3	7 691 440,7
Обща изравнителна субсидия	404 000,0	404 000,0	0,0	404 000,0	404 000,0

Основни бюджетни взаимоотношения	Прогноза 2024	от тях:		Прогноза 2025	Прогноза 2026
		местни	делегирани		
Трансфер за зимно поддържане и снегопочистване на общински пътища	48 228,1	48 228,1	0,0	48 228,1	48 228,1
Целева субсидия за капиталови разходи	426 310,2	283 337,3	142 972,9	426 310,2	426 310,2

Източник: МФ

В прогнозата за 2024 г. са включени размерите на **основните бюджетни взаимоотношения между общините и централния бюджет** в общ размер 7 492,2 млн. лв., от които обща субсидия за делегираните от държавата дейности – 6 613,7 млн. лв.; обща изравнителна субсидия – 404,0 млн. лв.; трансфер за зимно поддържане и снегопочистване на общински пътища – 48,2 млн. лв.; целева субсидия за капиталови разходи – 426,3 млн. лв.

Общата субсидия за държавни дейности за 2024 г. е увеличена с 525,9 млн. лв., като в индикативен размер са отразени ефектите от размера на прогнозната минимална работна заплата за страната за 2024 г. в съответствие с чл. 244 от Кодекса на труда, както и средства за реализация на мерките за подобряване на социалния статус на педагогическите специалисти, чрез поддържане на доходите им до ниво от 125 на сто от средната работна заплата за страната. Тези ефекти са разчетени с предвидените ръстове на общата субсидия за делегираните от държавата дейности съответно за 2025 г. с 585,5 млн. лв. и за 2026 г. с 492,3 млн. лева.

В прогнозата за 2024 г. не е предвиден ръст на изравнителната субсидия и на целевата субсидия за капиталови разходи спрямо 2023 г., като за следващите две години се запазват нивата им от 2024 г.

Част V.
Управление на средствата от европейските фондове и програми за периода 2024-2026 г.

1. НАЦИОНАЛЕН ФОНД

Европейски социален фонд, Европейски социален фонд+, Европейски фонд за регионално развитие, Кохезионен фонд, Фонд за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, REACT-EU, Механизъм за възстановяване и устойчивост, Фонд за справедлив преход, двустранни програми за трансгранично сътрудничество по външни граници на Европейския съюз и програми, съфинансирани от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство, Норвежкия финансов механизъм 2014-2021 г. и Швейцарско-Българска програма за сътрудничество

При планиране на разходите по програмите, съфинансирани от Европейския социален фонд, Европейския социален фонд+, Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, и двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външни граници на Европейския съюз са взети под внимание правилата за съответния програмен период, етапът на изпълнение на всяка една от програмите, особеностите на подпомаганите сектори, както и характерът и сроковете за реализация на отделните проекти.

Оперативните програми, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд, са насочени към изграждане на балансирана и устойчива транспортна система чрез развитие и модернизация на ключовата транспортна инфраструктура за връзки от национално, трансгранично и европейско значение, развитие на динамична икономика, конкурентоспособна на европейския и световен пазар, развитие на екологичната инфраструктура и подобряване, опазване и възстановяване на природната среда и биоразнообразието, икономическо сближаване в европейски, национален и вътрешнорегионален план, социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера като обхващат проекти с голям мащаб, реализуеми поетапно във времето с ангажиране на значителен финансов ресурс за тяхното изпълнение.

Част от инициативата **NEXT GENERATION EU** са механизмът REACT-EU за подкрепа на най-силно засегнатите от COVID-19 държави членки и региони с инвестиции, насочени към възстановяване на пазарите на труда, подпомагане на системите за здравеопазване и подкрепа на ликвидността на малките и средните предприятия, и Механизмът за възстановяване и устойчивост, чрез който се финансират реформи и инвестиции с цел смекчаване на икономическото и социалното въздействие на пандемията, както и превръщането на икономиките на ЕС в по-

устойчиви и издръжливи на сътресения и по-добре подготвени за предизвикателствата на екологичния и цифровия преход.

REACT-EU

Заделеният за България ресурс по инициативата REACT-EU е в размер на 1,283 млрд. лв., а средствата са разпределени в пет от действащите оперативни програми от програмен период 2014-2020 г., които позволяват финансиране на дейности, необходими за противодействие на COVID-19. С Решение № 573 на Министерския съвет от 2020 г. (изменено с РМС № 847 от 2020 г., РМС № 892 от 2020 г., РМС № 186 от 2021 г. и с РМС № 850 от 2021 г.), с което се одобри индикативно финансово разпределение по оперативни програми за периода 2014-2020 г. на средствата за България от Европейския съюз в подкрепа на преодоляването на последиците от кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19, и подготовка за екологично, цифрово и устойчиво възстановяване на икономиката (REACT-EU), като са предвидени средства за следните групи дейности: за системата на здравеопазването; подкрепа за най-уязвимите групи; за адаптиране на образователната система, както и за подкрепа за поддържане на заетост.

За 2024 г. предвидените разходи по механизма REACT-EU се очаква да бъдат в размер на 83,3 млн. лв.

В отговор на новите предизвикателства, породени от военния конфликт в Република Украйна, с приемането на Регламент (ЕС) № 2022/562 от 6 април 2022 г. за изменение на Регламенти (ЕС) № 1303/2013 и (ЕС) № 223/2014 по отношение на Действия по линия на сближаването за бежанците в Европа (CARE), на държавите членки е предоставена възможност да финансират широк кръг от инвестиции, предвидени в програмите им в областта на политиката на сближаване и насочени към справяне с миграционния натиск, включително чрез допълнителните средства, предоставени по линия на инструмента REACT-EU. Допълнителната гъвкавост за справяне с последиците от военната агресия на Руската федерация спрямо Украйна се внася с приемането на изменение на Регламенти (ЕС) № 1303/2013 и (ЕС) 2021/1060 чрез инструмента за Гъвкава помощ за териториите (FAST-CARE).

В част от оперативните програми са обособени отделни приоритетни оси:

ОПИК – създадена е нова приоритетна ос Действия по линия на сближаването за бежанците в Европа (CARE). В рамките на приоритетната ос е предвидено изпълнението на мярка за подпомагане настаняването на бежанци от Украйна, потърсили убежище на територията на Република България. Мярката е насочена към оказването на навременна подкрепа на разселените лица от Украйна, обхванати от временна закрила на територията на Република България, чрез покриване на основните им нужди от настаняване и изхранване в места за настаняване и подслон. Конкретен бенефициент по мярката е Министерството на туризма, с цел осигуряване на възможност същото да насочи подкрепата към значителния брой бежанци от Украйна лица, на които е предоставена базова подкрепа за покриване на основните им нужди, и конкретно поемане на разходите за настаняване (нощувка) с включена закуска и топъл обяд;

В тази връзка бяха обособени отделни приоритетни оси по ОПОС и ОПДУ;

Допълнително с РМС № 328 от 2022 г. за одобряване на средства за обезпечаването на действия по линия на сближаването за бежанците в Европа, изменено и допълнено с

Решения № 347, № 364 и № 471 на Министерския съвет от 2022 г., са одобрени общо 120,3 млн. лв. по ОПДУ, ОПОС и ОПРР.

Механизъм за възстановяване и устойчивост (МВУ)

Механизмът за възстановяване и устойчивост (Recovery and Resilience Facility) е ключова програма на Инструмента за възстановяване на ЕС. С него на държавите членки се предоставят безвъзмездна финансова подкрепа и заеми за подпомагане на публичните инвестиции и реформи, предвидени в техните планове за възстановяване и устойчивост, както и за смекчаване на последиците за обществото, причинени от настоящата криза с COVID-19. Механизмът за възстановяване и устойчивост се прилага в широк кръг от сфери на политиката и включва области, свързани със сближаването, двата прехода (екологичен и цифров), конкурентоспособността, производителността, здравеопазването и интелигентните иновации. Управлението е пряко от Европейската комисия в съответствие с Финансовия регламент. Финансовата подкрепа е в допълнение към предоставената по линия на други фондове и програми на ЕС и не може да покрива същите разходи. Финансовата подкрепа се предоставя за постигане на общите и специфични цели, посочени в регламента. Средствата се предоставят на държавите членки под формата на безвъзмездна помощ и под формата на заеми. Механизмът за възстановяване и устойчивост е резултатно ориентиран инструмент. Плащанията от страна на ЕК към България не са свързани с направените разходи, а с отчитането на етапи и цели. По линия на Механизма България получава само безвъзмездна финансова подкрепа.

С Решение за изпълнение на Съвета от 04.05.2022 г. за одобряване на оценката на Плана за възстановяване и устойчивост на Република България беше одобрен Планът за възстановяване и устойчивост на Република България, финансиран от Механизма за възстановяване и устойчивост. Финансовият пакет, от който страната ни може да се възползва, към момента е 5,689 млрд. евро безвъзмездна финансова помощ.

Крайният срок за изпълнение на окончателните ключови етапи и цели на инвестиционните проекти и за реформите, финансирани със средства от Механизма за възстановяване и устойчивост, е 31 август 2026 г.

Допустими за финансиране по Механизма са дейности, стартирали не по-рано от 1 февруари 2020 г. Крайният срок за плащания от ЕК към България е до 31 декември 2026 г. За да се осигури достатъчно време за оценка и одобрение, всички етапи и цели трябва да бъдат постигнати до 31 август 2026 г.

Обхватът на прилагане на Механизма се отнася до областите на политиката от европейско значение, структурирани в шест стълба:

1) Екологичен преход;

2) Цифрова трансформация;

3) Интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, включително икономическо сближаване, работни места, производителност, конкурентоспособност, научни изследвания, развитие и иновации, както и добре функциониращ вътрешен пазар със силни МСП;

4) Социално и териториално сближаване;

5) Здравеопазване, икономическа, социална и институционална устойчивост, с цел, освен другото - увеличаване на капацитета за реагиране при кризи и готовността за действия при кризи; и

6) Политики за следващото поколение, децата и младите хора, като например образование и умения.

Съгласно Плана за възстановяване и устойчивост на България се финансират реформи и инвестиции в следните области на интервенция:

1. Стълб Иновативна България с Компонент 1: Образование и умения; Компонент 2: Научни изследвания и иновации и Компонент 3: Интелигентна индустрия;

2. Стълб Зелена България с Компонент 4: Нисковъглеродна икономика; Компонент 5 Биоразнообразие и Компонент 6: Устойчиво земеделие;

3. Стълб Свързана България с Компонент 7: Цифрова свързаност; Компонент 8: Транспортна свързаност и Компонент 9: Местно развитие;

4. Стълб Справедлива България с Компонент 10: Бизнес среда; Компонент 11: Социално включване и Компонент 12: Здравеопазване.

През 2023 г. предстои промяна на Националния план за възстановяване и устойчивост в сектор „Енергетика“ в съответствие с мерките и възможностите за финансова подкрепа по Регламент (ЕС) 2021/241 за създаване REPowerEU в отговор на затрудненията и смущенията на световния енергиен пазар, причинени от руското нашествие в Украйна. Заделените за България средства от REPowerEU са в размер на 480 млн. евро. Възможно е да бъдат предложени и допълнителни промени по заложените в Плана реформи и инвестиции при идентифицирането на обоснована невъзможност за изпълнението им.

Оперативни програми от програмен период 2014-2020 г.

През планирания период се очаква да бъдат реализирани следните големи проекти по **ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 г.**: АМ „Струма“ - Лот 3.1, Лот 3.3 и тунел „Железница“, Проект АМ „Европа“, Проект „Модернизация на железопътната линия София – Пловдив: жп участък Елин Пелин – Костенец, Проект „Модернизация на железопътната линия София – Драгоман - граница със Сърбия, участък Волуяк – Драгоман“ и Проект „Рехабилитация на железопътна линия Пловдив – Бургас, Фаза 2“.

По-значимите проекти по **ОП „Околна среда“ 2014-2020 г.**, които се очаква да бъдат реализирани в посочения период, са „Интегриран проект за воден цикъл на град Враца - II-ра фаза“ с бенефициент община Враца, „Интегриран воден проект за област Бургас“ от „Водоснабдяване и канализация“ ЕАД гр. Бургас и „Проектиране и изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF – трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“.

Оперативна програма „Региони в растеж“ - въз основа на предвидените дейности и индикативни срокове за изпълнението на проектите се очаква да се реализират заложения обем от разходи по програмата за периода. Очаква се да се реализират и двата договора за предоставяне на БФП с Министерството но здравеопазването: „Укрепване капацитета на болничната мрежа за реакция при кризи“ в общ размер на

БФП 97,8 млн. лв. и „Подкрепа за структурите на извънболнична медицинска помощ и центровете за трансфузионна хематология за справяне с кризи“ в общ размер на БФП 31,5 млн. лв.

Оперативната програма с най-голяма насоченост към бизнеса е **ОП „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г.** Дейностите по тази оперативна програма са свързани със стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, засилване на дългосрочната конкурентоспособност на българските предприятия, подкрепа на иновациите, подобряване на бизнес средата и др. В рамките на програмата бяха обособени няколко схеми за подкрепа на бизнеса при преодоляване на последиците от пандемията, а именно подкрепа на микро-, малки и средни предприятия за осигуряване на оборотен капитал, както и аналогични схеми за подкрепа на туристическия сектор и МСП, извършващи автобусни превози.

По-значимите проекти, които очакват реализация през периода, са по приоритетна ос 4: Премахване на пречките в областта на сигурността на доставките на газ с един ИП 4.1. „Подобряване на енергийната ефективност и сигурността на доставките чрез разработване на интелигентни системи за пренос на енергия“, а именно: изграждането на територията на Република България на междусистемна газова връзка България – Сърбия – фаза 2 на проект „Изграждане на междусистемна газова връзка България – Сърбия“. Завършване на подготвителни дейности, необходими за начало на строителството на „Междусистемната газова връзка България – Сърбия“. Също така следва да се отбележи изградената вече Междусистемна газова връзка Гърция – България“.

Програмите, съфинансирани от Европейския социален фонд (**ОП „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г., ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ и ОП „Добро управление“**) и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, са насочени към насърчаване на по-висока и по-качествена заетост, свързани с борбата с безработицата сред уязвимите групи на пазара на труда, най-вече младежите и продължително безработните, намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване, осигуряване на достъп до качествено образование и изграждане на научен, изследователски и иновационен потенциал в Република България и не на последно място – укрепване на институционалната среда за по-висока ефективност на публичните услуги за гражданите и бизнеса. Поради спецификата на изпълняваните мерки при такъв тип проекти и големия брой бенефициенти, към които те са насочени, те се характеризират със сравнително по-бързото реализиране и съответно равномерен темп на усвояване на средствата.

Двустранните програми за трансгранично сътрудничество (ТГС) по Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП II) на Европейския съюз имат за цел преодоляването на общи предизвикателства, установени съвместно в граничните региони, като същевременно се засилва процесът на сътрудничество за целите на разширяването и цялостното хармонично развитие на Европейския съюз. Основните приоритети по тези програми са в областта на опазването на природата, устойчивото развитие на туризма и засилване на икономическото сътрудничество между хората и институциите в граничните региони. Програмите навлизат в заключителен етап на изпълнение и се очаква разходите през прогнозния период да намаляват.

По отношение на приходната част са взети предвид спецификите в подхода за предоставяне на средства от страна на ЕК, а именно начина и сроковете на предоставяне на предварителното финансиране по отделни програми, мерки и

механизми, както и въведеното годишно уравняване на сметки, което оказва влияние на стойността на приходите през всички години от прогнозния период.

Отчетени са спецификите и сроковете за годишното уравняване на сметките с ЕК на база представените от държавите членки годишни счетоводни отчети. В тези отчети се включва информация за изминалата счетоводна година, която обхваща периода от 1 юли на година „n-1“ до 30 юни на година „n“. Съгласно това правило ЕК възстановява текущо 90% от допустимите разходи, включени в изпратените от държавите членки заявления за плащания, а останалата за възстановяване част ще се изчислява след приспадане на полученото годишно предварително финансиране и вече получените 90%. При годишното уравняване на сметките се взимат под внимание следните компоненти: общият размер на допустимите разходи, включени в исканията за плащане, изпратени до ЕК; отписаните и възстановените суми; сумите, подлежащи на възстановяване към края на счетоводната година; неподлежащите на събиране суми, както и полученото годишно предварително финансиране. На база на изчисленията Комисията уравнява съответното годишно предварително финансиране и изплаща всяка допълнителна дължима сума в срок от 30 дни от приемането на годишните счетоводни отчети.

Важно е да се отбележи, че всяко забавяне на темповете на извършване на разходи по програмите, съфинансирани със средства от ЕС, спрямо разчетените данни, би довело до намаляване размера на разходите, които се сертифицират към ЕК, което от своя страна ще се отрази в намаление на постъпленията към Република България през съответните години.

Програми от програмен период 2021-2027 г.

Съгласно Регламент (ЕС) 2021/1060 за общоприложими разпоредби за програмен период 2021-2027 г., ЕФРР, ЕСФ+, Кохезионният фонд и ЕФМДР ще подпомагат пет цели на политиката:

- Цел на политиката 1: По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход;
- Цел на политиката 2: По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска;
- Цел на политиката 3: По-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността и регионалната свързаност на ИКТ;
- Цел на политиката 4: По-социална Европа – реализиране на европейския стълб на социалните права;
- Цел на политиката 5: Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи.

На 06.07.2022 г. от страна на ЕК е прието Споразумението за партньорство с България на стойност 10,8 млрд. евро, в което се определя инвестиционната стратегия на страната в областта на политиката на сближаване за периода 2021-2027 г.

Програма „Развитие на човешките ресурси“ е първата програма в България за програмния период 2021-2027, която беше одобрена от Министерския съвет с РМС № 378 от 09.06.2022 г. и службите на ЕК на 01.08.2022 г. За периода 2021-2027 г. по линия на програмата е осигурено финансиране в размер на почти 3,850 млрд. лв., като в сравнение с предходния програмен период 2014-2020 г. е договорено почти двойно увеличение на бюджета на програмата. Средствата са насочени към преодоляване на предизвикателствата, свързани с пазара на труда, заетостта, качеството на работните места, адаптиране на предприятията към променящите се изисквания и условия за работа, развитие на уменията на работната сила, насърчаване на социалното включване и равните възможности на възрастните, лицата с увреждания и специални потребности, както и други уязвими групи, вкл. и децата.

Програма „Околна среда“ (ПОС) е с бюджет 3,5 млрд. лева. Целите на ПОС 2021-2027 г. са свързани с подобряване на ВиК инфраструктурата и качеството на атмосферния въздух, екологосъобразно управление на отпадъците и опазване на богатото ни биоразнообразие. Мерките за превенция и управление на риска от наводнения, свлачища и горски пожари са в Приоритет „Риск и изменение на климата“.

Над 1 399,2 млн. лв. ще бъдат разходвани за разширяване и модернизация на ВиК инфраструктурата за вече консолидираните райони Велико Търново, Габрово, Плевен, София-град, София-област, Търговище, Хасково и Добрич. Сред допустимите мерки за Приоритет 1 „Води“ е и разработването на Регионални прединвестиционни проучвания за районите Благоевград, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Пазарджик и Разград след тяхното консолидиране.

Над 611,5 млн. лв. са средствата по Приоритет 2 „Отпадъци“ за насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика. Ще се финансират системи за разделно събиране и рециклиране на биоразградимите отпадъци, центрове за разделно събиране и подготовка за повторна употреба и поправка, рекултивация на депа, информационни и разяснителни кампании и др.

Над 773,5 млн. лв. ще бъдат насочени към мерки за редуциране на вредните емисии от битово отопление и транспорт, за справяне с вторичното разпрашаване, подобряване на мониторинга на качеството на атмосферния въздух (КАВ), както и за създаване на Национална мрежа на експерти по КАВ.

Програмата за конкурентоспособност и иновации (ПКИП) за периода 2021-2027 г. е пряко насочена към постигането на интелигентен и устойчив растеж на българската икономика, както и осъществяването на индустриална и иновационна трансформация. За изпълнението на ПКИП 2021-2027 е определен индикативен финансов ресурс в размер на 2,402 млрд. лв. от Европейския фонд за регионално развитие.

Като инструмент за прилагане на Европейската политика за сближаване за периода 2021-2027 г., по ПКИП 2021-2027 г. е предвидено да допринася за постигането на следните Цели на политиката (ЦП), определени на европейско ниво:

- ЦП 1 „По-конкурентоспособна и интелигентна Европа“ – Приоритет 1;

- ЦП 2 „По-зелена, нисковъглеродна и устойчива Европа“ – Приоритет 2.

Програма „Образование“ 2021-2027 г. - с Решение на Европейската комисия C(2022)5828-08/08/2022 е одобрена програма „Образование“ с бюджет от 1 887,0 млн. лв., финансирана от ЕСФ+. Със средствата ще се насърчава равният достъп на всички деца и ученици до качествено и приобщаващо образование с акцент върху уязвимите

групи. Ще се разшири дигиталното образователно съдържание, ще се повишат дигиталната компетентност и умения на педагогическите специалисти, учениците и родителите. Ще се насърчава въвеждането на иновативни учебни програми и съдържание и ще се подкрепи изявата на талантите на учениците, особено в по-отдалечените райони на страната.

Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021-2027 г. (ПНИИДИТ) отговаря на стратегическите потребности и приоритети на България за прилагане на обща политика за развитието на научните изследвания и иновациите и за цифровизация на публичния сектор с оглед създаване на условия за управление, базирано на данни в полза на ускореното икономическо развитие на страната. За изпълнението на ПНИИДИТ 2021-2027 е определен финансов ресурс в размер на 1,731 млрд. лв. от Европейския фонд за регионално развитие. Като инструмент за прилагане на Европейската политика за сближаване за периода 2021-2027 г. ПНИИДИТ ще допринася за постигането на цел на политика 1 „По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход“.

Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г. (ПРР) - основната цел на политиката за регионално развитие в България и съответно, стратегическа цел на новата ПРР 2021-2027 г. е да създаде жизнени, силни и устойчиви региони като отговор на неблагоприятните демографски тенденции и задълбочаване на между-регионалните и вътрешно-регионалните различия. Предвижда се да бъде изцяло насочена към цел на политиката 5 – „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на всички видове територии и местни инициативи“. Целите на програмата ще бъдат адресирани чрез прилагането на интегриран териториален подход: средствата ще се отпускат за финансиране на концепции за интегрирани териториални инвестиции (пакети с интегрирани проекти) в изпълнение на приоритетите на интегрирани териториални стратегии, като в подбора на проектите ще участват съответните териториални органи.

Програма „Транспортна свързаност“ (ПТС) - приоритетите допринасят за реализацията на Зелената сделка. Предвижда се транспортния сектор да намали значително своите емисии и да стане по-устойчив, както и екологичната мобилност да бъде новия метод за растеж на транспортния сектор. Предвидените инвестиции насърчават употребата на екологосъобразни видове транспорт и алтернативни горива, подобряват качеството на пътната инфраструктура и допринасят за намаляване на вредното въздействие върху околната среда на транспорта. Средствата ще бъдат инвестирани в едни от най-големите пътни и железопътни проекти у нас, в закупуването на специализирано оборудване във водния транспорт, както и инвестиции за намаляване на вредните емисии от транспорта. Одобрените средства по програмата са в размер на 3,72 млрд. лв.

В жп сектора основен приоритет са проектите за модернизация на жп линия София-Пловдив: жп участък Елин Пелин – Костенец фаза 2, железопътната линия София-Перник-Радомир, както и модернизация на отсечките от София до сръбска и македонска граници.

В пътния сектор е заложено изграждането на АМ „Русе – Велико Търново“ и на тунела под „Шипка“, който ще осигури бърза връзка между Централна, Северна и Южна България. Завършването на АМ „Струма“ е друг приоритет в оста за пътни проекти.

1.1. РАЗХОДНА ЧАСТ

При планирането на разходите по програмите, съфинансирани от Европейския социален фонд, Европейския социален фонд+, Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд, Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, вкл. средствата от механизма REACT-EU и двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външни граници на Европейския съюз, са взети под внимание:

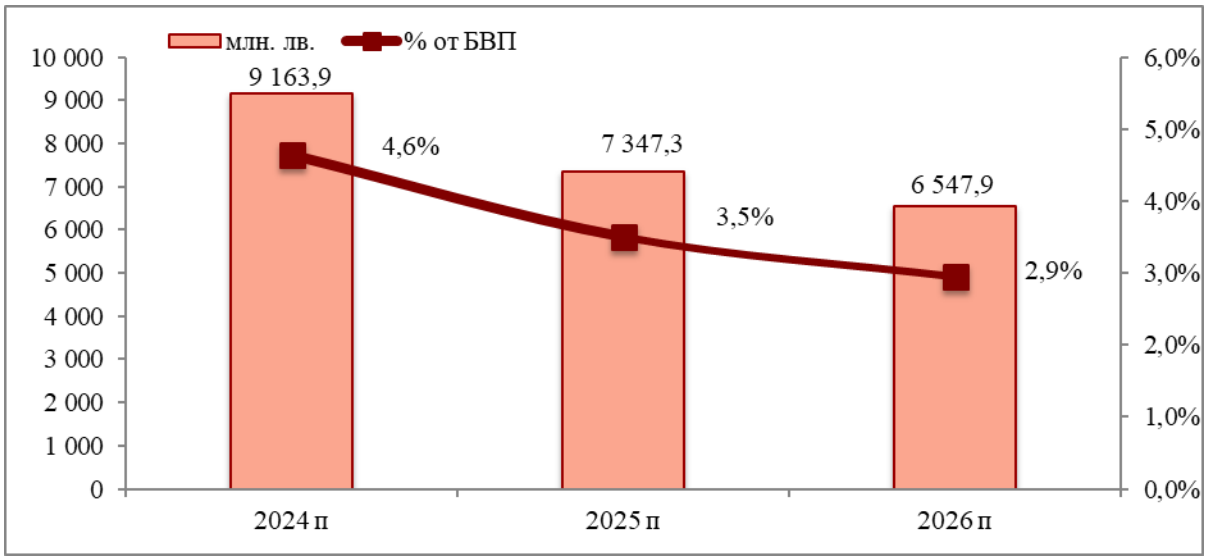
- етапът на изпълнение на оперативните програми;
- прогнозите на отделните органи и структури за периода 2024-2026 г.;
- изпълнението на прогнозите на Управляващите органи за минали години;
- спецификите на отделните програми от гледна точка на икономическата област, към която са насочени;
- договорените до момента средства по отделните оперативни програми;
- за програмите от програмен период 2021-2027 г. е направен анализ на исторически данни за изпълнението на оперативните програми в първите години от програмните периоди. Прогнозите отчитат и потенциалните рискове, свързани с предизвикателството за достигане на праговете, съгласно условието за автоматично освобождаване от ангажимент (т.нар. правило N+3).

Отчетена е и необходимостта от текущо осигуряване на национални средства за извършване на плащания във връзка с въведените правила за възстановяване от 90%/95% от сертифицираните разходи преди годишното уравняване на сметките с ЕК на база представените от държавите членки годишни счетоводни отчети.

Очакваните разходи по НПВУ се основат на актуалните към момента на изготвяне на прогнозата финансови планове по инвестициите, включени в одобрения на 04.05.2022 г. от ЕК Национален план за възстановяване и устойчивост. Прогнозните разходи по програмите, съфинансирани от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство, Норвежкия финансов механизъм 2014-2021 г. и Швейцарско-Българската програма за сътрудничество, са индикативни и обхващат бъдещи плащания по договори с бенефициенти и разходи на отделните органи и на програмните оператори за дейности за управление на програмите.

Разходите по НПВУ и програмите от програмния период 2021-2027 г. са пряко зависими от наличието на висока проектна готовност и административен капацитет, което при създалото се струпване на дейности по приключване на оперативните програми от програмен период 2014-2020 г. и стартиране на тези от програмен период 2021-2027 г. и инвестициите по МВУ може да породи риск от неизпълнението им.

Граф. IV-1: Разходи на Национален фонд – сметка за средства от ЕС за периода 2024-2026 г.

Източник: МФ

1.2. ПРИХОДНА ЧАСТ

Планираните приходи за 2024-2026 г. по оперативните програми/програми, съфинансирани от Европейския социален фонд, Европейския социален фонд+, Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд, Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица и двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външни граници на Европейския съюз, включват определения индикативен размер на разходите, които се очаква да бъдат възстановени от ЕК през този период.

Прогнозните приходи са изчислени, като са взети под внимание следните особености:

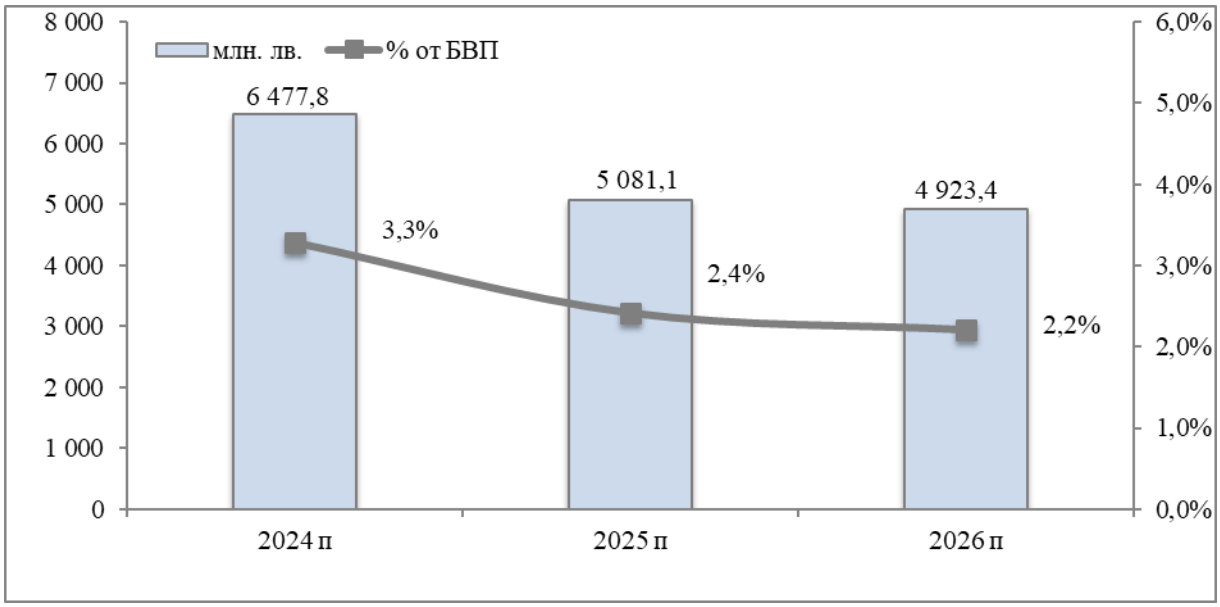
- 90% (за програмен период 2014-2020) и 95% (за програмен период 2021-2027) от размера на разходите по оперативни програми, съответстващи на европейското съфинансиране, извършени през последните два месеца на предходната година. Съгласно правилата на ЕК само заявленията за плащане, които страната членка изпраща до 31 октомври гарантирано ще бъдат възстановени в рамките на годината, в която са изпратени. Поради тази причина всички заявления за плащане, които се очаква да бъдат изпратени след тази дата, са планирани за получаване през следващата година;
- 90% (за програмен период 2014-2020) и 95% (за програмен период 2021-2027) от размера на разходите по оперативни програми, съответстващи на европейското съфинансиране, извършени през първите десет месеца на настоящата година;
- до 10% (за програмен период 2014-2020) и до 5% (за програмен период 2021-2027) от размера на сертифицираните разходи през предходната счетоводна година, които се очаква да бъдат възстановени от ЕК при годишното уравняване на сметките;
- предварителното годишно финансиране по програмите за програмен период 2021-2027 г.

Приходите по Механизма за възстановяване и устойчивост са прогнозирани въз основа на профила на плащанията, който е договорен с Европейската комисия и включват два

транша в общ размер на 2,881 млрд. лв. (втори и транш трети са изместени от 2023 г. и се очаква да се получат през 2024 г.).

По отношение на приходите от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм за периода 2014-2021 г., Офисът на ЕИП и НФМ превежда средства два пъти в годината на база прогнози, изготвени от Програмните оператори за индикативния размер на разходите по програмите.

Граф. IV-2: Приходи на Национален фонд – сметка за средства от ЕС за периода 2024-2026 г.

Източник: МФ

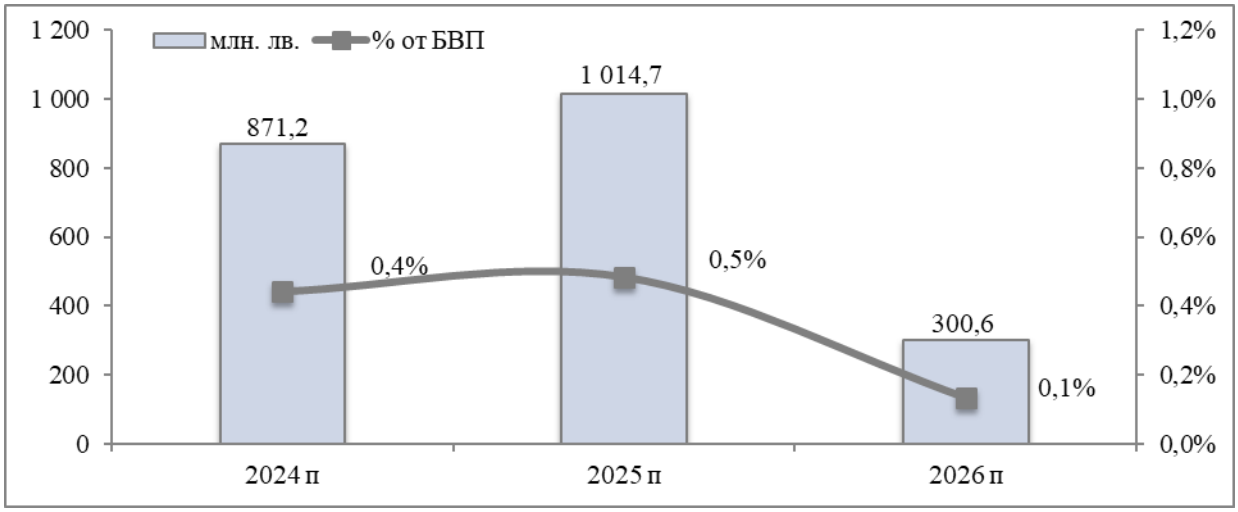
2. ДЪРЖАВЕН ФОНД „ЗЕМЕДЕЛИЕ“

2.1. ПРИХОДИ И ПОСТЪПЛЕНИЯ

При разработване на разчетите за приходите и постъпленията за периода 2024-2026 г. по програмите, финансирани от ЕС, е взет под внимание определеният индикативен размер на разходите, който се очаква да бъде възстановен от ЕК през този период. Очакваните приходи и постъпления по години са, както следва: 2 729,7 млн. лв. през

2024 г., в размер до 2 847,9 млн. лв. през 2025 г. и в размер до 2 150,0 млн. лв. през 2026 г.

Граф. IV-3: Приходи (без постъпленията) на ДФ „Земеделие“ – сметка за средства от ЕС за периода 2024-2026 г.

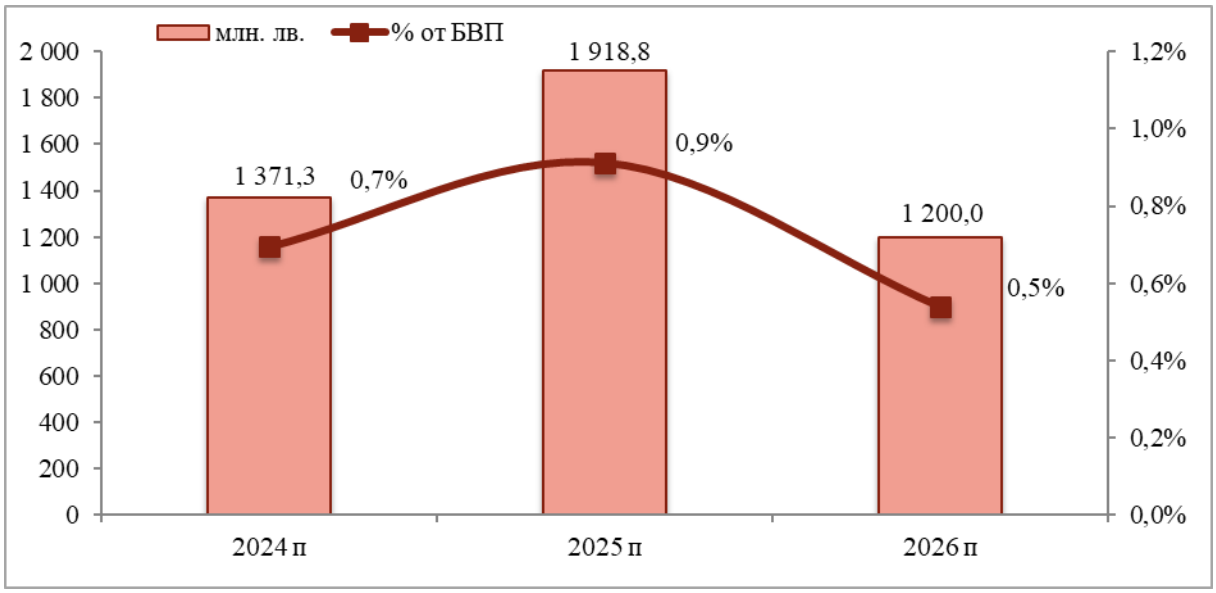

Източник: МФ

2.2. РАЗХОДИ И ПЛАЩАНИЯ

Очакваните разходи и плащания за периода 2024-2026 г. са както следва: 3 282,0 млн. лв. за 2024 г., 3 746,7 млн. лв. за 2025 г. и 3 070,5 млн. лв. за 2026 г.

Граф. IV-4: Разходи (без плащанията) на ДФ „Земеделие“ – сметка за средства от ЕС за периода 2024-2026 г.

Източник: МФ

ОБЩА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПОЛИТИКА ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

Приоритетите в областта на селскостопанската политика са насочени към осигуряване на стабилна пазарна среда, подкрепа на доходите на земеделските стопани и развитие на селските райони.

Основните инструменти за провеждането на общата селскостопанска политика са директните плащания и пазарната подкрепа на земеделските стопани (1-ви стълб на ОСП) и политиката за развитие на селските райони (2-ри стълб на ОСП).

По линия на първия стълб на ОСП ще се изплащат средства за подпомагане на земеделските стопани по обвързани и необвързани с производството схеми за директни плащания и за пазарна подкрепа.

По схемите за директни плащания на земеделски стопани за сметка на ЕС през периода 2024-2026 г. се предвижда да бъдат усвоявани за 2024 г. – 1 615,3 млн. лв., за 2025 г. – 1 607,2 млн. лв. и за 2026 г. – 1 624,0 млн. лв.

Мерките за пазарна подкрепа за периода 2024-2026 г. могат да включват различни механизми – интервенции, с цел стабилизиране на пазара в сектори като зърнени култури, ориз, мляко; помощи за повишаване на консумацията на някои продукти; пазарна подкрепа за лозаро-винарския сектор, пчеларство, плодове и зеленчуци и други.

Общият бюджет за финансиране на пазарни мерки за 2024 г. са планирани 127,6 млн. лв., от които 53,6 млн. лв. от националния бюджет, а през 2025 г. прогнозата за плащане е в размер на 129,6 млн. лв., в това число 55,6 млн. лв. национални средства, като за 2026 г. средствата са в размер на 131,4 млн. лв., от които 57,3 млн. лв. от национален бюджет.

Съгласно законодателството на ЕС национално съфинансиране се прилага по следните пазарни мерки: Схема „Училищен плод“, Схема „Училищно мляко“; Подпомагане в сектор Вино – мярка „Информиране в държавите членки“, „Популяризиране в трети държави“; „Публична интервенция на зърно“; „Интервенции в сектора на пчеларството“, „Промоционални програми за земеделски продукти“ и Схема „Оперативни програми на организации на производители на плодове и зеленчуци“.

По линия на втория стълб на ОСП ще се изплащат средствата за развитие на селските райони, както следва:

- за 2024 г. – 1 262,8 млн. лв., от които 845,5 млн. лв. са средства от ЕС и 417,3 млн. лв. национално съфинансиране и авансови плащания;
- за 2025 г. – 1 800,1 млн. лв., от които 1 150,1 млн. лв. са средства от ЕС и 650,0 млн. лв. национално съфинансиране и авансови плащания;
- за 2026 г. – 1 078,9 млн. лв., от които 322,2 млн. лв. са средства от ЕС и 756,7 млн. лв. национално съфинансиране и авансови плащания.

В средносрочен план средствата, които страната ни предвижда да усвоява по програмите на ЕС и да изплаща за селскостопанската политика са, както следва:

Табл. V-1: Разходи и плащания за селскостопанската политика за периода 2024-2026 г.

(в млн. лв.)

	2024 г.	2025 г.	2026 г.
Средства от ЕС	2 766,1	2 987,9	2 202,6
Национално съфинансиране и авансови плащания	470,9	705,6	814,1
Общо	**3 237,1**	**3 693,5**	**3 016,6**

Източник: МФ

ОБЩА РИБАРСКА ПОЛИТИКА ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 г.

Преобладаващата част от мерките по Програмата за морско дело и рибарство за периода са насочени към:

- повишаване на конкурентоспособността и жизнеспособността на предприятията в сектор рибарство;
- насърчаване на устойчиво, отличаващо се с ефективно използване на ресурсите рибарство;
- диверсификация на дейностите в рамките на сектор рибарство, както и в други сектори на морската икономика;
- подобряване на пазарната организация за продуктите на риболов и аквакултурите;
- рибарски пристанища, кейове за разтоварване и покрити лодкостоянки.

В средносрочен план средствата, които страната ни предвижда да усвоява по програмите на ЕС и да изплаща за общата рибарска политика са, както следва:

Табл. V-2: Разходи и плащания за рибарската политика за периода 2024-2026 г.

(в млн. лв.)

	2024 г.	2025 г.	2026 г.
Средства от ЕС	34,3	37,4	37,8
Национално съфинансиране и авансови плащания	10,7	15,7	16,1
Общо	**45,0**	**53,2**	**53,8**

Източник: МФ

3. ДРУГИ СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС И СРЕДСТВА ПО МЕЖДУНАРОДНИ ПРОГРАМИ И ДОГОВОРИ, ЗА КОИТО СЕ ПРИЛАГА РЕЖИМ НА СМЕТКИТЕ ЗА СРЕДСТВА ОТ ЕС

Със средносрочната бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. са разчетени приходи, разходи и съответното съфинансиране от държавния бюджет по други сметки за средства от Европейския съюз и средства по международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от Европейския съюз. Разчетите са изготвени на база предложенията на първостепенните разпоредители с бюджет по държавния бюджет за очакваните приходи и разходи, включително и за съфинансирането им, по различните международни програми, проекти и договори.

В прогнозата за периода 2024-2026 г. на МВР са включени средства по Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ (ФУМИ), Фонд „Вътрешна сигурност“ (ФВС), Инструмент за финансово подпомагане за управлението на границите и визите за 2021-2027, проекти, програми и грантови споразумения. Прогнозираното национално съфинансиране по тях възлиза на 35,0 млн. лв. за 2024 г., 27,2 млн. лв. за 2025 г. и 4,7 млн. лв. за 2026 г.

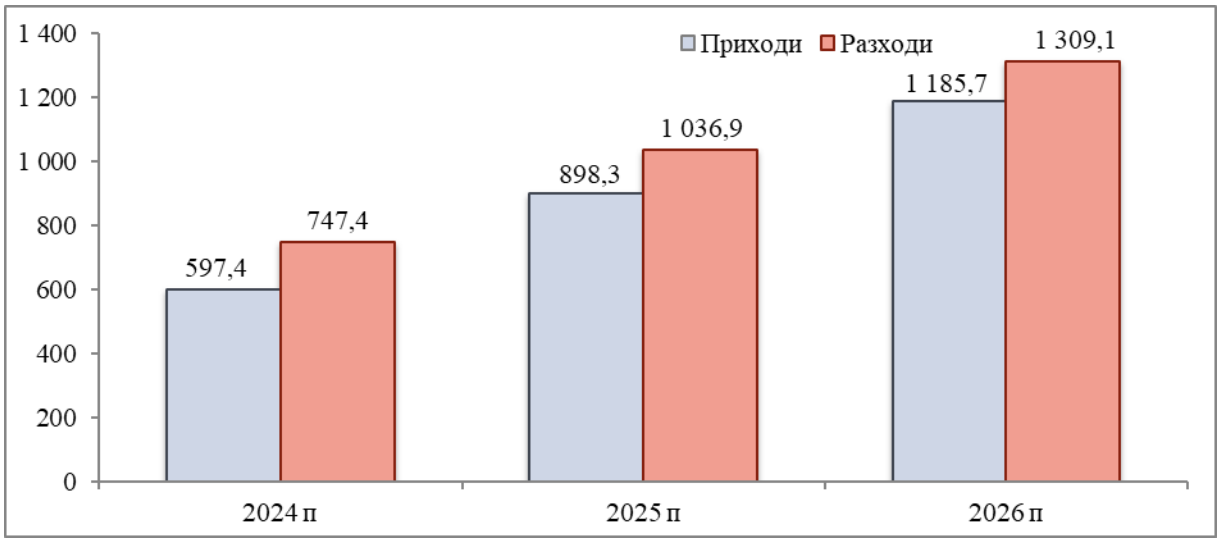
В рамките на прогнозните средства за периода 2024-2026 г. на другите сметки за средства от Европейския съюз и средства по други международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от Европейския съюз на Министерството на образованието и науката (МОН) са включени средства по Програма „Еразъм+“ и Програма „Европейски корпус за солидарност“, както и други проекти и грантови споразумения.

В прогнозата за периода 2024-2026 г. в областта на регионалното развитие са разчетени приходите и разходите за дванадесетте програми на Европейския съюз по трите направления на европейското териториално сътрудничество (ИНТЕРРЕГ): трансгранично (V-A), транснационално (V-B) и междурегионално (V-C), съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Инструмента за предприсъединителна помощ II (ИПП II) и Европейския инструмент за съседство (ЕИС) за периода 2014-2020 година и за периода 2021-2027 г., в които България участва.

За периода 2024-2026 г. по другите сметки за средства от Европейския съюз са разчетени приходи, разходи и съответното съфинансиране от държавния бюджет по Механизма за свързване на Европа, сектор Транспорт, с основен бенефициент Национална компания „Железопътна инфраструктура“.

Граф. IV-5: Приходи и разходи по другите сметки за средства от ЕС и средства по други международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от ЕС за периода 2024-2026 г.

(в млн. лв.)

Източник: МФ

4. ВНОСКИ В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

4.1. ПРОГНОЗА ЗА РАЗМЕРА НА ВНОСКИТЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Прогнозата за размера на вноските на Република България в общия бюджет на Европейския съюз (ЕС) по години за периода 2024-2026 г. е, както следва: 2 156,3 млн. лв. за 2024 г., 2 244,1 млн. лв. за 2025 г. и 2 195,4 млн. лв. за 2026 г.

Тази прогноза е изготвена въз основа на действащото Решение (ЕС, Евратом) 2020/2053 на Съвета от 14 декември 2020 година относно системата на собствените ресурси на ЕС и за отмяна на Решение 2014/335/ЕС, Евратом и публикуваното на 7 юни 2022 г. Съобщение на Европейската Комисия (ЕК) до Европейския Парламент и Съвета относно извършената техническа корекция на Многогодишната финансова рамка (МФР) за 2023 г. в съответствие с член 4 от Регламент (ЕС, Евратом) 2020/2093 на Съвета за определяне на Многогодишната финансова рамка за годините 2021-2027 (документ COM(2022) 266 final; ST 9939/22).

По-конкретно актуализираната прогноза за вноските на България в бюджета на ЕС за периода 2024-2026 г. е изготвена въз основа на следните параметри и прогнозни данни:

- Размера на бюджетните кредити за поети задължения за всяка от годините в периода 2024-2026 г. (т.нар. „тавани“) на МФР с добавени прогнозни данни за средствата, които е възможно в рамките на дадена година да бъдат мобилизирани по линия на специалните инструменти на ЕС (по данни от документ COM(2022) 266 final; ST 9939/22);

- Прогнозни данни за брутния национален доход (БНД) на България за периода 2024-2026 г. от пролетната макроикономическа прогноза за периода 2023-2026 г.;

- Прогнозни данни за приходите от мита за България, предоставени от дирекция „Данъчна политика“ в Министерството на финансите;

- Прогнозни данни за нетните приходи от данъка върху добавената стойност (ДДС) за България по години за 2024-2026 г. (и прилагане на претеглена средна ставка от 2016 г. за трите години в съответствие с новата подобрена методология за изчисляване на ресурса на база ДДС), вземайки предвид данните от пролетната макроикономическа прогноза и отчитайки тенденциите при потреблението, цената на суровия петрол, цената на неенергийните суровини в щатски долари, валутния курс, изменението във физическите и стойностните обеми при вноса на стоки и услуги както и рисковете от продължителността на военния конфликт в Украйна;

- Прогнозни данни за образуваните, рециклираните и нерециклираните отпадъци от опаковки от пластмаса по години в България за периода 2024-2026 г., предоставени от Министерството на околната среда и водите на 29.03.2023 г., изготвени въз основа на инструмента на ЕК за прогнозиране (версия към 22.03.2023 г.), данни за отпадъците от опаковки от пластмаса за 2020 г., които България е докладвала към Евростат, както и актуални национални данни за количествата образувани отпадъци за 2021 г. от Националния статистически институт и реални темпове на растеж на БНД за България в съответствие с пролетната макроикономическа прогноза, като към тях са приложени предвидените в действащото законодателство за системата на собствените ресурси ставка от 0,80 евро на килограм нерециклирани отпадъци от опаковки от пластмаса и годишна корекция за България;

- Прогнози за участието на България във финансирането на брутното намаление за Австрия, Дания, Германия, Нидерландия и Швеция и за вноска за корекция за неучастие на съответни държави членки в някои политики за свобода, сигурност и правосъдие, като за целта са приложени съответно разпоредбите на Решението за собствените ресурси при използване на данни и прогнози за дефлатора на БВП с оглед изчисляване на съответните вноски за 2024-2026 г. за участието във финансирането на брутното намаление, а по отношение на корекцията за неучастие – темпът на нарастване на дължимите през последните години вноски;

- Прогнозираният размер на ресурсите на база ДДС и БНД за България включва съответните суми за т.нар. ДДС- и БНД-баланси, които следва да се платят през 2024 г. съгласно Регламент (ЕС, Евратом) 2022/615 на Съвета от 05.04.2022 г. за изменение на Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 с цел подобряване на предвидимостта за държавите членки и изясняване на процедурите за уреждане на спорове при предоставяне на традиционните собствени ресурси и собствените ресурси на база ДДС и на база БНД, като те съответстват на съобщената на 27.01.2023 г. от Европейската комисия дължима сума през 2024 г. от 41,5 млн. лв., която включва 14,0 млн. лв. баланс на ресурса на база ДДС, 82,5 млн. лв. баланс на ресурса на база БНД и приспадане на 55,0 млн. лв. по линия на ресурса на база БНД вследствие ефекта от разпределяне по държави членки на общия размер на допълнителните постъпления от балансиращото упражнение;

- Прогнозни данни за 2024 г. за приходите от мита, ДДС-базите и БНД на останалите държави членки от изпратения от ЕК първи комплект прогнози във връзка със заседанието на Консултативния комитет по собствените ресурси (ККСР) – Подкомитет „Прогнози“, което ще се проведе на 25.05.2023 г., преизчислени чрез прилагане на очакваните стойности за номиналните растежи на БВП и БНД по години съгласно есенната прогноза на ЕК от 2022 г. с оглед изчисляване на съответните вноски за 2025 и 2026 г.;

- Прогнозни данни за вноските от ресурса на база нерециклирни отпадъци от опаковки от пластмаса за 2024-2026 г. на останалите държави членки от разработения

за целта инструмент на ЕК за прогнозиране (версия към 22.03.2023 г.), при което за всяка от годините в периода 2024-2026 г. са приложени предвидените годишни корекции за част от държавите членки в Решението за собствените ресурси;

- Данни за т.нар. „други приходи“ в бюджета на ЕС, в т.ч. от очакваните вноски от Обединеното кралство в съответствие със споразумението за оттеглянето му от ЕС от доклада на Комисията до Европейския парламент и Съвета „Дългосрочна прогноза за бъдещите входящи и изходящи парични потоци на бюджета на ЕС за периода 2023-2027 г.“ (документ COM(2022) 315 final от 30.06.2022 г.; ST10877).

Оценка на бюджетните ефекти от промените в допусканията, макроикономическите показатели и/или в нормативната уредба по години за периода 2024-2026 г.:

Проведените симулации показват, че промяната в размера на всеки един от компонентите на вноската на България в бюджета на ЕС, както и на лежащите в основата му приходи и/или макроикономически показатели, би довела до правопропорционално изменение в общия размер на вноската.

Конкретно по отношение на ресурса на база ДДС, обаче, следва да се има предвид, че ДДС-базата на съответната държава членка, въз основа на която се изчислява и самият ресурс на база ДДС, се ограничава до 50% от брутния ѝ национален доход и в този смисъл ресурсът на база ДДС би могъл да нараства до определени граници. Това ограничение не засяга България по отношение на прогнозираните вноски на ресурса на база ДДС за периода 2024-2026 г.

Намаляването (или увеличаването) на който и да било от останалите собствени ресурси от България ще доведе до съответно увеличаване (или намаляване) на размера на ресурса ѝ на база БНД, т.е. налице е обратнопропорционална зависимост.

Поради структурата на системата на собствените ресурси на ЕС и взаимообвързаността между елементите ѝ, промени в размера на собствените ресурси, предоставяни от останалите държави членки, биха дали отражение върху размера на ресурса на база БНД и от България, като зависимостта в общия случай е обратнопропорционална.

Независимо от предварителните прогнози за приходите от мита, в съответствие с действащото решение за собствените ресурси държавите членки ще превеждат в бюджета на ЕС 75% от реално събраните суми.

В процеса на изпълнението на бюджета на ЕС е възможно да се наложи промяна в размера (увеличение или намаление) на вноската на България поради въздействието на следните фактори: възникнали непредвидени допълнителни нужди от средства по бюджета на ЕС при изпълнение на разходните политики; промяна в размера на другите приходи на ЕС (извън собствените ресурси, вкл. установяването на излишък или дефицит от предходната година); промяна в размера на събраните традиционни собствени ресурси от всички държави членки; периодични актуализации на данните за предишни години за ДДС-базите, за БНД на държавите членки и на количествата нерециклирани отпадъци от опаковки от пластмаса с оглед постигане на по-голяма точност при изчислението на вноските им, промяна в законодателството на ЕС, регулиращо предоставянето на собствените ресурси или други аспекти от системата на собствените ресурси на ЕС и др.

При подготовката на настоящата прогноза, заради несигурността за продължителността на преговорния процес и за крайните му резултати, не са взети предвид предложените от Европейската комисия на 22.12.2021 г. нови собствени ресурси на база механизма за въглеродна корекция на границите, европейската схема за търговия с емисии и остатъчните печалби на най-големите многонационални предприятия.

4.2. ПРОГНОЗА ЗА ВНОСКИТЕ НА БЪЛГАРИЯ СЪГЛАСНО ПРОЕКТА НА СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА ФИНАНСОВ ПРИНОС МЕЖДУ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ И ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ СЪГЛАСНО ЧЛЕН 7 ОТ РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2022/2463 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

Изготвена е прогноза за вноските на България за периода 2024-2026 г. съгласно проекта на Споразумение за финансов принос между Република България и Европейската комисия съгласно член 7 от Регламента (ЕС) 2022/2463 на Европейския парламент и на Съвета, който се отнася до създаването на инструмент за предоставяне на подкрепа на Украйна през 2023 г. (макрофинансова помощ +). По същество, чрез споразуменията за принос, които ще сключат с Европейската комисия, България и останалите държави членки ще се ангажират, при определените в Регламент (ЕС) 2022/2463 и образеца на споразумение условия, да покриват т.нар. „лихвена субсидия“, като правят вноски под формата на външни целеви приходи в бюджета на ЕС в периода 2024-2027 г., във връзка с евентуалното поемане от страна на ЕС на лихви по отпуснатия на Украйна заем в размер до 18 млрд. евро под формата на инструмента „макрофинансова помощ +“.

В тази връзка се предвиждат вноски от страна на България в размер на не повече от 6,7 млн. лева на година в периода 2024-2026 г.

Прогнозата е в съответствие с приложеното в образеца на споразумение за принос разпределение за максималния размер на вноските по държави членки за периода 2024-2027 г., като взима предвид предоставените при обсъжданията му разяснения от страна на Европейската комисия, че прогнозите ѝ са изготвени при предвиждане на равни годишни вноски.

Оценка на бюджетните ефекти от промените в допусканията, макроикономическите показатели и/или в нормативната уредба по години за периода 2024-2026 г.:

Допуска се, че вноските от България не следва да превишават определения в разпределението към проекта на споразумение максимален размер. Възможни са обаче варирания в отделните години поради включените с проекта на споразумение за принос особености. По-конкретно, очаква се част от финансирането за лихвената субсидия при възможност да се поеме от бюджета на ЕС, като държавите членки покриват останалата част. Също така разлики между отделните години ще са възможни поради прилагането на различен размер на т.нар. „БНД-ключ“ съобразно размера му в последния одобрен годишен или коригиращ бюджет на ЕС. В началото на 2024 г. Европейската комисия ще съобщи на държавите членки окончателните суми по очакваните максимални вноски въз основа на информацията, която ще е налична към този бъдещ момент, за крайния (фиксирания) размер на лихвата по заемите, тъй като той вече няма да подлежи на последващи промени. Не на последно място, промяна в очаквания размер

на максималните вноски е възможен при задействане на включената в проекта на споразумение клауза за преразглеждане.

При това, следва да се има предвид и факта, че споразумението за принос, след като бъде финализирано на равнище ЕС, би могло да влезе в сила едва след подписването му от министъра на финансите и от Европейската комисия и последващо ратифициране от Народното събрание на Република България.

Част VI.
Политика по дълга и финансирането за периода 2024-2026 г.

Политиката на правителството за управление на държавния дълг[29] за периода 2024-2026 г. ще бъде насочена към осигуряване необходимите ресурси за рефинансиране на дълга в обращение, финансиране на планирания дефицит по държавния бюджет и обезпечаване на ликвидната позиция на фискалния резерв. Предприетите мерки от централните банки на водещите икономики за ускоряване процеса по затягане на паричната политика и покачване на основните лихвени проценти, с оглед овладяване на високата инфлация, спадът в икономическата активност и низходящите очаквания за нейното развитие, както и високата политическа и икономическа несигурност ще са определящи фактори от една страна за продължаващото покачване на цената на дълговото финансиране и от друга за съпътстващи неговото осигуряване рискове. Отчитайки тези условия, основните предизвикателства и цели ще бъдат съсредоточени в посока обезпечаване на възможности за пазарно-ориентирано финансиране, както на местния, така и на международните капиталови пазари, при спазване на нормативно регламентираните годишни дългови ограничения.

1. ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ. ОБСЛУЖВАНЕ И ФИНАНСИРАНЕ

Към края на 2022 г. нивото на държавния дълг възлиза на 36,1 млрд. лв., което е с 2,4 млрд. лв. по-малко от предвиденото в ЗДБРБ за 2022 г. дългово ограничение за максимален размер на дълга от 38,5 млрд. лв.

В резултат на извършените и планирани дългови операции през 2023 г. се очаква номиналният размер на държавния дълг в края на годината да достигне до 46,7 млрд. лв. В сравнение с нивото от предходната година се очаква дългът да се увеличи с около 10,6 млрд. лв. в резултат от поемането на нов държавен дълг от 13,7 млрд. лв. и извършване на погашения по дълга в размер на 3,0 млрд. лв. (в т.ч. падеж на еврооблигации, емитирани на МКП през 2015 г., в размер на 2,2 млрд. лв.).

Отчитайки допусканията за основните показатели на бюджетната рамка, през следващите три години се очертава необходимостта от осигуряване на обеми ново дългово финансиране в рамките на 13,7 – 15,2 млрд. лв. Въз основа на тези прогнози през периода 2024-2026 г. се наблюдава ясно изразена тенденция за нарастване на

[29] *Дългът по Закона за държавния дълг и останалите форми на дълг съгласно Регламент на Съвета (ЕО) № 479/2009 от 25 май 2009 г. за прилагане на Протокола за процедурата при прекомерен дефицит, приложен към Договора за създаване на Европейската общност, който се поема и изплаща от централния бюджет и от лицата, чиито бюджети са част от държавния бюджет, включително чрез сметките им за средствата от Европейския съюз.*

държавния дълг в абсолютна стойност и като съотношение към прогнозния БВП през всяка една от годините. Предвижда се нивото на дълга да достигне до 58,4 млрд. лв. в края на 2024 г., 69,3 млрд. лв. в края на 2025 г. и 81,2 млрд. лв. в края на 2026 г. Съотношението на държавния дълг към БВП[30] от 21,8% в края на 2022 г. се очаква да достигне до ниво от 25,3% през 2023 г., а през следващия тригодишен период съответно до 29,6% към края на 2024 г., 33,0% към края на 2025 г. и 36,5% към края на 2026 г.

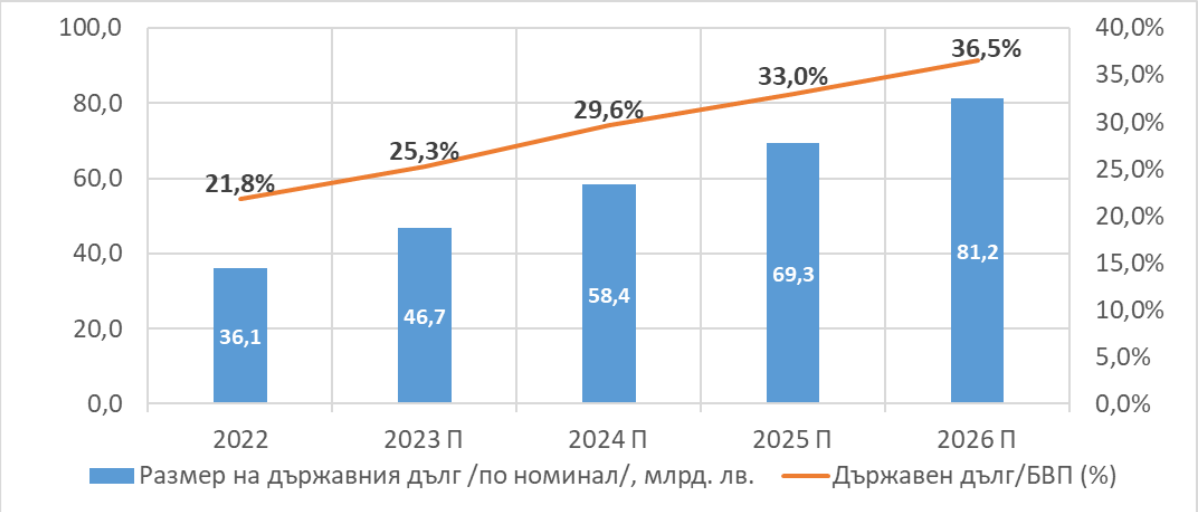
През 2022 г. външният държавен дълг възлиза на 25,2 млрд. лв., като към края на 2023 г. се очаква да достигне до 34,0 млрд. лв. и се прогнозира да продължи да нараства в средносрочен план. Аналогична тенденция се наблюдава и по отношение на вътрешния дълг – увеличение от 11,0 млрд. лв. към края на 2022 г. до 12,7 млрд. лв. към края на 2023 г. и до 16,1 млрд. лв. в края на 2026 г.

Табл. VI-1: Държавен дълг и съотношение на държавния дълг към БВП

Показатели	2022 Отчет	2023 Проект АСБП 2023-2025	2024 Прогноза	2025 Прогноза	2026 Прогноза
Държавен дълг, млн. лв.	36 125,7	46 740,4	58 393,9	69 332,2	81 201,2
Държавен дълг/БВП (%)	21,8%	25,3%	29,6%	33,0%	36,5%
Външен дълг, млн. лв.	25 160,3	34 025,0	42 958,5	53 689,7	65 061,4
Външен дълг/БВП (%)	15,2%	18,4%	21,7%	25,5%	29,2%
Вътрешен дълг, млн. лв.	10 965,4	12 715,4	15 435,4	15 642,5	16 139,8
Вътрешен дълг/БВП (%)	6,6%	6,9%	7,8%	7,4%	7,2%
БВП, млн. лв.	***165 383,6***	***184 485,9***	***197 565,7***	***210 189,9***	***222 693,0***

Източник: МФ

Граф. VI-1: Държавен дълг и съотношение на държавния дълг към БВП

Източник: МФ

[30] Съгласно пролетната макроикономическа прогноза на МФ от 2023 г.

При ограничение от 10,3 млрд. лв. за новопоет дълг (съгласно ЗДБРБ за 2022 г.) през 2022 г. дълговото финансиране е в общ размер от 7,9 млрд. лв., от които 2,6 млрд. лв. под формата на ДЦК, емитирани на вътрешния пазар, 4,4 млрд. лв. (2,25 млрд. евро) – пласирани еврооблигации по линия на глобалната средносрочна програма за емитиране на дълг на международните капиталови пазари и усвоени средства в размер на 0,9 млрд. лв. (460,0 млн. евро) по държавния заем по линия на Европейския инструмент за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства (SURE[31]) вследствие на пандемията от COVID-19 (15-годишен транш).

До приемането на ЗДБРБ за 2023 г., съгласно Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г. (обн., ДВ, бр. 104 от 2022 г., в сила от 1.01.2023 г.) и съобразно чл. 87, ал. 2 от ЗПФ, Министерският съвет може да поема държавен дълг единствено за рефинансиране на дълга в обращение до размера на годишните погашения по държавния дълг, поет до началото на 2023 г. (3,0 млрд. лв.). На основание на посочените разпоредби на 17.01.2023 г. Република България в рамките на Средносрочната програма за емитиране на дълг на международните капиталови пазари (GMTN) емитира на международните капиталови пазари нова емисия 10-годишни еврооблигации с номинален обем от 1,5 млрд. евро (2,9 млрд. лв.) и годишен лихвен купон от 4,5%. Към настоящия момент се прогнозира необходимото ново дългово финансиране за 2023 г. да възлезе на 13,7 млрд. лв. (в т.ч. 2,9 млрд. лв. набавени чрез емитираните еврооблигации на МКП). Останалата част се предвижда да бъде осигурена чрез емисии ДЦК, както на вътрешния, така и на външните пазари.

Пред реализирането на дълговото финансиране са налице редица рискове, породени от волатилността на финансовите пазари, геополитическата несигурност, високата инфлация, затягането на паричната политика от централните банки на водещите икономики, неблагоприятните перспективи за забавяне на икономическата активност, планираните бюджетни дефицити както и от политическата нестабилност в България. Тези външни фактори, които емитентът не би могъл да управлява, се отразяват и на вътрешния дългов пазар, който е със сравнително ограничен капацитет, ликвидност и пазарни участници. Не на последно място по важност следва да се има предвид, че преобладаващият дял на пазарните източници за дългово финансиране предполага привнасяне на всички външни рискове при изпълнението на държавния бюджет в частта за финансиране на планирания дефицит за целия тригодишен период, визиран в СБП.

През 2024-2026 г. се планира да бъде осигурено дългово финансиране в границите 13,7 – 15,2 млрд. лв. годишно, като дългът в обращение, който ще бъде рефинансиран през всяка от годините е между 2,8 млрд. лв. и 3,6 млрд. лв. (в т.ч. 2,9 млрд. лв. падеж на еврооблигации през 2024 г. и падежи по вътрешни ДЦК през 2025 г. в размер на 3,3 млрд. лв. и през 2026 г. в размер на 2,5 млрд. лв.). Оставащата част от предвиденото дългово финансиране се обосновава от необходимостта за финансиране на планираните дефицити по държавния бюджет и обезпечаване на ликвидната позиция на фискалния резерв.

[31] SURE - Европейският инструмент за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства, вследствие на избухването на пандемията от COVID-19

Табл. VI-2: Структура на държавния дълг за периода 2022-2026 г.

Показател	2022 Отчет	2023 Проект АСБП 2023-2025	2024 Прогноза	2025 Прогноза	2026 Прогноза
Структура на дълга по остатъчен матуритет					
Дълг с матуритет до 1 г.	7,7%	7,1%	5,8%	3,6%	5,2%
Дълг с матуритет от 1 до 5 г.	32,7%	26,3%	26,3%	23,7%	23,1%
Дълг с матуритет от 5 до 10 г.	32,1%	27,2%	25,5%	38,7%	33,7%
Дълг с матуритет над 10 г.	27,5%	39,4%	42,3%	34,0%	37,9%
Структура на дълга по видове инструменти					
Облигации, емитирани на МКП	54,9%	62,3%	65,6%	71,1%	75,0%
ДЦК, емитирани на вътрешния пазар	30,4%	27,2%	26,4%	22,6%	19,9%
Държавни заеми	12,9%	9,2%	7,2%	5,8%	4,7%
Държавни инвестиционни заеми	1,9%	1,3%	0,8%	0,6%	0,4%
Структура на държавните заеми по кредитори					
Заеми от ЕС /в т.ч. ЕИБ и ЕК/	84,8%	86,2%	87,7%	89,1%	90,8%
Заеми от МБВР	6,3%	4,6%	3,2%	2,1%	1,1%
Заеми от БРСЕ	7,4%	7,5%	7,7%	7,7%	7,1%
Заеми от други кредитори	1,5%	1,7%	1,4%	1,2%	1,0%
Лихвена структура					
Заеми с фиксирани лихви	99,2%	99,5%	99,8%	99,9%	99,9%
Заеми с плаващи лихви	0,8%	0,5%	0,2%	0,1%	0,1%
Валутна структура					
Дълг в лева	29,1%	26,2%	25,6%	22,6%	19,9%
Дълг в щатски долари	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Дълг в евро	70,8%	73,6%	74,3%	77,4%	80,1%
Дълг в други валути (японски йени)	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%

Източник: МФ

В *структурата на дълга по остатъчен матуритет* се очаква запазване на доминантния дял на дълга с матуритет над 10 г., за сметка на редуциране на дълга с по-кратък срок за погасяване. При средния остатъчен матуритет на дълга от 7 г. и 11 м. към края на 2022 г., същият се очаква да достигне до 8 г. и 11 м. в края на 2023 и 2024 г., 8 г. и 9 м. към края на 2025 г. и 9 г. към края на 2026 г.

В *структурата на дълга по видове инструменти* облигациите, емитирани на МКП, ще продължат да заемат водеща позиция през целия прогнозен период като делът им се очаква да бъде в границите 62,3% – 75,0% от дълга, при дял на ДЦК, емитирани на вътрешния пазар между 19,9% и 27,2% и намаляване на частта на държавните и държавните инвестиционни заеми.

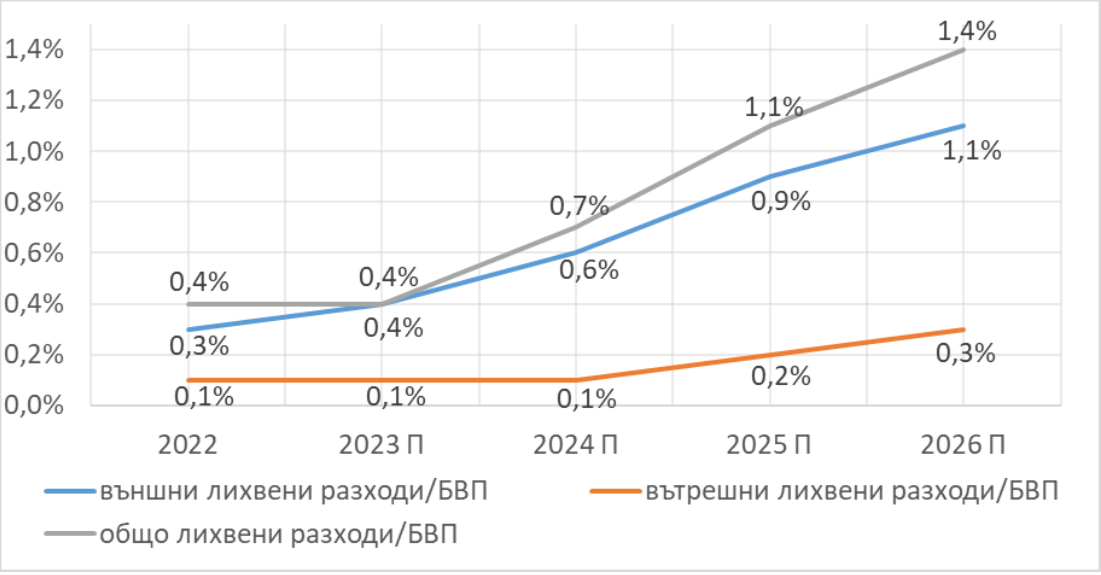
В *структурата на държавните заеми по кредитори* към края на 2022 г. най-голям дял имат получените заеми от Европейски съюз (в т.ч. от ЕИБ и ЕК) – 84,8%. През

следващите години се очаква увеличение на този дял, предвид нарастващата роля на инструментите на ЕС за подпомагане на процесите за възстановяване на икономиките на държавите членки, за сметка на намаляването на дела на заемите от МБВР (поради приключване на изпълняваните с помощта на банката проекти и преминаване към предоставянето на аналитични и консултантски услуги от МБВР по приоритетни за държавата направления). Очаква се приносът на БРСЕ и на кредиторите в раздел „Други“ да се запази на относително постоянни нива.

Лихвената и валутна структура на дълга към края на 2022 г. се характеризират с ясно изразен превес на задълженията с фиксиран лихвен процент от 99,2% и на евровия и левовия компонент на дълга – 99,8%, като тази тенденция се запазва през целия разглеждан период. Дългът с плаващи лихви за периода 2022-2026 г. е обвързан с 6-месечния EURIBOR на еврото.

Лихвените разходи за обслужването на държавния дълг през 2022 г. възлизат на 593,6 млн. лв. (485,0 млн. лв. – външни и 108,6 млн. лв. – вътрешни лихви). Очакваното нарастване на държавния дълг, в комбинация с неблагоприятната конюнктура на местния и международен пазар на суверенен дълг, ще обусловят и по-негативна динамика на лихвените разходи за обслужването на държавния дълг в средносрочен хоризонт, като предвижданията са за тяхното нарастване до 784,9 млн. лв. през 2023 г. (0,4% от БВП) и през периода 2024-2026 г. достигайки съответно до: 1 459,1 млн. лв. през 2024 г. (0,7% от БВП), 2 246,9 млн. лв. през 2025 г. (1,1% от БВП) и 3 011,3 млн. лв. през 2026 г. (1,4% от БВП).

Граф. VI-2: Съотношение на лихвените разходи към БВП по държавния бюджет

Източник: МФ

2. ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАН ДЪЛГ

Към края на 2022 г. държавногарантираният дълг намалява, в сравнение нивото му от 1,9 млрд. лв. отчетено към края на 2021 г., до 1,7 млрд. лв., при съотношение към БВП от 1,0%. Основната част от него се формира от външни заеми – 96,3%. Доминиращ дял от държавните гаранции имат издадените за сектор „Финансов“ – 58,6%, следвани от

сектор „Инструменти на ЕС“ – 18,0%, сектор „Енергетика“ – 12,6%, сектор „Транспорт“ – 4,9%, сектор „Образование“ – 3,7% и сектор „Други“ – 2,1%.

На основание на разпоредбите на Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г., през м. март 2023 г. са издадени гаранциите в размер на 40,0 млн. лв. по реда на ЗКСД[32], а през м. февруари 2023 г. НС ратифицира със закон [33] Гаранционното споразумение между Република България и ИНГ Банк Н.В. („ИНГ Банк“) във връзка с договора за кредит, сключен между ИНГ Банк Н.В. и „Булгартрансгаз“ ЕАД през януари 2023 г. за финансиране на Проекта от общ интерес 6.8.3. Междусистемна газова връзка България – Сърбия в размер на 49,1 млн. евро (96,0 млн. лв.).

При допускания за поемане на нов държавногарантиран дълг за подкрепа на проекти в енергийния сектор, за МСП и по линия на инструменти на ЕС, усвоявания по вече договорени държавногарантирани заеми и погашения по тях, през 2023 г. се очаква нарастване на държавногарантирания дълг до ниво от 3,3 млрд. лв. или около 1,8% от прогнозния БВП, като в следващите три години се предвижда плавно да намалява в номинално изражение, достигайки 3,0 млрд. лв. в края на 2024 г. (1,5% от прогнозния БВП), 2,7 млрд. лв. в края на 2025 г. (1,3% от прогнозния БВП) и 2,4 млрд. лв. в края на 2026 г. (1,1% от прогнозния БВП).

3. ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ ЧРЕЗ ФИНАНСОВ ЛИЗИНГ И ДРУГИ ФОРМИ НА ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ

За периода 2024-2026 г. не се предвижда поемане на нов дълг от първостепенните разпоредители с бюджет по държавния бюджет по чл. 37, ал. 1, т. 1, буква „б“ от Закона за публичните финанси.

4. ДРУГИ ОПЕРАЦИИ В ЧАСТТА НА ФИНАНСИРАНЕТО

4.1. УСВОЯВАНИЯ ПО ДЪРЖАВНИ ИНВЕСТИЦИОННИ ЗАЕМИ

За периода 2024-2026 г. не е предвидено усвояване на външно финансиране по държавни инвестиционни заеми. По централния бюджет са разчетени приходи от лихви по държавни инвестиционни заеми с краен бенефициент търговско дружество общо за 2024 г. са в размер на 1,7 млн. лв., за 2025 г. – 1,4 млн. лв., а за 2026 г. – 1,0 млн. лв. За 2024 г. са планирани разходи по държавните инвестиционни заеми в общ размер 17,7 млн. лв., за 2025 г. – 14,4 млн. лв., а за 2026 г. – 11,9 млн. лв. Разчетените средства за погашения по държавни инвестиционни заеми, в т.ч. и с краен бенефициент търговско дружество за 2024 г. са в размер на 99,5 млн. лв. и за 2025 г. – 76,0 млн. лв., а за 2026 г. – 60,0 млн. лв.

[32] Закон за кредитиране на студенти и докторанти

[33] Обн., ДВ, бр. 14 от 2023 г.

4.2. ФИНАНСИРАНЕ ПО ЧЛ. 9, АЛ. 1 ОТ ЗАКОНА ЗА ЕКСПОРТНОТО ЗАСТРАХОВАНЕ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

Съгласно чл. 9, ал. 1 от Закона за експортното застраховане (ЗЕЗ), в закона за държавния бюджет на Република България за съответната година се предвиждат средствата от държавния бюджет за изплащане на застрахователни обезщетения по чл. 3 от ЗЕЗ (дейността за сметка на държавата). За периода 2024-2026 г. се предвиждат средства в размер, както следва: 140,0 млн. лв. за 2024 г., 145,0 млн. лв. за 2025 г. и 150,0 млн. лв. за 2026 г.

В съответствие с мисията и целите на „Българска агенция за експортно застраховане“ (БАЕЗ) като държавна агенция, която да подкрепя българските износители, дружеството акцентира върху развитието в предлагането на застрахователните продукти по дейността за сметка на държавата. За изпълнението на заложените показатели, БАЕЗ се нуждае от съответния застрахователен капацитет, който да покрива нуждите на компанията.

Мерките за постепенно повишаване на заделените средства в държавния бюджет целят повишаване на застрахователния капацитет на БАЕЗ по дейността за сметка на държавата в съответствие със ЗЕЗ, както и са необходими като превенция относно достигане на застрахователния капацитет и невъзможност за сключване на застрахователни договори или спешно увеличаване на средствата през текущата година.

4.3. ПОСТЪПЛЕНИЯ ОТ ПРИВАТИЗАЦИЯ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

Прогнозните приходи от приватизация за периода 2024-2026 г. са съответно 0,5 млн. лв. за 2024 г., 0,5 млн. лв. за 2025 г. и 0,4 млн. лв. за 2026 г.

4.4. СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА КРЕДИТНА ЛИНИЯ МЕЖДУ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ КАТО КРЕДИТОР И ЕДИННИЯ СЪВЕТ ЗА ПРЕСТРУКТУРИРАНЕ В ЕС КАТО КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛ

На 07.10.2020 г. Република България сключи споразумение за кредитна линия с Единния съвет за преструктуриране в изпълнение на ангажиментите на Република България във връзка с присъединяването на страната към Единния надзорен механизъм (ЕНМ) и Единния механизъм за преструктуриране (ЕМП). Споразумението е подписано от министъра на финансите при условията на последваща ратификация.

Всички участващи в банковия съюз държави членки предоставят национални кредитни линии като форма за мостово финансиране, за да се осигури необходимото финансиране за евентуално преструктуриране само на банки в съответната държава членка през преходния период до достигане на целевото равнище на Единния фонд за преструктуриране (ЕФП) към 31 декември 2023 г. Кредитната линия между Република България и Единния съвет за преструктуриране (ЕСП) е в размер на 113 499 хил. евро (около 221 985 хил. лв.). Сумата беше планирана в операциите в частта на финансирането на бюджетното салдо за пръв път в бюджета за 2021 г., както и за

следващите бюджети. Кредитната линия може да бъде активирана само в краен случай - при недостиг на средства в Единния фонд за преструктуриране и след като са изчерпани всички други източници на финансиране. Системата от национални кредитни линии гарантира защитата на данъкоплатците и е фискално неутрална в средносрочен план, тъй като банковият сектор на съответната държава членка е отговорен за погасяване на сумите, изтеглени по кредитната линия.

Споразумението за кредитна линия е със срок по-ранната от следните две дати: края на посочения преходен период или въвеждането на общ защитен механизъм (ОЗМ) за ЕФП. Общият защитен механизъм за ЕФП ще бъде осигурен посредством споразумение за защитен механизъм (кредитна линия) от Европейския механизъм за стабилност (ЕМС) – за държавите членки от еврозоната, и паралелно споразумение за защитен механизъм – за държавите, които участват в Банковия съюз, извън еврозоната.

На заседание на Еврогрупата в разширен състав (държавите от еврозоната и държавите, участващи в Банковия съюз, чиято парична единица не е евро) на 30 ноември 2020 г. бе постигнато политическо съгласие за ранното въвеждане на ОЗМ. Ранното въвеждане на ОЗМ налага сключването на паралелно споразумение за защитен механизъм между Република България като кредитор и ЕСП като кредитополучател. Споразумението е подписано и ратифицирано от Република България, но ще влезе в сила едновременно с влизането в сила на Споразумението за защитен механизъм между ЕМС и ЕСП. На този етап това не е реализирано, тъй като не всички държави членки на ЕС са ратифицирали споразумението за ОЗМ. След влизането в сила на ОЗМ [34]действащото споразумение за кредитна линия между Република България и Единния съвет за преструктуриране ще бъде автоматично прекратено. Максималният размер на кредитна линия по паралелното споразумение за защитен механизъм е 96 087 хил. евро (приблизително 188 000 хил. лв.). Определената максимална сума ще бъде актуализирана годишно (увеличавана всяка година със събирането на предварителните вноски) през преходния период за достигане на целевото ниво на ЕФП (до 31 декември 2023 г.). След преходния период актуализация може да се извършва като част от редовния или цялостен преглед, съответно извършвани на 3 г. и 10 г. или след писмено уведомление от ЕСП. Актуализация на максималната сума се извършва чрез подписване между страните на изменящо споразумение към Паралелното споразумение, което подлежи на ратифициране.

[34] За целта държавите членки, участващи в банковия съюз, следва да са ратифицирали Споразумението за изменение на споразумението за прехвърляне и за взаимно използване на вноските в ЕФП и изменението на Договора за Европейския механизъм за стабилност или паралелното споразумение за защитен механизъм, което е приложимо от двете.

Част VII.
Перспективи за развитието на публичните финанси

1. УСТОЙЧИВОСТ НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

Индикаторът за фискална устойчивост в средносрочен план (S1) показва необходимата корекция в структурното първично бюджетно салдо в рамките на пет години от края на прогнозния период (2026 г. в случая на МФ), за да се гарантира, че държавният дълг в период t+15 (2038 г.) не надвишава референтната стойност от 60%.

Индикаторът за фискална устойчивост в дългосрочен план (S2) показва необходимата корекция в първичния баланс, за да се спази времевото бюджетно ограничение (дисконтираната стойност на бъдещите структурни първични баланси да покрива равнището на дълга в настоящия момент) за безкрайно дълъг период от време, с включени допълнителни разходи, произтичащи от застаряването на населението.

Положителна стойност на индикаторите означава необходимост от фискална консолидация или структурни реформи, които да намалят тежестта от застаряването на населението върху публичните финанси, докато отрицателната показва наличие на фискално пространство.

Табл. VII-1: Индикатори за устойчивост

	МФ		ЕК	
	S1	**S2**	**S1**	**S2**
Стойност, от която:	0,1	2,9	-1,4	3,4
Начална бюджетна позиция	3,1	3,8	1,1	2,1
Дългово ограничение	-2,0		-2,5	
Бъдещи промени в бюджетната позиция	-1,0	-0,9	0	1,3

Източник: МФ, Fiscal Sustainability Report 2021

В таблицата са представени оценките на МФ за индикаторите за устойчивост и тези на ЕК от Доклада за устойчивост на публичните финанси на ЕК[35], публикуван през април 2022 г. Наличието на разлики в стойностите на индикаторите S1 и S2 между двете институции в голяма степен се дължи на различни очаквания за икономическия растеж, дълга и бюджетния баланс в средносрочен план. Оценките на Комисията се базират на прогнози от есента на 2021 г. Освен това оценката за устойчивостта на фискалната политика е силно зависима от перспективите за дългосрочно развитие на икономиката. Наличието на разлики в стойностите на индикаторите S1 и S2 между двете институции

[35] European Commission (2022). "Fiscal Sustainability Report 2021-Vol2". Institutional Paper 171.

се дължи и на разлики в очакванията за бъдещи промени в бюджетната позиция, които са свързани с разходите за пенсии, здравеопазване и образование. При изготвянето на своята дългосрочна макроикономическа прогноза и съответните оценки за разходи, свързани със застаряването на населението, МФ използва допускания, залегнали в Доклада по застаряване на населението от 2021 г., прогноза за разходите за пенсии, подадена от Националния осигурителен институт, и прогнози за разходите за здравеопазване и образование, получени от дългосрочния модел на МФ[36].

Оценките показват, че увеличението на дълга в рамките на прогнозния период до 2026 г., може да представлява риск за фискалната устойчивост на страната. Индикаторът S1 е положителен, което според референтните стойности на ЕК[37] означава умерен риск в средносрочен план и предполага действия за подобрение със съответната стойност на първичния структурен баланс, за да се осигури поддържане на нивото на дълга под 60% от БВП в средносрочен хоризонт. Стойността на индикатора S2 също показва умерен риск пред фискалната устойчивост в дългосрочен план.

1.1. ОЦЕНКА НА СТРУКТУРНИЯ БЮДЖЕТЕН БАЛАНС И ГОДИШНИЯ РЪСТ НА РАЗХОДИТЕ СПРЯМО РЕФЕРЕНТНИЯ РАСТЕЖ НА ПОТЕНЦИАЛНИЯ БВП

1.1.1 Структурен бюджетен баланс

Оценката за структурния бюджетен баланс през 2023 г. е за дефицит от 5,8% от БВП. При изчислението му, отрицателното фактическо салдо на сектор „Държавно управление“, се коригира с размера на еднократните мерки. Размерът им, представен като процент от БВП, намалява спрямо последните години, като поради очакванията за по-съществено понижение на еднократните приходи отчитането на мерките се проявява в корекция към леко увеличение на дефицита на структурния бюджетен баланс. Същевременно, цикличната компонента, която отразява положителното отклонение на икономиката от потенциала и чувствителността на бюджетната позиция към икономическия цикъл, води до корекция към по-ниска стойност на структурното бюджетно салдо.

През 2024 г. се планира намаление на дефицита на сектор „Държавно управление“, в резултат на очакванията за повишение на приходите. Не се предвиждат разходи свързани с еднократни мерки, съответно няма да има и ефект върху структурния бюджетен баланс. Икономиката ще е малко над потенциала си и цикличната компонента ще окаже лек отрицателен ефект върху структурното салдо. В резултат, структурният бюджетен дефицит ще се свие до 4,8% от БВП през 2024 г.

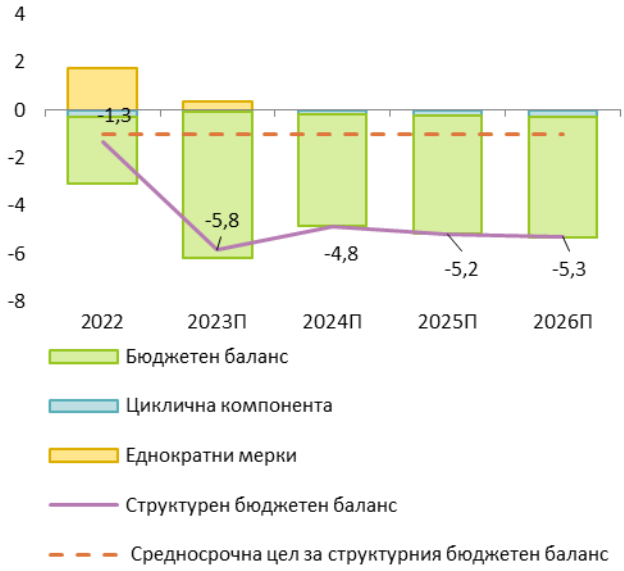
През последните две години от прогнозния период дефицитът на сектор „Държавно управление“ се очаква да възлезе съответно на 4,9 и 5% от БВП, като не се предвиждат еднократни разходи. Отклонението от потенциала ще остане положително и леко ще се повиши, което ще се отрази в корекция към по-ниско структурно салдо спрямо

[36] http://www.minfin.bg/upload/9114/D.E.2008.pdf

[37] S1<0 – нисък риск; 0<S1<2,5 – умерен риск; S1>2,5 – висок риск;
S2<2 – нисък риск; 2<S2<6 – умерен риск; S2>6 – висок риск.

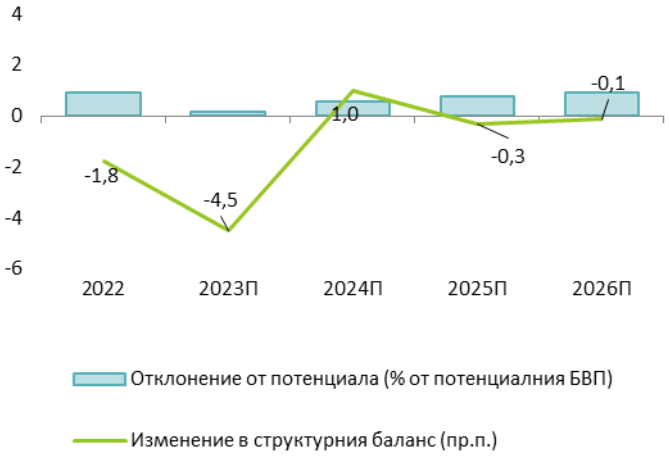
планирания фактически бюджет дефицит и през двете години. Структурният бюджетен дефицит ще достигане 5,2% от БВП през 2025 г. и 5,3% в края на прогнозния период.

Граф. VII-1: Структурен бюджетен баланс (% от БВП)

Източник: МФ, собствени изчисления

Граф. VII-2: Фискална позиция

Източник: МФ, собствени изчисления

Средносрочната бюджетна цел за структурния баланс на сектор „Държавно управление“ е дефицит в размер на 1% от БВП. Тази цел е в съответствие с изискванията на чл. 23, ал. 2 от ЗПФ, като отчита сравнително ниския размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление”, както и ниските рискове пред дългосрочната устойчивост на публичните финанси. Според чл. 24 от ЗПФ неизпълнението на средносрочната бюджетна цел за структурния дефицит на годишна основа се допуска при извънредни обстоятелства. Поради кризата, породена от COVID-19, през 2020 г. бе активирана общата клауза за дерогация (General escape clause) от Пакта за стабилност и растеж, която позволи на държавите членки да се отклонят от стъпката за постигане на средносрочната бюджетна цел през 2020 и 2021 г. В

последствие, с решение на ЕК прилагането на клаузата за дерогация в ЕС бе удължено за 2022 г. и 2023 г., но общата клауза за дерогация няма да се прилага за 2024 г.

1.1.2 Разходно правило

Оценката на съответствието с изискванията по ПСР и ЗПФ по отношение на растежа на бюджетните разходи се базира на общата методология на Европейската комисия за т. нар. бенчмарк на разходите, при отчитането на разделението между финансираните с национални средства и със средства от ЕС публични инвестиции. Бенчмаркът на разходите се сравнява с нивото на потенциалния средносрочен растеж на БВП, изчислен от ЕК.

На база направени изчисления от Министерството на финансите, изменението в реално изражение на разходния индикатор, използван за целите на фискалното управление в ЕС, се оценява съответно на -3% за 2022 г., 5.4% за 2023 г., -1% за 2024 г., 0.5% за 2025 г и 2% за 2026 г. Според изчисленията на ЕК нивото на референтния растеж се оценява средно на 2.3% за 2022 г. и 2.2% за прогнозния период 2023 – 2026 г.

Бенчмаркът на разходите е част от индикаторите, следени при оценката на спазването на правилата в превантивната част на ПСР, и като такъв попада под обхвата на общата клауза за дерогация, която бе активирана в периода 2020-2021 г. и ще продължи да действа и през текущата 2023 година.

2. ФИСКАЛНИ РИСКОВЕ

Нестабилната външноикономическа среда и по-конкретно глобалната тенденция за все още висока инфлация и сериозно забавяне в икономическата активност през 2023 г. и умерено възстановяване в средносрочен хоризонт представляват съществен риск за реализиране на бюджетната прогноза. Ефектите могат да се проявят както по отношение на приходите, така и на разходите.

Въпреки че покачването на цените, при равни други условия, се отразява в увеличение на макроикономическите бази, определящи динамиката на основните бюджетни постъпления, поддържането на по-висока инфлация, възобновяване на затрудненията с доставки на отделни стоки (най-вече енергоносители), наред с несигурността, с която се характеризира настоящата ситуация, може да се отразят по-негативно от очакваното на реалното нарастване на инвестиции, потребление и внос. Съответно, рискът е от превишение на втория над първия ефект, което ще доведе до влошаване на базите и по-ниски от очакваното приходи. При липса на достатъчно бюджетни постъпления спазването на заложените разходни ангажименти може да се отрази във влошаване на планирания бюджетен резултат или да се наложи прилагане на компенсиращи мерки в разходната част на бюджета, което ще затрудни провеждането на някои фискални политики.

Същевременно, въпреки очакванията за забавяне на инфлацията, поддържането на адекватни мерки за подкрепа на домакинствата и бизнеса са с основно значение за ограничаване на отрицателния ефект от високите цени. Евентуална нужда от допълнително разширяване на политиките в подкрепа на доходите на по-уязвимите

социални групи или отлагане прекратяване действието на някои от мерките за определени сектори е риск пред разходната страна на бюджета.

Протичащата структурна промяна на енергийния пазар на ЕС е обвързана с по-бързо диверсифициране на източниците на енергия. Въпреки че част от разходите в тази сфера се поемат от НПВУ, промени в краткосрочен период като например увеличение на внос на втечнен газ и осигуряване на необходимата за това инфраструктура, както и гарантиране на източниците и трасетата на доставка също може да са свързани с допълнителни разходи.

Несигурната среда и продължаващото затягане на паричната политика от водещите централни банки (вкл. ФЕД[38] и ЕЦБ) се отразят в общо влошаване на условията за финансиране, вкл. затруднения във финансирането поради оскъпяване на финансовия ресурс. По-бързо от очакваното увеличение на основните лихвени проценти би могло да доведе до рефинансиране на държавния дълг при по-неблагоприятни условия и, съответно, влошаване на дълговите показатели. Това не представлява съществена заплаха за устойчивостта на публичните финанси на България в настоящия прогнозен хоризонт. Нивото на държавния дълг в страната е много по-ниско в сравнение със средното равнище на дълга в страните от ЕС и далеч под референтната стойност по Маастрихтските критерии от 60% от БВП.

По отношение на средствата от ЕС съгласно профила за плащания България очаква да получи през 2024 г. два транша по НПВУ в общ размер на 2,881 млрд. лв. (двата транша от 2023 г. се очаква да се получат през 2024 г.). Срещу тях трябва да бъдат изпълнени заложените цели и етапи, които включват и редица законодателни промени. В ситуацията на очаквани промени в Националния план за възстановяване и устойчивост във връзка с глава REPowerEU и евентуалното оттегляне/изменение на оценени като обективно неизпълними реформи и инвестиции, съответно неизпълнение или частично изпълнение на етапи и цели, съществува риск разчетените като приходи траншове за 2024 г. да не бъдат получени или да бъдат получени частично. При промяната на плана се очаква профила на плащания за България да бъде предоговорен.

Очакваните приходи по оперативните програми от програмен период 2014-2020 г. се базират на увереността на Управляващите органи за пълно усвояване на средствата до края на периода на допустимост на разходите (31.12.2023 г.), но обема на все още неусвоените средства, съответно очакваните плащания обосновава наличието на риск от реализирането на предвидените приходи.

Очакваните разходи по НПВУ и програмите от програмния период 2021-2027 г. са пряко зависими от наличието на висока проектна готовност и административен капацитет, което при създалото се струпване на дейности по приключване на оперативните програми от програмен период 2014-2020 г. и стартиране на тези от програмен период 2021-2027 г. и проектите по НПВУ поражда риск от неизпълнението им и съответно риск при изпълнението на бюджета за 2024 г. и следващите години.

Въпреки декларираната увереност от страна на Управляващите органи за цялостно изпълнение на оперативните програми от програмен период 2014-2020 г., значителният обем на нереализирания финансов ресурс предполага риск от неизпълнение на заложените разходи предвид факта, че края на 2023 г. съвпада с края на периода на допустимост на разходите.

[38] Федералният резерв – централната банкова система на САЩ

3. АНАЛИЗ НА ЧУВСТВИТЕЛНОСТТА

3.1. АЛТЕРНАТИВЕН СЦЕНАРИЙ НА ИЗБРАНИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

Повече от година след началото на войната на Руската федерация в Украйна международната икономическа обстановка остава несигурна и трудно предвидима. В алтернативния макроикономически сценарий е разгледан вариант на по-неблагоприятна динамика на външното търсене и по-голям спад на цените на международните суровини спрямо базовия сценарий. Шокът върху растежа на европейската и световната икономики се проявява през втората половина на 2023 г., като тенденцията ще се пренесе и през 2024 г. През последните две години от прогнозния период БВП както на ЕС, така и на света ще отбележи по-високи растежи спрямо базовия сценарий, но нивото му по постоянни цени ще остане по-ниско до края на прогнозния хоризонт. В разгледания сценарий отрицателният ефект върху икономиката на ЕС е по-силен, което предполага и известно обезценяване на еврото спрямо долара. По-слабото световно търсене ще доведе и до относително по-ниски международни цени на суровините до края на 2026 г. В резултат на по-ниската икономическа активност в ЕС и по-големия спад на международните цени се предполага, че ЕЦБ ще започне политика на постепенно понижение на основния лихвен процент още през втората половина на 2024 г. Вероятността от осъществяването на подобен негативен сценарий е диктувана от силното повишение на лихвените проценти през 2022 г. Високата задлъжнялост и покачващата се цена на обслужване на дълга увеличават риска от просрочване на текущите плащания към кредиторите и влошаване на финансовата стабилност. Това би се отразило негативно върху пазара на недвижими имоти, строителството и потреблението на домакинствата.

Табл. VII-2: Обобщение на допусканията, използвани в алтернативния сценарий (отклонение спрямо базовия) за периода 2023-2026 г.

МЕЖДУНАРОДНА СРЕДА	2023	2024	2025	2026
Световна икономика (реален растеж, пр.п.)	-0,4	-0,6	0,4	0,1
Европейска икономика – ЕС 27 (реален растеж, пр.п.)	-0,7	-1,1	0,7	0,1
Валутен курс щ.д./евро (%)	-4,0%	-2,0%	0,0%	0,0%
Цена на петрол "Брент", щ.д./барел (%)	-2,9%	-8,7%	-2,5%	-2,0%
Цени на метали (в щ.д., %)	-0,5%	-1,0%	-0,5%	-0,5%
Цени на селскостопански суровини (в щ.д., %)	-0,5%	-6,1%	-0,5%	-0,5%
Цени на хранителни продукти (в щ.д., %)	-2,6%	-3,4%	-1,2%	-1,2%
Цени на неенергийни суровини (в щ.д. ,%)	-5,4	-2,6	-0,3	2,1
EURIBOR 3м. (пр.п.)	0,0	-0,3	0,0	0,0

Източник: МФ

По-слабото търсене от страна на основните ни търговски партньори ще понижи реалния растеж на БВП на България през 2023 и 2024 г. През следващите две години от прогнозния период икономическият растеж ще е малко по-висок спрямо базовия сценарий. През 2025 г. причина за това развитие ще бъде по-силното външно търсене, което ще се отрази положително на растежа на износа на стоки и услуги, а в края на периода – от по-високите инвестиции в основен капитал. Нивото на БВП по текущи цени обаче ще остане под това в базовия сценарий отчасти поради по-ниския дефлатор на БВП. По-слабият растеж на приходите на фирмите от износ ще се отрази негативно върху заетостта и доходите в страната и оттам на потреблението. Инвестициите също ще бъдат повлияни отрицателно по линия на по-слабото търсене и високата несигурност, особено в сферата на недвижимите имоти и строителството. Обезценяването на еврото спрямо долара през 2023 г. ще повиши цените на вносните суровини и ще се отрази в малко по-висока инфлация спрямо базовия сценарий. През остатъка от периода в алтернативния сценарий ще се наблюдава относително по-ниска инфлация, под влияние на очакваното по-голямо понижение на международните цени на суровините. В резултат на влошените условия на търговия дефлаторът на БВП ще бъде по-нисък спрямо базовия сценарий през целия период 2023-2026 г. Дефицитът по текущата сметка ще се повиши спрямо основния сценарий, следвайки тенденциите във външната търговия.

Обобщение на очакваните промени в основни макроикономически показатели, в резултат от направените промени в допусканията, са представени в следващата таблица:

Табл. VII-3: Основни макроикономически показатели (отклонение спрямо базовия сценарий) за периода 2023-2026 г.

Основни макроикономически показатели	2023	2024	2025	2026
Брутен вътрешен продукт				
БВП ниво по текущи цени (%)	-0,5%	-1,2%	-1,1%	-1,1%
БВП (реален растеж, пр.п.)	-0,1	-0,5	0,1	0,2
Потребление	0,0	-0,1	0,1	0,0
Брутообразуване на основен капитал	0,5	-1,1	-1,1	1,1
Износ на стоки и услуги	-0,7	-1,0	1,0	0,0
Внос на стоки и услуги	-0,3	-0,6	0,4	0,0
Пазар на труда и цени				
Заетост (СНС, %)	0,0%	-0,2%	-0,2%	-0,1%
Коефициент на безработица (НРС, пр.п.)	0,0	0,1	0,1	0,1
Компенсация на наетите (%)	-0,1%	-0,3%	-0,4%	-0,5%
Дефлатор на БВП (пр.п.)	-0,3	-0,2	-0,1	-0,2
Средногодишна инфлация (ХИПЦ, пр.п.)	0,3	-0,4	-0,3	-0,2
Платежен баланс				
Текуща сметка % БВП (пр.п.)	-0,6	-0,8	-0,5	-0,6
Бюджетен сектор				
Бюджетни приходи (%)	-0,2	-0,6	-0,5	-0,5
Бюджетен баланс % от БВП (пр.п.)	-0,1	-0,3	-0,3	-0,3
Държавен дълг % от БВП (пр.п.)	0,2	0,7	0,9	1,2

Източник: МФ

3.2. ЧУВСТВИТЕЛНОСТ НА ПРОГНОЗИТЕ КЪМ АЛТЕРНАТИВНИЯ СЦЕНАРИЙ

Анализът на чувствителността представя промяната върху основни бюджетни параметри, която би настъпила при реализиране на алтернативния макроикономически сценарий.

При алтернативния сценарий БВП по текущи цени е по-нисък в периода 2023-2026 г., което оказва отрицателен ефект върху данъчните постъпления и съответно общите бюджетни приходи. Основен принос имат по-ниските приходи от данъка върху доходите на физическите лица, както и постъпленията от социално и здравно-осигурителни вноски, което се дължи на по-ниското ниво на компенсация на наетите в алтернативния сценарий. Общите приходи ще се понижат спрямо базовия сценарий с 0,2% през 2023 г. и 0,6% през 2024 г. В резултат от изменението на приходите и по-ниското ниво на номиналния БВП, бюджетният баланс би се влошил с 0,1 пр.п. през текущата година и 0,3 пр.п. за остатъка от периода.

Промяната в допусканията, по-високите бюджетни дефицити и по-ниското равнище на БВП по текущи цени ще се отрази в повишение на държавния дълг, като процент от БВП, с между 0,2 и 1,2 пр.п.

4. ПРОЦЕДУРИ И КАЧЕСТВО НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

4.1. БЮДЖЕТНА ПРОЦЕДУРА ЗА 2024 Г.

Бюджетирането е постоянен процес, но етапите и стъпките за неговото реализиране търпят своето развитие в зависимост от много фактори – организационни, икономически, политически, законови и други, които предопределят необходимостта от разработването на график, с който да се организира процесът по планирането и съставянето на бюджетните документи.

Подготовката на Бюджет 2023 беше повлияна от политическия цикъл, свързан с провеждането на предсрочни парламентарни избори в края на 2022 г., като разглеждането и одобряването на законопроекта за държавния бюджет на Република България за 2023 г. и на актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за 2023-2025 г. не се реализираха в рамките на предвидените срокове. В тази връзка в рамките на първия етап на бюджетната процедура за 2024 г. беше осъществена подготовката на Бюджет 2023, чиито параметри и допускания са база за разработването на средносрочната бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г.

Бюджетната процедура за 2024 г. бе одобрена с Решение № 70 на Министерския съвет от 27 януари 2023 г. и е съобразена със сроковете по прилагането на механизмите и мерките, заложени в основните етапи на Европейския семестър за координация на икономическите политики през 2023 г.

В съответствие с правомощията по чл. 67, ал. 4 от ЗПФ програмен формат на бюджет за 2024 г. ще прилагат всички първостепенни разпоредители с бюджет, чиито бюджети са част от държавния бюджет, с изключение на Народното събрание и на съдебната власт.

Предвидено е при промяна в структурата на Министерския съвет, както и при създаване на нови и закриващи се структури и функции/дейности на бюджетни

организации, чиито бюджети се включват в консолидираната фискална програма, отговорностите по бюджетната процедура за 2024 г. да преминават към съответния първостепенен разпоредител с бюджет – новоопределен или правоприемник. При включване в консолидираната фискална програма на нови икономически обособени лица по чл. 13, ал. 4 от ЗПФ във връзка с преобразуване на създадените със специални закони на основание чл. 62, ал. 3 от Търговския закон държавни предприятия отговорностите по бюджетната процедура за 2024 г. е на съответния принципал.

Също така, при включване на нови юридически лица, контролирани от държавата и/или общините, попадащи в обхвата на институционален сектор „Държавно управление“, както и юридическите лица, контролирани от държавата и/или общините, с общ размер на задълженията към 31.12.2021 г. над 0,1 на сто от БВП, които не са част от КФП и не попадат в обхвата на сектор „Държавно управление“, отговорностите за предоставяне на информация е на съответния принципал – министър или кмет на община.

В процедурата е включено предвиденото с чл. 62, т. 5 от Закона за радиото и телевизията (ЗРТ) предварително съгласуване със Съвета за електронни медии (СЕМ) на проектобюджетите и бюджетните прогнози на обществените медии, в частта на включените трансфери (субсидии) от държавния бюджет, като на първия етап от бюджетната процедура за 2024 г. е разписан редът за разработването и представянето от СЕМ на предложение за разработването и представянето от СЕМ на предложение за нормативи за час програма за подготовка, създаване и разпространение на национални и регионални програми на БНР и БНТ през 2024 г. с оглед утвърждаването му от Министерския съвет съгласно на чл. 70, ал. 4, т. 1 от ЗРТ.

В рамките на бюджетната процедура за 2024 г. и в съответствие със ЗПФ се изготвя пролетна и есенна макроикономическа прогноза и се приемат стандарти за финансиране на делегираните от държавата дейности чрез общинските бюджети. В хода на бюджетната процедура са интегрирани и процедури за одобряване от Министерския съвет на проектите, които ще се финансират с държавни и/или държавногарантирани заеми през 2024 г.

В бюджетната процедура са определени сроковете и отговорностите на изпълнителната власт във връзка с функциите на Фискалния съвет в рамките на процеса по съставяне на бюджета.

Процедурата за 2024 г. е разделена на два основни етапа.

В рамките на първия етап е предвидено Министерският съвет да разгледа и одобри средносрочната бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г., да приеме стандартите за делегираните от държавата дейности с натурални и стойностни показатели през 2024 г., да утвърди нормативи за час програма за подготовка, създаване и разпространение на национални и регионални програми на БНР и БНТ през 2024 г. и да одобри изготвените от министъра на финансите мотиви при неприемане на мотивираното становище и препоръките на Фискалния съвет относно пролетната макроикономическа прогноза и/или средносрочната бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г.

Предвидено е също Министерският съвет да разгледа и одобри изготвен от министъра на образованието и науката проект на решение за одобряване на максималния размер на новите държавни гаранции, които могат да бъдат издадени през 2024 г. по Закона за кредитиране на студенти и докторанти, както и изготвен от министъра на финансите проект на решение за одобряване проектите, които ще се финансират с държавни и/или държавногарантирани заеми през 2024 г.

Етапът завършва през месец юни с привеждането в съответствие от ПРБ на бюджетните им прогнози за периода 2024-2026 г. с приетите от Министерския съвет решения и с

публикуването на бюджетните прогнози в програмен формат на интернет страниците им при спазване на изискванията на Закона за защита на класифицираната информация.

В рамките на втория етап на процедурата Министерският съвет разглежда и одобрява изготвените от министъра на финансите проекти на Закон за държавния бюджет на Република България за 2024 г. и на актуализирана средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г., която представлява мотиви към законопроекта, както и на мотиви при неприемане на мотивираното становище и препоръките на Фискалния съвет относно есенната макроикономическа прогноза и/или законопроекта за държавния бюджет на Република България за 2024 г. и актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. При необходимост Министерският съвет одобрява и изменение и допълнение на решението за приемане на стандарти за делегираните от държавата дейности с натурални и стойностни показатели през 2024 г. и на решението за утвърждаване на нормативи за час програма за подготовка, създаване и разпространение на национални и регионални програми на БНР и БНТ през 2024 г.

Освен това, Министерството на финансите изготвя законопроектите за изменение и допълнение на данъчните закони, чиито фискални ефекти се отразяват върху разчетите и допусканията за подготовката на ЗДБРБ за 2024 г. и АСБП за периода 2024-2026 г.

Съгласуването с Националното сдружение на общините в Република България на механизма за разпределяне на общата изравнителна субсидия и на целевата субсидия за капиталови разходи по общини и провеждането на консултации по предложенията на сдружението за общия размер на основните бюджетни взаимоотношения на общинските бюджети с централния бюджет и на други предложения по проекта на държавния бюджет за 2024 г. в частта му за общините също е част от втория етап.

Министерският съвет също разглежда и одобрява и подготвените от управителя на Националната здравноосигурителна каса и внесени чрез министъра на здравеопазването в Министерския съвет проекти на Закон за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2024 г. и на мотиви при неприемане на мотивираното становище и препоръките на Фискалния съвет относно законопроекта, както и подготвените от управителя на Националния осигурителен институт и внесени чрез министъра на труда и социалната политика в Министерския съвет проекти на Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2024 г. и на мотиви при неприемане на мотивираното становище и препоръките на Фискалния съвет относно законопроекта.

В едномесечен срок от обнародването в „Държавен вестник“ на Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г. Министерският съвет приема изготвения от министъра на финансите проект на Постановление за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2024 г.

При необходимост в едномесечен срок от обнародването на Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2024 г., Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2024 г. и на данъчните закони Министерският съвет провежда заседание, на което разглежда и одобрява промени в актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. в съответствие с параметрите на приетите закони.

При необходимост в едноседмичен срок от одобряването на промените в актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г. първостепенните разпоредители с бюджет, които прилагат програмен формат на

бюджет, актуализират програмните формати на бюджетите си и ги публикуват на интернет страниците си, с което бюджетната процедура за 2024 г. приключва.

Спазването на бюджетната процедура създава условия за прозрачност и представлява елемент на доброто управление на публичните финанси. Добросъвестното участие в бюджетния процес на всички бюджетни организации е условие за цялостния успех на процедурата и предпоставка за постигане на желаните крайни резултати от провеждането й, а именно устойчиви средносрочна бюджетна прогноза и годишен държавен бюджет.

4.2. ФИСКАЛНИ ПРАВИЛА И ОГРАНИЧЕНИЯ

Наличието на законова рамка, определяща бюджетните правила, ограниченията и процедурите за действие при наличие на отклонения от заложените цели за даден показател, е предпоставка за повишаване на предсказуемостта на провежданата фискална политика, за спазването на бюджетната и финансова дисциплина и за гарантиране устойчивостта на публичните финанси. Фискалните правила следва да имат постоянен характер, да се отнасят за значим индикатор (в най-общия случай за бюджетния баланс, дълга, разходите и приходите) и да поставят числови ограничения или цел. Изисква се също наличието на законови изисквания и процедури за корективни механизми и мерки за връщане към целта или към определеното с правилото ограничение и случаите на отклонение от целта/ограничението.

По отношение на обхвата разграничаваме правила за показатели както по националната методология – за бюджетното салдо и размера на разходите по консолидираната фискална програма (на касова основа) и за държавния дълг, така и показатели съгласно европейската методология – за сектор „Държавно управление“ (за някои правила – и за съответните му подсектори) – за средносрочната бюджетна цел за структурния дефицит, за бюджетното салдо, за ръста на разходите и за консолидирания дълг за сектор „Държавно управление“.

С приемането на Закона за публичните финанси и Закона за Фискален съвет и автоматични корективни механизми и на последващите им изменения и допълнения, свързани с постигане на пълно съответствие с европейското законодателство, България покри изцяло изискванията за засилване и укрепване на икономическото управление в ЕС. Правилата отговарят на международно приетите дефиниции и критерии и на изискванията за съгласуване на националното фискално планиране с превантивната и корективната част на Пакта за стабилност и растеж на ЕС.

Концентрирането на фискалните правила и тяхната трайна уредба в рамките на ЗПФ оказва положително влияние не само за подобряване на координацията при изпълнението на различни политики, а и за по-доброто планиране, разработване и провеждане на фискалната политика, тъй като се гарантира тяхната дългосрочна устойчивост.

Важно условие за доброто функциониране на фискалните правила са органите, които осъществяват контрол за спазването им, както и наличието на корективни механизми в случай на отклонение от поставените цели. Проследяването им се базира на универсални критерии за оценка на фискалната политика.

Фискалните правила като цяло налагат ограничения върху фискалната политика на национално ниво, но някои от тях налагат числови ограничения и върху бюджетни показатели на индивидуални бюджети, като тези на общините.

Правната рамка, уреждаща фискалните правила и ограничения, но също и резултатите от тяхното прилагане, са обект на периодичен преглед както от страна на правителството, така и от органите на Европейския съюз и международни финансови институции. При установяване на несъответствия на нормите, уреждащи бюджетната рамка, спрямо международно установени норми и практики в тази област, както и при неуредени обществени отношения при управлението на публичните финанси, които пораждат рискове за бюджета и за спазването на фискалните правила, правителството предприема съответните мерки за урегулиране. От приемането на ЗПФ през 2013 г. до настоящия момент са приети три (през 2016, 2017 и 2020 г.) съществени изменения и допълнения на ЗПФ, които са били свързани с прецизиране и доразвиване на уредбата с цел подобряване на процесите по управлението на публичните финанси и постигане на пълно съответствие с изискванията на Директива 2011/85/ЕС на Съвета от 8 ноември 2011 година относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки, създаването на условия за изпълнението на относимите регламенти, приети в края на 2011 г., както и по отношение на фискалните правила и ограничения с оглед осигуряване на адекватен отговор на предизвикателствата на COVID-19 кризата и създалата се извънредна обстановка.

Спазването на фискалните правила и бюджетна дисциплина са отговорности на различни власти. Правителството отговаря за спазването на фискалните правила на национално ниво (за КФП и за сектор „Държавно управление“) при ограничени възможности за въздействие върху подсекторите (местни власти, социалноосигурителни фондове и автономни бюджети), като при налични отклонения може да компенсира само в обхвата на централното правителство. Възможни са отклонения от заложените ограничения, когато са в резултат на възникнали наложителни мерки с еднократен характер и същите не водят до трайни негативни тенденции за развитие на фискалната политика в средносрочен план.

На ниво отделни бюджети законовите ангажименти на първостепенните разпоредители с бюджет изискват в рамките на управленската отговорност да се спазва бюджетна дисциплина, в т.ч. и приложимите за тях правила. Това важи и за самостоятелните бюджети, които не са част от държавния бюджет, тъй като те влияят върху параметрите на бюджетната рамка на национално ниво.

В отговор на глобалните предизвикателства, свързани с овладяване и преодоляване на последствията от възникналата пандемия от COVID-19, се мобилизираха както национални, така и европейски ресурси и безпроблемното реализиране на тези проактивни антициклични мерки не следва да бъде възпрепятствано, поради което беше предвидено в националното законодателство да бъде заложена възможност за временно отклонение от ограниченията в условията на извънредни обстоятелства, което беше причина за приемането в края на 2020 г. на промени на Закона за публичните финанси. Промените осигуриха по-голяма гъвкавост по отношение на националните фискални правила при наличието на извънредни обстоятелства чрез въвеждането на норми за временно отклонение от ограниченията в съответствие с изискванията на динамичната и бързо променящата се действителност и премахване на предпоставките за проциклично въздействие; ясно дефиниране на ограниченията и допустимите отклонения; осигуряване изпълнението на мерки за ограничаване и преодоляване на последиците от възникнали извънредни ситуации и безпрепятствено

усвояване на средства от европейските фондове и програми, в т.ч. и реализирането на съответни планове за възстановяване. С приемане на тези промени се осигури възможност ограниченията да са в съответствие с динамичните предизвикателства при спазване на изискванията на европейското законодателство.

Освен основните принципи, правила и процедури, относими за всички разпоредители с бюджет, натрупаните бюджетни дисбаланси на местните власти и невъзможността да се спазват правилата за общините са причина за законово уреждане на процедури за идентифициране на общини с финансови затруднения и създаване на механизми за финансово оздравяване.

За периода на прилагане на промените в ЗПФ по отношение на създадения механизъм за финансово оздравяване на общините броят на общините, дефинирани като общини с финансови затруднения, намалява.

През периода 2024-2026 г. ще продължи практиката за определяне на общини с финансови затруднения по реда на глава осма „а“ от ЗПФ.

4.3. КАЧЕСТВО НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

Стратегията на политиката в областта на качеството на публичните финанси следва последователните действия за институционални, нормативни и методологически промени в посока на подобряване управлението на публичните финанси.

Постигането на устойчива средносрочна фискална рамка и нейното реализиране са свързани с реализирането на редица мерки за повишаване на качеството на публичните финанси, изразяващи се в подобряване на бюджетния процес, усъвършенстване на бюджетните документи, утвърждаване прилагането на добри бюджетни практики и проследяване на ефектите от провежданите секторни политики чрез мониторинг на ключовите индикатори за измерване на напредъка по отношение изпълнението на стратегическите цели на политиките и постигането на очакваните ползи/ефекти за обществото.

Въпреки породените от пандемията и борбата с преодоляване на последиците от нея предизвикателства, както и политическите рискове, продължават усилията за постигане на по-добра обвързаност между финансирането на провежданите политики и постигнатите резултати от изпълнението им.

През последните години се утвърди практиката в средносрочната бюджетна прогноза и в нейната актуализация да се помества информация за ключови индикатори за измерване на степента на постигане на целите на политиките, провеждани от органите на изпълнителната власт.

В средносрочен план се очаква натрупването на информация по дефинираните ключови индикатори за изпълнение да допринесе за създаване на устойчива база за мониторинг и проследяване на тенденции, както и за оценка на връзката между стратегическите цели на бюджетните организации и изпълняваните от тях политики/бюджетни програми.

Независимо от установената трайна уредба на бюджетната рамка с приемането на Закона за публичните финанси през 2013 г., продължават усилията за усъвършенстване

на нормативната база в областта на бюджета, които са съпроводени от наблюдение и анализ на прилагането на бюджетното законодателство и на бюджетните практики, както и на спазването на фискалните правила.

Законовата рамка за програмното бюджетиране изисква правителството да поддържа актуална програмна класификация, утвърждавана от Министерския съвет, която да съответства на функциите на централната администрация и на портфейлите на органите на изпълнителната власт, които провеждат политики, поради което програмната класификация беше актуализирана съгласно действащата към момента нормативна уредба.

Качеството на публичните финанси се гради на основата на разработваните макроикономически и бюджетни прогнози в подкрепа на провежданата от правителството благоразумна фискална политика, като за целта е необходим коректив – независим орган, който със своите функции да насърчава устойчивостта на бюджетната рамка, в т.ч. и като следи за спазването на фискалните правила, както за наличието на корективни механизми в случаи на отклонения от поставените цели.

Засилената рамка за фискално управление в рамките на ЕС разшири ролята и официализира задачите на националните независими фискални институции, което намери място в националното законодателство.

Ефективното взаимодействие на Министерството на финансите с Фискалния съвет при подготовката на основните бюджетни документи дава своя принос за повишаване качеството и надеждността на информацията и данните на базата на анализи, оценки и препоръки на Фискалния съвет. Фискалният съвет допринася и за повишаване на отчетността и подобряване на фискалната прозрачност посредством наблюдението за спазването на числовите фискални правила и за индикиране при наличие на потенциални рискове за бюджета.

Присъединяването на Република България към ОИСР е кауза с високо значение за страната, тъй като дейността на тази организация обхваща почти всички аспекти на социално-икономическия живот.

На 10 юни 2022 г. ОИСР даде официално начало на разговорите за присъединяване на България, като одобри Пътна карта с параметрите, етапите и условията на присъединителния процес в рамките на годишната среща на Съвета на ОИСР на ниво министри. Предвид необходимостта страната ни да направи оценка на съответствието на законодателство, политики и практики с най-добрите стандарти на ОИСР и впоследствие да изработи начини за тяхното усъвършенстване в съответствие с дадените препоръки от отделните Комитети, беше идентифицирано участието на водещи и/или партниращи институции по правните инструменти на ОИСР. Изготвените самооценки бяха изпратени на Междуведомствения координационен механизъм за организация и координация на процеса на разговори и подготвителни дейности за присъединяването на Република България към ОИСР и бяха включени в Първоначалния меморандум. Също така беше направена и подготовка за участието на различните институции в комитети/работни органи на ОИСР във връзка с техническите прегледи в рамките на процеса на присъединяване.

През последните години България се присъедини към редица правни инструменти на ОИСР и активизира участието си във все по-голям брой комитети и работни групи на ОИСР, като усилията на страната ни са насочени към поддържането на активна позиция и внасянето на добавена стойност в тяхната работа. Към момента България участва със

статут на „член“/„асоцииран член“ в дейността на 13 работни органа, в 6 други органа има статут на „участник“, а в други 19 е „гост“/„наблюдател“ Страната ни се е присъединила към 32 правни инструмента и е поискала присъединяване към още 6.

По отношение на управлението на публичните финанси една от ключовите препоръки на Съвета на ОИСР е по отношение на принципите за бюджетно управление „OECD Council Recommendation on Budgetary Governance (2015)“, която е заложена и в съответния правен инструмент, към който България се е присъединила, изготвила е самооценка за съответствието на законодателството, политиките и практиките.

Следва да се отбележи, че бюджетният преглед на България от 2019 г. „Budgeting in Bulgaria“, който е публикуван на официалната интернет страница на ОИСР в брой 2 за 2021 г. на изданието OECD Journal on Budgeting, също се базираше на оценка на степента на съответствие с насоките на Съвета на ОИСР за бюджетно управление, което представлява сравнение с утвърдени международни стандарти и най-добри практики в процеса на бюджетиране и фискално управление.

България участва в проучването „Отворен бюджет“ (Open Budget Survey) на Международното бюджетно партньорство (International Budget Partnership) от 2006 година, когато постига 47 пункта, като с течение на времето страната ни отбелязва значително подобрение на оценката си до постигнатите 71 пункта през 2019 и 2021 г., което е средната стойност за страните-членки на ОИСР. По този начин страната остава във втората група държави в индекса с оценка между 60 и 80 (от максимални 100), като за тези страни се смята, че предоставят „значителна информация“ за бюджета.

Индексът „Отворен бюджет“ е единственото международно независимо сравнително изследване на бюджетната прозрачност, което оценява степента, в която правителствата на 117 страни по света осигуряват на обществото навременна и подробна информация за бюджета. Индексът покрива процедурите по съставяне, приемане, изпълнение и отчитане на бюджета и отговорностите на други институции като Сметната палата и законодателната власт в бюджетния процес.

Като цяло правителството на България предоставя значителен обем информация чрез осемте вида ключови бюджетни документа, които са обект на оценката. Безспорно от съществено значение за отбелязания напредък през последните години е изготвянето и публикуването на „Бюджет за гражданите“ на различни етапи от бюджетния процес.

Оценката за бюджетен надзор е 61 пункта (от максимални 100), като показателят оценява функциите на законодателните и на върховните одитни институции за осигуряване на мониторинг по отношение на бюджета.

По отношение на участието на обществеността в бюджетния процес страната ни постигна оценка от 26 пункта (от максимални 100), като този показател оценява формалните възможности, предоставени на обществеността за участие в различни бюджетни инициативи.

Част VIII. Приложения

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1:
ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2022 Г. И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КФП КЪМ 28.02.2023 Г.

1. ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КФП ЗА 2022 Г.

(в млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛ	Програма 2022 г.	Отчет 31.12.2022 г.			Отчет 2022 г. на съпоставима база[39]	
		КФП*	Национален бюджет	ЕС[40]	КФП*	спрямо Програма 2022 г.
к.1	к.2	к.3=к.4+к.5	к.4	к.5	к.6	к.7=к.6:к.2
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	**59 658,7**	**64 788,9**	**58 963,5**	**5 825,4**	**61 607,9**	**103,3%**
Данъчни приходи	46 122,6	46 783,0	46 783,0	0,0	46 783,0	101,4%
Преки данъци	9 051,7	9 923,8	9 923,8		9 923,8	109,6%
Косвени данъци	22 275,1	21 541,5	21 541,5		21 541,5	96,7%
Приходи от социални и здравноосиг. вноски	13 393,8	13 737,7	13 737,7		13 737,7	102,6%
Други данъци	1 402,0	1 580,0	1 580,0	0,0	1 580,0	112,7%
Неданъчни приходи	7 343,3	12 000,5	12 008,7	-8,1	8 819,5	120,1%

[39] По бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ постъпват неданъчни приходи, респективно се извършват разходи, в изпълнение на § 24 и § 23 от преходните и заключителните разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., които са с еднократен извънреден характер и не са заложени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. За периода юли-декември постъпилите приходи от целеви вноски са в размер на 3 181,0 млн. лв.

[40] Европейски средства - включват средствата по оперативни програми от Кохезионния и Структурните фондове на ЕС (управлявани от Националния фонд към МФ), Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за гарантиране на земеделието, и Европейския фонд за рибарство (управлявани от Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“), както и други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС. В европейските средства участват и средствата от национално съфинансиране.

ПОКАЗАТЕЛ	Програма 2022 г.	Отчет 31.12.2022 г.			Отчет 2022 г. на съпоставима база[39]	
		КФП*	Национален бюджет	ЕС[40]	КФП*	спрямо Програма 2022 г.
к.1	к.2	к.3=к.4+к.5	к.4	к.5	К.6	к.7=к.6:к.2
Помощи и дарения	6 192,8	6 005,4	171,9	5 833,5	6 005,4	97,0%
РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	**65 887,1**	**66 112,4**	**62 968,5**	**3 143,9**	**62 931,4**	**95,5%**
Нелихвени	63 382,9	63 755,5	60 611,7	3 143,9	60 574,5	95,6%
Текущи	54 704,8	58 002,1	56 678,7	1 323,4	54 821,1	100,2%
Капиталови**	8 400,1	5 706,0	3 908,1	1 798,0	5 706,0	67,9%
Предоставени текущи. и капиталови трансфери за чужбина	19,1	47,3	24,9	22,5	47,3	248,2%
Резерв за неотложни и непредвидени разходи	258,8					
Лихвени	664,3	651,8	651,8		651,8	98,1%
Вноска в общия бюджет на ЕС	1 839,9	1 705,0	1 705,0		1 705,0	92,7%
Трансфери - нето			-1 103,4	1 103,4		
БЮДЖЕТНО САЛДО	**-6 228,4**	**-1 323,5**	**-5 108,4**	**3 784,9**	**-1 323,5**	

* Данните са на база на тримесечните отчети за касовото изпълнение на ПРБ; ** Вкл. нетен прираст на държавния резерв.

Изпълнение на приходите, помощите и даренията по КФП

Приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2022 г. са в размер на **64 788,9 млн. лв., вкл. 3 181,0 млн. лв. приходи с еднократен извънреден характер**[41], които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. С оглед съпоставимост на данните спрямо годишните разчети към ЗДБРБ за 2022 г., влиянието на посочените еднократни приходи, респективно разходи, следва да бъде елиминирано. На съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. приходите, помощите и даренията по КФП за 2022 г. са в размер на **61 607,9 млн. лв., което представлява превишение на разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. с 3,3 на сто.**

Данъчно-осигурителните приходи, отчетени по КФП са в размер на ***46 783,0 млн. лв.***, което е с 1,4 на сто или 660,4 млн. лв. над заложеното в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г., в т.ч. 343,8 млн. лв. превишение на разчета при постъпленията от социални и здравноосигурителни вноски, 219,2 млн. лв. по-високи данъчни приходи по държавния бюджет (от които 72 млн. лв. авансова солидарна вноска от „Лукойл България“) и 91,4 млн. лв. над разчета основно имуществени данъци по общинските бюджети. В частта на данъчните приходи по държавния бюджет преизпълнение има при корпоративните данъци, ДДФЛ и митата, а приходите от ДДС и акцизи са по-ниски от планираните за годината. При приходите от ДДС данните показват, че съпоставено с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. постъпленията за годината са с 688,7 млн. лв. по-ниски от планираните. Параметрите по изпълнението при този данък са близки до предложените разчети от Министерството на финансите в първоначалния проект на ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. от юни, които в последствие при обсъждането и гласуването на законопроекта в Народното събрание бяха допълнително увеличени със 760,0 млн. лв. в окончателно гласуваните текстове. По отношение на приходите от акцизи следва да се отбележи, че през 2022 г. Народното събрание не прие предложените от Министерството на финансите промени за въвеждане на акцизен календар за тютюневите изделия през 2022 г., като същевременно не беше извършено съответното намаление на прогнозния размер на постъпленията от акцизи с ефекта от мярката в размер на 100 млн. лв., включени в ЗДБРБ за 2022 г., колкото приблизително е неизпълнението на разчета за годината.

Приходите в частта на *преките данъци* възлизат на *9 923,8 млн. лв.*, което представлява 109,6% спрямо разчета за 2022 година. Съпоставени с 2021 г., преките данъци нарастват с 9,6% (1 665,4 млн. лв.).

Приходите от *косвени данъци* са в размер на 21 541,5 млн. лв., което представлява 96,7% от предвидените в ЗДБРБ за 2022 г. Съпоставени с отчетените през 2021 г., косвените данъци нарастват с 13,5% (2 565,2 млн. лв.).

Постъпленията от *други данъци* (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на *1 580,0 млн. лв*., което представлява 112,7 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. и нарастват с 11,9% (168,5 млн. лв.) спрямо 2021 година.

Приходите от *социалноосигурителни и здравни вноски* към 31.12.2022 г. са в размер на *13 737,7 млн. лв.* или 102,6 % спрямо планираните за годината, като спрямо предходната година нарастват с 1 507,6 млн. лв. (12,3%).

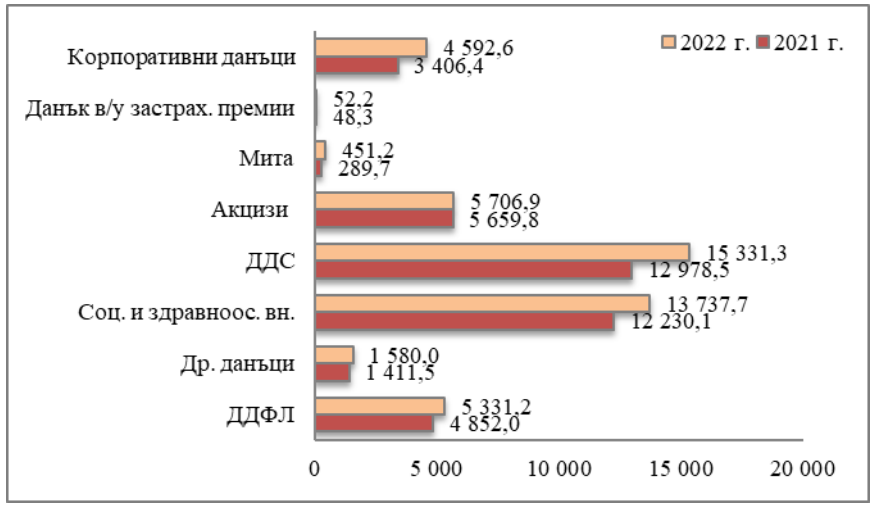
Неданъчните приходи са в размер на **12 000,5 млн. лв**. (вкл. 3 181,0 млн. лв. еднократни извънредни приходи), което представлява 163,4% изпълнение на годишните разчети. На съпоставима база, при елиминиране на въздействието на еднократни извънредни приходи, неданъчните приходи по КФП за 2022 г. са в размер на 8 819,5 млн. лв., което представлява преизпълнение на годишния разчет с 20,1 на сто (1 476,2 млн. лв.). Неданъчните приходи се формират основно от приходи от държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от собственост, вкл. вноски от приходи от държавни и общински предприятия, приходи от концесии, приходи от продажба на квоти за емисии на парникови газове и други. В частта на неданъчните приходи най-значително преизпълнение на разчетите има при отчисленията от АЕЦ „Козлодуй“ за двата т. нар. „ядрени“ фонда – Фонд „Радиоактивни отпадъци“ и Фонд „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения“. Отчисленията за двата фонда са с 511,6 млн. лв. по-високи от планираните, което се дължи на високите цени на електроенергията на свободния пазар. Подобна е и ситуацията с приходите от продажба на квоти за парникови газове, които са със 163,3 млн. лв. над заложените в годишния разчет и отново са свързани с волатилните условия на свободния пазар на електричество.

Постъпленията от ***помощи и дарения*** от страната и чужбина (основно помощи от фондовете на ЕС) са в размер на **6 005,4 млн. лв.**, или 97,0% от разчета за 2022

[41] По бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ постъпват неданъчни приходи, респективно се извършват разходи, в изпълнение на § 24 и § 23 от преходните и заключителните разпоредби на ЗДБРБ за 2022 г., които са с еднократен извънреден характер и не са заложени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. За периода юли-декември постъпилите приходи от целеви вноски са в размер на 3 181,0 млн. лв.

година. Постъпленията са по-ниски от разчетените със ЗДБРБ за 2022 г. със 187,3 млн. лв., което се дължи на по-ниското усвояване на разходите по сметките за средства от ЕС, респективно по-ниския размер на възстановените средства от ЕК.

Граф.: Данъчно-осигурителни приходи по КФП за 2021 г. и 2022 г. (млн. лв.)

Източник: МФ

Изпълнение на разходите

Разходите по консолидираната фискална програма (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) за 2022 г. възлизат на **66 112,4 млн. лв., вкл. 3 181,0 млн. лв. разходи с еднократен извънреден характер, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г.** На съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. разходите по КФП са в размер на 62 931,4 млн. лв., което представлява 95,5% от разчета към ЗДБРБ за 2022 г.

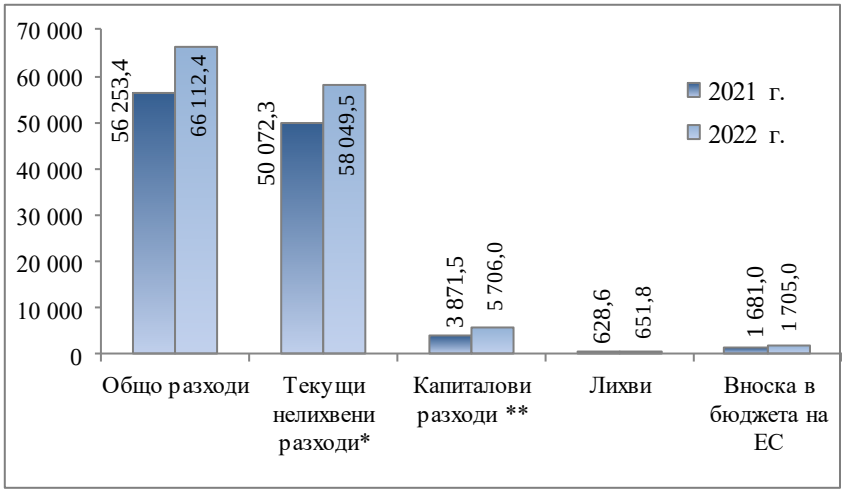
Разходите по КФП са по-ниски от планираните, като най-съществено забавяне има при усвояването на разходите по сметките за средства от ЕС - основно по Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) и някои оперативни програми и проекти по програмен период 2021-2027 г. По-ниски от планираните са и разходите (основно капиталови) и предоставените трансфери по държавния бюджет. Забавянето при изпълнението на проектите и програмите измества голяма част от планираните за 2022 г. разходи в 2023 г. и следващите години, което от една страна, подобрява касовото салдо за 2022 г., а от друга - води до натиск върху бюджета за 2023 година.

Нелихвените разходи за 2022 г. са в размер на 63 755,5 млн. лв., вкл. разходите с еднократен извънреден характер, които не са включени в разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. На съпоставима база с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. нелихвените разходи са в размер на 60 574,5 млн. лв., което представлява 95,6% от годишния разчет. *Текущите нелихвени разходи* (намалени с разходите с еднократен извънреден характер) са в размер на *54 821,1 млн. лв. Капиталовите разходи (вкл. нетния прираст на държавния резерв)* възлизат на *5 706,0 млн. лв. Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на *47,3 млн. лв.*

Лихвените плащания са в размер на 651,8 млн. лв. (98,1% от планираните за 2022 г.).

Частта от вноската на Република България в общия бюджет на ЕС, изплатена към 31 декември 2022 г. от централния бюджет, възлиза на **1 705,0 млн. лв.**, което е в изпълнение на действащото към момента законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС.

Граф.: Основни разходни показатели по КФП за 2021 г. и 2022 г. (млн. лв.)

Източник: МФ

* Вкл. Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина
**Вкл. Нетен прираст на държавния резерв

Разходи по държавния бюджет, бюджетите на социалноосигурителните фондове и бюджетите на общините

• Държавен бюджет

Общият размер на **разходите** по държавния бюджет (вкл. трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) за 2022 г. е **40 641,1 млн. лв.** или 97,4% от предвидените със ЗДБРБ за 2022 година.

Нелихвените разходи по държавния бюджет (без трансферите за др. бюджети) за 2022 г. са в размер на ***17 840,4 млн. лв.***, което представлява 86,8% от годишния разчет. Съпоставени с данните за 2021 г., нелихвените разходи нарастват с 3 416,1 млн. лв. (23,7%).

Разходите за *персонал* (заплати и възнаграждения, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски) са в общ размер на 7 385,4 млн. лв. Разходите за *издръжка* (вкл. разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции) са в размер на 3 793,6 млн. лв. *Социалните разходи* (вкл. разходите за стипендии) са в размер на 1 659,4 млн. лв. и са основно разходи по бюджета на МТСП за помощи по Закона за социално подпомагане, Закона за хората с увреждания, Закона за семейни помощи за деца и др. *Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на 23,4 млн. лв. Разходите за *субсидии* са в размер на 2 548,3 млн. лв., като включват: разходи за субсидии по бюджета на Министерство на енергетиката в размер на 499,0 млн. лв. (в т.ч. 49,0 млн. лв. за финансиране от Фонд „Радиоактивни отпадъци" и Фонд „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения" на извършваните от ДП „Радиоактивни отпадъци" дейности и 450,0 млн. лв. за покриване на високите цени на енергията по приети от МС програми); изплатени през месец септември от Държавен фонд „Земеделие" (Постановление № 247 на Министерския съвет от 17.08.2022 г.) средства в общ размер на 340,4 млн. лв. за осигуряване на ликвидност на земеделските стопани по Временната рамка във връзка с военните действия в Украйна и за подкрепа на свиневъдите и птицевъдите за хуманно отношение към животните, както и за осигуряване на подкрепа на земеделските стопани по национални мерки за компенсации на повишените цени на енергоносители, фуражи, препарати за растителна защита, горива и торове, за сметка на предвидените разходи по чл.1, ал.5 от ЗДБРБ за 2022 г.; 196,2 млн. лв. са за „БДЖ – Пътнически превози" ЕООД; 280,4 млн. лв. за Национална компания „Железопътна инфраструктура" (в т.ч. 1,6 млн. лв. за предотвратяване на последици от стихийни бедствия – ПМС № 154, ПМС № 188, ПМС № 387 от 2022 г.) и 89,8 млн. лв. за „Български пощи" ЕАД (в т.ч. 65,9 млн. лв. за извършване на универсална пощенска услуга и 23,8 млн. лв. за разпространение на периодични печатни издания - вестници и списания). За 2022 г. ДФ „Земеделие" е изплатил субсидии в общ размер на 883,2 млн. лв., от които 731,0 млн. лв. държавна помощ; 70,1 млн. лв. преходна национална помощ за тютюн; 73,9 млн. лв. преходна национална помощ за сектор „Животновъдство" и 7,0 млн. лв. средства за ДДС по схеми „Училищен плод" и „Училищно мляко".

Капиталовите разходи (вкл. нетния прираст на държавния резерв) по държавния бюджет възлизат на 2 430,3 млн. лв. при 800,7 млн. лв. за предходната година. Следва да се има предвид, че през 2021 г. в капиталовите разходи е отразена извършена трансакция по възстановяване на средства по държавния бюджет от сметката за чужди средства на МРРБ в размер на 490 млн. лв., която по същество представлява възстановен разход и се отразява в намаление на разходите на касова основа.

Лихвените плащания по държавния бюджет за 2022 г. са в общ размер на ***611,6 млн. лв.*** или 97,1% от предвидените в годишните разчети.

Нетният размер на **трансферите** по държавния бюджет за 2022 г. е **20 484,1 млн. лв.**

• Разходи по бюджетите на социалноосигурителните фондове

Извършените разходи по бюджетите на социалноосигурителните фондове за 2022 г. са в размер на 24 411,2 млн. лв., което представлява 99,9% от разчета за годината, в т.ч. пенсии, помощи и обезщетения по КСО в размер на 18 006,0 млн. лв. и здравноосигурителни плащания в размер на 5 807,2 млн. лв.

• Разходи по бюджетите на общините

Извършените разходи по общинските бюджети, включително и за сметка на предоставените трансфери от други бюджети са в размер на 10 332,3 млн. лв. или 124,3% спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2022 година.

Текущите нелихвени разходи възлизат на 9 031,2 млн. лв. (125,6% спрямо годишния разчет), а капиталовите разходи са в размер на 1 265,7 млн. лв. или

116,1% спрямо разчета за годината. Лихвените плащания са в размер на 35,4 млн. лв. или 102,3% спрямо разчета за годината.

Бюджетно салдо по консолидираната фискална програма за 2022 г.

Бюджетното салдо по КФП за 2022 г. е **отрицателно** в размер на **1 323,5 млн. лв.** (0,8% от БВП), и се формира от дефицит по националния бюджет в размер на 5 108,4 млн. лв. и излишък по европейските средства в размер на 3 784,9 млн. лв.

Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания и плащания по пазарни мерки и др.) за 2022 г. е 7 590,0 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС към 31.12.2022 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 5 884,9 млн. лв.

Размерът на **фискалния резерв**[42] към 31.12. 2022 г. е **13,4 млрд. лв**., в т.ч. 12,1 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 1,3 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

[42] Съгласно § 1, т. 41 от допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси в обхвата на фискалния резерв се включват и вземанията от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КФП КЪМ 28.02.2023 г.

(в млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛ	Отчет 28.02.2022 г.	Отчет 28.02.2023 г.			Изпълнение 2023 г./2022 г.
		КФП*	Национален бюджет	Европейски средства[43]	
к.1	к.2	к.3=к.4+к.5	к.4	к.5	к.6=к.3:к.2
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	**8 009,4**	**9 451,3**	**9 071,2**	**380,1**	**118,0%**
Данъчни приходи	6 318,9	7 549,6	7 549,6		119,5%
Преки данъци	708,6	803,4	803,4		113,4%
Косвени данъци	3 418,4	3 714,8	3 714,8		108,7%
Приходи от социални и здравноосигурителни вноски	1 991,9	2 361,7	2 361,7		118,6%
Други данъци	200,1	669,8	669,8		334,8%
Неданъчни приходи	1 317,4	1 513,3	1 513,2	0,1	114,9%
Помощи и дарения	373,1	388,4	8,4	380,0	104,1%
РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	**7 296,1**	**9 642,2**	**9 298,7**	**343,5**	**132,2%**
Нелихвени	6 963,2	9 323,2	8 979,6	343,5	133,9%
Текущи	6 547,5	8 742,7	8 571,2	171,6	133,5%
Капиталови**	411,6	575,7	407,6	168,2	139,9%
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	4,2	4,7	0,9	3,8	111,9%
Лихвени	36,9	35,1	35,1		95,2%
Вноска в общия бюджет на ЕС	296,0	284,0	284,0		95,9%
Трансфери - нето			-72,6	72,6	
БЮДЖЕТНО САЛДО	**713,3**	**-190,9**	**-300,1**	**109,2**	

* Данните са на база на месечните отчети за касовото изпълнение на ПРБ; ** Вкл. нетен прираст на държавния резерв.

[43] Европейски средства - включват средствата по оперативни програми от Кохезионния и Структурните фондове на ЕС (администрирани от Националния фонд към МФ), Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за гарантиране на земеделието и Европейския фонд за морско дело и рибарство (администрирани от Разплащателната агенция към ДФ "Земеделие"), както и други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС. В европейските средства участват и средствата от национално съфинансиране.

Изпълнение на приходите, помощите и даренията по КФП

Постъпилите ***приходи, помощи и дарения*** към февруари 2023 г. са в размер на 9 451,3 млн. лв. Постъпленията нарастват с 1 441,9 млн. лв. (18,0%) спрямо отчетените към февруари 2022 г. Данъчните приходи по КФП нарастват номинално с 1 230,7 млн. лв. (вкл. и поради базов ефект от постъпващи от началото на 2023 г. целеви вноски във Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ /446,1 млн. лв. за месеците януари и февруари 2023 г./ от производителите и търговците на електрическа енергия, в изпълнение на § 8 от ПЗР на Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г. Такива вноски през първите два месеца на 2022 г. не са постъпвали). Неданъчните приходи за първите два месеца на 2023 г. са в размер на 1 513,3 млн. лв. и нарастват номинално спрямо същия период на предходната година със 195,9 млн. лв. (14,9 на сто). Постъпленията в частта на помощите и даренията (основно грантове по програмите и фондовете на ЕС) са повече с 15,3 млн. лв. спрямо отчетените за същия период на предходната година.

Общата сума на ***данъчните приходи*** (вкл. приходите от осигурителни вноски) за първите два месеца на 2023 г. са в размер на 7 549,6 млн. лв. Постъпленията от данъци и осигурителни вноски нарастват с 1 230,7 млн. лв. (19,5%) спрямо отчетените за същия период на предходната година, като формират 79,9% от общите постъпления по КФП за периода.

Постъпленията в групата на *преките данъци* са в размер на 803,4 млн. лв., като нарастват с 94,8 млн. лв. (13,4%) спрямо отчетените към февруари 2022 г. Добри са параметрите по изпълнението при ДДФЛ, докато постъпленията от корпоративни данъци остават близки до отчетените за същия период на 2022 г.

Отчетените приходи от *осигурителни вноски* на обществото и здравно осигуряване към 28.02.2023 г. са в размер на 2 361,7 млн. лв., като нарастват с 369,8 млн. лв. (18,6%) спрямо отчетените за същия период на 2022 г.

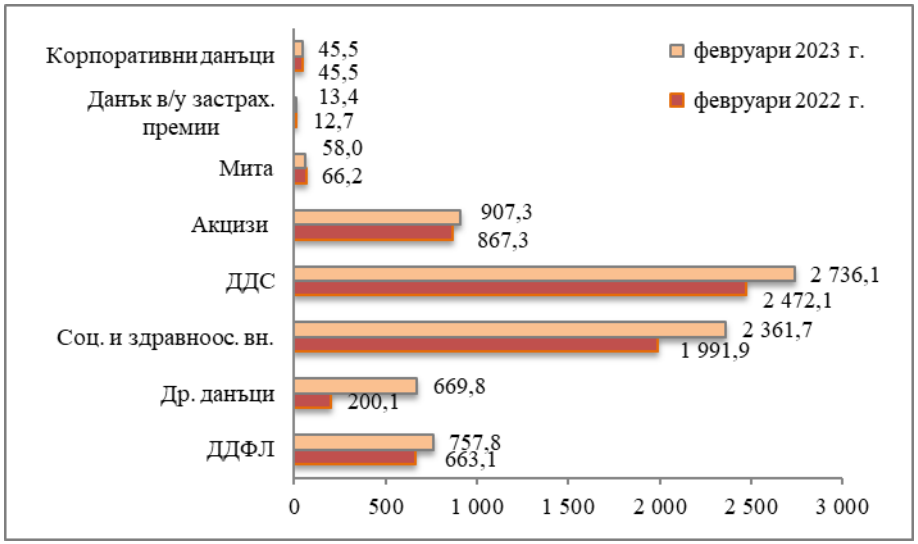
Постъпленията от *косвени данъци* са в размер на 3 714,8 млн. лв. (ръст от 296,4 млн. лв., 8,7% спрямо отчетените към февруари 2022 г.). Приходите от ДДС за първите два месеца на годината са в размер на 2 736,1 млн. лв., като спрямо същия период на предходната година се отчита ръст от 10,7 на сто. През месец януари 2023 г. НАП възстанови към бизнеса значително по-висок ДДС за възстановяване, което се отрази в намаление на постъпленията от ДДС от ВОП за месеца. През месец февруари това изоставане бе компенсирано напълно, като постъпленията от данъка кумулативно за двата месеца надвишават отчетените за първите два месеца на предходната година с 8,6 на сто. Постъпленията от ДДС от внос също нарастват спрямо същия период на предходната година (с 14,5 на сто), като основните фактори, които оказват влияние върху размера на постъпленията са цените на суровините, горивата и стоките на международните пазари, курса на щатския долар спрямо еврото, развитието на националната икономика и др. Приходите от акцизи за периода са в размер на 907,3 млн. лв., като спрямо същия период на 2022 г. нарастват с едва 40 млн. лв. (4,6 на сто). Митата и постъпленията от данъка върху застрахователните премии са в размер на 71,3 млн. лв. и отчитат намаление спрямо същия период на 2022 г., основно в частта на митата.

Постъпленията от *други данъци* (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 669,8 млн. лв. (в т.ч. 446,1 млн. лв. целеви вноски във Фонд „Сигурност на електроенергийната система“) или ръст от 469,7 млн. лв. спрямо отчетените към февруари 2022 г.

Неданъчните постъпления по КФП към края на месец февруари 2023 г. са в размер на 1 513,3 млн. лв. (ръст от 195,9 млн. лв., 14,9% спрямо същия период на 2022 г.) и се формират основно от приходи от държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от собственост, вкл. вноски от приходи от държавни и общински предприятия, приходи от концесии, приходи от продажба на квоти за емисии на парникови газове и други.

Постъпилите ***помощи и дарения*** от страната и чужбина (вкл. помощите от фондовете на ЕС) са в размер на 388,4 млн. лв.

Граф.: Данъчно-осигурителни приходи по КФП към февруари 2022 г. и февруари 2023 г. (млн. лв.)

Източник: МФ

Изпълнение на разходите

Разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) към февруари 2023 г. възлизат на 9 642,2 млн. лв., което представлява ръст от 2,3 млрд. лв. (32,2 на сто) спрямо първите два месеца на 2022 г. и се дължи основно на ръст при следните разходни показатели:

- ***Разходи за пенсии*** - разходите за пенсии нарастват номинално със ***715,7 млн. лв.*** (31,4 на сто) спрямо същия период на предходната година. Ръстът на разходите за пенсии се дължи на мерките в пенсионната система от 2022 г., вкл. увеличението на размера на пенсиите от 1 юли и 1 октомври 2022 г.;

- ***Разходи за субсидии*** - разходите за субсидии нарастват номинално с ***687,3 млн. лв.*** (207,2 на сто) спрямо същия период на предходната година. Огромният ръст се дължи на разходите по програмите за компенсиране на небитовите крайни клиенти на електрическа енергия по РМС № 710/2022 г. и РМС № 104/2023 г. в изпълнение на § 8 от ПЗР на Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022 г. През първите два месеца на 2022 г. няма отчетени разходи по програмите за изплащане на компенсации;

- ***Разходи за персонал*** – разходите за персонал нарастват номинално с ***383,8 млн. лв.*** (19,4 на сто) спрямо същия период на предходната година. В тази група разходи се отчита базов ефект от увеличението на възнагражденията в някои бюджетни системи с актуализацията на ЗДБРБ за 2022 г. от юли 2022 г. и други;

- ***Разходи за издръжка*** - разходите за издръжка нарастват номинално с ***421,1 млн. лв.*** (71,4 на сто) спрямо същия период на предходната година, като нарастването се дължи основно на разплатени задължения от предходни години по бюджета на МРРБ и други;

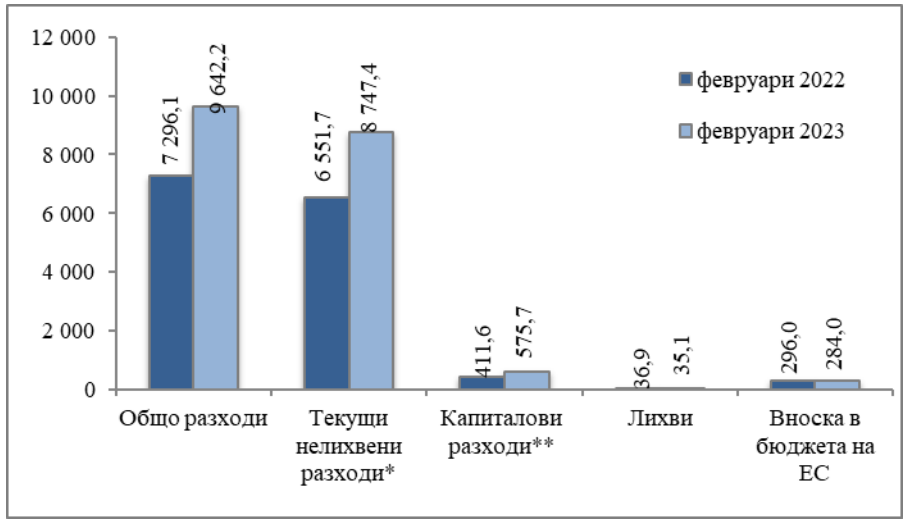
- ***Капиталови разходи*** - капиталовите разходи нарастват номинално със ***164,2 млн. лв.*** (39,9 на сто) спрямо същия период на предходната година, основно поради по-високите разходи по държавния бюджет и по сметките за средства от ЕС.

Нелихвените разходи към февруари 2023 г. са в размер на 9 323,2 млн. лв., като нарастват с 2 359,9 млн. лв. (33,9%) спрямо отчетените към февруари 2022 г. *Текущите нелихвени разходи* са в размер на 8 742,7 млн. лв. *Капиталовите разходи* (вкл. нетния прираст на държавния резерв) възлизат на 575,7 млн. лв. *Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на 4,7 млн. лв.

Лихвените плащания са в размер на 35,1 млн. лв. (спад с 1,8 млн. лв., 4,8% спрямо данните към февруари 2022 г.).

Частта от вноската на Република България в общия бюджет на ЕС, изплатена към 28.02.2023 г. от централния бюджет, възлиза на **284,0 млн. лв.,** което е в изпълнение на действащото към момента законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС.

Граф.: Основни разходни показатели по КФП към февруари 2022 г. и февруари 2023 г. (млн. лв.)

Източник: МФ

* Вкл. Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина
** Вкл. Нетен прираст на държавния резерв

Разходи по държавния бюджет, бюджетите на социално-осигурителните фондове и бюджетите на общините

• Държавен бюджет

Общият размер на ***разходите по държавния бюджет*** (вкл. и трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) към февруари 2023 г. е 6 285,4 млн. лв., като нарастват с 1 326,4 млн. лв. (26,7%) спрямо отчетените към февруари 2022 година.

Нелихвените разходи по държавния бюджет (без трансферите за др. бюджети) към февруари 2023 г. са в размер на **2 329,1 млн. лв**., като нарастват с 556,5 млн. лв. (31,4%) в сравнение с отчетените за същия период на предходната година.

Разходите за *персонал* (заплати и възнаграждения, други възнаграждения и плащания за персонала и осигурителни вноски) са в общ размер на 1 276,5 млн. лв. или ръст от 195,0 млн. лв. (18,0%) спрямо отчетените към февруари 2022 г.

Разходите за *издръжка* (вкл. разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции) са в размер на 545,1 млн. лв., като нарастват с 343,3 млн. лв. спрямо отчетените към февруари 2022 г. *Социалните разходи* (вкл. разходите за стипендии) са в размер на 92,5 млн. лв. *Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на 0,8 млн. лв. Разходите за *субсидии* са в размер на 140,1 млн. лв. (намаление от 1,4 млн. лв. спрямо същия период на 2022 г.). От тях 32,7 млн. лв. са субсидиите за „БДЖ – Пътнически превози" ЕООД; 43,5 млн. лв. са субсидиите за Национална компания „Железопътна инфраструктура" и 9,7 млн. лв. за „Български пощи" ЕАД, в т.ч. 5,7 млн. лв. за извършване на универсална пощенска услуга и 4,0 млн. лв. за разпространение на периодични печатни издания - вестници и списания. Към края на месец февруари 2023 г. ДФ „Земеделие" е изплатил субсидии в общ размер на 2,7 млн. лв., от които 0,8 млн. лв. държавна помощ и 1,6 млн. лв. средства за ДДС по схеми „Училищен плод" и „Училищно мляко".

Капиталовите разходи (вкл. нетния прираст на държавния резерв) по държавния бюджет възлизат на 273,9 млн. лв., от които 140,5 млн. лв. са капиталови разходи по бюджета на Министерство на отбраната. През януари 2023 г. има възстановени средства (в размер на 8,3 млн. лв.) от предоставен капиталов трансфер през 2022 г. на „БДЖ-Пътнически превози" ЕООД в съответствие с чл. 9 от ПМС № 31/2022 година.

Лихвените плащания по държавния бюджет към 28.02.2023 г. са в общ размер на 29,4 млн. лв.

Нетният размер на ***трансферите по държавния бюджет*** към края на февруари 2023 г. е 3 642,9 млн. лв.

• Разходи по бюджетите на социалноосигурителните фондове

Извършените разходи по бюджетите на социалноосигурителните фондове към февруари 2023 г. са в размер на 4 265,9 млн. лв., в т.ч. пенсии, помощи и обезщетения по КСО в размер на 3 315,1 млн. лв. и здравноосигурителни плащания в размер на 907,8 млн. лв.

• Разходи по бюджетите на общините

Извършените разходи по общинските бюджети, включително и за сметка на предоставените трансфери от други бюджети са в размер на 1 385,2 млн. лв., като нарастват с 25,2% спрямо отчетените към февруари 2022 г. Текущите

нелихвени разходи възлизат на 1 266,2 млн. лв. (ръст от 21,9% спрямо отчетените към февруари 2022 г.), а капиталовите разходи са в размер на 113,6 млн. лв. (ръст от 79,7% спрямо отчетените към февруари 2022 г.). Лихвените плащания са в размер на 5,5 млн. лв., като нарастват с 13,0% спрямо отчетените към февруари 2022 г.

Бюджетно салдо по консолидираната фискална програма към 28.02.2023 г.

Бюджетното салдо по КФП към 28.02.2023 г. е **отрицателно в размер на 190,9 млн. лв.** (0,1% от прогнозния БВП) и се формира от дефицит по националния бюджет в размер на 300,1 млн. лв. и излишък по европейските средства в размер на 109,2 млн. лв. За сравнение, за първите два месеца на 2022 г. бе отчетен излишък по КФП в размер на 713,3 млн. лв., което означава, че на годишна база бюджетното салдо за периода се влошава с 904,2 млн. лв. Данните показват още, че за първи път след 2015 г. към края на месец февруари е формиран дефицит по консолидираната фискална програма. Изпреварващият ръст на разходите е основният фактор за влошаването на бюджетната позиция спрямо първите два месеца на предходната година. Докато приходите по КФП нарастват с 18 на сто, при разходите се отчита ръст от 32,2 на сто, което съответно води до превишение на разходите над приходите за периода.

Общият размер на **касовите постъпления от ЕС** (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за първите два месеца на 2023 г. е 1 314,5 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС към 28.02.2023 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 1 030,5 млн. лв.

Размерът на **фискалния резерв**[44] към 28.02.2023 г. е 15,5 млрд. лв., в т.ч. 15,1 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 0,4 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

[44] Обхватът на показателя фискален резерв е в съответствие с §1, т. 41 от допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2:
ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ ПО СРЕДНОСРОЧНАТА БЮДЖЕТНА ПРОГНОЗА ЗА ПЕРИОДА 2023-2026 Г.

	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
№	А	Б	*1*	2	3	4
1.	Размер на данъчната ставка за облагане с ДДС	%	*20*	20	20	20
	в т.ч.:					
	- Данъчна ставка за настаняване, предоставяно в хотели и подобни заведения		*9*	9	9	9
	- Данъчна ставка за доставка на книги на физически носители или извършвана по електронен път или и двете[1]		*9*	9	9	9
	- Данъчна ставка за ресторантьорски и кетъринг услуги, които се състоят в доставка на приготвена или неприготвена храна, включително състояща се в доставка на храна за вкъщи[2]		*9*	20	20	20
	- не се прилага за ресторантьорски и кетъринг услуги, които се състоят в доставка на бира, вино и спиртни напитки, включително в случаите по чл. 128 от ЗДДС		*20*	20	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на храни, подходящи за бебета или за малки деца по приложение № 4 от ЗДДС[1]		*9*	9	9	9
	- Данъчна ставка за доставка на бебешки пелени и подобни бебешки хигиенни артикули по приложение № 4 от ЗДДС[1]		*9*	9	9	9
	- Данъчна ставка за доставка на обща туристическа услуга в случаите по чл. 136 от ЗДДС, както и екскурзиите, организирани от туристически оператори и туристически агенти със случаен автобусен превоз на пътници[2]		*9*	20	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на услуга за използване на спортни съоръжения[2]		*9*	20	20	20

	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
№	А	Б	*1*	2	3	4
	- Данъчна ставка за доставка на централно отопление[3]		*9*	20	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на природен газ[3]		*9*	20	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на хляб[4]		*0*	20	20	20
	- Данъчна ставка за доставка на брашно[4]		*0*	20	20	20
2.	Размер на основната данъчна ставка на корпоративния данък	%	*10*	10	10	10
3.	Данък върху доходите на физическите лица, основна ставка	%	*10*	10	10	10
	в т.ч.:					
	- Данъчна ставка за данъка върху доходите от стопанска дейност на едноличните търговци		*15*	15	15	15
4.	Данъци, удържани при източника					
	в т.ч.:					
4.1.	Данък, удържан при доходи от дивидентите и ликвидационните дялове		*5*	5	5	5
	в т.ч.:					
	- от дивидентите и ликвидационните дялове, разпределени в полза на чуждестранно юридическо лице, което е местно лице за данъчни цели на държава – членка на Европейския съюз, или на друга държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство и другите лица по чл. 194, ал. 3 от ЗКПО	%	*0*	0	0	0
4.2.	Данък върху доходите на чуждестранни юридически лица		*10*	10	10	10
	в т.ч.:					
	- Данъчна ставка за данъка върху доходите от лихви, авторски и лицензионни възнаграждения, когато са изпълнени допълнителните условия по чл. 195, ал. 7-12 от Закона за корпоративното	%	*0*	0	0	0

№	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
	А	Б	*1*	2	3	4
	подоходно облагане					
5.	Данък върху разходите	%	*10*	10	10	10
	в т.ч.:					
	- Данък върху разходите в натура[5]		*3*	3	3	3
6.	Данък върху хазартната дейност от игри, при които залогът за участие е чрез цената на телефонна или друга електронна съобщителна услуга (основна ставка)	%	*15*	15	15	15
7.	Данък върху приходите на бюджетни предприятия	%	*3*	3	3	3
	в т.ч.:					
	- на общините		*2*	2	2	2
8.	Акцизи					
	в т.ч.:					
8.1.	Акциз на безоловен бензин	лв./1000 л.	*710*	710	710	710
8.2.	Акциз на газьол (в т.ч. използван и като гориво за отопление)	лв./1000 л.	*646*	646	646	646
8.3.	Акциз на втечнен нефтен газ (LPG)					
	- използван като моторно гориво		*340*	340	340	340
	в т.ч. втечнен нефтен газ (LPG) с кодове по КН от 2711 12 11 до 2711 19 00.[6]	лв./1000 л.	*0*	0	0	340
	- използван като гориво за отопление		*0*	0	0	0
8.4.	Акциз на керосин	лв./1000 л.	*646*	646	646	646
8.5.	Акциз на кокс и въглища	лв./гигаджаул	*0,60*	0,60	0,60	0,60
8.6.	Акциз на електрическа енергия					
	- използвана за стопански нужди		*2*	2	2	2
	- за електрическата енергия с код по КН 2716, произведена при определени условия[7]	лв./MWh	*0*	0	0	2
	- използвана за битови нужди		*0*	0	0	0

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ		Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
№	А	Б	*1*	2	3	4
8.7.	Акциз на цигари - общ (не по-малък от)[8]	лв./1000 къса	*185,5*	194	202,5	211
8.8.	Акциз на тютюн за пушене (за лула и цигари)[8]	лв./кг.	*167*	184	202	222
8.9.	Акциз на нагреваемо тютюнево изделие[8]	лв./кг.	*282*	331	380	400
8.10.	Акциз на течност за електронни цигари[8]					
8.10.1	- съдържащи никотин[8]	лв./милилитри	*0,18*	0,25	0,35	0,35
8.11.	Акциз на пури и пурети[8]	лв./1000 къса	*297*	327	360	396
8.12.	Акциз на спиртни напитки (етилов алкохол)		*1 100*	1 100	1 100	1 100
	- Акциз на етилов алкохол (ракия) - намалена ставка	лв./хектолитър	*550*	550	550	550
8.13.	Акциз на междинни продукти	лв./хектолитър	*90*	90	90	90
8.14.	Акциз на бира - основна ставка	лв./хектолитър градус Плато	*1,5*	1,5	1,5	1,5
	- намалена ставка за бира, произведена от независими малки пивоварни		*0,75*	0,75	0,75	0,75
8.15.	Акциз на природния газ:					
	- използван като моторно гориво, с кодове по КН 2711 12 11 до 2711 19 00.[6]	лв./гигаджаул	*0*	0	0	0,85
	- използван като гориво за отопление		*0,60*	0,60	0,60	0,60
8.16.	Акциз на тежки горива:					
	- използвани като моторно гориво	лв./1000 кг.	*646*	646	646	646
	- използвани като гориво за отопление		*400*	400	400	400
9.	Данък върху застрахователните премии	%	*2*	2	2	2
10.	Размер на минималната работна заплата	лева	*780 лв., считано от 1 януари*	Определена съгласно чл. 244 от Кодекса на труда (прогнозен размер - 935 лв.)	Определена съгласно чл. 244 от Кодекса на труда (прогнозен размер - 1 030 лв.)	Определена съгласно чл. 244 от Кодекса на труда (прогнозен размер – 1 119 лв.)
11.	Размер на осигурителните вноски за държавното обществено осигуряване					
	в т.ч.:					
11.1.	за фонд „Пенсии”[9]	%	*19,8 за родените преди 1 януари 1960*	19,8 за родените преди 1 януари 1960	19,8 за родените преди 1 януари 1960	19,8 за родените преди 1 януари 1960

	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
№	**А**	**Б**	***1***	**2**	**3**	**4**
			г.;	г.;	г.;	г.;
11.2.	за фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“[9]		*14,8 за родените след 31 декември 1959 г.* *60,8 за родените преди 1 януари 1960 г.;* *55,8 за родените след 31 декември 1959 г.*	14,8 за родените след 31 декември 1959 г. 60,8 за родените преди 1 януари 1960 г.; 55,8 за родените след 31 декември 1959 г.	14,8 за родените след 31 декември 1959 г. 60,8 за родените преди 1 януари 1960 г.; 55,8 за родените след 31 декември 1959 г.	14,8 за родените след 31 декември 1959 г. 60,8 за родените преди 1 януари 1960 г.; 55,8 за родените след 31 декември 1959 г.
11.3.	за фонд „Общо заболяване и майчинство”		*3,5*	3,5	3,5	3,5
11.4.	за фонд „Трудова злополука и професионална болест”		*0,7* *(от 0,4 до 1,1 на сто в зависимост от степента на риска)*	0,7 (от 0,4 до 1,1 на сто в зависимост от степента на риска)	0,7 (от 0,4 до 1,1 на сто в зависимост от степента на риска)	0,7 (от 0,4 до 1,1 на сто в зависимост от степента на риска)
11.5.	за фонд „Безработица”		*1*	1	1	1
12.	Размер на осигурителната вноска за здравно осигуряване	%	*8*	8	8	8
13.	Размер на осигурителните вноски за допълнително задължително пенсионно осигуряване – универсални пенсионни фондове	%	*5*	5	5	5
14.	Размер на осигурителната вноска за Учителския пенсионен фонд	%	*4,3*	4,3	4,3	4.3
15.	Размер на осигурителните вноски за допълнително задължително пенсионно осигуряване за работещите при условията на първа и втора категория труд - професионални пенсионни фондове	%	*12 на сто - за лицата, работещи при условията на I категория труд;* *7 на сто - за лицата, работещи при условията на II категория труд*	12 на сто - за лицата, работещи при условията на I категория труд; 7 на сто - за лицата, работещи при условията на II категория труд	12 на сто - за лицата, работещи при условията на I категория труд; 7 на сто - за лицата, работещи при условията на II категория труд	12 на сто - за лицата, работещи при условията на I категория труд; 7 на сто - за лицата, работещи при условията на II категория труд
16.	Размер на вноската за фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“	%	*0*	0	0	0
17.	Размер на гарантирания минимален доход (ГМД)	лева	*75*	-	-	-

	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
№	А	Б	*1*	2	3	4
17.1.	Линия на бедност	лева	*504 лв., считано от 1 януари*	Определена в съответствие с Методика за определяне на линията на бедност за страната, приета с ПМС № 241 от 2019 г.	Определена в съответствие с Методика за определяне на линията на бедност за страната, приета с ПМС № 241 от 2019 г.	Определена в съответствие с Методика за определяне на линията на бедност за страната, приета с ПМС № 241 от 2019 г.
18.	Максимален месечен размер на осигурителния доход през календарната година	лева	*3 400*	3 400	3 400	3 400
19.	Минимален месечен размер на осигурителния доход през календарната година за самоосигуряващите се лица	лева	*780 лв. считано от 1 юни*	На равнището на прогнозния размер на МРЗ	На равнището на прогнозния размер на МРЗ	На равнището на прогнозния размер на МРЗ
20.	Разпределение на осигурителните вноски между осигурители и осигурени лица					
	в т.ч.:					
20.1.	Разпределение на осигурителните вноски между осигурители и осигурени лица за фонд „Общо заболяване и майчинство“ и фонд „Безработица“	съотношение	*60:40*	60:40	60:40	60:40
20.2.	Размер на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ за осигурители и осигурени лица	%	*11,02:8,78 за лицата родени преди 1 януари 1960 г.*	11,02:8,78 за лицата родени преди 1 януари 1960 г.	11,02:8,78 за лицата родени преди 1 януари 1960 г.	11,02:8,78 за лицата родени преди 1 януари 1960 г.
			8,22:6,58 за лицата, родени след 31 декември 1959 г.	8,22:6,58 за лицата, родени след 31 декември 1959 г.	8,22:6,58 за лицата, родени след 31 декември 1959 г.	8,22:6,58 за лицата, родени след 31 декември 1959 г.
20.3.	Разпределение на здравноосигурителната вноска между осигурители и осигурени лица	съотношение	*60:40*	60:40	60:40	60:40
21.	Минимален размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст		*Увеличение с процента по чл. 100 от КСО, считано от 1 юли*	Увеличение с процента по чл. 100 от КСО, считано от 1 юли	Увеличение с процента по чл. 100 от КСО, считано от 1 юли	Увеличение с процента по чл. 100 от КСО, считано от 1 юли

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ		Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
№	А	Б	*1*	2	3	4
22.	Максимален размер на получаваните една или повече пенсии	лева	*3 400 лв. за всички пенсии*	3 400 лв. за всички пенсии	3 400 лв. за всички пенсии	3 400 лв. за всички пенсии
23.	Пенсионна политика		*Осъвременяване съгласно чл. 100 от КСО, считано от 1 юли*	Осъвременяване съгласно чл. 100 от КСО, считано от 1 юли	Осъвременяване съгласно чл. 100 от КСО, считано от 1 юли	Осъвременяване съгласно чл. 100 от КСО, считано от 1 юли
24.	Размер на месечното парично обезщетение за отглеждане на дете до 2-годишна възраст и обезщетението за отглеждане на дете до 8-годишна възраст от бащата (осиновителя)	лева	*710*	710	710	710
25.	Размер на средномесечния доход по чл. 4 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*610*	810	860	910
26.	Размер на средномесечния доход по чл. 4а, ал. 2, т. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*510*	710	760	810
27.	Размер на средномесечния доход по чл. 4а, ал. 2, т. 2 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*от 510,01 до 610 лв. включително*	от 710,01 до 810 лв. включително	от 760,01 до 860 лв. включително	от 810,01 до 910 лв. включително
28.	Размер на еднократната помощ при бременност по чл. 5а, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*150*	150	150	150
29.	Размер на еднократната помощ при раждане на живо дете по чл. 6, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца в т.ч.:					

	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
№	А	Б	*1*	2	3	4
29.1.	- за първо дете	лева	*250*	250	250	250
29.2.	- за второ дете		*600*	600	600	600
29.3.	- за трето дете		*300*	300	300	300
29.4.	- за четвърто и всяко следващо дете		*200*	200	200	200
30.	Размер на допълнителната еднократна помощ за дете с установени трайни увреждания 50 и над 50 на сто до навършване на двегодишна възраст по чл. 6, ал. 6 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*100*	100	100	100
31.	Размер на еднократната помощ при осиновяване на дете по чл. 6б, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*250*	250	250	250
32.	Размер на еднократната помощ за отглеждане на близнаци по чл. 6а, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*1 200*	1 200	1 200	1 200
33.	Размер на еднократната помощ за отглеждане на дете от майка (осиновителка) студентка, учаща в редовна форма на обучение, по чл. 8в, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*2 880*	2 880	2 880	2 880
34.	Размер на месечните помощи за отглеждане на дете до навършване на една година по чл. 8, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*200*	200	200	200
35.	Размер на месечните помощи за отглеждане на дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст, по чл. 7, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца					
	в т.ч.:					
35.1.	- за семейство с едно дете	лева	*50*	50	50	50

	ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ	Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
№	А	Б	*1*	2	3	4
35.2.	- за семейство с две деца		*110*	110	110	110
35.3.	- за семейство с три деца		*165*	165	165	165
35.4.	- за семейство с четири деца, като за всяко следващо дете в семейството помощта за семейството расте с 20 лв.		*175*	175	175	175
36.	Размер на месечната помощ за отглеждане на близнаци по чл. 7, ал. 6 от Закона за семейни помощи за деца	лева	*75*	75	75	75
37.	Размер на месечната помощ за отглеждане на дете с трайно увреждане по чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца за родители (осиновители), семейства на роднини или близки и доброволни приемни семейства, при които са настанени деца с трайни увреждания					
	в т.ч.:					
37.1.	- за дете с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност		*930*	930	930	930
37.2.	- за дете с определени от 70 до 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност	лева	*450*	450	450	450
37.3.	- за дете с определени от 50 до 70 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност		*350*	350	350	350
38.	Размер на месечната помощ за отглеждане на дете с трайно увреждане по чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца за професионални приемни семейства, при които са настанени деца с трайни увреждания					

ОСНОВНИ ДОПУСКАНИЯ		Мерна единица	*2023 г.*	2024 г.	2025 г.	2026 г.
№	А	Б	*1*	2	3	4
	в т.ч.:					
38.1.	- за дете с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност	лева	*490*	490	490	490
38.2.	- за дете с определени от 70 до 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност		*420*	420	420	420
38.3.	- за дете с определени от 50 до 70 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност		*350*	350	350	350
39.	Размер на месечната помощ за дете без право на наследствена пенсия от починал родител	лева	*150*	150	150	150
40.	Размер на еднократната помощ за ученици, записани в първи, втори, трети и четвърти клас по чл. 10а от Закона за семейни помощи за деца	лева	*300 лв. за учебната 2023/2024 година*	300 лв. за учебната 2024/2025 година	300 лв. за учебната 2025/2026 година	300 лв. за учебната 2026/2027 година
41.	Размер на еднократната помощ за ученици, записани в осми клас, по чл. 10б от Закона за семейни помощи за деца	лева	*300 лв. за учебната 2023/2024 година*	300 лв. за учебната 2024/2025 година	300 лв. за учебната 2025/2026 година	300 лв. за учебната 2026/2027 година
42.	Минимален дневен размер на обезщетението за безработица по чл. 54б, ал. 2 от Кодекса за социално осигуряване	лева	*18*	18	18	18
43.	Максимален дневен размер на обезщетението за безработица по чл. 54б, ал. 2 от Кодекса за социално осигуряване	лева	*85,71*	85,71	85,71	85,71
44.	Временна солидарна вноска[10]	%	*33*	0	0	0

Забележки:

[1] **По т. 1** – въведените като временна мярка намалени данъчни ставки на ДДС (от 20 % на 9 %) за доставка на книги, на храна, подходяща за бебета или за малки деца и на бебешки пелени и подобни хигиенни артикули, считано от 1 януари 2023 г. действат като постоянна мярка (ДВ, бр. 102 от 2022 г.).

[2] **По т. 1** – удължено е действието на намалените данъчни ставки на ДДС (от 20 % на 9 %) за ресторантьорски и кетъринг услуги, за доставка на обща туристическа услуга, както и за доставка на услуга за използване на спортни съоръжения до 31 декември 2023 г.
[3] **По т. 1** – временните намалени ставки на ДДС за доставка на централно отопление и природен газ са в сила за периода от 9 юли 2022 г. до 1 юли 2023 г. (ДВ, бр. 52 от 2022 г.).
[4] **По т. 1** – нулевата ставка на ДДС за брашно и хляб се прилага в периода от 9 юли 2022 г. до 31 декември 2023 г. (ДВ, бр. 102 от 2022 г.)
[5] **По т. 5** – ставката на данъка върху разходите в натура по чл. 204, ал. 1, т. 4 от ЗКПО от 1 януари 2022 г. е намалена от 10 % на 3 %.
[6] **По т. 8.3 и 8.15** – нулева акцизна ставка за втечнен нефтен газ (LPG) с кодове по КН от 2711 12 11 до 2711 19 00 и за природен газ с кодове по КН 2711 11 00 и 2711 21 00, използвани като моторно гориво, действа от 9 юли 2022 г. до 30 юни 2025 г.
[7] **По т. 8.6 –** освобождаването от облагане с акциз на електрическата енергия с код по КН 2716 действа от 9 юли 2022 г. до 30 юни 2025 г.
[8] **По т. 8.7, 8.8, 8.9, 8.10.1 и 8.11** - въведено е поетапно увеличение на акцизните ставки за пури и пурети, тютюн за пушене (за лула и цигари), нагреваеми тютюневи изделия, течност за електронна цигара, съдържаща никотин, както и изменение на специфичния и пропорционалния акциз за цигарите, считано от 1 март 2023 година.
[9] **По т. 11.1 и т. 11.2** – посочените размери за осигурителната вноска за фонд „Пенсии" и за фонд „Пенсии за лицата по чл. 69" за лицата, родени след 31 декември 1959 г. са за лицата, които се осигуряват и за допълнително задължително пенсионно осигуряване в универсален пенсионен фонд.
[10] **По т. 44 – в**ъведена е временна солидарна вноска по Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 година за спешна намеса за справяне с високите цени на енергията, която се внася за генерираните свръхпечалби от дружествата и местата на стопанска дейност от Съюза, извършващи дейност в отраслите на суровия нефт, природния газ, въглищата и нефтопреработването.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3:
КОНСОЛИДИРАНА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПЕРИОДА 2021-2026 Г.

Показатели млн. лв.	2021 Отчет	2022 Предв. отчет	2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза	2026 Прогноза
Приходи, помощи и дарения	**52 458,9**	**64 788,9**	**65 795,0**	**73 032,4**	**76 454,4**	**79 015,7**
Данъчно-осигурителни приходи	**40 876,3**	**46 783,0**	**51 839,0**	**55 803,5**	**59 923,2**	**63 219,5**
Преки данъци	***8 258,4***	***9 923,8***	***11 174,3***	***12 501,8***	***13 476,3***	***14 136,1***
Корпоративни данъци	3 406,4	4 592,6	5 210,0	5 906,0	6 370,0	6 530,0
от нефинансови предприятия	3 195,2	4 373,8	4 944,7	5 571,5	5 998,3	6 146,3
от финансови институции	211,1	218,8	265,3	334,5	371,7	383,7
Данъци върху доходите на физическите лица	4 852,0	5 331,2	5 964,3	6 595,8	7 106,3	7 606,1
Приходи на социалното и здравното осигуряване	***12 230,1***	***13 737,7***	***15 320,5***	***16 942,6***	***18 162,1***	***19 350,3***
Осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване	8 840,8	9 934,2	11 034,0	12 174,8	13 030,0	13 860,9
Здравноосигурителни вноски	3 389,2	3 803,5	4 286,5	4 767,8	5 132,1	5 489,4
Косвени данъци	***18 976,3***	***21 541,5***	***22 652,5***	***24 661,2***	***26 544,9***	***27 958,5***
ДДС	12 978,5	15 331,3	16 365,0	18 200,0	19 750,0	20 850,0
Акцизи	5 659,8	5 706,9	5 825,0	5 960,0	6 265,0	6 550,0
Данък върху застрахователните премии	48,3	52,2	57,5	61,2	64,9	68,5
Мита и митнически такси	289,7	451,2	405,0	440,0	465,0	490,0
Други данъци	***1 411,5***	***1 580,0***	***2 691,6***	***1 697,9***	***1 740,0***	***1 774,5***
Имуществени данъци	1 296,9	1 353,3	1 456,2	1 507,9	1 560,5	1 590,0
Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане	114,8	153,1	167,0	174,0	179,5	184,5
Други данъци	-0,2	73,6	1 068,5	16,0	0,1	0,1
Неданъчни приходи	**8 118,0**	**12 000,5**	**9 927,3**	**9 251,8**	**9 506,3**	**9 354,1**
Превишение на приходите над разходите на БНБ				***450,0***	***750,0***	***760,0***
Други	***8 118,0***	***12 000,5***	***9 927,3***	***8 801,8***	***8 756,3***	***8 594,1***
Приходи от такси	2 556,2	2 618,6	2 732,2	2 772,8	2 809,7	2 850,9
Приходи и доходи от собственост	1 061,4	4 612,3	2 135,3	1 674,2	1 843,1	1 825,5
Глоби, санкции и наказателни лихви	439,4	447,2	438,6	450,8	455,7	461,1
Постъпления от продажба на нефинансови активи	1 868,1	2 410,2	2 906,6	2 508,0	2 431,3	2 240,7
Приходи от концесии	809,6	180,2	142,6	160,8	173,5	163,6
Други приходи	1 383,4	1 732,0	1 572,0	1 235,2	1 043,1	1 052,4
Помощи и дарения	**3 464,6**	**6 005,4**	**4 028,8**	**7 977,0**	**7 024,8**	**6 442,0**
помощи от страната	471,0	27,3	25,5	25,7	25,7	27,3
помощи от чужбина	2 993,6	5 978,2	4 003,3	7 951,3	6 999,1	6 414,7

Показатели млн. лв.	2021 Отчет	2022 Предв. отчет	2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза	2026 Прогноза
Общо разходи и Вноска в общия бюджет на ЕС	**56 253,4**	**66 112,4**	**77 662,6**	**83 237,0**	**86 149,7**	**89 620,9**
Разходи	**54 572,3**	**64 407,3**	**75 620,2**	**81 080,7**	**83 905,6**	**87 425,5**
Нелихвени разходи	***53 943,7***	***63 755,5***	***74 795,6***	***79 579,9***	***81 614,5***	***84 369,3***
Текущи разходи	**49 245,7**	**58 451,1**	**65 126,2**	**67 440,5**	**70 990,8**	**75 164,9**
Персонал	13 150,2	14 640,5	15 650,9	16 479,4	17 213,5	17 915,6
Заплати	8 671,6	9 625,6	10 818,8	11 395,6	11 899,7	12 335,6
Други възнаграждения и плащания за персонала	1 612,0	1 824,7	1 285,1	1 394,3	1 506,0	1 666,2
Осигурителни вноски	2 866,7	3 190,3	3 547,1	3 689,6	3 807,7	3 913,7
Издръжка - общо	5 180,2	7 084,1	10 358,5	8 205,0	7 573,1	8 040,9
Стипендии	114,9	132,4	159,3	161,4	162,3	160,1
Субсидии и други текущи трансфери - общо	7 280,2	10 467,9	7 206,0	6 644,0	6 671,1	6 516,7
Субсидии и други текущи трансфери	6 817,4	10 065,8	6 880,9	6 318,9	6 345,9	6 191,6
Субсидии и други текущи трансфери за осъществяване на болнична помощ	462,7	402,1	325,1	325,1	325,1	325,1
Социални и здравноосигурителни плащания	22 891,7	25 474,4	30 927,1	34 449,9	37 079,8	39 475,4
Пенсии	14 302,0	15 704,4	19 253,7	21 416,9	23 249,2	24 752,3
Текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата	3 621,7	4 140,2	5 119,7	5 528,5	5 619,1	5 917,5
Здравноосигурителни плащания	4 968,1	5 629,8	6 553,7	7 504,4	8 211,4	8 805,6
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	**46,8**	**47,3**	**20,7**	**27,4**	**27,4**	**27,4**
Прираст на държавния резерв и изкупуване на земеделска продукция	**31,2**	**110,8**	**31,3**	**31,3**	**31,3**	**31,3**
Капиталови разходи	**3 790,7**	**5 539,3**	**10 105,1**	**13 215,3**	**12 468,1**	**11 795,5**
Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи	**1 457,9**	**258,8**	**336,8**	**366,2**	**388,1**	**406,4**
- за допълващи и компенсиращи мерки във връзка с COVID-19 и други	1 255,9					
- по бюджетите на бюджетните организации	153,7	178,8	206,8	236,2	258,1	276,4
НЗОК	153,2	177,4	205,4	234,8	256,7	275,0
Народно събрание		0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Съдебна власт	0,5	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
- за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия	48,3	80,0	130,0	130,0	130,0	130,0
Лихви	***628,6***	***651,8***	***824,6***	***1 500,8***	***2 291,1***	***3 056,2***
Външни лихви	465,9	501,2	685,2	1 243,8	1 826,4	2 445,0
Вътрешни лихви	162,7	150,6	139,4	257,0	464,7	611,2
Вноска в общия бюджет на ЕС	**1 681,0**	**1 705,0**	**2 042,4**	**2 156,3**	**2 244,1**	**2 195,4**
Бюджетно салдо (+/-)	**-3 794,4**	**-1 323,5**	**-11 867,6**	**-10 204,7**	**-9 695,2**	**-10 605,2**
Финансиране (+/-)	**3 794,4**	**1 323,5**	**11 867,6**	**10 204,7**	**9 695,2**	**10 605,2**

Забележка: За 2021 и 2022 г. сумите на ред „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи“ са посочени с оглед съпоставимост на информацията

Показатели в % от БВП	2021 Отчет	2022 Предв. отчет	2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза	2026 Прогноза
Приходи, помощи и дарения	**37,7%**	**39,2%**	**35,7%**	**37,0%**	**36,4%**	**35,5%**
Данъчно-осигурителни приходи	**29,4%**	**28,3%**	**28,1%**	**28,2%**	**28,5%**	**28,4%**
Преки данъци	***5,9%***	***6,0%***	***6,1%***	***6,3%***	***6,4%***	***6,3%***
Корпоративни данъци	2,5%	2,8%	2,8%	3,0%	3,0%	2,9%
от нефинансови предприятия	2,3%	2,6%	2,7%	2,8%	2,9%	2,8%
от финансови институции	0,2%	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%
Данъци върху доходите на физическите лица	3,5%	3,2%	3,2%	3,3%	3,4%	3,4%
Приходи на социалното и здравното осигуряване	***8,8%***	***8,3%***	***8,3%***	***8,6%***	***8,6%***	***8,7%***
Осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване	6,4%	6,0%	6,0%	6,2%	6,2%	6,2%
Здравноосигурителни вноски	2,4%	2,3%	2,3%	2,4%	2,4%	2,5%
Косвени данъци	***13,7%***	***13,0%***	***12,3%***	***12,5%***	***12,6%***	***12,6%***
ДДС	9,3%	9,3%	8,9%	9,2%	9,4%	9,4%
Акцизи	4,1%	3,5%	3,2%	3,0%	3,0%	2,9%
Данък върху застрахователните премии	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Мита и митнически такси	0,2%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
Други данъци	***1,0%***	***1,0%***	***1,5%***	***0,9%***	***0,8%***	***0,8%***
Имуществени данъци	0,9%	0,8%	0,8%	0,8%	0,7%	0,7%
Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Други данъци	0,0%	0,0%	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%
Неданъчни приходи	**5,8%**	**7,3%**	**5,4%**	**4,7%**	**4,5%**	**4,2%**
Превишение на приходите над разходите на БНБ				***0,2%***	***0,4%***	***0,3%***
Други	***5,8%***	***7,3%***	***5,4%***	***4,5%***	***4,2%***	***3,9%***
Приходи от такси	1,8%	1,6%	1,5%	1,4%	1,3%	1,3%
Приходи и доходи от собственост	0,8%	2,8%	1,2%	0,8%	0,9%	0,8%
Глоби, санкции и наказателни лихви	0,3%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
Постъпления от продажба на нефинансови активи	1,3%	1,5%	1,6%	1,3%	1,2%	1,0%
Приходи от концесии	0,6%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Други приходи	1,0%	1,0%	0,9%	0,6%	0,5%	0,5%
Помощи и дарения	**2,5%**	**3,6%**	**2,2%**	**4,0%**	**3,3%**	**2,9%**
помощи от страната	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
помощи от чужбина	2,2%	3,6%	2,2%	4,0%	3,3%	2,9%

Показатели в % от БВП	2021 Отчет	2022 Предв. отчет	2023 Проект	2024 Прогноза	2025 Прогноза	2026 Прогноза
Общо разходи и Вноска в общия бюджет на ЕС	**40,5%**	**40,0%**	**42,1%**	**42,1%**	**41,0%**	**40,2%**
Разходи	**39,3%**	**38,9%**	**41,0%**	**41,0%**	**39,9%**	**39,3%**
Нелихвени разходи	***38,8%***	***38,6%***	***40,5%***	***40,3%***	***38,8%***	***37,9%***
Текущи разходи	**35,4%**	**35,3%**	**35,3%**	**34,1%**	**33,8%**	**33,8%**
Персонал	9,5%	8,9%	8,5%	8,3%	8,2%	8,0%
Заплати	6,2%	5,8%	5,9%	5,8%	5,7%	5,5%
Други възнаграждения и плащания за персонала	1,2%	1,1%	0,7%	0,7%	0,7%	0,7%
Осигурителни вноски	2,1%	1,9%	1,9%	1,9%	1,8%	1,8%
Издръжка - общо	3,7%	4,3%	5,6%	4,2%	3,6%	3,6%
Стипендии	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Субсидии и други текущи трансфери - общо	5,2%	6,3%	3,9%	3,4%	3,2%	2,9%
Субсидии и други текущи трансфери	4,9%	6,1%	3,7%	3,2%	3,0%	2,8%
Субсидии и други текущи трансфери за осъществяване на болнична помощ	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%
Социални и здравноосигурителни плащания	16,5%	15,4%	16,8%	17,4%	17,6%	17,7%
Пенсии	10,3%	9,5%	10,4%	10,8%	11,1%	11,1%
Текущи трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата	2,6%	2,5%	2,8%	2,8%	2,7%	2,7%
Здравноосигурителни плащания	3,6%	3,4%	3,6%	3,8%	3,9%	4,0%
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**
Прираст на държавния резерв и изкупуване на земеделска продукция	**0,0%**	**0,1%**	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**	**0,0%**
Капиталови разходи	**2,7%**	**3,3%**	**5,5%**	**6,7%**	**5,9%**	**5,3%**
Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи	**1,0%**	**0,2%**	**0,2%**	**0,2%**	**0,2%**	**0,2%**
- за допълващи и компенсиращи мерки във връзка с COVID-19 и други	0,9%					
- по бюджетите на бюджетните организации	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
НЗОК	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Народно събрание		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Съдебна власт	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
- за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Лихви	***0,5%***	***0,4%***	***0,4%***	***0,8%***	***1,1%***	***1,4%***
Външни лихви	0,3%	0,3%	0,4%	0,6%	0,9%	1,1%
Вътрешни лихви	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,3%
Вноска в общия бюджет на ЕС	**1,2%**	**1,0%**	**1,1%**	**1,1%**	**1,1%**	**1,0%**
Бюджетно салдо (+/-)	**-2,7%**	**-0,8%**	**-6,4%**	**-5,2%**	**-4,6%**	**-4,8%**
Финансиране (+/-)	**2,7%**	**0,8%**	**6,4%**	**5,2%**	**4,6%**	**4,8%**
Б В П	**139 012,3**	**165 383,6**	**184 485,9**	**197 565,7**	**210 189,9**	**222 693,0**

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4:
ТАВАНИ НА РАЗХОДИТЕ ПО БЮДЖЕТНИ ОРГАНИЗАЦИИ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 ГОДИНА

(в хил. лв.)

№	Бюджетни организации	2024 г.	2025 г.	2026 г.
1	Администрация на президента	10 882,5	10 914,3	10 944,0
2	Министерски съвет	150 278,4	151 098,9	151 867,5
3	Конституционен съд	7 383,1	5 583,1	5 583,1
4	Омбудсман	4 112,0	4 112,0	4 112,0
5	Министерство на финансите	711 903,2	715 677,4	715 734,5
6	Министерство на външните работи	178 107,5	178 346,0	178 569,4
7	Министерство на отбраната	1 973 052,9	1 982 085,5	1 990 546,0
8	Министерство на вътрешните работи	2 419 445,8	2 424 011,3	2 428 287,6
9	Министерство на правосъдието	442 003,1	443 268,4	444 932,7
10	Министерство на труда и социалната политика	2 763 043,8	2 962 914,4	3 139 444,6
11	Министерство на здравеопазването	1 012 701,5	1 015 027,4	1 015 650,7
12	Министерство на образованието и науката	1 096 765,3	1 161 156,1	1 213 178,4
13	Министерство на културата	358 973,8	366 869,8	373 200,9
14	Министерство на околната среда и водите	104 500,4	105 367,0	106 178,8
15	Министерство на икономиката и индустрията	91 425,1	91 287,2	91 627,2
16	Министерство на иновациите и растежа	51 496,5	50 727,5	35 531,9
17	Министерство на енергетиката	265 807,3	71 791,9	71 855,2
18	Министерство на туризма	27 679,9	27 696,8	27 712,6
19	Министерство на регионалното развитие и благоустройството	2 638 943,3	2 639 473,6	2 639 970,3
20	Министерство на земеделието	291 236,5	291 959,4	292 636,5
21	Министерство на транспорта и съобщенията	938 154,7	1 053 815,4	1 054 566,5
22	Министерство на електронното управление	42 304,3	42 489,1	42 662,2
23	Министерство на младежта и спорта	152 313,4	155 104,7	157 450,8
24	Държавна агенция „Национална сигурност“	161 035,9	159 335,9	159 335,9
25	Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия	4 797,4	4 797,4	4 797,4
26	Комисия за защита от дискриминация	3 626,7	3 663,9	3 698,7

№	Бюджетни организации	2024 г.	2025 г.	2026 г.
27	Комисия за защита на личните данни	5 904,6	5 931,0	5 932,3
28	Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество	26 750,9	26 859,6	26 961,5
29	Национална служба за охрана	53 448,5	53 448,5	53 448,5
30	Държавна агенция „Разузнаване“	48 695,5	48 695,5	48 695,5
31	Национален статистически институт	30 869,0	30 913,5	30 955,2
32	Комисия за защита на конкуренцията	6 780,1	6 798,6	6 815,8
33	Комисия за регулиране на съобщенията	21 854,0	21 883,6	21 911,4
34	Съвет за електронни медии	3 043,8	3 043,8	3 043,8
35	Комисия за енергийно и водно регулиране	12 883,2	13 131,1	13 152,6
36	Агенция за ядрено регулиране	8 060,1	8 079,6	8 097,8
37	Държавна комисия по сигурността на информацията	14 402,5	14 418,4	14 433,4
38	Държавна агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“	69 145,4	69 323,0	69 489,2
39	Комисия за финансов надзор	21 882,1	21 900,2	21 917,1
40	Комисия за публичен надзор над регистрираните одитори	2 339,0	2 339,0	2 339,0
41	Централна избирателна комисия	7 244,4	7 244,4	7 244,4
42	Държавен фонд „Земеделие“	385 719,5	385 878,5	386 027,5
43	Национално бюро за контрол на специалните разузнавателни средства	1 921,1	1 921,1	1 921,1
44	Държавна агенция „Технически операции“	81 927,1	80 705,1	83 805,1
45	Сметна палата	28 199,4	28 736,1	29 238,8
46	Национален осигурителен институт	23 932 272,5	25 784 014,7	27 337 675,4
	в т.ч. Пенсии	21 309 020,0	23 121 349,3	24 603 096,1
47	Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“	4 781,2	4 790,4	4 799,0
48	Учителски пенсионен фонд	107 934,2	127 908,5	149 202,6
49	Национална здравноосигурителна каса	8 016 130,0	8 746 350,6	9 361 040,1

ПРИЛОЖЕНИЕ № 5:
ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИ ТАВАНИ НА РАЗХОДИТЕ ПО БЮДЖЕТИТЕ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ И НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

(в хил. лв.)

№	Бюджетни организации	2024 г.	2025 г.	2026 г.
1	Народно събрание	92 419,3	92 825,0	93 205,0
2	Висш съдебен съвет	1 212 064,6	1 215 413,6	1 218 378,2

ПРИЛОЖЕНИЕ № 6:
РАЗМЕРИ НА БЮДЖЕТНИТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ (ТРАНСФЕРИТЕ) НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ С БЮДЖЕТИТЕ НА БНТ, БНР, БТА, БАН, ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ УЧИЛИЩА И ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ ВОЕННИ УЧИЛИЩА ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

(в хил. лв.)

№	Бюджетни взаимоотношения (трансфери)	2024 г.	2025 г.	2026 г.
1	Предоставени трансфери от централния бюджет за бюджета на Българската национална телевизия	86 912,8	87 276,0	87 616,1
	в т.ч. по чл.70, ал.4, т.2 от Закона за радиото и телевизията	6 100,0	6 100,0	6 100,0
2	Предоставени трансфери от централния бюджет за бюджета на Българското национално радио	59 239,2	59 286,6	59 331,0
	в т.ч. по чл.70, ал.4, т.2 от Закона за радиото и телевизията	3 900,0	3 900,0	3 900,0
3	Предоставени трансфери от централния бюджет за бюджета на Българската телеграфна агенция	11 856,5	11 856,5	11 856,5
4	Предоставени трансфери от бюджета на Министерството на образованието и науката за бюджетите на Българската академия на науките и държавните висши училища - общо	892 547,4	900 862,4	908 957,0
4.1	- за бюджета на Българската академия на науките	153 623,9	156 058,8	158 645,7

4.2	- за бюджетите на държавните висши училища	738 923,5	744 803,6	750 311,3
5	Предоставени трансфери от бюджета на Министерството на околната среда и водите за бюджета на Българската академия на науките	675,0	675,0	675,0
6	Предоставени трансфери от бюджета на Министерството на отбраната за бюджетите на държавните висши военни училища	53 177,0	55 463,2	57 731,3

ПРИЛОЖЕНИЕ № 7:
РАЗМЕРИ НА РАЗХОДИТЕ И ТРАНСФЕРИТЕ (НЕТО) ПО СМЕТКИТЕ ЗА СРЕДСТВАТА ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

(в хил. лв.)

№	Сметки за средствата от Европейския съюз	2024 г.			2025 г.			2026 г.		
		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.	
		к.2.1-к.2.2	Разходи	Трансфери (нето)	к.3.1-к.3.2	Разходи	Трансфери (нето)	к.4.1-к.4.2	Разходи	Трансфери (нето)
	1	2	2.1	2.2	3	3.1	3.2	4	4.1	4.2
1	Сметка за средствата от Европейския съюз на Държавния фонд „Земеделие“	889 675,5	1 371 310,4	481 634,9	1 197 443,7	1 918 810,1	721 366,4	369 913,0	1 200 049,0	830 136,0
2	Сметка за средствата от Европейския съюз на Националния фонд	7 844 427,5	9 163 942,6	1 319 515,1	6 224 674,1	7 347 334,0	1 122 659,9	4 357 286,0	6 547 906,1	2 190 620,1
3	Други сметки за средства от Европейския съюз и средства по други международни програми и договори, за които се прилага режимът на сметките за средства от Европейския съюз	599 903,9	747 363,1	147 459,2	874 519,7	1 036 924,3	162 404,6	1 190 370,0	1 309 100,8	118 730,8

ПРИЛОЖЕНИЕ № 8:

РАЗМЕРИ НА РАЗХОДИТЕ И ТРАНСФЕРИТЕ (НЕТО) ПО ДРУГИ ИКОНОМИЧЕСКИ ОБОСОБЕНИ ЛИЦА И СТРУКТУРНИ ЕДИНИЦИ, ВКЛЮЧЕНИ В КФП ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

(в хил. лв.)

№	Други икономически обособени лица, включени в КФП	2024 г.			2025 г.			2026 г.		
		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.		Общо разходи и трансфери (нето)	в т.ч.	
		к.2.1-к.2.2	Разходи	Трансфери (нето)	к.3.1-к.3.2	Разходи	Трансфери (нето)	к.4.1-к.4.2	Разходи	Трансфери (нето)
	1	2	2.1	2.2	3	3.1	3.2	4	4.1	4.2
1	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда	28 877,1	61 517,1	32 640,0	27 877,1	60 727,1	32 850,0	27 877,1	60 727,1	32 850,0
2	Фонд „Сигурност на електроенергийната система“	2 670 721,8	2 670 721,8	0,0	2 594 053,2	2 594 053,2	0,0	2 398 470,2	2 398 470,2	0,0
3	Селскостопанска академия	16 000,0	64 387,0	48 387,0	16 000,0	67 098,5	51 098,5	16 000,0	69 638,3	53 638,3
4	Държавно предприятие „Научно-производствен център“	2 697,6	2 697,6	0,0	2 742,3	2 742,3	0,0	2 784,2	2 784,2	0,0
5	Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“	0,0	22 836,7	22 836,7	0,0	22 836,7	22 836,7	0,0	22 836,7	22 836,7

ПРИЛОЖЕНИЕ № 9:

РАЗМЕРИ НА ОСНОВНИТЕ БЮДЖЕТНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЦЕНТРАЛНИЯ БЮДЖЕТ И БЮДЖЕТИТЕ НА ОБЩИНИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2024-2026 Г.

(в хил. лв.)

№	Показатели	2024 г.	2025 г.	2026 г.
	Основни бюджетни взаимоотношения - Всичко	**7 492 212,3**	**8 077 686,6**	**8 569 979,0**
	от тях:			
1	Обща субсидия за делегираните от държавата дейности	6 613 674,0	7 199 148,3	7 691 440,7
2	Трансфери за местни дейности	452 228,1	452 228,1	452 228,1
	от тях:			
2.1	Обща изравнителна субсидия	404 000,0	404 000,0	404 000,0
2.2	За зимно поддържане и снегопочистване на общински пътища	48 228,1	48 228,1	48 228,1
3	Целева субсидия за капиталови разходи	426 310,2	426 310,2	426 310,2
	от тях за:			
3.1	делегирани от държавата дейности	142 972,9	142 972,9	142 972,9
3.2	местни дейности	283 337,3	283 337,3	283 337,3